

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**KAŞGARLI ŞAİR GARÎBÎ'NİN KİTÂB-I GARÎB'İ
(Metin-İnceleme-Dizinler)**

Yüksek Lisans Tezi

ESRA GÜNEŞ ASİL

AMASYA

Şubat-2021

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**KAŞGARLI ŞAİR GARÎBÎ'NİN KİTÂB-I GARÎB'İ
(Metin-İnceleme-Dizinler)**

**Hazırlayan
Esra GÜNEŞ ASİL**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Sibel MURAD**

AMASYA-2021

ETİK BEYAN

Tezimin içerdığı yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 19.02.2021

İmza

Esra GÜNEŞ ASİL

ÖZET

KAŞGARLI ŞAİR GARİBÎ'NİN KİTÂB-I GARİBÎ

(Metin-İnceleme-Dizinler)

Esra GÜNEŞ ASİL

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Şubat / 2021

Danışman: Doç. Dr. Sibel MURAD

Sözlü kültürümüzün ürünlerinden olan atışma, çok önemli bir dil ve kültür taşıyıcısıdır. Atışma geleneği ile dil, çeşitli benzetmeler, mecazlar ve söz sanatlarıyla gelişme ve zenginleşme imkânı bulmuştur. Atışmalar halkın sözlü kültür geleneğinde sıklıkla yer almış, zaman zaman yazılı edebiyatın içinde kendine yer bulmuş ve böylece sahip olduğu zengin dil varlığı, kalıcı olarak kaydedilmiştir. Bu çalışmada incelediğimiz Kitâb-ı Garîb de sözlü edebiyat ürünü olan atışma geleneğini yazılı edebiyata yansıtan bir eserdir. Eserde esnafların atışmasına yer verilirken bir yandan da meslek erbaplarının taşıması gereken ahlaki özelliklere değinilmiştir.

Bu çalışmada, kaynaklarda adı Turdî Nâzım ve Turduş Ahun olarak da geçen Kaşgarlı Şair Garîbî'nin “Ottuz Êkki Ešnâfnıj Birbiri ile Gep Talaşkanı” başlıklı eseri konu edilmiştir. Aynı eser şairin adlandırmasıyla “Kitâb-ı Garîb” olarak da bilinir. Kaşgarlı Şair Garîbî'nin döneminin fütüvvetname ve risale yazma geleneğiyle kaleme aldığı bu eseri, otuz iki meslek erbabının atışmalarını konu alan manzum/mensur karışık bir eserdir. Matbu olarak basılmış eser, Arap harfli ve harekesizdir. Eser H. 1257 (M. 1841-1842) yılında Bulgaristan'ın Şumnu şehrinde basılmıştır.

Çalışmamız, eserin Latin alfabesine aktarılmış metni, inceleme ve dizinler bölümlerinden oluşmaktadır. Çalışmamızın giriş bölümünde Kaşgarlı Şair Garîbî ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilerek şairin çalışmamıza konu olan “Ottuz Êkki Ešnâfnıj Birbiri ile Gep Talaşkanı” başlıklı eseri tanıtılmıştır. Eser Latin alfabesine aktarılmıştır. Tezimizin metin bölümünde eserin Latin harfli şekli bulunmaktadır.

Tezimizin inceleme bölümünde eserin ses ve şekil özellikleri, Çağatay, Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinin ses ve şekil özellikleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Çalışmamızın dizin bölümünde metinde geçen yerli ve yabancı sözcüklerin anlamları, yabancı sözcüklerin ait oldukları dil, sözcüklerin metinde geçme sıklıkları ve aldıkları ekler hakkında bilgiler verilmiştir. Son bölümde ise Türkçe sözcüklere getirilen ekleri ve kullanım sıklıklarını gösteren ek dizin bulunmaktadır.

Bu çalışma ile hem Doğu Türkçesi sahasında eser vermiş Kaşgarlı Şair Garîbî'nin, Kitâb-ı Garîb adlı eserinin gün yüzüne çıkartılması hem de eserin dil özelliklerinin incelenerek alana katkı sunması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kitâb-ı Garîb, Turdî Nâzım Garîbî, Doğu Türkçesi, Yeni Uygur, Meslek Risaleleri.

ABSTRACT

KİTÂB-I GARÎB OF THE POET GARÎBÎ OF KASHGAR (Text-Analysis-Index)

Esra GÜNEŞ ASİL

Amasya University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature, M.A., February / 2021

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Sibel MURAD

One of the products of our oral culture, verbal duel is one of the most preeminent way for language and culture transmission. With the tradition of verbal duel, the language had the opportunity to prosper and flourish with various metaphors, figure of speech and rhetoric. It found its place not only in the traditional oral culture, but also in the written literature, though not frequently in the latter one. Thus, the rich linguistic presence it had was permanently recorded. The Kitâb-ı Garîb, which we examined in this study, is a work that reflects the tradition of verbal duel, a product of oral literature, to the written literature. While the verbal duels of the tradesmen are included in the work, the moral characteristics the professionals are expected to possess are also mentioned.

Subject of this study is the work titled " Ottuz Êkki Ešnâfınñ Birbiri ile Gep Talaşkanı " by the poet Garîbî from Kashgar, whose name is also mentioned as Turdî Nâzım and Turduş Ahun in the sources. The same work is also known as "Kitâb-ı Garîb" as named by the poet himself. This work, which was written by the poet Garîbî of Kashgar with the tradition of writing fütüvvetname (rules and regulations of turkish-islamic guild) and risale (a kind of pamphlet), is a mixed verse / prose work that deals with the verbal duel of thirty-two professionals. The printed work is in Arabic letters and without vowel points. The work was published in Shumen, Bulgaria in the year of H. 1257 (AD 1841-1842).

Our study consists of the text transferred into the Latin alphabet, analysis and index sections. In the introduction part of our study, the poet's work titled "Ottuz Êkki Ešnâfınñ Birbiri İle Gep Talaşkanı" was introduced by giving brief information about the poet Garîbî of Kashgar

and his works. The work has been transferred to the Latin alphabet. In the text part of our thesis, work which is written in Latin letters is included.

In the analysis part, the phonetic and morphological features of the work have been examined considering the phonetic and morphological features of Chagatay, Modern Uygur and Uzbek Turkish.

In the index section of our study, meanings of native and foreign words in the text, the language to which the foreign words belong, the frequency of the words in the text and the suffixes they received are explained. In the last section, there is an additional index showing the suffixes brought to Turkish words and their frequency of use.

With this study, it is aimed to shed light on the Kitâb-ı Garîb of the poet Garîbî of Kashgar, who authored a book in the field of Eastern Turkish by creating this work, and to contribute to the field by examining the language features of the work.

Key Words: Kitâb-ı Garîb, Turdî Nâzım Garîbî, East Turkish, Modern Uygur, Pamphlet of Profession.

ÖN SÖZ

Dil, insanların dünya üzerindeki ilk belki de en önemli buluşudur. Teknolojinin ve bilimin hızla ilerlediği günümüzde dahi bu buluşun gizemi çözülebilmüş değildir.

Tez çalışma konumuzu araştırırken Sayın Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'ın kütüphanesinde Kaşgarlı şair Turdî Nâzım Garîbî'nin daha önce çalışılmamış eseri Kitâb-ı Garîb'i bulduk. Önce eserin dönemi, dili ve şairi hakkında bilgi edinmeye çalıştık ancak kaynaklardaki bilgiler sınırlıydı. Eserin canlı ve keyifli dili bizi daha da heveslendirdi. Biz de eseri, yüksek lisans tezi olarak çalışmaya ve alanımıza bu bağlamda katkı sunmaya karar verdik.

Eser okunup incelenirken eserin dili ve ait olduğu kültürü daha iyi anlayabilmek için Çağatay Türkçesinin bugünkü devamı niteliğindeki Özbek ve Yeni Uygur Türkçelerinin sözlüklerinden ve gramer bilgisinden sıkça yararlandık. Bu çalışmalar sürerken eserin çoğu zaman Çağatay ve Yeni Uygur Türkçeleriyle daha az da Özbek Türkçeleriyle benzeştiğini tespit ettik. Bu bilgiler ışığında eseri Doğu Türkçesi sahasına dâhil etmeyi uygun bulduk. Çalışmanın bu alana katkı sunmasını dileriz.

Esra GÜNEŞ ASİL

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmanın ilk aőamasından son aőamasına kadar her türlü desteğini, bilgi birikimini, kütüphanesini, deneyimlerini, kıymetli zamanını benden esirgemedi paylaőan, her düőtüęümde elimden tutup kaldıran, bu zorlu süreçte bana sonsuz sabır ve sevgi gösteren bir danıőmandan öte, yoluma ışık olan, kıymetli hocam Doç. Dr. Sibel MURAD'a her daim yanımda olduğu, bana inandığı ve gösterdiği sabrı için teőekkürlerimi borç bilirim.

Tezimizin alıőma konusu olan eser "Kitâb-ı Garîb"i benimle buluőturan, bilimsel araştırma yöntemleri ve etik derslerinde kıymetli bilgilerinden istifade ettiğim saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'a; ders dönemimden bu yana her zaman danıőabildięim ve yardımlarını gördüğüm kıymetli hocam Prof. Dr. Mücahit KAÇAR'a, bu süreçte metnin sağlamasında, okuyamadığım bazı kelimelerde çok desteğini gördüğüm sayın Dr. Özlem DÜZLÜ'ye ve ders dönemimden bu yana yardımlarını, bilgilerini ve tavsiyelerini benden esirgemeyen değerli hocalarım Arő. Gör. Irmak KAÇAR ve Arő. Gör. Mevlüt İLHAN'a ve yüksek lisans eğitimim sırasında üzerimde emeği olan bütün hocalarıma en içten teőekkürlerimi sunarım.

Son olarak yüksek lisans eğitimime baőlamam için beni teővik eden bu süreçte hem maddi hem de manevi fedakârlıklar göstererek bana destek olan sevgili eőim Yunus Emre ASİL'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR VE İŞARETLER DİZİNİ.....	xiv
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	xv
GİRİŞ.....	1
1. Fütüvvetname ve Risale Yazma Geleneği	2
2. 19. Yüzyılda Kaşgar'ın Durumu.....	4
2.1. 19. Yüzyılda Kaşgar'da Dil ve Edebiyat	5
3. Turdî Nâzım Garîbî.....	7
4. Kitâb-ı Garîb	7

I. BÖLÜM

1. İNCELEME	11
1.1. Yazım Özellikleri.....	11
1.1.1. Ünlülerin Yazımı	11
1.1.1.1. “a” Ünlüsünün Yazımı.....	11
1.1.1.2. “e” Ünlüsünün Yazımı.....	12
1.1.1.3. Kapalı e (è) Ünlüsünün Yazımı	12
1.1.1.4. “ı” ve “i” Ünlülerinin Yazımı	13
1.1.1.5. “o”, “ö”, “u”, “ü” Ünlülerinin Yazımı	13
1.1.2. Ünsüzlerin Yazımı	14
1.1.2.1. “ç” Ünsüzünün Yazımı	14
1.1.2.2. “p” Ünsüzünün Yazımı.....	14
1.1.2.3. “s” ünsüzünün Yazımı	15
1.1.2.4. “t” Ünsüzünün Yazımı.....	15
1.1.2.5. “ñ” Ünsüzünün Yazımı.....	16

1.1.2.6. “ğ, k” Ünsüzünün Yazımı.....	16
1.1.3. Diğer Yazım Özellikleri.....	16
1.1.3.1. Şeddenin Yazımı.....	16
1.1.3.2. Hemzenin Yazımı.....	17
1.1.3.3. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı.....	17
1.1.3.4. Farsça Tamlamaların Yazımı.....	18
1.1.3.5. Eklerin Yazımı.....	19
1.2. Ses Özellikleri.....	19
1.2.1. Ünlüler.....	19
1.2.1.1. Ünlü Değişmeleri.....	19
1.2.1.1.1. Yuvarlaklaşma.....	20
1.2.1.1.2. Düzleşme.....	20
1.2.1.1.3. Genişleme.....	21
1.2.1.2. Ünlü Düşmesi.....	21
1.2.1.3. Ünlü Uyumları.....	21
1.2.1.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu).....	22
1.2.1.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu (Küçük Ünlü Uyumu).....	23
1.2.1.3.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bulunduğu Ekler ve Yardımcı Ünlüler.....	23
1.2.1.3.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bulunmadığı Ekler ve Yardımcı Ünlüler.....	25
1.2.2. Ünsüzler.....	28
1.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri.....	28
1.2.2.1.1. -d-, -d > -y-, -y.....	28
1.2.2.1.2. b- > m-.....	29
1.2.2.1.3. -b- > -v-.....	29
1.2.2.1.4. p- > f-/ -p- > -f-/ -p > -f.....	30
1.2.2.1.5. -ağü/-egü > -av/-ev.....	31
1.2.2.1.6. ev > öy.....	31
1.2.2.1.7. g/ğ ~ k/ğ.....	31

1.2.2.1.8. -k- > -h-	32
1.2.2.1.9. t- > d-	32
1.2.2.1.10. -ç- > -ş-	33
1.2.2.1.11. -z > -s	33
1.2.2.2. Ünsüz Düşmesi	34
1.2.2.2.1. y- > ø	34
1.2.2.2.2. b- > ø	34
1.2.2.2.3. -r- > ø	35
1.2.2.2.4. -k- ~ -ğ- > ø	35
1.2.2.3. Ünsüz Türemesi	37
1.2.2.4. İkizleşme	37
1.2.2.5. Ünsüz Uyumları	37
1.2.2.6. Göçüşme (Metatez)	39
1.2.2.7. Kaynaşma (Kontraksiyon)	39
1.3. Şekil Özellikleri	39
1.3.1. İsimlerde Çekim	39
1.3.1.1. Çokluk Eki	39
1.3.1.2. İyelik Ekleri	40
1.3.1.3. Durum (Hâl) Ekleri	40
1.3.1.3.1. İlgi Durumu	41
1.3.1.3.2. Yaklaşma Durumu	41
1.3.1.3.3. Belirtme Durumu	41
1.3.1.3.4. Bulunma Durumu	41
1.3.1.3.5. Ayrılma Durumu	42
1.3.1.3.6. Yön Gösterme Durumu	42
1.3.1.3.7. Araç-Vasıta Durumu	42
1.3.1.3.8. Eşitlik Durumu	43
1.3.1.4. Aitlik Eki	43
1.3.1.5. İsimlerde Soru	43
1.3.1.6. Zamir n'sinin Kullanımı	44

1.3.2. Sıfatlar.....	44
1.3.2.1. Niteleme Sıfatları.....	44
1.3.2.2. Belirtme Sıfatları.....	44
1.3.2.2.1. İşaret Sıfatları.....	45
1.3.2.2.2. Belgisiz Sıfatlar.....	45
1.3.2.2.3. Soru Sıfatları.....	45
1.3.2.2.4. Sayı Sıfatları.....	46
1.3.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	46
1.3.2.3. Sıfatlarda Derecelendirme.....	46
1.3.3. Zamirler.....	46
1.3.3.1. Şahıs (Kişi) Zamirleri.....	46
1.3.3.2. İşaret Zamirleri.....	47
1.3.3.3. Dönüşlülük Zamirleri.....	47
1.3.3.4. Belirsizlik Zamirleri.....	48
1.3.3.5. Soru Zamirleri.....	48
1.3.4. Zarflar.....	48
1.3.4.1. Zaman Zarfları.....	49
1.3.4.2. Yer-Yön Zarfları.....	49
1.3.4.3. Miktar Zarfları.....	49
1.3.4.4. Durum Zarfları.....	49
1.3.4.5. Soru Zarfları.....	50
1.3.5. Edatlar.....	50
1.3.5.1. Son Çekim Edatları.....	50
1.3.5.1.1. İsmın Yalın Durumuyla Birleşen Edatlar.....	50
1.3.5.1.2. Ayrılma Durumu Eki Almış İsim veya Zamirlerle Birleşen Edatlar.....	51
1.3.5.2. Kuvvetlendirme Edatları.....	52
1.3.6. Bağlaçlar.....	52
1.3.7. Ünlemler.....	53
1.3.8. Fiillerde Çekim.....	53
1.3.8. 1. Geniş Zaman.....	53
1.3.8.2. Şimdiki Zaman.....	54

1.3.8.3. Görülen Geçmiş Zaman	54
1.3.8.4. Belirsiz Geçmiş Zaman (I).....	56
1.3.8.4.1. Belirsiz Geçmiş Zaman (II)	57
1.3.8.5. Gelecek Zaman-İstek	57
1.3.8.5.1. Kesin-Mutlak Gelecek Zaman	58
1.3.8.6. Emir-İstek Kipi	58
1.3.8.7. Şart Kipi	60
1.3.8.8. Gereklilik Kipi	61
1.3.8.9. Yeterlilik Kipi	61
1.3.9. Fiillerde Birleşik Çekimler	61
1.3.9.1. Hikâye Birleşik Çekimi.....	61
1.3.9.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi.....	62
1.3.9.1.2. Belirsiz Geçmiş Zamanın (I) Hikâyesi	62
1.3.9.1.3. Kesin-Mutlak Gelecek Zamanın Hikâyesi.....	62
1.3.9.2. Rivayet Birleşik Çekimi.....	62
1.3.9.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti	62
1.3.9.2.2. Emir-İstek Kipinin Rivayeti.....	63
1.3.9.3. Şart Birleşik Çekimi.....	63
1.3.9.3.1. Geniş Zamanın Şartı	63
1.3.9.3.2. Belirsiz Geçmiş Zamanın (I) Şartı	63
1.3.9.3.3. Belirsiz Geçmiş Zamanın (II) Şartı.....	63
1.3.10. Fiillerde Soru	64
1.3.10.1. Soru Edatı	64
1.3.10.2. Soru Zarfları.....	64
1.3.11. Fiilimsiler.....	64
1.3.11.1. İsim-Fiiller	64
1.3.11.2. Sıfat-Fiiller	65
1.3.11.3. Zarf-Fiiller	66
1.3.12. Yapım Ekleri.....	68
1.3.12.1. İsimden İsim Yapan Ekler	68
1.3.12.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	69

1.3.12.3. İsimden Fiil Yapan Ekler	70
1.3.12.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	71
II. BÖLÜM	
2. METİN.....	72
2.1. Metni Kurarken Takip Edilen Yol	72
III. BÖLÜM	
3. DİZİN-SÖZLÜK	173
3.1. Dizin Hakkında Açıklamalar	173
3.2. Ekler Dizini.....	391
SONUÇ.....	451
KAYNAKÇA.....	453
ÖZGEÇMİŞ	458

KISALTMALAR VE İŞARETLER DİZİNİ

∅ : işaretsiz biçim birimi (sıfır morfem).

< : Bu şekilden gelir.

> : Bu şekle gider.

- : Fiil soylu öge.

+ : İsim soylu öge.

~ : Alternatif şekil.

... : Teşhis edilemeyen kelime.

[] : Metne eklenen, değiştirilen veya tamir edilen harf veya hece.

(?) : Tereddüt var.

Ar. : Arapça.

bk. : Bakınız.

çev. : Çeviren.

Far. : Farsça.

haz. : Hazırlayan.

İng. : İngilizce.

Moğ. : Moğolca.

TDK : Türk Dil Kurumu.

vb. : Ve benzeri

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

ء: ʾ	ش: ş
آ: a, ā	ص: ş
ا: a, ā, e	ض: ž, d
ب: b, p	ط: t
پ: p	ظ: z
ت: t	ع: ʿ
ث: s	غ: ğ
ج: c, ç	ف: f
چ: ç	ق: k
ح: h	ك: k, g
خ: h	نك: ŋ
د: d	ل: l
ذ: z	م: m
ر: r	ن: n
ز: z	و: v, o, ö, u, ū, ü
س: s	ه: h, a, e
	ی: y, ı, i, ĩ

GİRİŞ

Toplumda insanlar üretici ve tüketici olmak üzere iki gruba ayrılır. Bu ilk gruptaki insanlar tarih boyunca çeşitli adlarla anılmışlarsa da her dönem toplumların ihtiyaçlarını karşılayan grup olmuştur. Tarih öncesi devirlerden itibaren aletler yapmaya başlayan insanlar, daha sonraki zamanlarda bu yeteneklerini geliştirerek meslek grupları oluşturmuşlardır (Merçil, 2000: 1). Üreticiler, oda, lonca gibi topluluklar kurarak bir araya gelmişler ve kendi içlerinde mesleki ve ahlaki kurallar belirleyerek kurumsallaşmaya çalışmışlardır. Zamanla bu kuralları nesilden nesile aktararak yeni yetişen meslek mensuplarının da bu düzeni sürdürmesini amaçlamışlardır. Toplumların yaşam biçimlerini yansıtan meslekler ve devlet teşkilatlanmasını anlamamızı sağlayan meslek örgütlenmelerine ilişkin yazılı eserler daha çok Batı Türklük sahasında, Ahilik teşkilatı etrafında kendini göstermiş ve bu sahadaki siyaset, din ve sosyoloji arasındaki ilişkiyi somut verilerle ortaya çıkararak kültür tarihimiz için önemli bir yer işgal etmiştir (Alper, 2016: 46). Kitâb-ı Garîb de meslek dalları ve bunlar aracılığıyla toplumun geneline iyilik, doğruluk, adalet gibi ahlaki; günah, sevap, cenneti kazanmak için yapılması gerekenler gibi dinî konularda öğüt vermeyi amaçlayan didaktik eserlerden biridir. Eser, vermek istediği mesajı ise esnafların birbirleriyle yaptığı atışmalarla aktarır.

Türkçe Sözlük'te "Saz şairleri, belli bir ayak üzerine karşılıklı deyiş söyleme." (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2021) şeklinde tanımlanan atışma, sözlü kültürümüzün çok eski ve köklü ürünlerindedir. Önemli bir dil ve kültür taşıyıcısı olan atışmalar hem sözlü hem de yazılı edebiyatta kendine yer bulmuştur. Bu çalışmada incelediğimiz Kitâb-ı Garîb de sözlü edebiyat ürünü olan atışma geleneğini yazılı edebiyata taşıyan eserlerden biridir. Eserin tamamı atışma ile ilgili değilse de eserin önemli bir bölümünde esnafların meslekleri üzerinden atışmasına yer verilir. Bunu, eserin ilk başlığının "Ottuz Êkki Ešnâfnıj Birbiri ile Gep Talaşkanı" olmasından da anlamaktayız.

Kitâb-ı Garîb, Çağatay Türkçesinin son dönemi Yeni Uygur Türkçesinin ise ilk yılları arasındaki geçiş döneminin dil özelliklerini barındırmaktadır. Bu dönem dilinin adlandırılması için pek çok görüş bulunsa da eserin ait olduğu dil sahasını belirtmek için çoğunlukla "Doğu Türkçesi" terimini kullanmayı uygun bulduk.

Kitâb-ı Garîb, Doğu Türkistan'daki risalecilik kültürüyle yazılan bir Divan edebiyatı ürünüdür. Mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınan eserde, mesleklerin adap ve erkânı, pir ve üstatların önemi, mesleğin usul ve kadideleri anlatılmıştır.

Bu çalışmada, kaynaklarda adı Turdî Nâzım ve Turduş Ahun olarak da geçen Kaşgarlı Şair Garîbî'nin döneminin fütüvvetname ve meslek risalesi yazma geleneğiyle kaleme aldığı Kitâb-ı Garîb incelenmiş olup eserin fütüvvetname ve meslek risaleleriyle olan alakası, eserin yazıldığı coğrafyanın o yıllardaki durumu, eserin üslup, biçim ve içerik özellikleri ve eserin müellifi hakkında bilgiler alt bölümlerde verilecektir.

1. Fütüvvetname ve Risale Yazma Geleneği

Feta sözlükte genç, yiğit, cömert; fütüvvet ise gençlik, kahramanlık, cömertlik anlamlarına gelir (Uludağ, 1996: 259). Fütüvvet kavramındaki bu olumlu ve istenilen insan özellikleri bir süre sonra fütüvvet kavramının önce İslam ve tasavvufla daha sonra ise esnaf loncalarıyla kaynaşarak mesleki bir mahiyet alan Ahîlik kurumuna dönüşmüştür (Ocak, 1996: 261). Ahilik, İslam dünyasında Abbasi halifesi Nâsır Li-dînillâh tarafından kurumlaştırılan “fütüvvet” kurumunun, Anadolu'da XIII. yüzyıldan itibaren millî ve yerli unsurlarla donanmış bir şeklidir. Türk esnafının hayat anlayışına ve dünya görüşüne uygun olması sebebiyle daha çok esnaf zümresi arasında gelişmiş olmakla birlikte esnaf dışından meslek erbabını da bünyesinde barındıran Ahilik, Ahi Evran-ı Veli (1171 [?]-1261 [?]) önderliğinde, başta Anadolu olmak üzere, Balkanlar, Orta Doğu ve Kafkaslar'a kadar yayılan sivil bir yapılanmanın adıdır (Köksal 2008: 57).

İslam dünyasında VIII. yüzyılda Irak ve İran'da başlayıp zamanla tasavvuf çevrelerine ve mesleki teşekküllere nüfuz eden fütüvvet kavramını konu edinen ve giderek bu teşekküllerin bir çeşit nizamnamesi hüviyetine bürünen risalelere genellikle fütüvvetname adı verilmektedir (Ocak, 1996: 264). Dinî-ahlaki temele dayanan fütüvvetnameler edebiyatımızda geniş yer tutmaktadır.

Türkçe Sözlük'te “kitapçık” (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2021) anlamına gelen risale ise farklı konularda yazılmış küçük kitaplara denir. Çalışmamıza konu olan eser daha çok Doğu Türkistan'da meslek dallarıyla ilgili kuralları içeren ve yazılması gelenek hâline gelmiş kitapçıklardandır.

Bu geleneğin bir ürünü olarak Doğu Türkistan'ın güneyinde 19. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar, özellikle Kaşgar, Yarkent ve Hoten'deki yerli halkın konuşma ve yazı dili için meslek risaleleri koleksiyona adını da veren İsveçli Türkolog Gunnar Jarring başta olmak üzere Batılı araştırmacılar tarafından İngilizce "Eastern Turki" adıyla anılmaktadır. Söz konusu Türk dili için Batılı araştırmacılar çalışmalarında "Eastern Turki, Uyghur, Turki Language ve Alte Şehir Türki" adlarını kullanmışlardır (Çakmak, 2017: 82). Söz konusu meslek risalelerinin dili olarak Doğu Türkistan Uygurlarının 19. yüzyılda konuştuğu güney ağızları için 20. yüzyıl başlarında bölgede linguistik araştırmalar yapan çoğu İsveçli olan Batılı misyoner, kâşif ve ajanların kullandığı bilimsel terim Doğu Türkçesidir (Süleyman 2013: 82-84'ten aktaran Çakmak, 2017: 100).

Bu bağlamda herhangi bir mesleğin ahkâm ve erkânın sıralandığı bir nizamname olan risaleler, hakkında yazıldıkları mesleklerle ilgili temel bilgileri, mesleğin geçmişi, ustanın çırağından beklentileri, usta-çırak ilişkisi, meslek erbablarının kazanması gereken ahlaki değerleri de öğreten kitaplardır (Davlatova, 2016: 246). Risalelerde, meslek erbablarının ahlaki kurallara uymasının yanında bir de mesleği icra ederken okuması gereken ayetlere yer verilmiş ve bu bilgiler çoğu zaman soru-cevap şeklinde aktarılmıştır (Öger ve Kâşgari, 2016: 151-155). Bu risaleler de tıpkı fütüvvetnameler gibi edebiyatımızda geniş yer tutmaktadır.

Görüldüğü üzere hem fütüvvetnameler hem de risaleler genellikle belli bir meslek grubuyla ilgili özellikle o mesleğe yeni başlayanlara dinî-ahlaki ve teknik bilgiler veren, mesleğin sınırlarını ve kurallarını belirleyen nizamnamelerdir. Risalelerde buna ek olarak esnafın iş sırasında okuması gereken dua ve ayetler bulunmaktadır (Öger ve Kaşgari, 2016: 152).

Meslek risaleleri hakkında birçok çalışma yapılmıştır¹.

¹ Alyılmaz, S. (2011). Risâle-i Mûze-dûzluk (inceleme-metin-dizin). Ankara: Elik Yayınları, XII+335 s; Adem Öger ve Recep Tek (Ed.), Risâle-i Dehkâncılık (Çiftçilik Risalesi), Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Turan Türk-Ekber Enveri-Zulhayat Ötkür-Kamile Serbest, Ankara: Gazi Kitabevi, 2017, X+210 s; Adem Öger ve Filiz Kılıç (Ed.), Risâle-i Tegürmendçilik (Değirmencilik Risalesi), Yayına Hazırlayanlar:Recep Tek, Ahmet Turan Türk-Ekber Enveri-Zulhayat Ötkür, Ankara: Gazi Kitabevi, 2016, VII+102 s; Adem Öger ve Filiz Kılıç (Ed.), Risâle-i Kassâblık (Kasaplık Risalesi), Yayına Hazırlayanlar: Recep Tek, Ahmet Turan Türk-Ekber Enveri-Zulhayat Ötkür-Hüseyin Karakaya, Ankara: Gazi Kitabevi, 2016, VII+181 s; Adem Öger ve Recep Tek (Ed.), Risale-i Aşfezlik(Aşçılık Risalesi), Yayına Hazırlayanlar: Kadri H. Yılmaz-Ahmet Turan Türk-Zulhayat Ötkür, Ankara: Gazi Kitabevi, 2016, VII+162 s; Adem Öger ve Recep Tek (Ed.), Risâle-i Mûze-Dûzluk (Ayakkabıcılık Risalesi), Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Turan Türk-Ekber Enveri-Zulhayat Ötkür-Kamile Serbest, Ankara: Gazi Kitabevi, 2017, VII+289 s; Adem Öger ve Recep Tek (Ed.), Risale-i Harratlık- (Ağaççılık Risalesi), Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Turan Türk-Ekber Enveri-Hüseyin Karakaya-Zulhayat Ötkür, Ankara: Gazi Kitabevi, 2016, VII+166 s; Adem

Çalışmamıza konu olan “Kitâb-ı Garîb” adlı eser de hem risale hem de fütüvvetnamelerin bazı özelliklerini taşımaktadır. Fütüvvetnameler gibi dinî-ahlaki meziyetler meslekler aracılığıyla öğütlenmiştir ancak eserin bir fütüvvetname olduğunu söyleyemeyiz. Eserde risalelerdeki gibi meslekler ve bu mesleklerin sahip olması gereken ahlaki özellikler işlenmiştir. Yine risalelerdeki gibi mesleklerle ilgili bilgiler soru-cevap şeklinde ifade edilmiştir. Risalelerde usta-çırak ilişkisine değinilip esnaflara işlerini icra etmeleri sırasında okumaları gereken ayetler bulunur. Kitâb-ı Garîb’in giriş kısmında bir hadis bulunmaktadır. Eserde ayet bulunmamaktadır. Risaleler genellikle bir meslek grubuyla ilgili yazılıp bu meslek adıyla adlandırılırken çalıştığımız eserde otuz iki meslek grubundan bahsedilmekte ve eserin ismi de “Ottuz Êkki Ešnâfınñ Birbiri ile Gep Talaşkanı”dır. Bu sebeple eserin bir risaleden ziyade birçok risaleyi bünyesinde toplamış bir mesnevi olduğu söylenebilir. Eserle ilgili bilgiler bir sonraki bölümde verilecektir.

2. 19. Yüzyılda Kaşgar’ın Durumu

Kaşgar, kaynaklarda “Çin’de Sincan Uygur Özerk Bölgesi’nin batısında yer alan tarihi bir vaha şehridir.” (Kaşgar, 2021) şeklinde tanımlanmaktadır. Şehir, bulunduğu konum itibariyle yüzyıllardır paylaşılamamış hem Türkler ve Çinliler arasındaki hem de Türklerin kendi aralarındaki savaflara sebep olmuştur. Eserin daha iyi anlaşılabilmesi için şairin yaşadığı devrin ve coğrafyasının yapısını bilmek gereklidir. Bu sebeple bu bölümde kısaca 19. yüzyılda Kaşgar ve çevresiyle ilgili bilgi verilecektir.

19. yüzyıl birçok açıdan Çin bölgesindeki Türkistan’ın tarihinde kayda değer bir dönemdi. Ülke birkaç hükûmet değişikliğine ve art arda ortaya çıkan isyanlara tanık oldu (Warikoo, 2020: 178). Bölge, Çing Hanedanlığı hâkimiyetine kadar 77 yıl boyunca bölgede “Hocalar” olarak bilinen nüfuz sahibi din adamları tarafından yönetildi. Cungarlar’ın 1757 yılında Çing Hanedanlığına isyan etmesi ile Burhanettin Hoca da bölgede bağımsızlığını ilan etti. Ancak Çing Hanedanlığı önce Cungarlar’ı ağır bir yenilgiye uğrattı ve bölgeyi ele geçirdi (1759). Bundan sonraki süreçte Çing Hanedanlığı belirli aralıklarla meydana gelen hoca isyanlarına rağmen bölgeyi elinde tutmayı başardı. Hoca isyanlarının en önemlilerinden biri 1827 yılındaki Cihangir Hoca isyanıydı. Fakat Çing Hanedanlığı 1828 yılında Kaşgar’ı ve isyan eden diğer şehirlerin

Öger ve Recep Tek (Ed.), Risale-i Nemed-Mâllık (Keçecilik Risalesi), Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Turan Türk-Ekber Enveri-Hüseyn Karakaya-Zulhayat Ötkür, Ankara: Gazi Kitabevi, 2016, VII+164 s. (Çakmak,2017:82).

kontrolünü tekrar ele geçirmiştir. Kaşgar bölgesi yerli Uygur bir yönetici olan Zahiruddin'in emrinde 1831-1846 yılları arasında oldukça sakin bir dönem geçirdi. Fakat 1846 yılında Katta Töre önderliğinde başka bir hoca isyanı başladı. Liderliği sadece 75 gün sürmüş, Çinlilerin bölgeye ilerlemesiyle Hokand'a çekilmiştir. Son Hoca isyanı 1857'de Veli Han önderliğinde gerçekleşmiş fakat isyancıların hâkimiyeti yine çok kısa süreli olmuştur. Bölge 1759'daki Çin hâkimiyetinden 1864 yılında Yakub Han tarafından Kaşgar Emirliği'nin kurulmasına kadar olan zaman diliminde 42 halk isyanına tanıklık etmiştir (Gönder, 2016: 6). Bu sayı dahi bölgedeki çalkantılı siyasi zemini yansıtmaya yeterli gelmektedir.

2.1. 19. Yüzyılda Kaşgar'da Dil ve Edebiyat

Kitâb-ı Garîb'in kaleme alındığı Kaşgar'ın da içinde bulunduğu Doğu Türkistan'da 19. yüzyılda dil ve edebiyatın tek bir koldan ilerlediğini söylemek zordur. 19. Yüzyılda Doğu Türkistan'da dil ve edebiyat hakkında bu alanda çalışmalar yapan Janos Eckmann, Sultan Mahmut Kaşgarlı, Rıdvan Öztürk, Hülya Kasapoğlu Çengel ve Şekür Turan'ın çalışmalarından faydalanılmış ve şu bilgilere ulaşılmıştır:

Eckmann, Çağatay Edebiyatının Son Devri (1800-1920) adlı çalışmasında 19. Yüzyılda Türkistan'ın kültür hayatında köklü bir yenileşmenin olmadığını, özellikle Buhara Hanlığında -dikkati çekecek- Çağatay Türkçesiyle eserlerin verilmediğini ancak Hive ve Hokand'da Çağatay Türkçesinde canlı edebi bir dil olduğunu ve Çağatay edebiyatının son devrinin bu iki merkezde sürdürüldüğünü ifade eder (2017b: 209). Eckmann, aynı çalışmasında Hive'deki edebi alanın Nevai'nin yolunda yürüyen şairler -Munis Harezmi (1778-1829), Âgehî (1809-1874), Kâmil Harezmi (1825-1899), İvaz Otâr (1884-1919)- tarafından devam ettirildiğini; Hokand edebiyatının ise Klasik Çağatay edebiyatının son hamlesi olduğunu belirtip bu alanda eser veren şairlerin Ömer Han, Muhammed Ali Han, Nadire, Mahzune, Cihan Hatun (Üveysî), Muhammed Şerif (Gülhanî), Cüneydullah Hâzık, Molla Şiroğlu Mahmud (Mahmur), Emin Mirza Hoca (Mukimî), Zakircan (Furkat), Ubeydullah Salih (Zevkî) (1853-1921), Osman Hoca Zarî, Molla Şemsî (Şevkî) adlarını söyler ve Çağatay edebiyatının, 20. yüzyılda Özbek dilinin yazı dili olarak kabul edilmesiyle (1921) sona erdiğini, yerini Özbek edebiyatına bıraktığını söyler (2017b: 217-242).

Sultan Mahmut Kaşgarlı, “Çağdaş Uygur Türklerinin Edebiyatı” adlı eserinde Çağatay dili ve edebiyatı Türkistan’da 13. ve 20. yüzyıllar arasında devam eden Uygur ve başka Türk boylarının dili ve edebiyatıdır der ve 19. yüzyılda Yeni Uygur edebiyatının öne çıkan şairlerini Abdurrahim Nizârî (1770-1848), Durduş Ahun (Garibî), Şair Molla Şakir (1802-1890), Ahmet Ahun (Mugannı), Molla Bilâl (1823-1889) olarak sıralar (1998: 42-44).

Şekür Turan, “Türk Dünyası El Kitabı”nın “Uygur Türkleri Edebiyatı” bölümünde 19. yüzyılda Uygur Türklerinin edebiyatını temsil edebilecek en önemli eserinin içinde Şair Turdî Nâzım Garibî, Nazarî ve Ziyayî’nin eserlerinin bulunduğu destanlar, gazeller ve muhammeslerden oluşan “Garibler Hekâyatı” adlı yazma kitabın olduğunu söyler ve bu dönemin diğer önemli şairi Mir Hasan Saburî (Sedaî) adını söyledikten sonra Muhammet Sâdık Kâşgarî, Molla Hocamniyaz Muhammet Niyaz Kaşgari, İsmail Beg Bınışan gibi aslında tarihçi veya tercüman olan bu kişilerin de edebi eserler yazarak ya da çeviriler yaparak dönem edebiyatına katkı sunduklarını ekler (Turan, 1992: 769).

Rıdvan Öztürk, Yeni Uygur Türkçesi Grameri eserinde Uygur Türkleri, 1930 yılına kadar Çağatay Türkçesini kullanmışlar ve bu tarihten sonra Urumçi ağzını merkez kabul eden Kaşgar, Aksu, Kumul, Turfan ve İli vilayetlerinin ağızlarıyla birlikte Uygur Türklerinin tamamına yakınının dilini içine alan “merkezî şive”yi edebî dil hâline getirmişlerdir (Gapuri, 1986: 1-5’ten aktaran Öztürk, 1994: 1) der.

Hülya Kasapoğlu Çengel ise müşterek Orta Asya Türkçesi olan Çağatay Türkçesinin 15 ve 20. yüzyıllar arasında varlık gösterdiğini; bu yüzyıllar arasında verilen edebi ürünlerin müşterek Orta Asya Türkçesi ürünü olduğunu ve Yeni Uygur Türkçesinin bu dilin devamı sayıldığını belirtir. Çengel, Uygurların 18 ve 19. Yüzyıllar arasında Doğu Türkistan’da meydana gelen siyasi olayların edebiyatı da etkilediğine değinerek Abdurehim Nizariy, Turdi Geribiy, Noruzahun Ziyayiy, Nazugum, Bilal Nazım, Sadir Pehlivan, Molla Şakir gibi sanatçıların halkın bağımsızlık mücadelelerine eserlerinde yer verdiklerini bunun dışında Uygurların bu dönemde zengin sözlü edebi ürünlere (Tahir ile Zöhre, Yusuf ve Ahmed, Oğuzname, Çın Temir vb.) de sahip olduğunu ifade eder (Çengel, 2013: 142-144).

3. Turdî Nâzım Garîbî

Çalışmamıza konu olan eserin müellifi Şair Garîbî hakkında geniş bilgiler bulunmamaktadır. Garîbî, kaynaklarda Turdî Nâzım ve Turduş Ahun isimleriyle de anılmaktadır. Yaptığımız araştırmalar sonucunda şairin 1802-1862 yılları arasında Kaşgar'da yaşadığı, dönemin ünlü hattat ve şairi Abdurehim Nizârî² ile tanışıp ondan eğitim aldığı, yine Nizârî'nin vasıtasıyla burada bulunan Hanlık Medresesi'ne giderek Arapça ve Farsça öğrenip dinî ve edebî eğitim aldığı 1835 yılında, Nizârî ile saray kütüphanesinde çalıştığı ayrıca şairin el yazma eserlerinin bulunmadığı ancak *Kitâb-ı Garîbî* ile *Behrâm* ve *Dilârâm* adlı eserlerinin halk arasında yayıldığı ve 1862 yılında öldüğü bilgisine ulaşılmıştır (Öger, 2014).

Garîbî için genel ağda bulunan “Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü” sayfasının “Garîbî, Turdî Nâzım” başlıklı maddesinde “19. yüzyıl Çağatay Divan şairi” ibaresi vardır. Çağdaş Türk Edebiyatları-II adlı kitapta ise kendisinden “Turdi Geribiy” olarak bahsedilen Garîbî'nin 19. yy. Uygur Divan şairi olduğu belirtilmiştir. Yine aynı kitapta şairin “Behram Şah” adlı bir destanının olduğu ve bu eserin Ali Şir Nevaî'nin Seb'a-i Seyyâre adlı eserine nazire olarak yazıldığı belirtilmektedir.

“Türk Lehçeleri Grameri” adlı eserde ise Garîbî, Yeni Uygur dönemi şairi olarak tanıtılmakta ve şairin kendi döneminde yaşamış Nizârî ve Ziyaî ile ortak hazırladıkları “Garibler Hekâyati” adlı bir destanı olduğu ifade edilmektedir (Yazıcı Ersoy, 2007: 360).

Şairin hem Çağatay hem de Yeni Uygur edebiyatı sahalarına dâhil edilmesinin sebebi şairin yaşadığı yıllar arasında bölgenin içinde bulunduğu siyasi otoritenin değişkenliğidir.

4. Kitâb-ı Garîb

Çalışmamızda Kitâb-ı Garîb adlı eserin tanıtılması, eserin Arap harflerinden Latin harflerine aktarılması, eserin dil özelliklerinin ve söz varlığının incelenip tespit edilmesi amaçlanmıştır. Eserin söz varlığı ve ekler dizin bölümünde, eserin dilinin ses ve şekil özellikleri inceleme bölümünde, şekil, içerik ve üslup özellikleri ise bu bölümde ele alınacaktır.

² 19. yüzyıl Çağatay Divan Şairi (Öger, A. (24.05.2014). *Nizârî, Abdurehim*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nizari-abdurehim>)

Kitâb-ı Garîb adlı eser, Garîbî mahlasını kullanan Turdî Nâzım'a aittir. Eser, 19. yy'da Kaşgar'da kaleme alınmıştır. Kitâb-ı Garîb'nin, yüz kırkinci sayfasının dokuz yün on birinci beyitindeki “*Ġarîb ile mehni hesâb eylegil / ki miñ êkki yüz ellig dağı yette yıl*” dizelerinde şairin, eserini, H. 1257'de (M.1841/1842) kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Yine eserin yüz kırk ikinci sayfasının on altı ve on yedinci satırlarındaki “*Bulğaristân'niñ Şumni şehrیده Yoğhânes Avîdârânyân'niñ basmağâneside basıldı te'rîhğa hicretniñ 1320'side.*” ifadesinden eserin H. 1320'de (M. 1902/1903) Bulgaristan'ın Şumni şehrinde basıldığı anlaşılmaktadır.

Eserde, Arapça Farsça ve Moğolcadan alıntı sözcükler bulunmaktadır. Divan edebiyatına göre sade sayılabilecek dil ve üsluba sahip olan eserin, manzum kısımları aruzun *feûlün/feûlün/feûlün/feûl* kalıbıyla yazılmıştır.

Kitâb-ı Garîb, yüz kırk iki sayfa ve dokuz yüz yirmi altı beyitten oluşmaktadır. Bunların dokuz yüz yirmi beyit Garîbî'ye ait iken son altı beyit basımevi sahibine aittir. Bazı sayfalarda değişkenlik gösterse de her sayfa genellikle 16 satırdan meydana gelmektedir. Her sayfada yine bazılarında değişkenlik göstermekle birlikte yaklaşık 8 beyit bulunur. Eser, hem manzum hem nesir bölümler içermektedir. Eser otuz altı ve ek bir bölümden oluşmaktadır. Her bölümün girişi mensur olarak başlamış ve bu mensur bölümde kendisinden sonra gelecek beyitlerin içeriği hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

İlk bölüm tasavvufta sıkça referans gösterilen *كنت كنزاً مخفياً³* hadisi ile başlamaktadır. Bu bölümde kısaca Allah'ın, meslekleri kendisini kullarına hatırlatmak için yarattığı ve kullarının dünya üzerinde kazanç sağlamaları için bu meslekleri onlar arasında dağıttığı ifade edilmektedir. Mensur bu bölümden sonra ilk manzum kısım başlamaktadır. Burada ise mensur bölümde özet şeklinde aktarılan düşüncenin bir nevi genişletilmiş hâlini görmekteyiz. Bu ilk bölümde şair *Pedîdâr étip ottuz êkki hüner / Cihân ehligе eyledi mu'teber* dizeleriyle Allah'ın insanlar için otuz iki farklı meslek yarattığını söyledikten sonra bu mesleklerin isimlerini (dihkâncılık, âhen-ger, neccârlık, zer-gerlik, mis-ger, bâb-kâr, nân-vây, kazanç, cebeçi, tamçı, müze-düz, kilim-bâf,

³ Hadis-i Kudsi: Küntü kenzen mahfiyen hadisi: Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim (Bk. Yılmaz, H. (2002). *Kudsi Hadis*. İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kudsi-hadis>).

basmaçı, serrâclık, boyakçı, kır-bâb, atkuçı, satkuçı, külâlçi, nessâclık, ser-terâş, çübâz, könçi, zîtablık, sağrıçı, kaşâb) ve kısaca ne iş yaptıklarını aktarmaktadır.

İkinci bölümden otuz dördüncü bölüme kadar, esnaflar kendi mesleklerini överek kendi mesleklerinin diğer mesleklerden daha üstün olduğunu söylerler. Bunun üzerine diğer esnafların bu iddialara cevap vererek söze karışmasıyla atışma bölümü devam etmektedir. Bu bölümlerde her meslek tek tek ele alınmış ve bu meslek sahipleri konuşturularak bunların iş alanları hakkında geniş bilgiler verilmiştir.

Atışma bölümünde esnaflar sadece kendilerini övmekle kalmayıp diğer mesleklerin sahip olması gereken ahlaki özelliklere de değinmişlerdir. Kendini öven her esnaftan sonra başka bir esnaf söze karışmakta ve kendini öven esnafın eksikliklerini dile getirmektedir. Giriş bölümünde olduğu gibi atışma bölümünden önce de manzum bölümlerin ne anlattığını özetleyen birer mensur bölüm bulunmaktadır. Atışma bölümü, ilk bölümde geçen meslek gruplarına ek; têmürçi, bāfende, ‘atfār, zılçeçi, üşte-ger, baqqāl, ibrişim-kār, tabākçı, sırçı, kimsendçi, şāl-ger, buryāçı, nemed-mān ve şābünçi arasında geçmektedir. Bu atışmalar bittikten sonra eserin yetmiş altıncı sayfasının üçüncü satırında mensur bir geçiş bölümü başlamakta ve bu mensur bölümde esnafların kendi içlerinde pir veya üstat kabul ettikleri “hiştçi”ye sorular sordukları, “hiştçi”nin de bu sorulara dinî ve ahlaki çerçevede cevap verdiği bölüm başlamaktadır.

“Hiştçi”ye sorulan sorular günahlar ve bunlardan duyulan pişmanlıklar, cennete girmek için yapılması gerekenler, Allah katında günahların affedilip affedilmeyeceği, ölüm korkusu karşısında yapılması gerekenler, hidayette en üst makama ulaşmanın yolları, kabir azabı, hurafeler, doğa olayları, takva, ibadette usul, kıyamet alametleri, rüyalar, şeytan, Allah’ın hoşuna giden tavır ve davranışların ne olduğu, kararsızlık, nefis, melekler, yardımseverlik, iç huzuru, hırsızlık ve kıyamet günü ile ilgilidir. “Hiştçi” bu soruları ağırlıklı olarak din temelli cevaplar. Bu soru-cevap bölümü eserin yüz otuz dördüncü sayfasındaki son beyte kadar devam eder. Soru-cevap bölümünden sonra Şair Garîbî sözü olarak Allah’a dua ve yakarış içeren beyitleriyle bu

bölümü kapatır. Eserin yüz otuz altıncı sayfasındaki dört satırlık mensur bölümde tarikatlerle ilgili bilgi verileceğini ifade eder. Bu bilgileri verdikten sonra bir sonraki mensur bölüm, eserin yüz otuz sekizinci sayfasında başlar. Bu bölümde eserin adı, yazılış sebebi, kime, ne zaman sunulduğu açıklanır. Eserin adı zikredilerek Şāh Zuhūru'd-dīn⁴'in isteği üzerine Kaşgar'da kaleme alındığı bilgisi verildikten sonra şair, adını (Turdî) ve mahlasını da (Garîbî) söyler. Son olarak eserinde tüm mesleklerle ve tarikatlerle ilgili bilgi verildiğini söyleyerek eseri bitirir.

Son bölümden sonra eserin basıldığı yeri ve tarihi hakkında bilgi veren basımevi sahibinin açıklaması ve “Kāşgar'nın ‘İyd-gāhı” notuyla bir fotoğraf bulunmaktadır.

Eser, Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'ın şahsi kütüphanesinde bulunmaktadır.

⁴ 1832-1846 yılları arasında Kaşgar'da yönetici (Bk. [https://en.wikipedia.org/wiki/Khoja_\(Turkestan\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Khoja_(Turkestan))).

I. BÖLÜM

1. İNCELEME

1.1. Yazım Özellikleri

1.1.1. Ünlülerin Yazımı

Çalışmamız Arap harfli, harekesiz, matbu bir eserdir. Metinde ünlü harflerin yazımında و, ا, ه, ی kullanılmıştır.

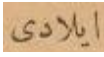

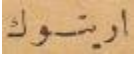

1.1.1.1. “a” Ünlüsünün Yazımı

“a” ünlüsü ön seste elif (ا) ya da medli elif (آ) ile yazılmıştır: anda آندا (3/15), anı انی (5/14), ara ارا (5/16), aldı آدی (3/09), ağını آفی (5/08).

İç seste “a” ünlüsü çoğunlukla elif (ا) ile yazılmış, bazen de yazılmamıştır: sağdaق ساغداق (106/15), sorağ سوراغ (107/02), alğalı آغالی (4/05), yarattı يرانیکه (2/01), kazanç قزانجی (4/07).

Son seste ise “a” ünlüsü bazen (ا) bazen de (ه) ile gösterilmiştir: basma باسمه (5/03), kara قرا (5/08), barça بارچه (10/16), tola تولا (12/11), kıлма قيلمه (29/11).

1.1.1.2. “e” Ünlüsünün Yazımı

“e” ünlüsü ön seste (ا) ile yazılmıştır: eyledi (12/13), ellig (140/16), eritün (24/13), eski (46/09).

İç seste “e” ünlüsü genellikle yazılmamış ya da ا ile yazılmıştır: çeksem (80/03), kerek (22/13), keldi (46/09), çekti (47/06).

Son seste “e” ünlüsü genellikle ة ile gösterilmiştir. Bulunma durumu eki, yönelme durumu eki gibi eklerde ise “e” bazen ا ile gösterilmiştir:

kêçe (80/12), içre (112/15), üstide (35/12), sepetde (20/03), birevge (3/01), birle (16/11).

1.1.1.3. Kapalı e (è) Ünlüsünün Yazımı

Asıllarında kapalı e barındıran ancak metinde gösterilmeyen sözcüklerin yazımında asıllarına bağlı kalınmış ve bu tarz yazımlar da kapalı e’li okunmuştur. “è” ünlüsünü muhteva eden bazı sözcüklerin yazımlarında tutarsızlıklar görülmüştür: bèrip (3/01), bèyik (3/02), dèdi (112/06), nèdür (50/02)/ nè دور (126/10).

Ön seste “è” çoğunlukla اى ile yazılmış bazen sadece ا ile yazılmıştır: ètseñ (127/01), ètgeli (17/10), èlgide (18/14), èştitti (19/09), èkin (30/14).

İç seste “è” ünlüsü bazen ى ile gösterilmiş bazen de gösterilmemiştir: yèr (8/12), nèçe (9/01), bèl (24/08), bèlige (48/07), dèdi (32/09).

1.1.1.4. “ı” ve “i” Ünlülerinin Yazımı

“ı” ve “i” ünlüleri çoğunlukla ön seste ای ile gösterilmiştir ancak bazı sözcüklerde sadece ا ile yazılmıştır: ıt ایظنی (14/01), ifar ایفار (35/02), iy ای (48/12), istedi استادی (91/12), isteseñ ایستاسانک (101/08).

İç seste “ı” ve “i” ünlüleri genellikle ى ile yazılmış bazen de yazılmamıştır: katkı قاتغ (18/14), kızitti قیزی (4/06), elginde ایلکینده (43/09), kişi کسی (45/03), özüni اوزینی (2/04), étip اییب (3/05), sasıp ساسیب (43/14).

Son seste “ı” ve “i” ünlüleri ی ile gösterilmiştir: basmaçy باسمهچی (49/13), sarı ساری (50/09), kişi کسی (51/06), dağı داغی (34/04).

1.1.1.5. “o”, “ö”, “u”, “ü” Ünlülerinin Yazımı

Yuvarlak ünlüler ön seste او ile gösterilmiştir: olmas اولماس (53/05), otı اوتی (55/05), ottuz اوتوز (57/09), oqup اوقوب (63/13), özi اوزی (3/10), öz اوز (58/01), ötüك اوتوك (4/13), ulaştı اولاشتی (3/07), uzun اوزون (29/11).

Yuvarlak ünlüler söz içinde genellikle و ile yazılmıştır: ottuz اوتوز (57/09), uluğ اولوغ (60/03), üzülgey اوزولکای (73/01), toqumaqنی توقوماقنی (4/03), oqumay اوقومای (13/11), közdin کوزدین (131/10), tüşünde توشونکده (103/10).

Yuvarlak ünlüler söz sonunda و ile yazılmıştır: bu بو (73/06), qaraŋgu قرانگنو (53/03), qayu قيو (126/12) şu شو (142/15).

1.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

1.1.2.1. “ç” Ünsüzünün Yazımı

Bu ünsüzün yazımı metnimizde genellikle düzensizdir. Aynı kelimenin hem چ hem چ ile yazılan örnekleriyle sıkça karşılaşmaktadır. Türkçe kelimelerin yazımında son ve iç seste yer alan c (چ) harfi ç olarak okunmuştur: saçıp ساحیب (9/09), saçıp ساحیب (35/02), nêçesi نجهسى (16/04), nêçe نجه (21/09), kêçe كچه (38/11), kêçe كچه (45/06).

1.1.2.2. “p” Ünsüzünün Yazımı

“p” ünsüzü metnimizde hem پ hem ب ile yazılmıştır. Türkçe kelime ve eklerin yazımında çoğunluk ب ile gösterilmiştir. Bu tarz sözcük ve ekler tarafımızca پ ile okunmuştur: alıp اليب (4/03), köp اکوب (10/13), qılıp قیلیب (105/13), köydürüp کویدروب (123/15).

“p” ünsüzü ihtiva eden hem Türkçe hem de yabancı bazı sözcükler metnimizde ف veya ف ile yazılmıştır: tapar تپار (36/04), tafmadım تافادیم (113/13), tapğasen تابقاسن (84/06), tapar تپار (36/04), tapğasen تابقاسن (84/06), tafıp تافیپ (10/05), tafğay تافغای (101/11), qopargıl قوپارغیل (95/09), qofup قوفوب (23/11), fāş فاش (88/07), pāş پاش (4/07), ifek ایفک (45/13), ipek ایپک (57/11).

Normalde پ'li yazılan bazı sözcükler ف ile yazılmıştır:

Yabancı sözcükler: fākī فَاكِي (6/05), fāhta فَاخْتَه (71/03).

Türkçe sözcükler: fütü فُوتِي (15/01), çafıp جَافِيب (15/05), tofrac تَقْرَاق (15/06), fıçak فِجَاق (16/12), fütün فُوتُون (16/15), fütküçi فُوتَكُوچِي (142/14), yafıştur يَافِيشْتُور (87/01), süfürseñ سُفُورْسَانِك (124/03), futğa فُوتَغَه (25/11), kefez كَفَزْنِي (31/01).

1.1.2.3. “s” ünsüzünün Yazımı

Bilindiği üzere Arap harfli metinlerde ünsüz harfler genellikle, sözcüğün kalınlık-incelik durumuna göre seçilirken metnimizdeki “s” ünsüzünü içeren Türkçe sözcüklerin kalınlık-incelik durumuna bakılmaksızın bütün sözcükler sürekli س harfi ile yazılmıştır: eski اسْكِي (46/09), isteseñ اَيْسْتَسَانِك (109/13), sürüp سُورُوب (14/03), süçük سُجُوك (45/04), su سُو (108/14), basturğuçı بَاسْتُورْغُوچِي (142/02), yasap يَسَاب (5/06), sorap سُورَاب (40/12), sağdağ ساغْدَاقِينِي (48/07), salıp سَالِيب (48/09), tasma تَاسْمَه (50/05), sasıp سَاسِيب (43/14), satkun سَاتْكَون (37/04).

1.1.2.4. “t” Ünsüzünün Yazımı

“t” ünsüzü için ت ve ط ile yazılmıştır. Metnimizde bazen aynı sözcüklerin farklı yazıldığı örneklere rastlanmıştır. Türkçe yazımında ikilik olan sözcük it اَيْتِي (14/01), it اَيْت (61/10) iken metinde yazımında ikilik bulunan yabancı sözcükler şunlardır:

fütür فُطُور (62/03) ~ fütür فُتُور (67/15), hitāb (72/13) ~ hitāb خْتَاب (56/13).

1.1.2.5. “η” Ünsüzünün Yazımı

“η” ünsüzü نك ile yazılmıştır: köñül كونهل (59/09), yañlıg يىنكلىغ (61/05), sözleriñ سوزلار يىنىك (30/10), körüñ كورونك (31/08), seniñ سىنىك (19/14), kızittñ قىزىتىنىك (20/04), yüz miñ يوزمىنىك (123/11), añla آنكلا (131/02), bolsañ بولسانك (81/10), başıñga باشىنگا (83/07).

1.1.2.6. “k, k” Ünsüzünün Yazımı

Kalın (art damak) ünlülü sözcüklerde “k” ünsüzü, ق ile ince (ön damak) ünlülü sözcüklerde ك ile yazılmıştır: kan قان (6/16), kulak قولاق (8/09), yırakdın يراقدين (14/05), orak اوراق (16/13), kapkara قاب قرا (20/01), kerek كراك (22/13), kişi كىشى (14/02), köp كوب (60/09), köñül كونهل (81/15), kün كون (23/04).

Sadece bir sözcüğün son ünsüzünün hem ق ile hem غ ile yazıldığı görülmüştür: tofrac تفرق (15/06), tofrac تفراغ (75/11).

1.1.3. Diğer Yazım Özellikleri

1.1.3.1. Şeddenin Yazımı

Arapça çift ünsüzleri göstermek için kullanılan şedde işareti metnimizdeki çoğunlukla Arapça çift ünsüzlü sözcüklerin yazımında kullanılırken bazen de kullanılmamıştır:

“zerrē” sözcüğü metinde on kere geçmiş ve onunda da şeddeli yazılmıştır: ذره (26/07). “redd” sözcüğü sekiz kere metinde geçmiş; yedi kere şeddeli bir kere de şeddesiz yazılmıştır: (58/11),

رد (28/10). “*nec̄cār*” sözcüğü metinde dokuz kere geçmiş; bunların sadece ikisinde şedde işaretlenmiştir: نَجَار (18/02), نَجَار (28/01). “*şerr*” sözcüğü metinde iki kere geçmiş; bunlardan biri şeddeli diğeri şeddesiz yazılmıştır: شَر (28/08), شَر (100/08). “*ādemīyyet*” sözcüğü ise metinde dört kere geçmiş ve dördünde de şeddesiz yazılmıştır: آدَمِيت (35/14). “*Ḳādirīyye*” قَادِرِيَّة (136/14), “*Naḳşibendiyye*” نَقْشِبَنْدِيَّة (136/13) sözcükleri metinde birer kez ve şeddeli olarak geçmiştir.

Metnimizde Türkçe şu sözcüklerde şedde kullanılmıştır: “*tuttuḡızlar*” تَوْتُو نَكِيَزَلار (13/14), “*tutti*” تَوْتِي (18/07), “*unuttuḡ*” اُونُو تَوْنَكْمُو (42/04), “*ötti*” اَوْتِي (50/06).

1.1.3.2. Hemzenin Yazımı

Hemzenin (◌) gösterildiği sözcüklerden bazıları şunlardır: Cebra’il جَبْرِئِيل (31/03), mes’ele مَسْئَلَة (14/07), me’vā مَآوَا (25/02), mü’niş مَوْئِش (27/10), şe’n شَان (35/15), hey’et (60/16), mā’mūrluḡ مَأْمُورْلُوْق (76/08), melā’ik مَلَائِك (95/06).

Hemzenin (◌) gösterilmediği sözcükler ise şunlardır: ḡazā’in خَزَائِن (110/04), su’āl سَوَال (76/09).

1.1.3.3. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı

Metindeki Arapça ve Farsça alıntı sözcüklerin yazımında tutarsızlıklar görülmektedir. Sözcükler metinde bazen doğru yazımları, bazen hem doğru hem yanlış yazımları bazen ise sadece yanlış yazımlarıyla yer almaktadır.

Metinde yanlış yazılan bazı sözcükler şunlardır:

(81/16), جوتى *cūt-i* جد (80/12), جنوب *cünüb* جنب (124/10), نمدمان *nemed-mān* نمد مال (134/11), دل کوشه *dil-küşe* دلکش (62/03), فطور *fütūr* فتور.

Hem doğru hem yanlış şekilde yazılan bazı sözcükler şunlardır: خطاب *hiṭāb* (56/13) خطاب *ḥiṭāb* (72/13), گل ve گلکار; *gil* گلکار (6/02), *gil-kār* گلکار (42/08) ve *gīl* گیل (43/13), گیلکارلیک *gīl-kārlik* گیلکارلیق (4/11), هرگز *hergiz* هرگز (108/02) ve *hergīz* هرگز (96/15).

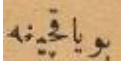

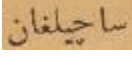
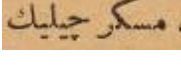
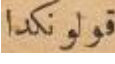
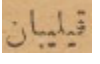
Bu örneklerin dışında yabancı sözcüklerin asıllarına bağlı kalınarak yazıldığı tespit edilmiştir.

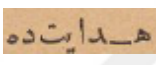
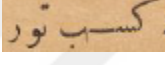

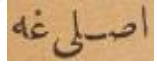
1.1.3.4. Farsça Tamlamaların Yazımı

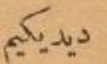

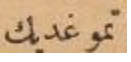

Farsça tamlamalarda kullanılan izafet kesresi metnimizde bir iki örnek dışında gösterilmemiştir. Bazı Farsça tamlamalarda izafet kesresi ی harfi ile gösterilirken bazı tamlamalarda hiçbir ek veya harf ile gösterilmemiştir. Bunlardan kesresiz yazılanlar şunlardır: ehl-i rāz *ahl-i rāz* (65/06), ser-i pīr *ser-i pīr* (19/03), pāk-i ḥalk *pāk-i ḥalk* (32/11), ‘asel-i šīrīn *‘asel-i šīrīn* (56/02), fikr-i ḥām *fikr-i ḥām* (119/12), āb-ı ḥayāt *āb-ı ḥayāt* (56/02), terk-i ḥ‘āb *terk-i ḥ‘āb* (78/14), çeşm-i nem *çeşm-i nem* (95/13), zemīn-i diyār *zemīn-i diyār* (96/01), çeşm-i bīnā *çeşm-i bīnā* (101/02).

Kesrenin ی ile gösterildiği tamlamalar ise şunlardır: ehl-i dil *ahl-i dil* (36/12), fikr-i ḥām *fikr-i ḥām* (44/15), bār-ı mīve *bār-ı mīve* (55/14).

1.1.3.5. Eklerin Yazımı

Metnimizde çekim ve yapım ekleri çoğunlukla sözcük kök ve gövdesine birleşik yazılmıştır: boyaççı+ğa (48/10), çek-ti (49/13), kı1-sa (50/09), cān+ım (85/02), saçıl-ğan (10/09), mis-gerçi+lik (40/13), koluñ+da (43/09), kı1-iban (4/16).

Bazen de çekim ve yapım eklerinin sözcük kök ve gövdesinde ayrı yazıldıkları görülmüştür: hidāyet+de (87/07), kesb+tür (63/09), basma+çı (49/13), gülistān+ı+ğa (135/16), aşl+ı+ğa (136/03).

Metnimizde, özellikle edat veya bağlaç görevli bazı sözcükler, zaman zaman kendilerinden önce gelen sözcüklere bitişik yazılmıştır: nē kim (7/03), dēdi kim (28/05), açtı mu (52/10), tamuğ dēk (38/09), dēdi ki (67/05).

Biz, metinde birleşik yazılan bu edat ve bağlaçları sözcük kök ve gövdelerinden ayrı yazmayı tercih ettik.

1.2. Ses Özellikleri

1.2.1. Ünlüler

Metnimizdeki “a, e, ê, ı, i, o, ö, u, ü” ünlüleri kullanılmış Arapça ve Farsçadan alıntı sözcüklerde ise bu ünlülere ek olarak “ā, ī, ū” ünlüleri kullanılmıştır.

1.2.1.1. Ünlü Değişmeleri

Metnimizde karşılaşılan ünlü değişmeleri hadisenin adına göre tasnif edilmiştir.

1.2.1.1.1. Yuvarlaklaşma

Düz bir ünlünün, yanındaki dudak ünsüzünün veya söz içindeki yuvarlak bir ünlünün etkisiyle yuvarlak sıradan ünlüye dönüşmesine ünlü yuvarlaklaşması denir (Korkmaz, 2017: 254). Metinde görülen yuvarlaklaşma örnekleri şunlardır:

a>o:

azuk > ozuk **اوزوق** (10/10), avcı> ovcu **اوجو** (6/12).

e>ö:

Gerileyici benzeşme yoluyla ilk hecedeki düz-geniş ünlüler (a,e) ikinci hecedeki dar-yuvarlak ünlünün etkisiyle geniş-yuvarlak (o,ö) ünlülerine dönüşmesine Çağatay Türkçesinde birkaç kelimedede rastlanırken Uygurcanın en önemli ses özelliklerinden birisidir (Çakmak, 2017: 83).

etük > ötük **اوتوك** (4/13, 18/01, 44/12), teşük > töşük **توشوك** (73/12), eb >ew > öw > öy **اوى** (39/03, 62/01, 65/04), evril- > öyrül- **اويرولور** (90/15).

i>u

sınguk > sunuğ **سنوغ** (139/02), unıt- > unıt- **اونوت** (108/15), okı- > oku- **اوقور** (22/02), tokı- > toku- **توقوماق** (67/03), avcı> ovcu **اوجو** (6/12), kāmış > kāmış **قوش** (33/01).

i>ü

için> içün> üçün **وچون** (2/10), tirki->tirkü- **تركوب** (47/05).

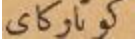
1.2.1.1.2. Düzleşme

Bir yuvarlak ünlünün düz ünlüye dönüşmesidir. Metnimizdeki bazı örnekler şunlardır:

u > a

tolu > tola **تولا** (12/11, 14/16), tutuş- > tutaş- **توتاشيب** (34/14, 122/15).

ü > e

kötür-> köter- (133/05).

1.2.1.1.3. Genişleme

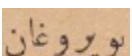
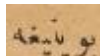
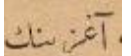
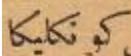

Yeni Uygurcada bazı iki heceli kelimelerin dar ünlüyle biten ikinci hecelerindeki dar ünlülerin genişlediği görülür (Öztürk 1994: 14). Metinde tespit edilen genişleme örnekleri şunlardır:

yetti > yette (140/16), kemi > keme (28/11), yalın > yalañ (44/02), sağrı > sağra (45/02).

altı>alte, yetti>yette gibi sayıların, Doğu Türkçesinin tüm tarihî lehçelerine ait yazılı eserlerde ikinci hecelerindeki ünlü dar olarak yazılmıştır. Ancak modern Uygurca, hem devamı niteliğinde olduğu Çağataycadan hem de en yakın akrabası olan Özbekçeden söz konusu sayıların son ünlüsünü genişletmesi yönüyle ayrılır (Çakmak, 2017: 85).

1.2.1.2. Ünlü Düşmesi

Vurgusuz orta hecenin kapalı ünlüsünün düşmesidir (Eckmann, 2017a: 38). Orta hecenin düşmesi incelediğimiz metinde de görülmektedir. Ünlü düşmesine uğrayan bazı sözcükler şunlardır:

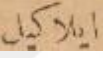
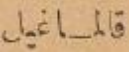
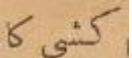

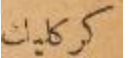

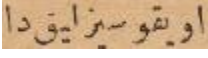
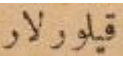
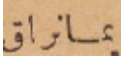
burun+ığa> burnığa (22/10), buyuru-ğan> buyruğan (22/14), boyun+ığa> boynığa (25/14), ağız+ıñ> ağıñ (26/12), köñül+ige> köñlige (40/10), bağır+ı> bağırı (68/10).

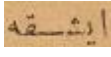

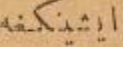
1.2.1.3. Ünlü Uyumları

Ünlü uyumu Çağatay Türkçesinin karakteristik bir özelliğidir ve kalınlık-incelik, düzlük-yuvarlaklık olmak üzere iki çeşidi vardır (Eckmann, 2017a: 31).

1.2.1.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu)

Çağatay Türkçesinin öz sözlerindeki kalınlık-incecik uyumu tamamen korunmuştur (Eckmann, 2017a: 31-32). İncelediğimiz metinde genel olarak bu uyumunun -bazı istisna sözcükler ve ekler dışında- korunduğu görülmektedir. Alıntılanan Arapça ve Farsçada ise böyle bir uyum söz konusu olmadığından bu dillerden alıntılanan sözcüklere getirilen ekler daha çok o sözcüklerin telaffuzuna göre seçilmiştir. Bu sebeple yabancı sözcüklere getirilen eklerde bu uyum bozulmaktadır.

Metnimizde, genel olarak, sözcük kök ve gövdelerinde ve bunlara getirilen eklerde kalınlık-incecik uyumunun korunduğu görülmüştür: eyle-gil (9/02), al-mağıl (138/04), kişi+ge (5/14), o+ga (17/01), kerek+lik (29/04), an+liğ (125/14), of-up (38/12), uyku+sız+lı+da (38/11), ıl-ur+lar (38/16), yaman+raq (82/10).

Kalınlık-incecik uyumunun genellikle sözcüklere bazı eklerin getirilmesi sırasında bozulduğu görülmüştür. Bu duruma örnek olabilecek sözcükler şunlardır: iz+iğa (35/13), iş+ka (15/08), düz+luğ (42/04), iş+iş+ga (15/07).

Arapça ve Farsçada böyle bir uyum söz konusu olmadığından bu sözcüklere getirilen eklerde ünlü uyumu sorunu ortaya çıkmaktadır. Eckmann'a göre Arapça ve Farsçadan alıntı sözcüklerden *i* veya *ĩ* bulunduranların tamamının, çoğu zaman, kalın ünlülü ek almaları bir kuraldır (Eckmann, 2017a:32). Kemal Eraslan'a göre ise alıntı sözcüklere kalın ünlülü eklerin getirilme sebebi o sözcüklerin kalın olarak telaffuz edilişidir ancak aynı sözcüğe hem kalın hem de ince ünlülü eklerin getirilme sebebi ise bu sözcüklerdeki telaffuzun tereddütlü oluşudur (Eraslan, 2012:114-115).

Metnimizdeki alıntı sözcüklere Türkçe ekler getirilirken belli bir kurala uyulmadığı görülmüştür: ḥod-bīn+lik **خودبين ليك** (41/11), ḥod-bīn+līk **خودبين ليق** (44/12), zer-ger+lik **زرگريك** (3/15), sāḳī+ḡa **ساقينه** (59/07), ḥaḳīkat+ge **حقيقتكا** (105/14), maḥallī+de **محايده** (100/07), mīšāḳ+da **ميشاقددا** (7/07), revḡan+çı+lik **روغن چيليك** (53/02), diḥḳānçılık **دهقانچيلىق** (3/09).

1.2.1.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu (Küçük Ünlü Uyumu)

Eckmann'a göre Çağataycadaki düzlük-yuvarlaklık uyumu tam gelişmediğinden ek ve yardımcı ünlülerin hepsi, bu uyumdan aynı derecede etkilenmemişlerdir (Eckmann, 2017a: 34).

Bazı ekler ve yardımcı ünlüleri düzlük-yuvarlaklık uyumuna girerken bazıları bu uyuma girmemektedir:

1.2.1.3.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bulunduğu Ekler ve Yardımcı Ünlüler

1. İyelik ekleri:

+ım/+im, +um/+üm: baş+ım **باشيم** (112/14), iş+im **ايشيم** (70/12), el(i)g+im+de **اياكىمده** (42/10), öz+üm **اوزوم** (54/02), ḳol+um **قولوم** (135/13).

+ıŋ/+iŋ, +uŋ/+üŋ: soraḡ+ıŋ **سوراغينك** (90/02), yaḡ+ıŋ **ياغينك** (54/04), yol+uŋ+ḡa **يولونكده** (14/01), öz+üŋ **اوزونك** (26/11), söz+üŋ **سوزونك** (12/12).

+ŋız/+ŋiz, +uŋız/+üŋiz (+uŋuz/+ŋuz): Bu ek metnimizde sadece düz ünlülü sözcüklerde kullanılmıştır:

saç+ıñız **ساحینکیز** (69/06), ara+ıñız+da **ارانکیزدا** (142/06), biri+ıñız **برینکیز** (63/04),
 barça+ıñız+lar+ga **بارچه نکیز لارگا** (18/10), cān.ıñız+ğa **جانینکیزغه** (63/08).

2. İkinci çokluk şahıs emir eki:

-η, -iη, -uη/-üη, ıñız/-iñız, -uñız/-üñız (-uñuz/-üñüz): ét-iη **ایتینک** (26/05), tut-uη **توتونک**
 (77/05), kör-üη **کورونک** (31/08), kııl-maıñız **قیلما نکیز** (27/12), eyle-ıñız **ایلانکیز** (18/11).

3. Geçmiş zaman ekleri:

Görülen geçmiş zaman 1. tekil şahıs çekimi -dı+m/-di+m, -du+m/ -dü+m: kal-dı+m **قالدیم**
 (82/15), eyle-di+m **ایلادیم** (42/11), kırut-tu+m **قوروتوم** (75/12), kör-dü+m **اکوردوم**
 (142/06), yafıştur-du+m **یافیشتوردوم** (36/13).

Görülen geçmiş zaman 2. tekil şahıs çekimi -dı+η/-di+η, -du+η/-dü+η: kıılma-dı+η **قیلما دینک**
 (14/08), çıkar-dı+η **چیقاردینک** (27/01), de-di+η **دیدینک** (12/10), kıoy-du+η **قوبدونک** (137/10),
 bol-du+η **بولدونک** (12/08).

4. Fiilden isim yapan ekler:

-ım/-im, -um/-üm: tokı-m **توقوم** (50/03).

-ış/-iş, -uş/-üş: ur-uş **اوروشدا** (22/03), kıorğ-uş+um **قورغوشوم** (41/01).

5. Zarf-fiil eki:

-ip/-ip, -up/-üp: al-**ايب** (61/06), èt-**ايتيب** (4/14), tut-up **توتوب** (6/05) tüş-**توشوب** (8/12), sök-**سوكوب** (9/08).

6. Fiilden fiil yapan ekler:

-ış/-ış, -uş/-üş tapışçı **تابشيچي** (111/03), tut-aş-**توتاشيب** (34/14).

-ız/-ız, -uz/-üz: aķ-**اقيز** (76/12).

7. İsimden isim yapan ekler:

+luğ/+lig, +luğ/+lüg: el+**الليک** (140/16), söz+**سوزلوك** (53/10), tür+**تورلوك** (104/11), uğur+**اوغورلوق** (32/11).

+lık/+lik, +luk/+lük: ortaķçı+**اورتاķچي ليقددا** (13/02), bæg+**بيک ليک** (50/02), kün+**کونلوك** (93/08), şom+**شوملوغونک** (39/13).

+çİ: Ek metnimizde sürekli olarak tonsuz ve düz ünlülü olarak bulunmakla beraber sadece bir sözcükte uyuma girdiği görülmüştür: ov+**cu** **اوجو** (6/12).

1.2.1.3.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bulunmadığı Ekler ve Yardımcı Ünlüler

a. Yalnızca Düz Şekilleri Olan Ekler ve Yardımcı Ünlüler:

1. İsimden isim yapan ek +çı/+çi: ötük+çi **اوتوچىكا** (18/01), boyaq+çı **بوياقچينه** (48/10),
kön+çi **كونچى** (6/09), yol+çı+ğa **يولچينه** (126/16), têmür+çi **تمورچى** (23/05).

2. Görülen geçmiş zaman 3. tekil kişi çekimi -dı/-di: bol-dı **بولدى** (51/09), yügür-di
يوكوردى (12/06), tök-ti **توكتى** (6/16), sor-dı **سوردى** (53/12), ol-dı **اولدى** (73/03).

3. Ayrılma durumu eki +dın/+din: qamuş+dın **قوشدين** (64/09), söz+din **سوزدين** (101/11),
tamuğ+dın **توغدين** (83/11), yol+dın **يولدين** (100/13), ölüm+din **اولوهدين** (112/03).

4. Aitlik eki +ğı, +kı, +ki: Bu ek metnimizde genellikle bulunma durumu ekinden sonra gelmiştir.

Ek, metinde bulunma durumu eki almadan sadece dün+ki **دونكى** (47/04) sözcüğünde tespit edilmiştir.

5. 2. Tekil kişi emir eki -ğıl/-gil: bol-ğıl **بولغىل** (47/10), uçur-gil **اوچورگىل** (122/15), ur-ğıl
اورغىل (106/16), kör-gil **كورگىل** (22/11).

6. Belirtme durumu eki +nı/+ni : ot+nı **اوتى** (20/06), söz+ni **سوزنى** (13/06), köz+ni **كوزنى**
(132/03), öz+ün+ni **اوزونكىنى** (12/09).

7. 3. Tekil kişi iyelik eki +(s)ı/(s)i: qol+ı **قولغە** (61/06), köz+i **كوزى** (125/14), öz+i **اوزى**
(3/10), yüz+i **يوزى** (9/15), söz+i+ni **سوزىنى** (16/05).

8. İlgî durumu eki +(n)ıñ/(n)iñ ve +(n)uñ/(n)üñ: müze-düz+nıñ **موزه دوز نىنىك** (95/11),
söz+nıñ **سوز نىنىك** (90/11), mu+nıñ **مونىنىك** (28/08), biri+nıñ **برى نىنىك** (7/13), özi+nıñ
اوزى نىنىك (44/13).

b. Yalnızca Yuvarlak Şekilleri Olan Ekler ve Yardımcı Ünlüler:

1. Görülen geçmiş zaman 1. çoğul kişi eki -duğ/-dük: Bu ek metnimizde sadece çıkar- ve eyle-fiillerinde tespit edilmiştir: çıkar-duğ چيکار دوق (18/03), eyle-dük ايلا دوك (15/03).

2. Ettirgenlik eki -dur-/dür- veya -tur-/tür-: tol-dur- تولدور (10/08), köy-dür- کويدور (38/10), yafış-tur- يافيشتور (36/13), öl-tür- اولتور (6/16), keltür-üp کتوروب (9/07).

3. İsimden isim yapan ek +sız/+süz: Bu ekin metnimizde yuvarlak ünlülü sözcüklerden sadece uyku+sız اويقوسيز (38/11) sözcüğüne geldiği tespit edilmiştir.

4. Fiilden isim yapan ekler:

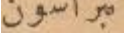
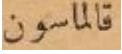
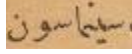

-ğun/-gün veya -kun/-kün: Bu ek metnimizde sadece sat-kun ساتقون (37/04) sözcüğünün yapımında tespit edilmiştir.

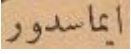

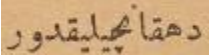
-ğuç/-güci, -kuç/-küci: kıl-ğuç کيلغوچي (4/10), sor-ğuç سورغوچي (103/07), at-kuç اتقوچي (128/02), füt-küç فوتکوچي (142/14), sat-kuç ساتقوچي (5/14).

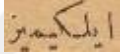
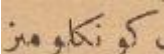

-ığ/-ig, -uğ/-üg (> -ık/-ik, -uğ/-ük): Bu ekin metnimizde hem uyuma girmiş hem de girmemiş örnekleri bulunmaktadır: aç-ığ آچيغ (54/04), sun-uğ سونوغ (139/02), kır-uğ قروق (75/04), yık-uğ يوقوغ (43/14).

5. Ettirgenlik eki -ğur/-gür-, -kur/-kür-: Metnimizde bu ek sadece yet-kür- يتکور (111/05) sözcüğünün yapımında kullanılmıştır.

6. Fiilden fiil yapan ek -ur/-ür-: aş-ur- اشور (43/02), yet-ür- ينور (54/12), uçur- اوجور (129/14).

7. Emir kipi 3. tekil kişi eki –sun/-sün: aňla-sun (98/09), tebre-sün (97/07), kıl-masun (103/09), sın-ma-sun (120/07), ét-er-sün (71/14).

8. Bildirme eki +dur/+dür, +tur/+tür: yalğançılıq+dur (45/09), emes+dür (31/08), yok+tur (13/15), kesb+tür (63/09), dihkançılıq+dur (79/03).

9. 1. Çoğul kişi iyelik eki +ımız/+imiz, +umuz/+ümüz: Bu ekin metnimizde hem uyuma girmiş hem de girmemiş örnekleri bulunmaktadır: el(i)g+imiz (24/04), köñl+ümüz (77/06), körkü+miz (62/06), ‘ömr+imiz (78/05).

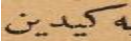
1.2.2. Ünsüzler

İncelediğimiz metinde yirmi dokuz ünsüz kullanılmıştır. Bunların karşılıkları şunlardır: **b, c, ç, d, f, g, ğ, h, ĩ, ĵ, k, k̄, l, m, n, p, r, s, ş, ş̄, t, t̄, v, y, z, z̄, z̄~d̄, z̄.**

1.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri

Metnimizde bazı ünsüzlerin değiştikleri görülmüş ve bu değişiklikler sebepleriyle birlikte alt başlıklarda verilmiştir.

1.2.2.1.1. -d-, -d > -y-, -y

Eski Türkçede söz içi ve söz sonunda bulunan **d** ünsüzü Doğu Türkçesinde **y**'ye dönüşmüştür. Metnimizde “kēdin” sözcüğü dışında söz içi ve söz sonunda bulunan **d** ünsüzü **y**'ye dönüşmüştür: kēdin (37/12).

adağ > ayak **اياغى** (44/02), bedük > bëyik **بئدك** (116/10), boduğcı > boyakçı **بوياقچى** (5/07),
kadğu > kayğu **قاينغو** (85/06), ked- > këy- **كيدى** (73/11), kod- > koy- **قويدى** (4/08), kudruk >
kuyruğluk **قويروغلوک** (99/13), udık > uykı~uyku **اويقى** (130/05), yad- > yay- **يايغانى** (46/04).

1.2.2.1.2. b- > m-

Metnimizde söz başı **b** genellikle korunsa da söz içindeki **n** veya **ŋ** geniz ünsüzlerinden etkilenerek bazı sözcüklerde **m** ye dönüşmüştür.

Söz başında **b**'nin korunduğu örneklerden bazıları şunlardır:

bağla- **باغلامش** (97/05), bar **بار** (96/03), barmak **بارماق** (112/02), baş **باش** (6/06), bëyik **بئك**
(3/02), bër- **برماک** (85/03), bol- **بولادى** (96/15), boy(u)n **بويانغه** (25/14), böz **بوز** (4/03), bu **بو**
(15/14).

Söz başında **b** nin **m** ye dönüştüğü örnekler ise şunlardır: bin > min- **مينب** (4/02), munda >
munda **موندئا** (4/10), mundağ~mundağ~mundek > mundağ **مونداغ** (50/01), biz~miz > miz **میز**
(15/05), bunça > munça **مونچه** (12/08), ben~men > men **من** (19/02), baña~maña > maña **منكا**
(33/12), biñ > miñ **مينك** (35/08), bamuk > mamuğ **مامفوق** (57/11).

1.2.2.1.3. -b- > -v-

Metnimizde sadece bir örnekte söz içindeki **b** nin **v** ye dönüştüğü görülmüştür: tabar > tavar
توار (34/03).

1.2.2.1.4. p- > f-/ -p- > -f-/ -p > -f

Doğu Türkistan Uygur ağızlarında Arapça, Farsça ve Çince'den geçmiş kelime başı ve içi veya sonunda *f*'li kelimeler bugün hem edebî dilde hem de ağızlarda düzenli olarak *p*'lidir (Emet 2008: 211).

Metnimizde söz başında *p-* bulunan hem yabancı hem de Türkçe bazı sözcüklerin ilk ünsüzlerinin istisnasız olarak *f-* ünsüzüne dönüştüğü görülmüştür. Değişikliğe uğrayan Türkçe sözcükler şunlardır: büt~püt- > füt- **فوتى** (15/01), pışak ~biçek > fıçak **فچاق** (16/12), bış~pış- > fişür (79/09), füşür **فشور** (64/04), but > fut **فوتغه** (25/11), bütün~pütün > fütün **فوتون** (16/15).

Değişikliğe uğrayan yabancı sözcükler ise şunlardır: piste > fiste **فسته** (56/01), pāhta > fāhta **فاخته** (71/03), pākī > fākī **فاكى** (6/05), palto > falto **فالتو** (53/09).

Yukarıdaki sözcükler metinde sürekli *f-* ünsüzü ile yazılmıştır. Metinde, söz başında *p-* bulundurup *f-* ye dönüşmeyen örnekler de vardır: postīn **پوستين** (4/10), pedīdār **پيدار** (3/05), peydā **پيدا** (5/10), pāk **پاك** (66/11), piyāle **پياله** (118/13).

-p- > -f-

Söz içindeki *p*'lerin *f*'ye dönüşmesi Çağatay Türkçesine ait bir özelliktir (Eckmann, 2017a: 40). Metnimizde de söz içi *-p-* şu örneklerde *-f-* ye dönüşmüştür: toprağ > tofrağ **تفراق** (15/06) ~tofrağ **تفراغ** (75/11), yıpar > ıfar **ايفار** (35/02), yapuş- ~yapış- > yafış-tur **يافیشتور** (87/01), kepez > kefez **كفوز** (31/01), süpür- > süfür- **سفور** (124/03).

-p>-f

Metnimizdeki şu sözcüklerde söz sonundaki *-p>* *-f* değişimi olmuştur: çap- > çaf- **چاڧ** (16/15), yıp > yif **يڧ** (33/07), tep- > tef-keni **تفکانى** (64/05).

1.2.2.1.5. -aġu/-egü > -av/-ev

Topluluk ve sayı sıfatı yapma işlevi olan **-aġu/-egü** ekinin **-av/-ev**'e dönüşmesi metnimizde sadece bir sözcükte görülmüştür: biregü > birev **برو** (6/05).

1.2.2.1.6. ev > öy

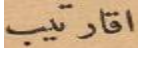

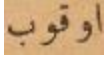
Eckmann, Çaġatay Türkçesinde **ev** ses grubunun **öy** ses grubuna dönüşüğünü ifade eder (2017a: 41). Bu deġişim metnimizde iki örnekte görülmüştür: **ev** > **öy** **اویلار** (65/04), **evril-** > **öyrül-** **اویرولور** (90/16).

1.2.2.1.7. g/ġ ~ k/ķ

Metnimizde söz başındaki **k-** ve **ķ-** korunmuştur: **kêç-** **کچ** (77/10), **kêçe** **کچه** (13/03), **kel-** **کلدی** (30/13), **keltür** **کتور** (16/05), **keme** **که** (28/11), **kes-** **کسار** (20/16), **kêt-** **کیتار** (38/06), **kêy-** **کیدى** (73/11), **kibi** **کبی** (19/15), **kir-** **کیر** (42/12), **kömeç** **کومچ** (52/10), **köñül** **کونکول** (123/01), **köp** **کوب** (10/13), **kör-** **کور** (22/11), **körset-** **کورسات** (138/05), **köz** **کوز** (108/14), **ķaç-** **قچار** (39/14), **ķaġun** **قاغون** (11/14), **ķal-** **قالدی** (104/07), **ķan** **قان** (6/16), **ķara** **قرا** (38/02), **ķaş** **قاش** (38/08), **ķat-** **قات** (69/08), **ķatıġ** **قاتیغ** (18/14), **ķazan** **قران** (17/15), **ķıl** **قیل** (102/05), **ķol** **قولی** (61/06), **ķulak** **قولاق** (43/11).

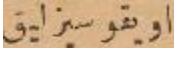
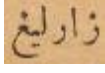

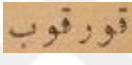
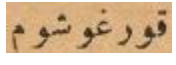

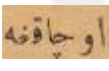

-ķ- > -ġ-

Metnimizde söz içinde özellikle iki ünlü arasında kalan **ķ** genelde korunmuş olup sadece taķı > daġı **داغی** (63/14), yıķıl- ~ yıġıl- > yıġıl- **یغیادی** (37/02) sözcüklerinde **ġ**'ya dönüşmüştür.

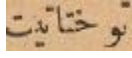
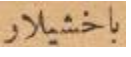
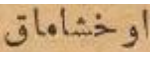
k'nin korunduğu diğer sözcükler şunlardır: yıkuğ (43/14), akart- (46/03), toku- (62/12), oku- (63/13).

-k ~ -ğ

Metnimizde söz sonunda *-k*, *-ğ* nöbetleşmesi görülmektedir:

tofrağ (75/11), tofrağ (15/06), uykusuzluk (38/11), zârlıg (117/06), yanlıg (123/12), sunuğ (139/02), yıkuğ (43/14), kuruğ (112/02), katıg (82/12), fıçak (16/12), sorag (130/02), kaydağ (133/09), ozuk (10/10), kosak (52/10), kork- (13/16), korğuşum (41/01), tuzak (21/07), yırak (127/10), oçak (20/03), uluğ (50/01).

1.2.2.1.8. -k > -h-

Metnimizde söz içi *-k* nin bazı sözcüklerde sızıcılaşarak *-h-* ye dönüştüğü görülür: yakşı > yahşı (9/08), takı > dahı (75/12), tokta- > tohtat- (47/13), bakşı ~ bahşı > bahşı (63/04), okşa- ~ ohşa- > ohşa- (103/15).

1.2.2.1.9. t > d-

Eski Türkçede söz başındaki ötümsüz *t* sesi Çağatayca da çoğunlukla korunur, ancak *dék*, *dağı*, *dur/durur*, *degin*, *deginçe/degünçe* gibi sözcüklerde *d*'ye dönüşmektedir (Eckmann, 2017a: 41-42).

Metnimizde de söz başı *t* genellikle korunmuş olup birkaç sözcükte *d*'ye dönüşmüştür. Söz başında *t*'nin korunduğu örneklerden bazıları şunlardır:

toğu- تو قوماقنى (4/03), tamçı نامچى (4/11), tut- توتى (6/13), tök- توكنى (6/16), tüzel- تۈزەلدى (7/09), tüş- تۈشۈپ (8/12), tarı- تارىپ (10/02), toldur- تولدۇر (10/08), tik- تىكىمىز (11/01), tıx- تىقىپ (13/04), til- تىلى (13/12), tile- تىلاب (14/10), têmürçi تۈمۈرچى (15/01), taş- تاش (23/02), tügme- تۈگمە (24/12).

Söz başındaki *t*'nin *d*'ye dönüştüğü sözcükler ise şunlardır: taş > daş داش (17/15) ~ taş- تاش (23/02), tè- > dè- دىيان (8/13), teg- > dèy- دى (85/14), takı > dağı داغى (17/03), tek > dèk دىك (17/12), tüz > düz+luğ دۈزلۈغ (42/04), tegül > dègil دىگىل (135/05).

Metnimizde iki ünlü arasındaki *t* ünsüzü genellikle korunmuştur: tutaş- تۇتاشىب (34/14), kutaz قۇتاز (30/02), ata آنا (31/02), kutul- قۇتۇلماق (105/07), köter- كۈتەر (133/05), çatıغ قاتىغ (18/14), atılmaq آتۇلماق (94/06), qaturmaq قاتۇرماق (66/04), fütün فوتۇن (16/15), ötük اۇتۇك (4/13).

1.2.2.1.10. -ç- > -ş-

Metinde söz içinde ç nin ş ye dönüştüğü bir sözcükte görülmüştür: içton > iştan اىشان (68/12).

1.2.2.1.11. -z > -s

Daha çok Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinde geniş zamanın olumsuzu olan **-maz/-mez** eklerinin son ünsüzünün *s* ye dönüşmesi olayı metnimizin genelinde görülmüştür:

taşla-mas **تاشلاماس** (141/09), ol-mas **اولماس** (36/01), dè-mes **ديماس** (50/12), èt-mes **اتماس** (51/06), koy-mas **قويماس** (16/15), yaraş-mas **يراشماس** (42/06), ay-mas **ایماس** (54/09), füt-mes **فوتماس** (33/07), yetiş-mes **یتشماس** (95/08), è-mes **ایماس** (138/14).

1.2.2.2. Ünsüz Düşmesi

Kelime içinde (bir ünsüzden önce), kelime sonunda veya kaynaşma olayı ile iç seste *r, l, n, f* gibi akıcı ve sızıcı ünsüzler ile *y, g, ğ, k, h* gibi ünlüleşme ve sızıcılaşarak erime özelliği taşıyan ünsüzlerin kaybolması olayıdır (Korkmaz, 2017: 242).

1.2.2.2.1. y- > ø

Söz başında *y* genellikle korunmuş olup *yıpar > ıfar* **ایفار** (35/02), *yüz- > üz-* **اوز** (126/07), *yüzük > üzük* **اوزوک** (25/09) sözcüklerinde düşmüştür.

1.2.2.2.2. b- > ø

Çağatay Türkçesinde söz başındaki *b-* genellikle korunur (Eckmann, 2017a: 40). Çağataycada söz başındaki *b-* sesi *bar, bar-, bër-, bol-* sözcüklerinde korunmakla beraber bazen metinlerde *bol-* fiilinin *ol-* şeklinde yazıldığı da görülmektedir. Ergin, bu durumun Batı Türkçesinin tesiri olduğunu belirtir (Ergin, 1992: 212). Metnimizde “ol” fiili yüz altmış sekiz defa *bol-* otuz üç defa da *ol-* şeklinde kullanılmıştır: *ol-dı* **اولدی** (12/16)/ *bol-dı* **بولدی** (10/01), *ol-ğa-sen* **اولغاسن** (81/11)/ *bol-ğa-sen* **بولغاسن** (55/08), *ol-sa* **اولسه** (14/12), *bol-sa* **بولسه** (39/04), *ol-up* **اولوب** (7/01), *bol-up* **بولوب** (5/13), *ol-ur* **اولور** (18/13), *bol-ur* **بولور** (22/01), *ol-ki* **اولک** (12/01), *bol-* **بول** (120/11).

1.2.2.2.3. -r- > ø

Doğu Türkçesinde r düşmesi çok yaygındır bunun yanında yaşadığı ve yazı dilinde gösterildiği de çoktur (Çağatay, 1972: 53). Söz içinde sızıcı *r*'nin metnimizde de bazen düştüğü görülmüştür ancak bu durum tutarlı ve sürekli olmamıştır. Aynı sözcükte, söz içindeki *r* nin hem düştüğü hem de korunduğu görülmektedir: *ër-señ* ايرسانك (114/14)/ *è-señ* ايسانك (102/05), *ër-di* ايردى (47/15)/ *è-di* ايدى (48/01), *ër-miş* ايرميشمو (99/08)/ *è-miş* ايمش (83/10), *ër-mes* ايرماس (26/04)/ *è-mes* ايماس (22/07), *birle* برله (23/02)/ *bile* بيله (20/05).

Yukarıdaki örneklerde ikilik söz konusu iken *ër-* yardımcı fiilin geniş zamanlı 3. tekil şahıs çekiminde *r* sürekli korunmuştur: *ër-ür* ايرور (27/09).

Şu sözcüklerde ise *r* nin düştüğü görülmüştür: *ķurtul-* ~ *ķutul-* > *ķutul-* قوتولماقغه (112/10), *ķuruğsaķ* > *ķursaķ* > *ķosak* قوساق (52/10).

1.2.2.2.4. -ķ- ~ -ğ- > ø

Hece başındaki *ķ* ve *ğ* nin bazı sözcüklerde korunduğu görülmüştür: *başķar-* باشقارغوجى (100/13), *yalğan* يالغان (31/08), *yêtķür-* يتكور (111/05), *bulğa-* بولغاب (52/11), *sargar-* سارغاريب (19/15).

Bunun yanında metinde sıkça kullanılan bazı eklerde de hece başındaki *ķ* ve *ğ* korunmuştur:

Yönelme durumu eki +*ğ*a/-*ķ*a: *barmaķ+ğ*a بارماقغه (112/02)/ *iş+ķ*a ايشقغه (15/08), *uluğlar+ğ*a اولوغلارغه (65/02), *öyler+ğ*a اوييلارغه (65/04), *ser-terāş+ķ*a سرتراشقغه (70/02).

Sıfat-fiil eki -ğan/-қан: kıl-ğan **قیغان** (16/01)/ tutaş-қан **توتاشقان** (122/15), sal-ğanı **سالغانی** (59/13), çal-ğanıda **چالغانیدا** (62/11), yar-ğanı **یارغانی** (62/14).

Zarf-fiil ekleri:

-ğaç: bol-ğaç **بولغاج** (140/11).

-ğalı: al-ğalı **آلغالی** (4/05), kıl-ğalı **قیلغالی** (5/02), sal-ğalı **سالغالی** (16/09), çık-ğalı **چیقغالی** (95/05).

Sıfat-fiil ekleri:

-ğu/-қу: kıl-ğu **қилғу** (45/06)/ kóp-қу **қопқу** (132/08), bol-ğusıdur **بولغوسی دور** (31/09), al-ğusın **آلغوسن** (14/06), çıkar-ğum **چیقارغوم** (48/04), bağla-ğun **باغلاغونك** (86/04).

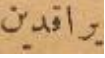
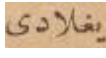
-ğuçı/-қуچی: kıl-ğuçı **қилғуچی** (4/10)/ sat-қуچی **ساتқуچی** (5/14), yaz-ğuçı **يازғуچی** (119/03), bastur-ğuçı **бастурғуچی** (142/02), at-қуچی **آتқуچی** (5/13).

Gelecek-istek kip eki -ğay/-қай: bağla-ğay **бағлағай** (68/01)/ tut-қай **тутқай** (21/06), taf-ğay **тағай** (101/11), taf-қай **тағаймо** (107/07), tart-ğay **тарғай** (114/08).

Şu sözcüklerde ise hece başındaki **k** ve **g** nın yutulduğu görülmüştür: kergek~kerek > kerek

كراك (22/13), eşgek > eşek **ایشاك** (45/02), kulağ~kulağak > kulağ **قولاق** (8/09), topurğak > tofrağ **تفراق** (15/06), kuruğsak > kosağ **قوساق** (52/10).

1.2.2.3. Ünsüz Türemesi

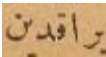
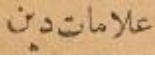
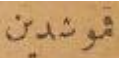
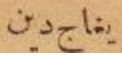
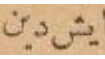
Kelime ön, iç ve son seslerinde, kelimenin aslında olmayan bir ünsüzün türemesi olaydır (Korkmaz, 2017: 243). Metnimizde ön ve son seslerinde ünsüz türemesi bulunan sözcükler şunlardır: ırak~ yırak > yırak (14/05), ıgla- ~ yıgla- > yıgla- (8/13).

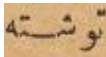
1.2.2.4. İkizleşme

Çağatay Türkçesinde sayı isimlerinde ikizleşme görülür (Eckmann, 2017a: 45). Metnimizdeki sayı isimleri çift ünsüzle yazılmamışlardır ancak Çağatay Türkçesindeki bu özellik sebebiyle bu sayı isimlerini çift ünsüzlü okumayı tercih ettik: **ëkki** (3/05), **ottuz** (3/05), **yette** (140/16).

1.2.2.5. Ünsüz Uyumları

Kelimelerin eklerle genişletilmesi sırasında veya yan yana gelen hecelerde tonlu ünsüzlerden ve ünlülerden sonra tonlu, tonsuz ünlülerden sonra genellikle tonsuz ünsüzlerin gelmesi temeline dayanan uyumdur (Korkmaz, 2017: 243). Çağatay Türkçesinde birbirine yakın ötümlü ve ötümsüz ünsüzler birbirlerini benzeştirmeye meyillidirler (Eckmann, 2017a: 40). Ünsüz uyumu metnimizde çoğunlukla bir kural etrafında gelişmemektedir. Metnimizdeki bazı ekler ünsüz uyumuna sürekli uyarken bazı eklerin bazen uyuma girip bazen girmedikleri; bazılarının ise uyuma hiç girmediği görülmüştür. Bu ekler aşağıda verilmiştir:

+dIn (Ayrılma Durumu Eki): Ayrılma durumu eki +dIn metnin bütününde ünsüz uyumuna girmemiştir: yırak+**dIn** (14/05), ‘alāmāt+**dIn** (96/13), kamuş+**dIn** (5/16), yıgaç+**dIn** (28/07), iş+**dIn** (68/03).

+dA (Bulunma Durumu Eki): Bulunma durumu eki +dA tüş+**te** (102/15) sözcüğü dışında metnimizde ünsüz uyumuna girmemiştir:

iş+de ایشدا (15/02), ğurbet+de غسبته (139/11), tüş+de توشده (103/11), ortakçılık+da اورتاچی لیکدا (13/02).

+GA (Yönelme Durumu Eki): Hem tonlu hem de tonsuz şekli bulunan yönelme durumu eki, metinde ünsüz uyumuna girerken bir kurala uymamıştır: fut+ġa فوتغه (25/11), oçağ+ġa اوچاڭغه (20/03), iş+ka ایشکه (15/08), iş+ke ایشکا (7/04), tüş+ke توشکه (104/09).

-GAy (Gelecek-İstek Eki): Hem tonlu hem tonsuz şekilleri bulunan gelecek-istek eki -GAy ekinin metinde ünsüz uyumuna girerken bir kurala uymadığı görülmüştür : tut-ġay توتقاي (21/06), tart-ġay تارتقاي (114/08), taf-ġay تافقاي (101/11), taf-ġay تافقاي (107/07).

-GUÇI (Fiilden İsim Yapan Ek): Fiilden isim yapma işlevi olan bu ekin hem tonlu hem de tonsuz şekilleri bulunmaktadır ve genellikle ünsüz uyumuna girmiştir: füt-küçi فوتکوچی (142/14), sat-kuçi ساتکوچی (5/14), at-kuçi اتکوچی (5/13, 71/01), tat-kuçi تاتکوچی (128/03).

+ÇI (İsimden İsim Yapan Ek): İsimden isim yapan bu ek metnimizde sadece çı/+çi olarak kullanılmış ve ünsüz uyumuna girmemiştir: yağ+çı یاغچی (53/13), yığac+çı ییغاج چیغه (80/08), kaşāb+çılık قصاب چیلیق (54/11).

+DUr (Bildirme Eki): Metnimizde bildirme ekinin tonsuz şekli olan “-tur” dört kere geçmiş ve bunun dışında bildirme eki metinde çoğunlukla “-dur” olarak tonlu şekilde kullanılmıştır. Ekin, metinde sadece bir sözcükte ünsüz uyumuna girdiği tespit edilmiştir: yok+tur یوقتور (63/07, 67/15), yok+dur یوقدور (63/10), kesb+tür کسب تور (63/09), kesb+dür کسب دور (69/03), köp+dür کوب دور (73/10), yalğançılık+dur بالغانچیلیق دور (45/09).

1.2.2.6. Göçüşme (Metatez)

Türkçe ve yabancı kelimelerin içinde iki sesin yer değiştirmesi hadisesi olan metatez genellikle komşu iki sestir (Deny 2013: 66). Metnimizde göçüşme olayı sadece bir örnekte görülmüştür:

öğret- > örget- **اوركاتب** (42/08).

1.2.2.7. Kaynaşma (Kontraksiyon)

Metnimizde kaynaşma şu sözcüklerde görülmüştür: neçe+oğ > **nəcük** **نچوک** (67/09), ne+erse > **nërse** **نرسه** (67/09), kayısı+yerde > **kayda** **قايدا** (52/01), kayda oğ > **kaydağ** **قايداغ** (133/09).

1.3. Şekil Özellikleri

1.3.1. İsimlerde Çekim

Metnimizdeki isim çekimi çokluk, iyelik ve durum ekleri ile yapılmıştır.

1.3.1.1. Çokluk Eki

Metnimizde Türkçe ve yabancı sözcüklere çokluk eki (+lar, +ler) getirilmiştir: tügme+**ler** (24/12), tirik+**ler** (31/07), basma+**lar** (34/04), bahşısı+**lar** (63/06), sırçısı+**lar** (61/10), biz+**lerde** (24/03), harf+**ler**din (142/15), nağş+**larnı** (49/11), bahşısı+**larğa** (63/04), basma+**lar** (34/04), iş+**lerim** (24/02), düşmen+**leri** (92/01) ıt+**larıñ** (14/03), söz+**leri**(7/16), yüz+**lerge** (22/12).

1.3.1.2. İyelik Ekleri

1. Tekil Şahıs İyelik Ekleri +m, +ım/ +im/, +um/ +üm: piyāle+m (59/07), baş+ım (112/14), iş+im (50/07), kol+um (135/13), tüş+üm (103/01).

2. Tekil Şahıs İyelik Ekleri +η, +ıη/+iη/,+uη/+üη: hırfe+η (66/05), baş+ıη (38/09), èl(i)g+iη (48/13), düzluğ+uη (42/04), köñl+üη (48/03).

Çağatay Türkçesinde 2. tekil şahıs iyelik eki +nğ, +ınğ/+inğ/,+unğ/+ünğ'dür (Eckmann, 2017a: 66). Uygur Türkçesinde 2. tekil şahıs iyelik eki (+i, +u, +ü)+η'dür (Öztürk, 1994: 49). Çağatay ve Yeni Uygur Türkçelerinde her zaman geniz **n**'li olan 2. tekil şahıs iyelik eki metnimizde sadece bir sözcükte +ün şeklinde kullanılmıştır: köñl+ünde (55/12).

3. Tekil Şahıs İyelik Ekleri +ı/+i, +sı/+si: bağ+ı (57/06), söz+i (8/01), barça+sı (20/02), èkki+si (60/09), ustura+sı (68/07).

Metnimizde bir sözcük üst üste iki defa 3. tekil şahıs iyelik eki almıştır: baş+ı+sıdın (74/05).

1. Çoğul Şahıs İyelik Ekleri +mız/+miz, +ımız/ +imiz/ +ümüz: körkü+miz (62/06), kār+ımız (25/15), 'aql+ımız (77/05), èl(i)g+imiz (77/05), köñl+ümüz (77/06).

2. Çoğul Şahıs İyelik Ekleri +nız/+niz, +ınız/+iniz, +unız/+üniz, +unuz, +(D)ñLAR: ara+nız (142/06), biri+niz (63/04), saç+ınız (69/06), kesb+iniz (54/10), öz+ünler+diñ (142/07), söz+ünler (23/03).

3. Çoğul Şahıs: +ları/+leri: baş+ları (41/04), şıfat+ları+n (16/02), öz+leri (76/07), yif+leri+n (33/05), öz+leri+ni (76/07).

1.3.1.3. Durum (Hâl) Ekleri

Metnimizde isimlerin başka sözcüklerle ilişkisini kuran durum ekleri sekiz alt başlıkta incelenmiştir.

1.3.1.3.1. İlgi Durumu

Yeni Uygur Türkçesinde ilgi durumu eki telaffuzda düzlük-yuvarlaklık uyumuna uysa da yazım gereği hep düz ünlülüdür (Öztürk, 1994: 51). Metnimizde de ilgi durumu **+niñ/+niñ** ekleri ile kurulmuştur : a+**niñ** sāyeside (11/04), cihān+**niñ** ğamı (11/12), a+**niñ** aşlını (27/12), mu+**niñ** zımnı(28/08), dihkān+**niñ** su'āli (78/01), özi+**niñ** ağızını (44/13), söz+**niñ** şübütiga (90/11), könçi+**niñ** su'āli (132/01), olar+**niñ** (bol-ur) 'ādeti (22/01), cāme-düz+**niñ** su'āli (91/09).

Çağatay Türkçesinde bazen ilgi durumu eki için bugünkü bazı Özbek şivelerindeki gibi **+ni/+ni** eki kullanılır (Eckmann, 2017a:68). Metnimizde sadece bir örnekte ilgi durumu eki için **+ni** eki kullanılmıştır : buryāçını öz buryāsıda (64/05-65/05).

1.3.1.3.2. Yaklaşma Durumu

Metnimizde yaklaşma durumu için **+ğa/+ge**, **+ka/+ke**, **+a/+e** ekleri kullanılmıştır: çığıd+**a** (64/03), èlig+**e** (63/12), barmaq+**ğa** (112/02), uluğlar+**ğa** (65/02), ğam+**ge** (122/17), biz+**ge** (96/15), kişi+**ge** (92/12), iş+**ka** (15/08), èr+**ke** (42/06), yèr+**ke** (79/07).

1.3.1.3.3. Belirtme Durumu

Metnimizde belirtme durumu için **++i/+i/+u**, **+n**, **+ni/+ni** ekleri kullanılmıştır: 'ālem+**i** (105/05), kütük+**i** (34/14), lezzet+**i** (93/04), mamuğ+**u** (57/11), men+**i** (44/01), birbiri+**n** (33/06), ağız+**ni** (44/13), aq+**ni** (5/08), sorağıñ+**ni** (111/11), iş+**ni** (20/09).

1.3.1.3.4. Bulunma Durumu

Metnimizde bulunma durum eki **+da/+de** dir. Nadiren **+ta/+te** kullanılmıştır: yol+**da** (106/09), uruş+**da** (22/03), ortağçılıq+**da** (13/02), uyqusızlıq+**da** (38/11), iş+**de** (15/02), söz+**de** (22/15), bizler+**de** (24/03), èlgimiz+**de** (24/04), tüş+**te** (102/15).

Metnimizde bu ek üçüncü kişi iyelik ekinden sonra getirildiğinde kendisinden önce zamir n'si almaz: cihān şafha+sı+**da** (5/12), tüccār yol+i+**da** (21/06), şāh orda+sı+**da** (25/01), peyember ara+sı+**da** (44/06), söz meydān+i+**da** (48/09), hırmen yēr+i+**de** (10/09), anıñ sāye+si+**de** (11/04), birevniñ yēr+i+**de** (13/01).

1.3.1.3.5. Ayrılma Durumu

Metnimizde ayrılma durumu +**dın**/**din** eki kullanılmıştır. Ekin tonsuz veya yuvarlak şekli yoktur. Sadece bir sözcükte ayrılma durumu için +**dan** eki kullanılmıştır: gūr+**dan** (132/10). Ekin metnimizdeki diğer örnekleri şöyledir:

ķaraķçı+**dın** (127/01), yağım+**dın** (53/03), yığaç+**dın** (28/07), yıraķ+**dın** (14/05), köz+**din** (131/10), biri+**din** (114/05), iş+**din** (68/03), ķişı+**din** (83/14), köz+**din** (131/10), kũmũş+**din** (25/03).

Üçüncü kişi iyelik ekinden sonra getirildiğinde zamir n'si almaz: bağ+ıdın (57/06), daş+ıdın (39/06), söz+idin (8/01),öz+idin (50/10).

1.3.1.3.6. Yön Gösterme Durumu

Metnimizde yön durumu +**ra**/**re** ve +**ķarı** ekleri ile belirtilmiştir: iç+**re** (3/12), taş+**ķarı** (140/06), üz+**re** (139/03).

1.3.1.3.7. Araç-Vasıta Durumu

Araç veya vasıta durumu metnimizde daha çok kalıplaşmış edatlarla (bile, ile, birle) yapılmış ayrıca -**la**/**le** ekleri birer sözcükte kullanılmıştır. Metnimizde geçen bu edatlar şunlardır: tofraķ **ile** dāneler (15/06), ‘ilm **ile** reh-nümün (3/03), bu inşāf **ile** kimseniñ nisbeti

(107/06), t m r **birle** iş (15/08), t kel **bile** yer (10/02), t m r **birle** t g u teber eyled k (16/11), ki f l d **birle** yasapmiz fıçak (16/12), ki post n **bile** munda iş kılguçı (4/10).

Araç-vasıta durumu sadece şu s zc klerde ek h linde kullanılmıştır: dil+**le** (58/09), kemh b+**la** (34/05).

1.3.1.3.8. Eşitlik Durumu

Metnimizde eşitlik durumu eki +ça/+çe ekini alan bazı s zc kler şunlardır: n +**çe** (27/09), bar+**ça** (31/12), a+n+**ça** (10/03), şu+n+**ça** (86/06), ka+n+**ça** (86/03), mu+n+**ça** (12/08),  zge+**çe** (27/12), h ^v hiş+i+**çe** (33/05).

1.3.1.4. Aitlik Eki

İsimlerden sıfat yapma g revindeki aitlik eki metnimizde sadece +**ki** olarak kullanılmıştır: Ek metnimizde  c nc  tekil şahıs iyelik eki ve bulunma hali ekinden sonra kullanılmıştır: tamda+**ki** (14/04), d v r+i+**daki** (61/04), dil+i+**deki** (65/12), ta^r rif+i+**deki** (73/15), řariķide+**ki** (98/07).

1.3.1.5. İsimlerde Soru

Metnimizde isimlere soru anlamı vermek i in soru sıfatları, soru edatları ve soru zamirleri kullanılmıştır:

Soru Sıfatıyla: her n  reng (47/14), her n çe reng (48/03), her n c k n rse (67/09), her n c k t ş (102/14), n  şes b (110/04), n  sebeb (111/07), kaysı şaraf (90/15), kaysı diy r (97/07).

Soru Edatıyla: Sona gelen edatlardan olan **mu/m ** edatı metnimizde soru anlamı yaratmak i in kullanılmıştır: t ş m H kk **mu** y  mekr-i şeyt n **mu** (103/04), munış birle **m **  demiyet şanı (35/14), z tın **mu** bed-aş k l (60/06), ef al **mu** b d rl g (130/04).

Soru Zamiriyle: uluğluk **ķanı** Şe'n ü Şevket **ķanı** (35/15), 'ālemde dānā **ķanı** (101/01), ādemiyet **ķayu** (38/14), sa'īd **ķaysı** ayđıl Őaķī **ķaysı**dur (89/11).

1.3.1.6. Zamir n'sinin Kullanımı

Doğu Türkçesinde zamir n'si kullanılmamaktadır (Çağatay, 1972: 54). Doğu Türkçesinde zamir n'sinin kullanılmaması özelliği metnimiz için de geçerlidir: **içide** (81/01), **yèride** (10/09), **yolıda** (21/06), **mülkide** (7/02), **đamıdın** (11/12), **arasıdın** (28/03), **ıfarlarıdın** (35/02), **bağıdın** (57/06), **luşfıdın** (84/02), **otıdın** (86/16), **kelābeleridin** (56/10), **rişteleridin** (68/06).

1.3.2. Sıfatlar

Metnimizde isimlerden önce gelerek onları niteleyen, belirten veya işaret eden sıfatlar çoğunlukla Türkçe sözcüklerden seçilse de zaman zaman yabancı sözcüklerin de sıfat göreviyle kullanıldığı görölmüştür.

1.3.2.1. Niteleme Sıfatları

Metnimizde sıkça kullanılan hem Türkçe hem de yabancı sözcüklerden seçilen nitelime sıfatlarından bazıları şunlardır:

yağşı ař (38/16), **yalan** başlarığa (41/04), **tola** söz (14/16), **ķatıđ** têmür (18/14), **bèř künlük** 'ālemde (135/01), **şevketlik** sözini (16/05), **meřhūr** insān (18/04), **çođ** sözlerin (29/12), **köhne** tam (43/12), **yıķuđ köhne** tam (43/14), **eski** felās (46/09), **altun** kafes (25/15), **zerrīn** kemer (24/08), **nā-revā** işlerin (21/09), **tola** lāf (29/11), **ħalka ħalka** zire (24/10), **zerrīn** ceres (25/14), 'azīz cānnı (29/16), **mübārek** vücūdı (30/16), **üstādlık** dükkānıda (31/14), **şurfe** isnādlar (19/08).

1.3.2.2. Belirtme Sıfatları

İsimleri işaret, soru, belirsizlik vesayı bakımından belirten sıfatlardır (Korkmaz, 2017: 90).

Metnimizde belirtme sıfatlarından işaret, belgisiz, soru ve asıl sayı sıfatları tespit edilmiştir.

1.3.2.2.1. İşaret Sıfatları

Metnimizdeki nesnelere, varlıkları veya isimleri işaret ederek belirten bazı sıfatlar şunlardır: **bu** ‘ālemni (135/02), **bu** yol (137/08), **bu** sözni (13/06), **bu** yif (33/07), **bu** yüz (39/12), **şu** harflerdin (142/15), **ol** kişi (128/05), **ol** zamān (3/11), **ol** encümen (28/02), **ol** vaktide (6/13), **ol** işke (7/04), **şol** zamān (97/10), **şol** nefes (124/04), **oşbu** hünerdin (19/02), **oşbu** hāl (64/06), **oşbu** söz (68/09), **oşbu** zamān (75/05), **oşbu** tār (72/06).

1.3.2.2.2. Belgisiz Sıfatlar

Metnimizdeki belirsizlik sıfatları aşağıda sıralanmıştır:

andağ tennūr içre (36/13), **andağ** maḳāl (64/7); **barça** élniñ (34/09), **barça** işdin (82/12); **barı** kesbdin (66/14), **barı** emr ü fermānların (140/09); **bir** ötük (45/03), **bir** iş (103/01), **bir** kişi (104/05), **bir** **nêçe** söz (138/08), **bir** **nêçe** ehl-i hāl (129/10); **cümle** aḥbāblar (18/09); **heme** mūrlarğa (10/10), **heme** mīvedin (13/07); **her** reng (34/01), **her** huşümet (84/12), **her** **nê** reng (47/14), **her** **nêçe** reng (48/03), **her** **nêçük** tüş (102/14); **köp** şecer (11/01); **köp** cedel (15/12); **munça** söz (67/03), **munça** nāz (55/07); **nêçe** teşne reh-revni (11/03); **nêçe** ‘ayb (27/09); **nêçük** ten (36/08), **nêçük** ‘ışḳ (36/12); **özge** diyār (96/02).

1.3.2.2.3. Soru Sıfatları

Metnimizdeki soru sıfatları şunlardır: **nê** dünyā ki ‘uḳbā aña yārdur (87/04), yığladı **nêçe** yıl (8/13), **nêçük** ten ḥayātiğa cāndur sebep (36/08), eger tebresün dēse **ḳaysı** diyār (97/07), ḳıyās eyle **ḳaysı** taraf öyrülür (90/15), ta‘alluḳ eger **ḳança** bisyārdurur (86/03), cihānda **ḳayu** iş yamanraḳdurur (82/10).

1.3.2.2.4. Sayı Sıfatları

Metnimizde sıra sayı, üleştirme ve kesir sayı sıfatları bulunmamaktadır.

1.3.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları

Metnimizde asıl sayı sıfatları için kullanılan çoğunlukla Türkçe, az sayıda da yabancı sözcükler kullanılmıştır: **bir** koluḡda (43/09), **bir** pāre nān (39/03), **ékki** cihān (49/05), **yüz miñ** firīb (35/08), **yette** yıl (140/16), **ottuz ékki** hüner (3/05), **ottuz ékki** reng (57/09), **ékki** melek (88/05), **ékki** iş (113/06), **yüz** dāne (10/07), **yüz** günāh (28/14), **bēş** yıl (142/06), **se** tarıḡa (71/04).

1.3.2.3. Sıfatlarda Derecelendirme

Metnimizde derecelendirme anlamında kullanılan sıfatlar hem Türkçe hem de yabancı sözcüklere **+rak** eki getirilerek yapılmıştır. Ekin sadece kalın ünlülü şekli metnimizde kullanılmıştır: **katıḡ+rak** (83/11), **mergüb+rak** (66/14), **yaman+rak** (82/10), **hoş+rak** (130/05), **h^vāb+rak** (109/07).

1.3.3. Zamirler

Metnimizde kullanılan zamirler Yeni Uygur ve Çağatay Türkçelerinde kullanılan zamirlerle benzerlik göstermektedir.

1.3.3.1. Şahıs (Kişi) Zamirleri

Metnimizde geçen şahıs zamirleri ve bu zamirlere getirilen durum ve ilgi ekleriyle kullanımı şöyledir:

1. Tekil Şahıs Zamiri: men (33/11), meni (44/01), maña (33/13), mendin (73/11), meniñ (37/07).

2. Tekil Şahıs Zamiri: sen (15/05), saña (14/11), sende (26/13), sendin (39/14), seniñ (15/02).

3. Tekil Şahıs Zamiri: o (107/13)/ ol (90/14), aña (29/02), anda (3/15), andin (63/16), anıñ (11/04).

1. Çoğul Şahıs Zamiri: miz (15/05)/ biz (18/08), bizler (24/03), bizni (19/14)/ mizni (24/05), bizge (18/08)/ mizge (15/05), bizlerge (12/01), bizde (24/15), bizdin (33/16), bizniñ (60/13).

2. Çoğul Şahıs Zamiri: siz (13/11), sizler (13/09), sizge (27/10), sizde (27/10), sizlerde (13/09).

3. Çoğul Şahıs Zamiri: olar (19/06), olardin (18/08), olarnıñ (22/01).

1.3.3.2. İşaret Zamirleri

Metnimizdeki işaret zamirleri ve bu zamirlere getirilen durum ve ilgi ekleriyle kullanımı şöyledir:

bu (23/04), şunça (86/06), munda (4/10), mundin (10/05), munça (26/11), munıñ (35/14), ol (90/14), anı (5/14), aña (29/02), anda (4/13), ança (18/03), anındin (17/06), anıñ (11/04), bular (7/15, 7/16),olar (19/06), olardin (18/08), olarnıñ (22/01),oşbu (19/02), oşol (18/05).

1.3.3.3. Dönüşlülük Zamirleri

Çağatay Türkçesinde dönüşlülük zamirleri, iyelik ekleri ve **öz** sözcüğü ile yapılır (Eckmann, 2017a:89). Metnimizde de dönüşlülük zamiri için **öz** “kendi” sözcüğü ve ona getirilen iyelikleri

ile sağlanmıştır: **özüm** (54/02) “kendim”, **özünj** (26/11) “kendin”, **özi** “kendisi”, **özünler** (142/07) “kendiniz”, **özlerini** (76/07) “kendileri”.

Metnimizde dönüşlülük zamirinin durum ve ilgi eki almış şekilleri şöyledir: **öz** (23/08), **özni** (19/07)/ **özün** (51/05), **özün** (19/16), **özümge** (132/09), **özümke** (135/10), **özümün** (135/10), **özünni** (12/09)/ **özünj** (69/08), **özünje** (33/10), **özünün** (47/08), **özünü** (16/02)/ **özün** (104/02), **özün** (50/10), **özünj** (16/04), **özünlerünj** (142/07), **özlerini** (76/07).

1.3.3.4. Belirsizlik Zamirleri

Metnimizde geçen belirsizlik zamirleri ve bu zamirlerin durum ve ilgi eki almış şekilleri şunlardır: **barça** (19/11), **barçağ** (18/15)/ **barçağa** (36/05), **barçadın** (3/02), **barçañızlarga** (18/10), **barçasın** (141/09), **barı** (33/14), **barısığa** (57/14), **ba'zı** (141/08), **birev** (6/11), **birevge** (3/01), **birevni** (3/03), **birevniñ** (13/01), **biri** (7/14), **biridin** (114/05), **biriniñ** (7/13), **birbirin** (33/06), **bir neçe** (37/05), **heme** (7/10), **her biri** (8/07), **her kişi** (3/07), **her kim** (40/08), **her nêse** (110/05), **hêç nêse** (112/01), **hêç nêsedün** (123/02), **kimse** (40/15), **kimseniñ** (107/06).

1.3.3.5. Soru Zamirleri

Metnimizde bulunan soru zamirleri şunlardır: **her nê** (47/14), **her neçe** (27/11), **her neçük** (67/09), **kim** (7/08), **nê** (20/01), **neçe** (2/07), **neçük** (36/08), **nêdin** (12/08), **nê yañlıg** (128/09), **kaçan** (105/09), **kanı** (20/07), **qayu** (38/14), **qayda** (52/01), **qaydağ** (133/09), **qaysı** (89/10).

1.3.4. Zarflar

Metnimizde hem Türkçe hem de yabancı pek çok sözcük zarf göreviyle kullanılmıştır.

1.3.4.1. Zaman Zarfları

Metnimizde kullanılan zaman zarfları şunlardır: **yine** keltürüp bêrdi (9/07), ötti **yaz ve kışın** (50/06), eşit **émdi** kesbiñ beyân eylerem (54/01), **érte** birle keliñ (45/06), eger kelse bir **kün** (75/01), **gehî** cürm-keş fi‘li mergüb érür (113/09), **kêçe** mest **seher** bengî **kündüz** cünüb (80/12), **hemîşe** zârâfetdür endîşemiz (40/04), bu söz bolmadı bizge **hergiz** qabûl (96/15), şerî‘at bile eyleseñ **şubh u şâm** (78/16).

1.3.4.2. Yer-Yön Zarfları

Metnimizde kullanılan yer-yön zarfları şunlardır:

hıyânetde ‘âlem **ara** hâr érür (49/06), tégürmen **ara** un talaşmaq (52/13), yığıldı meniñ **aldıma** şeyh u şâb (37/2), cehlin halkı **aldımda** râhat sirişt (56/6), hârîdim bu mâl **üstide** munçadur (35/12), özi şan‘atınıñ minip **astığa** (4/02), cihân **içre** metâ‘ isteseñ her reng (34/01), kişi kâyse igini **üze** postîn (41/09), qadem qoymağay şer‘din **taşqarı** (140/06), bolup iy yığaççı günehdin **yıraç** (81/13), ötüq ‘ilmin **anda** alıp müze-düz (4/13).

1.3.4.3. Miktar Zarfları

Metnimizde sıkça kullanılan miktar zarfları şunlardır: tèmür birle **ança** çıkarduq hüner (18/03), ki iy hasret içre **besî** yığlağan (121/12), beyân etti hiştçi **besî** derd ile (132/13), özün hadîde sözle **köp** qılma nâz (46/06), kimsendçi **köp** qıldı la‘n (60/01), hüner küyıda köp şitâb eyleme (73/02), çü dañlap özününi **tola** urma lâf (12/11).

1.3.4.4. Durum Zarfları

Metnimizdeki hem Türkçe hem de yabancı sözcükler durum zarfı olarak kullanılmıştır: olar kârığa **aşlâ** şâdıq émes (22/08), diyânetni köñlüñde tut **müstakîm** (49/04), anı ma‘şiyet ehlidin bil

beter (138/02), özüne karşı **munça** kılmı hürüş (38/02), hüner küyıda köp **şitāb** eyleme (73/02), kofup **tīz** bolgıl hākīm izdegil (47/10), yafışturdum **andağ** tennūr içre nān (36/13), saña nege **mundağ uluğ** sözlemek (50/01).

1.3.4.5. Soru Zarfları

Metnimizde kullanılan soru zarfları şunlardır: **kaçan** Tanrı yādığa hāş olgamen (105/09), tégürmen eger bolmasa **kayda** nān (52/01), tégürmen yok érse **nēcük** eylegün (51/15), çü emr eyledi **nèce** ayttı Hudā (12/13), dedı **nege** bizge tekebbürlüğü (42/03), özüñni **nēdin** eylediñ mu‘teber (47/07).

1.3.5. Edatlar

Bir sözcükten sonra gelerek, o sözcükle başka sözcükler arasında bağlantı kuran sözcüklerdir (Öztürk, 1994: 117). Metnimizde edatlar, son çekim edatları ve kuvvetlendirme edatları başlığı altında incelenmiştir.

1.3.5.1. Son Çekim Edatları

Son çekim edatları, kendisiyle bir söz öbeğinin oluşturulduğu ve sözden sonra gelen ayrı sözlerdir. Çağatay Türkçesinde edatlar genelde isim veya fiil türünden sözcüklerdir ve son çekim edatları düzenli olarak yalın, yaklaşma veya uzaklaşma durumu ekiyle kullanılır (Eckmann 2017a: 93). Metnimizde ismin yalın ve çıkma durum ekiyle birlikte kullanılan son çekim edatları tespit edilmiştir.

1.3.5.1.1. İsmın Yalın Durumuyla Birleşen Edatlar

Ergin, “Son çekim edatları beraber buldukları isim unsurunun sonuna gelir ve onunla birlikte edat gurubu adını verdiğimiz kelime grubunu meydana getirirler. İsmın zarf hâlini teşkil eden bu grup zarf veya sıfat olarak kullanılır.” (Ergin, 2009: 497) der ve bu son çekim edatlarının

isme bağlanması sırasında ismin bazen yalın olduğunu bazen de durum ekleri aldığını ekler. Metnimizdeki edatlara bağlanan isimler de bu kurala uyarlar.

Metnimizdeki isimlerle (zamirler hariç) eksiz olarak birleşip edat grubu kuran edatlar şunlardır:

bu esbāb **ile** eylediñler hüner (15/04), cihān mülkide böz **bile** kıldı kār (4/04), beşer nesli **birle** tüzeldi cihān (7/09), çıkardı bu dünyā **ara** bir işi (3/08), ki iy buryāçı **asru** nāz eyleme (64/08), cihān **içre** metā‘ isteseñ her reng (34/01), eşek sağrasın it **kibi** tişlemek (45/02), kişi kesbime **sarı** kılsa nazar (50/09), nemed-mān **sarığa** dedı iy refīk (66/02), bu **yanlıg** dilin çekse dünyā ğamı (123/12), ‘azīz cānnı almak **üçün** ok kılip (29/16), felek **üzre** yıldız nēdür şahāb (94/05), temennā kılip **özge** nāziş kılip (12/04), têmürçi têmür **dék** katıp boldı şevk (23/05).

İsimlerin yalın hālleri ile birleşen edatlar ise zamirlerde genitif ve bazen da akkuzatif isterler. (Ergin, 2009: 497). Metnimizde geçen edatların bu kurala uyduğu aşağıdaki sözcüklerden hareketle tespit edilmiştir:

özün ile eyleyalmas nebī şeklide (104/02), **munıñ birle** mü ādemiyyet kıanı (35/14), **meniñ birle** pāyınğa rāhatdurur (44/04), **anıñ birle** şehir belin bağlağay (68/01), **özün birle** köp derd söz aytgasen (110/09), **munıñ birle** revnağ ēmesdür işin (45/10), **anıñ birle** maqşad.ğa tap-kuñ sorağ (136/10).

1.3.5.1.2. Ayrılma Durumu Eki Almış İsim veya Zamirlerle Birleşen Edatlar

Metnimizde sadece **taşkarı** ve **bölek** edatlarıyla birleşen isim ve zamirler ayrılma durumu eki almıştır: kadem koymağay şer‘**din taşkarı** (140/06), ki andın **bölek** barça ednādurur (10/16), ins ü cindin **bölek** (88/06).

1.3.5.2. Kuvvetlendirme Edatları

Metnimizde kuvvetlendirme edatı olarak “de/da/dahi” anlamlarında kullanılan *oķ/ök* edatı yalın halde bulunmamakla beraber, bu edatın ekleşmiş şekli olan *nêçük* (< nê+çe ök) kullanılmıştır: **nêçük** eylegün (51/15), **nêçük** tüş körer (102/14), **nêçük** eylesem (124/15).

Metnimizde kullanılan diğer kuvvetlendirme edatları şunlardır: **ķılıç** eyledük **tīg** u **ħançer dađı** (17/03), emrüd **dađı** enār (56/03), **dađı** sirke türbūze ħarbūze bar (56/04), **dađı** her nêçük nêrseler anda bar (67/09), çemen-zār gül-zār **hem** lāle-zār (11/10), **ķılıp** na¹ **hem** mūze mīħnı (17/09), tūfenk birle **hem** zenberek-sāz êt-ip (17/13).

1.3.6. Bağlaçlar

Söz içinde birden çok kelimeyi, kelime grubunu veya cümleyi birbirine bağlayarak aralarında çeşitli ilgiler kuran sözcüklerdir (Korkmaz, 2017:84). Metnimizde geçen hem Türkçe hem de yabancı bağlaçlardan bazıları şunlardır: yine nêçe şan^{at} **ķi** êlgimde bar (42/13), dēdi **ķim** yēdiñ mü kōmeçni ħām (52/09), anıñdın yēter êlge nān **u** aşı (51/14), bihī **vū** sīb **ū** emrūd dađı enār (56/03), şalāħ **ū** fesād (7/05), şān **u** şevketi (32/02), su^{al} êtmek **ve** andın cevāb eşitmek (76/9), **veyā** redd **ķılıp** mu dēgil reh-nümā (80/6), ol işni **yā** yok mu ayıt (103/3), yasap künde ħāne **çū** miħnet-sirişt (29/06), nihān eyley **çū** kōrdüm ħāletinler (142/07-08), **ķıldı** bes **çū** insānga nefis iltifāt eyledi (116/04-05), **ķılıp** **çūn** ‘imāretke mi‘mārlık (3/14), şehlerğa **ķılısañ** **eger** tācnı (26/15), hūnerni **eger** **ķılısañız** (27/11), **ķişi** başığa **ger** ħavādiş yēter (119/06), **egerçi** şeyāīn āteş-gede (104/1), ‘adū ħalknı **belki** bī-cān **ķılıp** (17/02), yasap ođrığa **belki** **tīg** **u** teber (21/02), özün **gūyiyā** lāyğa fatħan eşek (43/10), **gūyā** **ķi** boldı helāk (20/14), **velīkin** ħāzab def‘iğa bar ‘ilāc (83/12), cihānda **līk** emes ma‘lūm dēdim (142/9), olar tā^{ati} bolsa **şāyed** **ķabūl** (63/15), **velī** her ħayāliñ ħayāl-i muħāl (104/12).

1.3.7. Ünlemler

Metnimizde geçen hem Türkçe hem de yabancı ünlem sözcükleri şunlardır: **eyā** dostlar sözge salgıl kulağ (8/09), **eyā** dihkān her nêçe çekseñ ‘azāb (79/05), **eyā** cebeçi nefsiñe kıl ‘azāb (93/11), saña söz neme biz turup **iy** adaş (23/01), meni müze-düz anla **iy** usta (44/01), dedi üşteger **hay iy** zılçe-sāz (46/05), tüşüm Hakk mu **yā** mekr-i şeytān mu ayıt (103/04), degil **iy** Hudā **yā** Hudā **yā** Hudā (135/05), dediler **dirīgā dirīgā dirīg** (77/11).

1.3.8. Fiillerde Çekim

Metnimizde fiil çekimi Çağatay ve Yeni Uygur Türkçelerindeki gibidir.

1.3.8. 1. Geniş Zaman

Çağataycada hem hareket adı hem de özne adı yapma işlevi olan **-r**, **-ar/ -er**, **-ur/ -ür** ekleri geniş zamanı karşılar ve geniş zamanın olumsuzu **-mas/ -mes** eki ile yapılır (Eckmann, 2017a: 105-106). Metnimizde de geniş zamanın olumlu çekimi **-r**, **-ar/ -er**, **-ur/ -ür** ekleri ile olumsuz çekimi ise **-mas/ -mes** ekleri ile yapılmıştır. Metnimizde ikinci çoğul şahsın geniş zaman çekimi kullanılmamıştır. Metnimizde geniş zamanın diğer şahıslara göre çekimlenmiş örnekleri aşağıda verilmiştir:

1. tekil şahıs çekimi -r, -Ar/-Ur men: toku-**r men** (67/14), bol-**ur men** (135/12), kıl-**ur men** (103/03).

Çağatay Türkçesinde geniş zaman çekiminde birinci tekil şahıs için şiirde sıkça Azerbaycan Türkçesindeki **-am/ -em** şekli kullanılır (Eckmann, 2017a: 122). Metnimizde de geniş zamanın birinci tekil şahıs çekiminde **-am/ -em** ekinin vezin sağlamak için kullanıldığı görülmüştür: eyle-**r-em** (36/03, 54/01, 54/02, 90/01, 90/02).

2. tekil şahıs çekimi -r, -Ar/-Ur sen: dè-**r sen** (20/01), ur-**ar sen** (79/10), èt-**er-sin** (26/11), èt-**er-sün** (71/14), bar-**ur sen** (75/04), bil-**ür sen** (112/02).

3. tekil şahıs çekimi *-r, -Ar/-Ur*: *dè-r* (62/01), *aç-ar* (39/15), *çek-er* (92/13), *ağart-ur* (127/16), *bèr-ür* (49/02).

1. çoğul şahıs çekimi *-Ar/-Ur miz*: *çık-ar miz* (132/10), *tik-er miz* (41/03), *kop-ar miz* (132/11).

3. çoğul şahıs çekimi *-r, -Ar/-Ur lar*: *oğu-rlar* (22/03), *kıl-urlar* (38/16).

Geniş zamanın olumsuzunun şahıslara göre çekiminin metnimizde tespit edilen örnekleri şunlardır:

1. tekil şahıs olumsuz çekimi *-mas men/-mes men*: *è-mes men* (142/14),

intizâr *èt-me men* (117/03) örneğinde ise geniş zamanın olumsuzunun fiilden sonra sadece olumsuzluk eki *-me* ve şahıs eki *men* getirilerek yapıldığı görülmüştür.

3. tekil şahıs olumsuz çekimi *mas/-mes*: *ay-mas* (54/09), *dè-mes* (50/12), *ko-y-mas* (16/15), *kıl-mas* (102/01), *yetiş-mes* (95/08).

1.3.8.2. Şimdiki Zaman

-maқта/-mekte eki fiil tabanlarına getirildiğinde şimdiki veya geniş zamanı ifade etmek için de kullanılır (Eckmann, 2017a: 128). Yeni Uygur Türkçesinde şimdiki zaman çekimi *-maқта/-mekte* eki ile de yapılır ancak bu kullanım çok yaygın değildir (Öztürk, 1994: 78). Metnimizde üçüncü tekil şahsın şimdiki zaman olumlu çekimi için *-maқта/-mekte* ekinin kullanıldığı görülmüştür:

3. tekil şahıs çekimi: *ayıt-maқта* (8/02), *al-maқта* (35/06), *sat-maқта* (35/07), *üzül-mekde* (86/02).

1.3.8.3. Görülen Geçmiş Zaman

Metnimizde de görülen geçmiş zamanın görüldüğü örnekler şöyledir:

1. **tekil şahıs çekimi -DIm:** *çal-dım* (82/15), *dè-dim* (37/01), *yafıştur-dum* (36/13), *kör-düm* (142/06), *yağ-tım* (36/14), *èşit-tim* (140/09), *ķurut-tum* (75/12).

2. **tekil şahıs çekimi -DIy:** *ķıķar-dıñ* (27/01), *dè-dıñ* (12/09), *eyle-dıñ* (30/07), *bol-duñ* (12/08), *unut-tuñ* (42/04).

3. **tekil şahıs çekimi -DI:** *ķıl-dı* (13/08), *dè-dı* (48/12), *bol-dı* (51/09), *aş-tı* (6/12), *tök-tı* (6/16),

1. **çoğul şahıs çekimi -DUK:** *ķıķar-duķ* (18/03), *eyle-dük* (15/03).

Görülen geçmiş zamanın çokluk ikinci şahıs eki Uygur Türkçesinde *-ñlar*, Özbek Türkçesinde ise *-ngiz* (*-nglär, ngizlär, -läring, -läringiz*) şeklindedir (Öztürk, 1997:109). *-dınğızlar* eki, Zafernâme'de geçer (Eckmann, 2017a: 117). Metnimizde görülen geçmiş zamanın ikinci çoğul şahıs çekimi aşağıdaki sözcüklerde tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin çekimlenmesi aşağıdaki gibidir:

2. **çoğul şahıs çekimi -DIñlar/-DIñızlar:** *tut-tuñızlar* (13/14), *eyle-dıñlar* (15/04).

3. **çoğul şahıs çekimi -DIñlar:** *üz-diler* (77/09), *dè-diler* (77/11).

Metnimizde görülen geçmiş zaman çekimi birinci ve ikinci tekil kişide geçmiş zaman ekinin düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmiştir. Üçüncü tekil ve çoğul kişide ise daima düz ünlülüdür. Birinci çoğul kişi çekiminde daima *-duk/-dük* şeklinde kullanılmıştır.

Görülen geçmiş zamanın bu tipinin olumsuz, *-ma-/-me-* ile yapılır (Öztürk, 1997:109). Metnimizde birinci ve üçüncü çoğul şahıslar dışında tespit edilen, görülen geçmiş zamanın olumsuz şekilleri şöyledir:

1. **tekil şahıs olumsuz çekimi -mADIm:** *taf-madım* (113/13, 123/02), *èt-medim* (42/14).

2. **tekil şahıs olumsuz çekimi -mADIy:** *ķıl-madıñ* (14/08, 21/11), *taf-madıñ* (57/06), *bil-medıñ* (12/09, 21/12).

3. tekil şahıs olumsuz çekimi -mADI: al-**madı** (7/13), sal-**madı** (7/14), bol-**madı** (96/15), eşittür-**medi** (88/09), bilündür-**medi** (87/11).

2. çoğul şahıs olumsuz çekimi -mADİnLAR: kıl-**madınlar** (13/13, 22/09).

Metnimizde birinci ve ikinci çoğul şahısların olumsuz görülen geçmiş zaman çekimi tespit edilememiştir.

1.3.8.4. Belirsiz Geçmiş Zaman (I)

Çağatay Türkçesinde geçmiş zaman, eylem tabanına getirilen **-p** (**dur/tur**, seyrek olarak **durur/turur**) ekine eklenen kişi zamirleriyle yapılır (Eckmann, 2017a: 131). Metnimizde belirsiz geçmiş zaman çekiminin örnekleri şunlardır:

1. tekil şahıs çekimi -p (tur/turur) men: taf-**ıp men** (19/02), bol-**up men** (68/03), kıl-**ıp men** (113/06).

2. tekil şahıs çekimi -p sen: kıl-**ıp sen** (15/08), dè-**p sen** (20/07), bas-**ıp sen** (20/12), yasa-**p sen** (20/15), kıl-**ıp sen** (106/03).

3. tekil şahıs çekimi -p dur/dür: eyle-**pdür** (74/09), kıl-**ıpdur** (50/12), bol-**updur** (15/07), öt-**üpdür** (25/08).

1. çoğul şahıs çekimi -p miz: tik-**ıp miz** (11/01), yasa-**p miz** (16/12), kıl-**ıp miz** (17/04), koy-**up miz** (17/16).

2. çoğul şahıs çekimi -p siz: yasa-**p siz** (28/13), kıl-**ıp siz** (13/11), sal-**ıp siz** (13/12), sat-**ıp siz** (30/03).

Metnimizde üçüncü çoğul şahsın belirsiz geçmiş zaman çekimi ve belirsiz geçmiş zaman çekiminin olumsuz kullanılmamıştır.

1.3.8.4.1. Belirsiz Geçmiş Zaman (II)

Duyulan geçmiş zamanı ifade etmek için özellikle üçüncü şahıslarda **-miş (-tur)** ekinden faydalanılsa da yaygın değildir (Öztürk, 1994: 77). Yeni Uygur Türkçesinde belirsiz geçmiş zaman çekimi için kullanılan **-muş/-miş** ekinin metnimizde de sadece üçüncü tekil şahısta çekiminde kullanıldığı aşağıdaki sözcüklerde görülmüştür:

3. tekil şahıs çekimi -muş: bağla-**muş** (97/05), dè-**miş** (83/11), èt-**miş** (117/08).

Metnimizde belirsiz geçmiş zamanın (II) olumsuzu **-ma/ -me** ekiyle yapılmış olup olumsuz çekim sadece ikinci ve üçüncü tekil şahıslarda tespit edilmiştir:

2. tekil şahıs olumsuz çekimi -mamışın: kıl-**mamışın** (29/10).

3. tekil şahıs olumsuz çekimi -mamış: tap-**mamış** (96/02).

1.3.8.5. Gelecek Zaman-İstek

Çağatay Türkçesinde gelecek-istek kipi, eylem tabanlarına getirilen **-ğay/-gey, -kay/-key** özellikle şiirde **-ğal/-ge, -kal/-ke** ve bunlara eklenen kişi zamirleriyle yapılır ve bu ek gelecek, istek, rica, tahmin ve sıradan bir geleceğe işaret etmek gibi fonksiyonlarla kullanılır (Eckmann, 2017a: 120). Metnimizde gelecek zaman-istek kipinin birinci ve ikinci çoğul şahısların çekimi tespit edilememiştir. Bu şahıslar dışında metinde geçen gelecek zaman-istek çekimi aşağıdaki gibidir:

1. tekil şahıs çekimi -ğa(y)/-ge(y), -ka(y)/-ke(y) men: ol-**ğa men** (105/08-09).

2. tekil şahıs çekimi -ğa(y)/-ge(y), -ka(y)/-ke(y) sen: dè-**gey sen** (33/07, 35/11, 45/05), bol-**ğa sen** (55/08), kör-**ge sen** (47/14), bil-**ge sen** (47/15), yè-**ge sen** (6/12).

3. tekil şahıs çekimi -ğa(y)/-ge(y), -ka(y)/-ke(y): ol-**ğay** (128/06), tafıl-**ğay** (34/02), köter-**gey** (133/05), tut-**kay** (21/06), taf-**kay** (107/07), yügür-**gey** (14/02).

3. çoğul şahıs çekimi -ğa(y)/-ge(y), -ka(y)/-ke(y) lar: eyle-**geyler** (59/03-04, 88/02).

Metnimizdeki bir sözcükte gelecek zamanın üçüncü çoğul şahıs çekimi üçüncü tekil şahıs gibi çekimlendiği tespit edilmiştir: anıñ birle şehler bəlin bağla-**ğay** (68/01).

Bu kipin olumsuz çekimi **-ma/-me** olumsuzluk eki ile yapılır (Eckmann, 2017a: 120). Metnimizde gelecek zaman-istek kipinin olumsuzu sadece üçüncü tekil şahısta görülmüştür:

3. tekil şahıs olumsuz çekimi -mA ğa(y)/-ge(y), -ka(y)/-ke(y): kal-mağay (88/12), koy-mağay (95/05), koş-mağay (95/06), kêt-megey (120/06), tæg-megey (120/05).

1.3.8.5.1. Kesin-Mutlak Gelecek Zaman

Bu zaman kipi eylem tabanına getirilen **-ġu/-ġü** eklerine iyelik ve bazen de *dur/durur/turur*'un eklenmesiyle yapılır (Eckmann, 2017a:128). Metnimizde gelecek zamanın bu çekimi sadece tekil şahıslarda tespit edilmiştir:

1. tekil şahıs çekimi kişi -ġum/-ġüm+(dur): çıkar-ġum (48/04), kıl-ġum (86/08), kıl-ġu men (45/06), eyle-ġümdür (40/09, 98/15), yêt-ġüm (98/15).

2. tekil şahıs çekimi -ġuñ/-ġüñ+(dur): kıl-ġuñ (29/02), bağla-ġuñ (86/04), tap-ġuñ (106/12), yê-ġüñ (51/16), eyle-ġüñ (68/11).

3. tekil şahıs çekimi -ġusı/-ġüsi+(dur/dür): bol-ġusıdur (10/06), bol-ġusı (64/13), kül-ġüsi (60/10).

Metnimizde bu kipin olumsuzu tespit edilememiştir.

1.3.8.6. Emir-İstek Kipi

Emir kipinin 1. tekil şahıs çekimi bulunmamaktadır. Her şahıs için ise emir kipinin çekimi farklıdır. 2. tekil şahıs için **eksiz -ø** veya **-ġıl/-ġil ~ -kıl/-kil, -ġın/-ġin ~ -kın/-kin**, 3. tekil şahıs için **-sun/-sün**, 2. çoğul şahıs için **-nġ, -Inġ, -Inġız/-Inġiz** ve 3. çoğul şahıs için **-sunlar/-sünler** eki kullanılır (Eckmann, 2017a:115). Metnimizdeki emir-istek çekiminin örnekleri şunlardır:

2. tekil şahıs (eksiz) çekimi: eyle- (36/02), eşit- (36/03), kıl- (42/04), ur- (129/13), beyân eyle- (130/04), tut- (43/12), anla- (44/01).

2. tekil şahıs çekimi *-ğil/-gil ~ -kıl/-kil*: sal-ğil (8/09), bol-ğil (47/10), izde-gil (47/10), uçur-gil (122/15), akıt-kıl (130/12), aç-kıl (131/13).

3. tekil şahıs çekimi *-sun/-sün*: anla-sun (98/09, 139/16), tebre-sün (97/07),

2. çoğul şahıs çekimi *-(I)ñ, -(I)ñIz, -(I)ñIAr*: anla-ñ (23/04), iste-ñ (91/05), kıl-ñ (8/10), ét-ñ (26/05), tut-uñ (77/05), erit-üñ (24/13), kör-üñ (66/16), eyle-ñiz (18/11).

Metnimizde 3. çoğul şahıs emir-istek çekimi tespit edilmemiştir. Metnimizde emir çekiminin olumsuz şekli ise olumlu fiil tabanına getirilen olumsuzluk eki *-me/-ma* ile yapılmı ve metnimizde bu çekimin tespit edilen örnekleri aşağıdadır:

2. tekil şahıs olumsuz çekimi *-ma/ -me*: ur-ma (12/11), kıl-ma (29/11), aş-ma (43/08), eyle-me (58/07), dè-me (68/10).

2. tekil şahıs olumsuz çekimi *-ma/ -me -ğil/-gil ~ -kıl/-kil*: kıl-mağıl (66/08), bol-mağıl (57/05), aş-mağıl (70/03), kal-mağıl (138/04), dè-megil (47/11).

3. tekil şahıs olumsuz çekimi *-masun/-mesün*: sın-masun (120/07), kıl-masun (103/09), kül-mesün (120/08).

2. çoğul şahıs olumsuz çekimi *-meñ/ -mañız*: eyle-meñ (15/12, 141/03), kıl-mañ (18/12), kıl-mañız (27/12, 141/04).

Üçüncü çoğul şahısta olumsuz emir-istek çekimi tespit edilememiştir.

Yalnızca birinci kişide bulunan istek çekimi Çağatay Türkçesinde birinci tekil şahısta fiil tabanlarına getirilen *-(a)y' -(e)y', -(a)yım' -(e)yin, (a)yım' -(e)yim* veya *-(a)y' -(e)y men* ile birinci çoğul şahısta ise *-(a)lı' -(e)li, -(a)lıñ' -(e)liñ, -(a)lım' -(e)lim* ile yapılır (Eckmann, 2017a:116). Uygur Türkçesinde teklik birinci şahısta emir kipi ünlü ile biten fiillerden sonra *-y*, ünsüz ile biten fiillerden sonra ise *-ay/-ey* eki ile yapılır. Bu emir çekiminin istek fonksiyonu da vardır (Öztürk, 1994: 89-90).

Metnimizde de emir kipinin birinci şahıs çekiminin aynı zamanda istek fonksiyonu olduğu tespit edilmiştir. Metnimizde istek kipiyle sadece birinci (tekil ve çoğul) şahısların çekimlendiği tespit edilmiştir.

1. tekil şahıs çekimi -y, -(a)y/ -(e)y, -(a)yIn, -(a)y/- (e)y men: eyle-y (33/11), kıl-ay men (49/03), bër-ey (35/13), eyle-yin (83/03), dè-yin (92/07).

1. çoğul şahıs olumsuz çekimi -meyin: çek-meyin (129/09).

1.3.8.7. Şart Kipi

Çağatay Türkçesinde şart çekimi fiil tabanlarına getirilen *-sa/-se* kip eki ve iyelik eklerinden türemiş kişi ekleri getirilerek yapılır (Eckmann, 2017a:118). Metnimizde de şart çekimi fiil tabanlarına *-sa/-se* kip ekine şahıs eklerinin eklenmesiyle yapılmıştır. Bunun dışında sadece ikinci tekil şahıs çekiminde bir sözcükte şart kip ekinden sonra zamir kökenli şahıs eki getirilmiştir. Metnimizde şahıslara göre tespit edilen şart çekimi şöyledir:

1. tekil şahıs çekimi -sam/-sem: kıl-sam (60/16), yığla-sam (80/02), çek-sem (80/03), eyle-sem (124/15).

2. tekil şahıs çekimi -sañ/-señ: bağla-sañ (81/08), yığla-sañ (81/07), yèt-se sen (74/11), çek-señ (79/05), dè-sen (109/14),

3. tekil şahıs çekimi -sa/-se: al-sa (85/15), buyru-sa (29/01), bër-se (40/15), kül-se (102/06), yèt-se (83/06).

2. çoğul şahıs çekimi -sañız/-señiz: kıl-sañız (27/11), kör-señiz (141/01-03).

3. tekil şahıs çekimi -salar/ -seler: bër-seler (32/10).

Metnimizde şart kipinin olumsuzu sadece üçüncü tekil şahısta görülmüştür:

3. tekil şahıs olumsuz çekimi -masa: bol-masa (39/03, 52/01, 53/04, 53/06, 69/05).

1.3.8.8. Gereklilik Kipi

Metnimizde gereklilik kipi **kerek** sözcüğü ile yapılmıştır:

-mağ/-mek kerek: yügürmek **kerek** (22/13), kılmak **kerek** (22/14).

1.3.8.9. Yeterlilik Kipi

Çağatay Türkçesinde yeterlilik kipi **-a** zarf-fiilinden (ünlü ile biten fiillerden sonra **-y** ve olumsuz **-may** şeklinde) sonra gelen **al-**, **bil-** ve **bol-** fiilleriyle yapılır (Eckmann, 2017b:98). Metnimizde ise yeterlilik kipi sadece **-a** zarf-fiilinden sonra **al-** fiilinin getirilmesiyle yapılmıştır: taf-**almay** (105/14), eyle-**yalmas** (104/02).

1.3.9. Fiillerde Birleşik Çekimler

Fiillerde birleşik zamanlı çekimler, bildirme veya tasarlama kiplerinden sonra **i-** yardımcı fiilinin hikâye, rivayet veya şart kiplerinin eklenmesiyle yapılır (Korkmaz, 2017: 95). Yeni Uygur Türkçesinde hikâye ve rivayet birleşik çekimi **ê-** (bazen **i-**, çok az **er-**) fiiliyle yapılır ve ek fiilin kaynaşıp tamamen eridiği de görülür; şart çekiminde ise **ê-** fiili yerine **bol-** fiili kullanılır (Öztürk, 1994: 91). Metnimizde ek fiilin sıklıkla **ê-** ve **êr-** bazen de erimiş şekli tespit edilmiştir. Bu ek fiillerle tespit edilen birleşik zamanlar tasnif edilerek başlıklar hâlinde değerlendirilmiştir.

1.3.9.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Yeni Uygur Türkçesinde hikâye çekimi **e-** fiilinin görülen geçmiş zamanı ile yapılır (Öztürk, 1994: 91). Metnimizde de hikâye birleşik çekimi **ê-** fiilinin görülen geçmiş zamanı ile yapılmıştır.

1.3.9.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi

-r (olumsuz: -mas) è(r)di+şahıs eki: Metnimizde geniş zamanın hikâyesi (olumlu ve olumsuz) sadece şu sözcüklerde tespit edilmiştir: **bolur êrdi** (88/14), **çeker(è-)din** (117/10), **aymas êrdi** (54/09), **aymas êrdi** (54/09).

1.3.9.1.2. Belirsiz Geçmiş Zamanın (I) Hikâyesi

-p è(r)di+şahıs eki: Belirsiz geçmiş zamanın hikâyesi metinde sadece şu iki sözcükte tespit edilmiştir: **sorap êdi** (40/12), **turup êrdi** (12/05).

1.3.9.1.3. Kesin-Mutlak Gelecek Zamanın Hikâyesi

-gu/gü è(r)di+şahıs eki: Metnimizde sadece **öl-günj êrdi** (52/02) sözcüğünde kesin-mutlak gelecek zamanın hikâye birleşik çekimi tespit edilmiştir.

1.3.9.2. Rivayet Birleşik Çekimi

Yeni Uygur Türkçesinde rivayet birleşik çekimi, basit çekimden sonra getirilen **è-** (bazen **i-**) ek fiiline öğrenilen geçmiş zamanın, genellikle **-ken** bazen de **-miş** ekleri getirilerek yapılır (Öztürk, 1994: 95). Metnimizde ise rivayet birleşik çekimi sadece **è-** ek fiiline getirilen belirsiz geçmiş zaman eki **-mİş** ile yapılmıştır.

1.3.9.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti

-r è(r)mİş+şahıs eki: Geniş zamanın rivayet çekimi sadece iki sözcükte tespit edilmiştir: **dêr êmiş** (99/06), **eyler êrmİş** (88/03).

1.3.9.2.2. Emir-İstek Kipinin Rivayeti

-gil ê(r)miş: Emir-istek kipinin rivayet çekimi sadece **bilgil êmiş** (93/01) sözcüğünde tespit edilmiştir.

1.3.9.3. Şart Birleşik Çekimi

Yeni Uygur Türkçesinde şart birleşik çekiminde ek fiil yerine **bol-** fiili kullanılır (Öztürk, 1994:100). Metnimizde geniş zaman ve belirsiz geçmiş zamanın (I) şart birleşik çekiminde Yeni Uygur Türkçesindeki gibi ek fiil yerine **bol-** fiili kullanılmıştır:

1.3.9.3.1. Geniş Zamanın Şartı

-r ê(r)se+şahıs eki: tile-r **bolsa** (48/03), eyle-r **êrsen** (78/15, 127/15, 140/13), izde-r **êsen** (110/07), eşit-ürse (88/13).

1.3.9.3.2. Belirsiz Geçmiş Zamanın (I) Şartı

Metnimizde sadece bir sözcükte duyulan geçmiş zamanın (I) şart birleşik çekiminde ek fiil yerine **bol-** fiili kullanılmıştır: **bol-up bolsa** (11/09).

1.3.9.3.3. Belirsiz Geçmiş Zamanın (II) Şartı

Metnimizde belirsiz geçmiş zamanın (II) şart birleşik çekimi sadece **ķılmış êrsen** (114/14) sözcüğünde tespit edilmiştir.

Yeni Uygur Türkçesinde duyulan geçmiş zaman (I) çekimi **-ġan/-gen+ şahıs zamirleri** ile yapılır (Öztürk, 1994: 75). Bu zaman çekimi metnimizde sadece ikinci tekil şahsın şart birleşik çekiminde görülmüştür: **ķoy-ġan êrsen** (137/09).

1.3.10. Fiillerde Soru

Metnimizde fiillerde soru anlamı, soru edatları ve soru zarflarıyla sağlanmıştır.

1.3.10.1. Soru Edatı

mu: bolur **mu** şevāb (78/08), kıılır men **mü** ol iş.ni (103/03), unuttuñ **mu** öz düzluğun (42/04), eylediñ **mü** (47/09), eger bolsa tafqay **mu** ol qurbeti (107/07), faħr ètersen **mü** (54/04), ayımas èrdi **mü** (54/09), eylegün **mü** (60/07), faħr ètersün **mü** (71/14).

1.3.10.2. Soru Zarfları

nêçe: **nêçe** ayttı Hudā (12/13), **nêçe** kelse qııyan (14/02), **nêçe** keldi ħār u gedā (37/05), **nêçe** çekseñ ‘azāb (79/05).

nêçük: **nêçük** eylegün (51/15), her **nêçük** tüş körer (102/14), **nêçük** eylesem (124/15), **nêçük** qopqu miz (132/08).

nêdir: **nêdin** eylediñ mu‘teber (47/07), **nêdin** boldı ‘ālem ara (91/13).

1.3.11. Fiilimsiler

Fiil kök ve gövdelerinden belirli eklerle türetilen ancak çekimli fiiller gibi şahıs eki alıp çekime giremeyen ve yargı bildirmeyen bitmemiş fiillere fiilimsi denir ve ad-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil olmak üzere üçe ayrılırlar (Korkmaz, 2017: 105). Metnimizdeki fiilimsiler Çağatay ve Yeni Uygur Türkçesindeki fiilimsiler incelenerek değerlendirilmiştir.

1.3.11.1. İsim-Fiiller

-maķ/-mek: al-**maķ** (29/16, 51/12), aşur-**maķ** (67/06) atıl-**maķ** (94/06, 94/13), bër-**mek** (13/07, 85/03, 86/12), körgüz-**mek** (142/03), tök-**mek** (131/12), yè-**mek** (45/01, 54/07).

Metnimizde bu ek kendisinden sonra ismin durum eklerini ve iyelik eklerini de alarak kullanılmıştır: çık-**mağğadur** (112/09), kutul-**mağğadur** (112/10), dağla-**mağğdur** (51/05), eyle-**mekdür** (50/07, 137/15), kıl-**mağğdın** (137/01), eyle-**mekdin** (73/06, 78/08, 136/03), tebre-**mekdin** (96/08), eyle-**mekke** (112/12, 121/14, 141/06), ét-**mekke** (69/02), aç-**mağğa** (131/11), al-**mağğa** (21/04, 37/04), kutul-**mağğa** (105/07), yètkür-**mekniñ** (136/04), çık-**mağğı** (86/06), aç-**mağğı** (131/02), toku-**mağğını** (4/03), kör-**megiñ** (103/12).

Metnimizde bu isim-fiil yapan ek-**mağğ/-mek** bazı edatlarla birlikte edat grubu da oluşturmuştur: tanu-**mağğ için** (2/02), al-**mağğ için** (29/16, 51/12), ki hişt koy-**mağğ ile** çekip zârlık (75/10), eyle-**mek için** (23/10), ağır-**mek bile** çarh-ı cân-gahnı (32/13), it **kibi** tişle-**mek** (45/02).

-**mağğ/-mek** isim-fiil eki **kèrek** sözcüğü ile birleşerek gereklilik çekiminde de kullanılmıştır: kıl-**mağğ kèrek** (22/14), yügür-**mek kèrek** (22/13).

İsim-fiil yapma görevindeki bu ek metnimizde bulunma durumu eki ile birleşerek şimdiki zaman çekiminde de kullanılmıştır. Bu kullanım, fiil çekimi bölümünün şimdiki zaman alt başlığında işlenmiştir.

-**ş**: Metnimizde isim-fiil yapan bu ek sadece çorğuşum (41/01), uruş (33/02), sözcüklerinde görülmüştür.

1.3.11.2. Sıfat-Fiiller

Sıfat-fiiller geçici vasıf isimleri yapar (Öztürk, 1994: 102). Metnimizdeki sıfat-fiiller şu eklerle yapılmıştır:

-**ğan/-gen**, -**kan/-ker**: bol-**ğan** (2/03), saçıl-**ğan** (10/09), buyru-**ğan** (12/15), yığıl-**ğan** (26/06), dağla-**ğan** (38/08), ay-**ğan** (50/11), kir-**gen** (20/13), yak-**kan** (22/12), kör-**megen** (104/03).

-**ğan/-gen**, -**kan/-ken** sıfat-fiilleri iyelik ve durum ekleri alabilirler: mâyil bol-**ğanı** (8/08), kaç^c kıl-**ğanı** (23/13), düd çıkar-**ğanı** (35/03), şehridin aylandur-**ğanı** (39/09), ağzığa lāy ur-**ğanı** (41/15), ağzını yemle-**geni** (44/13), seyl-ābğa bër-**geni** (53/11), ayt-**kanı** (28/04), rişterini kes-

keni (68/08), az-**ğanğa** (122/04), yetür-**genge** (84/09), kıl-**ğanını** (23/09), kıl-**ğanım** (142/05), az-**ğanı** (100/13), füt-**kenni** (142/13).

Bu ek, bazı edatlarla birleşerek şu sözcüklerle edat grubu kurmuştur: başını zenānlar **kibi** bağla**ğan** (38/07).

-(ale/ul/ü)r: Sıfat-fiil yapan bu ek metinde çoğunlukla durum ve iyelik ekleri olarak kullanılmıştır: eyle-**rge** “eyleyene” (31/10, 81/14, 141/12), def^c et-**erge** (82/14), cān bër-**ürke** (85/10), miḥnet çek-**erdin** (117/10, 118/05).

Metnimizde sıfat-fiil yapan **-(ale/ul/ü)r** eki bazen de yardımcı fiillerle birleşerek birleşik fiil yapımında kullanılmıştır: tile-**r bolsa** (48/03).

-mas/-mes: Metnimizde bu sıfat-fiil eki sadece **aymas ol-** (87/13) birleşik fiilinde yardımcı fiil olarak birleşik fiil yapmıştır.

-ğuç/-güçi, -kuç/-küçi, -ğul/-gü, -ğul sıfat-fiil eki, +**çi** isimden isim yapma ekiyle birleşerek bu eki oluşturur (Öztürk, 1994: 104). Bu ekin metnimizdeki örnekleri şunlardır: kıl-**ğuç** (4/10), başkar-**ğuç** (100/13), sor-**ğuç** (103/07), yaz-**ğuç** (119/03), bastur-**ğuç** (142/02), füt-**küçi** (142/14), at-**kuç** (5/13), sat-**kuç** (5/14), at-**kuç** (71/08), tat-**kuç** (128/03), ayt-**kuç** (142/14).

-ğul/gü, -kul/-kü: Metnimizde bu sıfat-fiil eki diğer sıfat-fillere göre daha az kullanılmıştır. Bu ek sadece iki sözcükte görülmüştür: al-**ğusın** (14/06), kül-**güsi** (60/10).

-ğuluğ/-gülük: Metnimizde bu ekle yapılan tek sıfat-fiil örneği **ğayguluğ** (85/06) sözcüğüdür.

1.3.11.3.Zarf-Fiiller

Zarf-fiiller, yüklem anlamını çeşitli yönlerden etkileyen ve fiillerden belli eklerle yapılan zaman ve kişi belirtmeyen ve fiilin anlamını zarf olarak çeşitli şekillerde tamamlayan

kelimelerdir (Korkmaz, 2017: 258). Metnimizdeki zarf-fiiller Çağatay ve Yeni Uygur Türkçelerindeki gibidir:

-ardel-erde: Yaygın olarak kullanılmayan **-ardel-erde** eki “iken, -dığı zaman” anlamı verir (Öztürk, 1997: 111). Metnimizde bu zarf-fiilin sadece iki örneği görülmüştür: kir-erde (22/02), eyle-rde (77/04).

-erge, -urğal-ürke: “-maya, -mak için” anlamı veren **-erge, -urğal-ürke** zarf-fiil eki Yeni Uygur Türkçesinde bulunamamış; Özbek Türkçesinde ise az kullanılmıştır (Öztürk, 1997: 239). Metnimizde bu ek ile yapılan zarf-fiiller şunlardır: èt-erge (82/14), eyle-rge (31/10, 81/14, 141/12), bër-ürke (85/10), kıl-urğa (17/05).

-ğaç-geç, -kaç-keç: Bu zarf-fiil, fiilin oluşmasından önceki anı işaret eder (Eckmann, 2017a: 110). Metnimizdeki bu zarf-fiillerin örnekleri şunlardır: bol-ğaç (140/11), yè-geç (52/11).

-ğalı-geli: Metnimizde bu zarf-fiil ekiyle yapılan zarf-fiiller şunlardır: al-ğalı (4/05, 16/08), çık-ğalı (95/05), kıl-ğalı (5/02), sal-ğalı (16/09), èt-geli (17/10).

-ğandıal-genide, -kanıda: “-dığı zaman, -ınca” anlamlarını veren **-ğandıal-genide** zarf-fiil eki Yeni Uygur Türkçesinde sıkça kullanılır (Öztürk, 1994: 112). Metnimizde bu ek **-ğandıal-genide, -kanıda** şeklinde karşımıza çıkmış olup bu eklerle yapılan bazı zarf-fiiller şunlardır: bër-genide (61/05, 69/12), izde-genide (50/14, 55/01), körgüz-genide (44/11, 49/10, 67/02), sür-genide (47/02), çıkar-ğandıa (39/07), toğu-ğandıa (32/01, 68/06), at-kanıda (71/03).

-ğunçal-günçe: Zaman bildiren bu zarf-fiil eki metnimizde sadece dèy dèğünçe “(85/14) sözcüğünde geçmiştir.

-p (-ban/-ben): Ünlü ile biten fiillere doğrudan; ünsüz ile biten fiillere getirilirken yardımcı ünlü alan bu zarf-fiil ekinin **-ban/-ben** eski biçimi vezne uyum için sadece şiirde kullanılır ve bu eklerle yapılan zarf-fiillerin görevi aynı kip, kişi veya zamanlı iki veya daha fazla fiili bağlamaktır (Eckmann, 2017a: 112). Metnimizde bu zarf-fiil ekinin hem **-p** hem de **-ban/ -ben** şekli tespit edilmiş ve bu zarf-fiiller sıkça kullanılmıştır. Metnimizde bu ekle yapılan zarf-fiillerden bazıları şunlardır: anla-ban (70/04), toğu-ban (5/12), dè-ben (8/13, 15/12.), eyle-ben

(9/11, 38/13, 127/04), kıl-**iban** (4/16, 9/12), kay-**uban** (19/05), kof-**uban** (36/09), anla-**p** (8/10, 13/06), bağla-**p** (48/07, 52/07), oku-**p** (63/13), akart-**ip** (46/03), kıl-**ip** (3/03, 3/14, 4/12), bër-**ip** (3/01, 9/05), aşur-**up** (43/02), bol-**up** (5/13), füşür-**üp** (64/04).

Bu zarf-fiilin olumsuz şekillerinden biri olan **-map** eki seyrek kullanılır (Eckmann, 2017a: 112). Metnimizde bu zarf-fiilin olumsuzluğunu ifade eden **-map** eki sadece al-**map** “almayıp, almayarak” (131/04) sözcüğünde tespit edilmiştir.

-may/-mey (-mayın/-meyin): -a/-e/-y ve -p zarf-fiilerinin olumsuz şekillerini yapar ve **-mayın/-meyin** ise **-ban/-ben** zarf-fiilinin olumsuzudur, **-mayın/-meyin** zarf-fiili sadece şirde vezin sağlamak için kullanılır (Eckmann, 2017a: 113). Metnimizde bu ekle yapılan zarf-fiillerden bazıları şunlardır: burat-**may** (22/10), oku-**may** (13/11), çek-**mey** (128/04, 128/07), dè-**mey** (36/14), eyle-**mey** (81/01, 81/02), körün-**mey** (29/13).

1.3.12. Yapım Ekleri

1.3.12.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+ak/+ek: Bu ek metnimizde sadece bir sözcükte tespit edilmiştir: baş+**ak** (106/16).

+çı/+çr: Daha çok meslek yapımında kullanılan bu ek metnimizde sıkça kullanılmıştır. Ek sürekli düz ünlülü olarak kullanılmıştır: ötüğ+**çi** (18/01), kazan+**çı** (39/10), tam+**çı** (43/07), boyak+**çı** (48/10), şābūn+**çı** (67/05), dihkān+**çı**+lık (3/09), yağ+**çı**+lık (54/09), ortak+**çı**+lık (13/02), yalğan+**çı**+lık (45/09). Sadece bir örnekte ekin tonlu ve yuvarlak ünlülü olarak kullanıldığı görülmüştür: ov+**cu** (avcı) **او جو** (6/12).

+līg: Bulunma, aitlik ve ilişki ifade eden sıfatlar yapar (Eckmann, 2017a:49). Metnimizde bu ekle yapılmış örnek sözcükler şunlardır: kan+**līg** (125/14), tür+**lüg** (104/11, 104/14), söz+**lüg** (53/10, 71/02).

+IIK: Bu ek daha çok soyut isimler ve kavram isimleri yapar. Ekin son harfinin hem tonlu hem de tonsuz şekliyle kullanıldığı görülür. Ek, metnimizde sıkça geçmektedir: bég+lik (50/02), bīdār+lıg (130/04), uluğ+luğ (35/15), bēş kün+lük (93/08), düşvār+lıg (66/05), efsāne+lıg (38/04), şom+luğ(ğ)+uñ (39/13), düz+luğ(ğ)+uñ (42/04).

+sız /+siz: Bu ek olumsuzluk veya yokluk bildiren sözcükler yapar. Metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır: uyku+sız+lık (38/11), beğā+sız (93/03), meşakkat+sız (128/06), meniñ+sız (34/06), anıñ+sız (98/13).

+ev: “birev” kelimesinde görülen arkaik bir ektir (Öztürk, 1994: 29). Metnimizde de sadece bir sözcükte tespit edilmiştir: bir+ev (5/05).

+ge /+ka: Bu ek metnimizde sadece iki sözcükte tespit edilmiştir: baş+ka (120/09), öz+ge (12/04).

1.3.12.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

Metnimizde tespit edilen fiilden isim yapma ekleri şunlardır:

-açak: Nesne isimleri yapan bu ek metnimizde sadece bir sözcükte tespit edilmiştir: yağ+açak (77/07).

-ağ~-ak/ -ek: böl-ek (10/16), sor-ağ (89/06), fıç-ak (16/12).

-ğ/-g~ -k/-k: Daha çok tonlu şekliyle kullanılan bu ek bazen de tonsuz şekliyle kullanılmıştır: tōş-ük (73/12), yüg(ü)r-ük (120/09), aç-ıg (54/04), yıq-uğ (43/14), köy-ük (20/12), kır-uğ (75/04), yıq-uğ (43/14), sun-uğ (139/02).

-guç/-güç: Alet ismi yapan bu ek metnimizde sadece bir sözcükte tespit edilmiştir: titre-güç (24/07).

-guç/-kuç, -güç/-küç: Fiilde belirtilen hareketle ilgili kişi ismi türetir (Öztürk, 1994: 42). Bu ek metnimizde hem tonlu hem de tonsuz şekilleriyle kullanılmıştır: bastur-guç (142/02),

başkar-**ğu**ç**ı** (100/13), sat-**ku**ç**ı** (5/14), tat-**ku**ç**ı** (128/03), füt-**kü**ç**i** (142/14), kıl-**ğu**ç**ı** (4/10), sor-**ğu**ç**ı** (103/07), yaz-**ğu**ç**ı** (119/03), at-**ku**ç**ı** (5/13).

-**ğun/-kun**, -**gün/-kün**: Metnimizde bu ekle yapılmış bir sözcük bulunmaktadır: sat-**ku**n almak (37/04).

-**m**: Genellikle soyut isimler yapan bu ek metnimizde sadece bir sözcükte tespit edilmiştir: toku-**m** (73/13).

-**mA**: Fiilden hem nesne hem de fiil isimleri yapan bu ek metnimizde iki sözcükte görülmüştür: bas-**ma** (120/09), tüg-**me** (24/12).

-**MAç**: -maç/-meç eki yiyecek adları yapar (Eckmann, 2017b: 54). Bu ek metnimizde bir sözcükte tespit edilmiştir: kö-**meç** (52/09).

-**n**, -**an/-en**, -**un/-in/-ün/-ün**: Metnimizde bu ekle türetilen sözcükler şunlardır: ek-**in** (30/14), füt-**ün** (16/15), ig-**in** (31/12).

-(**D**)**ş**: Fiil isimleri yapan bu ek metnimizde sadece şu sözcüklerin yapımında kullanılmıştır: ur-**uş** (22/03), korgu-**ş** (41/01).

-**t**: Bu ek metnimizde sadece şu sözcükte görülmüştür: uya(l)-**t** (69/02).

-**z**: Bu yapım eki metnimizde bir sözcüğün yapımında kullanılmıştır: tükel-> tükü-**z** (9/08).

1.3.12.3. İsimden Fiil Yapan Ekler

Metnimizde kullanılan isimden fiil yapan ekler şunlardır:

+**a**-/+**e**-: til+**e**- (14/10).

+**ar**-/+**er**-: sar(ı)ğ+**ar**- (19/15), aq+**ar**-t- (100/10).

+**da**-/+**de**-: ol+**da**- (43/12), iz+**de**- (127/06).

+*la*/+*le*: bağ+*la*- (33/08), dāğ+*la*- (38/08), rast+*la*- (115/02), oğur+*la*- (13/03), taş+*la*- (56/11), çağ+*la*- (68/02), rende+*le*- (82/03), söz+*le*- (120/03), köz+*le*- (131/08).

+*ğar*/+ *kar*: su+*ğar*- (79/08), baş+*kar*- (100/13).

+*r*: katı+*r*- (66/04).

1.3.12.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

Metnimizde fiilden fiil yapan eklerin çoğu çatı eklerinden oluşmaktadır. Çatı eki olarak kullanılan eklerin işlevleri ayrıç içinde belirtilmiştir.

-*ar*/-*er*, -*ur*/-*ür* (ettirgenlik): çık+*ar*- (112/11), kop+*ar*- (95/09), fiş+*ür*- (79/09), uç+*ur*- (122/15).

-*dur*/-*dür*, -*tur*/-*tür* (ettirgenlik): sın+*dur*- (51/02), köy+*dür*- (123/15), ol+*tur*- (15/14), eşit+*tür*- (88/09), kel+*tür*- (105/05), öl+*tür*- (6/16).

-*kür* (ettirgenlik): yet+*kür*- (111/05, 117/05, 132/04, 136/04, 139/14).

-*güz* (ettirgenlik): körgüz- (7/12, 44/11, 49/10, 67/02, 142/03).

-*ı*, -*ıl*/-*il*, -*ül*/-*ül* (edilgenlik): aç+*ıl*- (26/12), bas+*ıl*- (142/01), saç+*ıl*- (26/12), eg+*il*- (90/14), üz+*ül*- (73/01).

-*ın*/-*in*, -*un*/-*ün* (edilgenlik- dönüşlülük): kıl+*ın*- (142/01), kör+*ün*- (29/13).

-*ş*, -*ış*/-*iş*, -*uş*/-*üş* (işteşlik): tala+*ş*- (52/13), ula+*ş*- (3/07).

-*ş*, -*ış*/-*iş*, -*uş*/-*üş*: yara+*ş*- (42/06), yet+*iş*- (112/14),

-*t* (ettirgenlik): tohta+*t*- (47/13), bura+*t*- (22/10), aq+ar+*t*- (46/03).

-*a*/-*e*: sor+*a*- (109/02).

II. BÖLÜM

2. METİN

2.1. Metni Kurarken Takip Edilen Yol

Çalışılan eser metni öncelikle transkripsiyon harflerine çevrilmiştir. Çalışmamızın “metin” bölümü, bu çeviriden oluşmaktadır ancak metinde geçen hadis ve ayetler çeviriye dahil edilmeyerek metin içinde Arap harfleriyle gösterilmiş ve dipnotlarla bu ayet veya hadisler hakkında bilgiler verilmiştir.

Metinde, esnafların soru-cevap yaptıkları bölümler ve ana başlık tıpkı eserde olduğu gibi, kalın (bold) yazılmıştır. Metinde sayfa numarası “2” rakamı ile başlatılmış, takip eden sayfalara da ardışık numaralar verilmiştir. Her sayfa numarası köşeli ayraç içinde ([]), satır numaraları yay ayraç (()) içinde ve üst simge şeklinde, beyit numaraları ise ayraçsız olarak beyitlerin solunda rakamla ifade edilmiştir. Yanlış yazıldığı tespit edilen sözcüklerin eserdeki yazımına bağlı kalınmış ve sözcüklerin doğru yazımı dipnotlarla gösterilmiştir. Metinde okunuşundan emin olup anlamını bulamadığımız ya da sözcüğün bulunan anlamı ile bağlam arasında fark olduğu durumlarda bu sözcüklerden sonra yay ayraç içinde soru işareti (?) yazarak bu sözcüğün anlamında tereddüt olduğunu belirttik. Okunuşundan emin olamadığımız sözcükler ise metinde ayraçsız üç nokta (...) ile gösterilmiştir. Eserin manzum kısımlarında kullanılan aruz kalıbı da köşeli ayraç ([]) içinde verilmiştir. Ölçü kalıbı, manzum bölümün başında verilmiş ve ölçünün değiştiği yere kadar yeniden gösterilmemiştir. Metindeki vezin sorunlarının fazlalığı dolayısıyla bu sorunlar dipnotlarla işaretlenmemiştir. Eserde “ve” anlamındaki “u” nun yazılmadığı ancak metinde bu bağlacın gerekli olduğu durumlarda ise bu bağlacı köşeli parantez ([]) içinde göstermeyi tercih ettik. Ayrıca her beyitin ilk harfi ve metinde geçen özel isimler büyük harfle yazılmıştır.

[2] ⁽¹⁾ Ottuz Èkki Eşnâfınıñ Birbiri ile ⁽²⁾ Gep Talaşkanı

⁽³⁾ Qavlehu Te‘ālā: كُنْتُ كَنْزاً مَخْفِيًّا⁵ nidāsını urup öz zātını ⁽⁴⁾ tanumaq üçün Şān‘ī birle özini āşkārā eylep insān ⁽⁵⁾ rūhını qudret hicābıdın çıkarıp muqarrer bolğan ⁽⁶⁾ pīşesin mīşāq-ı kār-gāhıda mu‘ayyen eylep yaqīn bolğan ⁽⁷⁾ hırfesini taqsīm qılğanığa nükte āğāz qılmaq

[feûlün/feûlün/feûlün/feûl]

1 ⁽⁸⁾ Çü insānıñ hāqk etti Hāqk qudreti

⁽⁹⁾ ‘Aṭā eyledi neçe reng şān‘atı

2 ⁽¹⁰⁾ Çü ‘ālem yarattı ki ādem üçün

⁽¹¹⁾ Ki ādem yarattı ki ‘ālem üçün

3 ⁽¹²⁾ Çü taqsīm etip rüz-ı mişāq ara

⁽¹³⁾ Hünerler çıkardı bu āfāq ara

[3] 4 ⁽¹⁾ Birevge bėrip şāhlıq tahtını

⁽²⁾ Bėyik eyleben barçadın bahtını

5 ⁽³⁾ Birevni qılıp ‘ilm ile reh-nümün

⁽⁴⁾ Ki birni ğanī birni zār u zebün

6 ⁽⁵⁾ Pedīdār etip ottuz èkki hüner

⁽⁶⁾ Cihān ehligе eyledi mu‘teber

7 ⁽⁷⁾ Ulaştı ezel mülkide her kişi

⁽⁸⁾ Çıkardı bu dünyā ara bir işi

⁵ Hadis-i Kudsi: Kuntü kenzen mahfiyen hadisi: Ben gizli bir hazineydim, bilinmek istedim (Bk. Yılmaz, H.(2002). *Kudsi Hadis*. İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kudsi-hadis>).

- 8 (9) Birev aldı dihkânçılık pîşesin
 (10) Özi kesbiniñ kıldı endîşesin
- 9 (11) Çü āhen-ger oldı birev ol zamān
 (12) Cihān içre kesbini kıldı ‘ayān
- 10 (13) Birev ihtiyār etti neccārılık
 (14) Kılıp çün ‘imāretke mi‘mārılık
- 11 (15) Birev anda zer-gerlik ‘ilmin alıp
 (16) Hünerni köñül köresığa salıp
- [4] 12 (1) Çü mis-ger yügürdi öz kesbiğa
 (2) Özi şan‘atınıñ minip astığa
- 13 (3) Ki böz toqumaqını alıp bāb-kār
 (4) Cihān mülkide böz bile kıldı kār
- 14 (5) Hüner algalı kıldı nān-vāy⁶ zuhūr
 (6) Bu ‘ālemge keldi kızıttı tenūr
- 15 (7) Kazançı alıp kesbini kıldı pāş
 (8) Hüner āşikār eyleben koydı daş
- 16 (9) Alıpdur yine ‘ilmini cebeçi
 (10) Ki postīn bile munda iş kılguçı
- 17 (11) Ki tamçı alıp kesb-i gīl-kārılık⁷

⁶ Metinde sürekli “nān-vāy” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (نانوا) şeklindedir.

⁷ Metinde “gīl-kār” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (گلکار) şeklindedir.

- (12) Cihānnı kılıp kaşr-ı dīvārlik
- 18 (13) Ötük ʿilmin anda alıp müze-düz
- (14) Kelip munda evkāt etip şeb ü rüz
- 19 (15) Kilim kesbin aldı kilim-bāflar
- (16) Toqup munda zılçe kılıban hüner
- [5] 20 (1) Yine üşte-ger şüst [u] şü eyledi
- (2) Hüner kılğalı cüst [ü] cü eyledi
- 21 (3) Kılıp basmaçı naqşını ihtiyār
- (4) Çıkardı kelip munda naqş-ı nigār
- 22 (5) Birev aldı serrāclık şanʿatın
- (6) Yasap munda hayl-i beşerniñ atın
- 23 (7) Boyaqçı hünerge kılıp mācerā
- (8) Cihānga kelip eylep aqını qara
- 24 (9) Birev boldı kimsan bile rü-be-re
- (10) Ki peydā kılıp munda altun tere
- 25 (11) Ki qur-bāblar anda aldı hüner
- (12) Cihān şafhasıda toquban kemer
- 26 (13) Bolup ol zamānda birev atquçı
- (14) Ki mazlüm kişige anı satquçı
- 27 (15) Birev ihtiyār eyledi buryā
- (16) Kamuşdın bisāt eyledi halk ara

- [6] 28 (1) Külälçi kılp kesbige ittifāk
 (2) Kelip āb u gildin yasapdur ʔabaq
- 29 (3) Birev kıldı nessāclıq iḥtiyār
 (4) Yarıp ibrişīm eyledi tār-e-tār
- 30 (5) Birev boldı fākī tutup ser-terāş
 (6) Burūt aldı lebdin ki şāf etti baş
- 31 (7) Kabūl etti ‘aḥḥār kesbini cübāz
 (8) Bolup bu cihān içre revġan güdāz
- 32 (9) Yine birsi könçi bolup ol zamān
 (10) Kılp çerm birle meşīn saḥtiyān
- 33 (11) Çü zītāblıqġa yügürdi birev
 (12) Ki andın aştı munda ovcu
- 34 (13) Çü ol vaktide saġrıçı tuttı iş
 (14) Helāl ü ḥarāmdın çeylep ḥām tiş
- 35 (15) Birev boldı qaşāb köp kırdı cān
 (16) Ğanem öltürüp her küni tökti qan
- [7] 36 (1) Bu şan‘at ḥaḳīqatde taḳdīr olup
 (2) Ezel mülkide elge taḳsīm olup
- 37 (3) Nè kim anda boldı kişige naşīb
 (4) Kelip munda boldı ol işke qarīb
- 38 (5) Bu ḥırfe ara hem şalāḥ ü fesād

(6) Ki fi'li  r r hem bey z u sev d

39 (7) Ki m ş kda kesb ş yi'  di

(8)  u kim anda kesbiġa ş ni'  di

40 (9) Beşer nesli birle t zeldi cih n

(10) Heme kesbler boldı bir bir 'ay n

41 (11) Temenn  kılıp kesbiġa her kişi

(12) Cih n m lkide k rg z p bir işi

42 (13) Biriniş s zini biri almadı

(14) Biri kesbige birsi k z salmadı

43 (15) Haseddin bular i re boldı cedel

(16) Bular s zleri boldı redd   bedel

[8] 44 (1)  u diġk n s zidin bolup d ne-r z

(2) Ayıtmaġda faşlın salıp r steġiz

45 (3) Kılıp faşlımı anda bir bir bey n

(4) Heme k r [u] b rımı  lge 'ay n

(5)  ns n ġay liniř ezel m lkide ġ zret-i (6) rabb 'l-'izzet taġd ri birle naşıb bolġan kesbini (7)

' lem-i z hirde  şik r eylep her biri  z p şe (8) sige m yil bolġanı

46 (9) Ey  dostlar s zge salgıl kulaġ

(10) Ki faşlımı anlap şılını ittif ġ

47 (11) Kelip dehr ara ġ zret-i B 'l-Beşer

(12) Sem dın t ş p menzili buldı y r

- 48 (13) Zulumna dēben yıǵladı nēçe yıl
 (14) Kerem eyledi bāz-ı Rabbü'l-celīl
- [9] 49 (1) Behiştin çıkardı nēçe dāneni
 (2) Tarıp eylegil rızq-ı rüzāneni
- 50 (3) Çıkardı ki esbāb dihkānçılık
 (4) Sebeb eyleben kıldı ni‘metni çık
- 51 (5) Çü ta‘līm bērip hazret-i Cebra‘il
 (6) Ki dihkānçılık ‘ilmi boldı delīl
- 52 (7) Yine keltürüp bērdi bir cüft öküz
 (8) Söküp yēni kıldı yahşı tüküz
- 53 (9) Saçıp dāne Ādem kelip ol zamān
 (10) Ki evlādıǵa kesb etip bērdi nān
- 54 (11) Yine eyleben bāğ u bostānlar
 (12) Ki peydā kılıban gülistānlar
- 55 (13) Tarıp ündürüp nēçe eşcārını
 (14) Ki cārī kılıp belki enhārını
- 56 (15) Zemīnniñ yūzi boldı cennet mişāl
 (16) Çü vuḥūş u tūyūr taftı andın nevāl
- [10] 57 (1) Ki dihkānçılık ‘ilmi boldı naşīb
 (2) Tükel bile yerini yırtıp tarıp
- 58 (3) Zirā‘at kılıp ança miḥnet bile

- (4) Huşûlın alıp mihr ü şefkat bile
- 59 (5) Tafıp behre mundın şâh u gedâ
- (6) Tüvânâ bolğusıdur her bî-nevâ
- 60 (7) Ki luţf etti Hakk birge yüz dāneni
- (8) Ki buğday bile toldurup hāneni
- 61 (9) Çü hırmen yèride saçılğan uruq
- (10) Heme mūrlarğa bolupdur ozuq
- 62 (11) Heme cān-verler bolup behre-mend
- (12) Ki hamd ü şenā birledür ercūmend
- 63 (13) Ki dihkānda köp hāşşiyet bar durur
- (14) Cihān mülkide fazl iẓhār durur
- 64 (15) Bu dihkānçılık kesb ‘ameli durur
- (16) Ki andın bölek barça ednā durur
- [11] 65 (1) Tikipmiz beyābān ara köp şecer
- (2) Ki ol naħllardın bolup köp semer
- 66 (3) Nêçe teşne reh-revni sîr-āb eter
- (4) Anıñ sāyeside tehi h̄vāb eter
- 67 (5) Qoyup tāk-ı encîr ü sîb ü nār
- (6) Ki bāğnıñ için kılıp mîve-zār
- 68 (7) Qılıp anda gülşenni ārāste
- (8) Qılıp encūmen-i pîr nev-h̄vāste

- 69 (9) Müzeyyen bolup bolsa faşl-ı bahār
 (10) Çemen-zār gül-zār hem lāle-zār
- 70 (11) Ki anda kıılır hālk ‘ayş ü neşāt
 (12) Cihānnıñ ğamıdın tafıp inbisāt
- 71 (13) Riyāzatda eylep cigerlerni hūn
 (14) Zemīn şafhasige tarıpmız kağun
- 72 (15) Çü sīr-āb eyler anıñ şerbeti
 (16) Ki seyyāredin durur hāşşiyeti
- [12] 73 (1) Ümīd ol ki bizlerke bī-hadd şevāb
 (2) ‘Aşā kılsa Hākk yok ‘aceb bī-hesāb
- 74 (3) Çü dihķān özni sitāyiş kılıp
 (4) Temennā kılıp özge nāziş kılıp
- 75 (5) Turup érdi nā-geh fesāne tüzüp
 (6) Temürçi yügürdi terāne tüzüp
- 76 (7) Eyā rūstāyī ki şahrā-nişīn
 (8) Nēdin munça sözlerge bolduñ ferīn⁸
- 77 (9) Özünñi dedıñ özgeni bilmediñ
 (10) Ki her dīn muķaddem özünñi dedıñ
- 78 (11) Çü dañlap özünñi tola urma lāf

⁸ Metinde “ferīn” şeklinde hatalı yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (قرین) şeklindedir.

- (12) Bu ayğan sözün ba'zısıdur hilāf
- 79 (13) Çü emr eyledi nêçe ayttı Hudā
- (14) Hudā emrini kılmadıñlar edā
- 80 (15) Hudā 'aşrını buyruğan ol zamān
- (16) Edā kılsa 'aşrın helāl oldı nān
- [13] 81 (1) Birevniñ yèride zirā'at kılıp
- (2) Ki ortakçılıqda hıyānet kılıp
- 82 (3) Oğurlap kèçe anca hūşeni
- (4) Ki muhkem tıqıp toldurup gūşeni
- 83 (5) Birev 'aşr bèrgil dèse ol zamān
- (6) Ki añlap bu sözni türüp çıktı cān
- 84 (7) Heme mīvedin 'aşr bèrmek revā
- (8) Ki bu farzını emr kıldı Hudā
- 85 (9) Ki sizlerde yoqdur namāz u niyāz
- (10) Ki insān-şıfat fi'liñizdür gürāz
- 86 (11) Oqumay namāznı kılıp siz qazā
- (12) Tili yoq öküzge salıp siz cezā
- 87 (13) Risāle bile kılmadıñlar 'amel
- (14) Hudā emrini tuttuñızlar sehil
- 88 (15) Kutanda turup māl yoqtur zekāt
- (16) Ki qorqup Hudā'dın ölümdin uyat

- [14] 89 (1) Ki Hū yoluŋğa ıtını ҡoyup pāsbān
 (2) Yūgūrgey kişi nēçe kelse ҡuyan
 90 (3) Kalenderni ҡoġlap sūrūp ıtlarıŋ
 (4) Felekke yatıp tamdaki itleriŋ
 91 (5) Eger kelse meddāh yırāqdın eger
 (6) Ki aġrıķ bolup algūsın derd-i ser
 92 (7) Beyān eylese mes'ele ma'rifet
 (8) Harīdār olup ҡılmadıŋ merħamet
 93 (9) Heme hāşılıŋnı salıp cāhğa
 (10) Turupsen bahāsın tilep āhğa
 94 (11) Eger bolsa ҡıymet saŋa şādlıķ
 (12) Saŋa hūb harāb olsa ābādlıķ
 95 (13) Helālni harāmdın cūdā eylegil
 (14) Hudā emrige cān fedā eylegil
 96 (15) Ki maķtap özūŋni bolup bī-haber
 (16) Tola söz dēdiŋ ēlge salmay nazār
- [15] (1) Tēmūrçi bile fütüti kārıŋ seniŋ
 97 (2) Ki haddād her işde yāriŋ seniŋ
 (3) Yine eyledük sizge tīġ u teber
 98 (4) Bu esbāb ile eylediŋler hūner
 (5) ü kitmen etip mizge sen yēr afıp

- 99 (6) Ki tofrağ ile dānelerni taqıp
 (7) Hūnerdin bolupdur işiᅅa revāc
- 100 (8) Tēmūr birle işka kılıp sen ʿilāc
 (9) Huşūluᅅnı minnet kılıp halk ara
- 101 (10) Temennā kılıp eylediᅅ mācerā
 (11) Ki rūzī bolup rızq rūz-ı ezel
- 102 (12) Fesāne dēben eylemeᅅ köp cedel
 (13) Çü dihkān ki teslīm etip şük turup
- 103 (14) Bu sözde sükūt eyledi oturup

[16] (1) Āhen-ger öz şıfatıda efsāne aytıp kılgān (2) şıfatların ʿayān eylep özini taʿrīf (3) kılgānıda zer-ger dehen-dem birle efsāne bādını (4) neçesi sürāhidin çıkarıp öziniᅅ (5) şevketlik sözini tābğa keltürgeni

- 104 (6) Hücūm eyledi sözge āhen-gerān
 (7) Turup kıldı elge fazīlet beyān
- 105 (8) Çü mıkrāz etip müy-ı leb alğalı
 (9) Yasap kufl dervāzege salğalı
- 106 (10) Ki insānğa lāzım hūner eyledük
 (11) Tēmūr birle tīᅅ u teber eyledük
- 107 (12) Ki fūlād birle yasap miz fıçaᅅ
 (13) Yine urma urmaᅅğa eylep oraᅅ
- 108 (14) Ki kitmen yasapmiz zirāʿat üçün

- (15) Zemīnni çafıp aṣlā qoymas fütün
- [17] 109 (1) Témürdin yine oqğa peykān qılıp
 (2) ‘Adū halkını belki bī-cān qılıp
- 110 (3) Kılıç eyledük tīg u hañçer dağı
 (4) Kılıpmiz sinān birle şeş-per dağı
- 111 (5) Ki sūzen qılırga qılıpmiz kıyās
 (6) Anıñdın füter barça zerrīn libās
- 112 (7) Yine aṭ futıǵa qılıpmiz taqa
 (8) Tëgürmen taşıǵa yasapmiz faqa
- 113 (9) Kılıp na‘l hem mūze mıñı
 (10) Tenūrǵa kebāb ètgeli şeyhni
- 114 (11) Cihānda qılıpmiz ‘aceb hırbalar
 (12) Ki salur şeṣşīr dëk zərbeler
- 115 (13) Tüfenk birle hem zenberek-sāz ètip
 (14) Şikār eyledi her kişi ğāz ètip
- 116 (15) Çepündin qoyup daş témürdin qazan
 (16) Ki şāh u gedāǵa qoyupmiz nişān
- [18] 117 (1) Ötükçiǵe berrinde bizdin durur
 (2) Ki neccārga rende bizdin durur
- 118 (3) Témür birle ança çıkarduk hüner
 (4) Ki meşhūr insān ara ser-be-ser

119 ⁽⁵⁾ Oşol vaqıt-i Dāvud ‘aleyhi’s-selām

⁽⁶⁾ Nebī zāt u peygamber-i zū’l-kirām

120 ⁽⁷⁾ Kılıp kesb āheñ bile tuttı kār

⁽⁸⁾ Ki bizge olardın qalıp yādigār

121 ⁽⁹⁾ Eyā hırfe-ger cümle aħbāblar

⁽¹⁰⁾ Yasap barçañızlarga esbāblar

122 ⁽¹¹⁾ Ki inşāf ile eyleniz i‘tirāf

⁽¹²⁾ Degen sözlerim ūlā qılmañ hilāf

123 ⁽¹³⁾ Fazīlet olardın ki ma‘lūm olur

⁽¹⁴⁾ Ki qatıg tēmür ėlgide mūm olur

124 ⁽¹⁵⁾ Hünerde olup barçage pīşvā

⁽¹⁶⁾ Çerā kim anıñ zātıdur enbiyā

[19]

125 ⁽¹⁾ Ki haddādlik şan‘atın qıldı pāş

⁽²⁾ Ki oşbu hünerdin tafıp men ma‘āş

126 ⁽³⁾ Ser-i pīr ü pīr ü üstādlar

⁽⁴⁾ Cihānda tēmür birle eylep hüner

127 ⁽⁵⁾ Kayuban cihān şafhasıda nişān

⁽⁶⁾ Olar server barça āhen-gerān

128 ⁽⁷⁾ Çü ta‘rif ėtip özni haddādlar

⁽⁸⁾ Turup baqladı turfe isnādlar

129 ⁽⁹⁾ Ėşitti bu sözni heme hırfe-ger

- (10) Cihān ehlide barça şāhib-hüner
- 130 (11) Sükūt eyledi barça ma'kūl körüp
(12) Heme maşlahat eyledi olturup
- 131 (13) Be-nāgāh ҡofıtı ҡılıp zer-ger cedel
(14) Seniñ sözleriñ bizni ҡıldı kesel
- 132 (15) Çü zer-gerler altun kibi sarğarıp
(16) Kelip 'aqlige gāh özdin kètip
- [20] 133 (1) Nè dèrsen eyā galebeçi ҡapqara
(2) Seniñ işleriñ barçası mācerā
- 134 (3) Oçaqğa salıp bir sepetde kömür
(4) Tulumlarını basıp ҡızıttıñ tèmür
- 135 (5) Urup coğ ҡılıp anı bāzgān bile
(6) Salıp otını 'ālemge efğān bile
- 136 (7) Şalāhiñni dèp sen fesādıñ ҡanı
(8) Ki inşāfğa inkiyādıñ ҡanı
- 137 (9) Ҡılur sen heme işni heybet bile
(10) işiñ şavtı miñnet meşakqat bile
- 138 (11) Bolup dūd yanlıg cırayıñ törük
(12) 'Aceb şerefe birle basıp sen köyük
- 139 (13) Dükāniñğa kirgen kişi vehm-nāk
(14) Ki ot içre gūyā ki boldı helāk

- 140 ⁽¹⁵⁾ Ki cellādlarğa yasap sen çü tīġ
⁽¹⁶⁾ Çü insān başını keser bī-dirīġ
- [21] 141 ⁽¹⁾ Yasap oġrıġa belki tīġ u teber
⁽²⁾ Seniġ ħaçeriġ birle tamnı tēşer
- 142 ⁽³⁾ Cerāĥatnı yarmaġġa neşter yasap
⁽⁴⁾ Kesip başın almaġġa ħaçer yasap
- 143 ⁽⁵⁾ Ķaraġçıġa tıyar ètip tīġ-i kīn
⁽⁶⁾ Ki tüccār yolıda tutġay kemīn
- 144 ⁽⁷⁾ Tēmürdin tuzaq èttiġ ħayvān üçün
⁽⁸⁾ Selāsil yasap bend insān üçün
- 145 ⁽⁹⁾ Nēçe nā-revā işleriġ bar durur
⁽¹⁰⁾ Ki şan‘atlarıġ cānġa āzār durur
- 146 ⁽¹¹⁾ Çü Dāvud kılġannı sen kılmadıġ
⁽¹²⁾ Olar kārınıġ ŧavrını bilmediġ
- 147 ⁽¹³⁾ Risāle kılıp pīrler kārını
⁽¹⁴⁾ ‘Amel eylegen fi‘l [ü] eŧvārını
- 148 ⁽¹⁵⁾ ŧahāret bile iş kılıpdur olar
⁽¹⁶⁾ Ki zıkr-i Ĥudā’dın bolup bī-ħaber
- [22] 149 ⁽¹⁾ Cihānda olarnıġ bolur ‘ādeti
⁽²⁾ Dükānġa kirerde oġur āyeti
- 150 ⁽³⁾ Ki bargān uruşda oġurlar du‘ā

- (4) ılur kārını ezberey udā
- 151 (5) Yasar işni Allāh eger bile
- (6) Heme kārı fütkey muadder bile
- 152 (7) Seni ılanı ay'a lāyık əmes
- (8) Olar kārıa alā ādık əmes
- 153 (9) ü a aıda ılmadıqlar erā
- (10) Buratmay ki ervāh burnıa ya
- 154 (11) elālini körgil fesādıni kör
- (12) Ki yüzlerge yaan sevādıni kör
- 155 (13) Anı pey-revide yüürmek kerek
- (14) Olar buyruan işni ılmaq kerek
- 156 (15) Taammül ılıp sözde āmū bol
- (16) Ki āmū olup belki medhū bol
- [23] 157 (1) Saa söz neme biz turup iy ada
- (2) Berāber əmes sīm ü zer birle ta
- 158 (3) Sözüqler ılıp köqlümüzni fütün
- (4) Fesānedin əmdi ala bu kün
- 159 (5) Təmüri tēmür dek atıp boldı evk
- (6) ü zer-ger söziqe basıpdur köyük

(7) Vakti ki zer-ger āhen-ger sözini redd ılıp (8) öz hūneride sīm ü zer bile an'atlar ılıp (9) cihān afasıda cilve-ger ılanıı sitāyı (10) eylemek üçün ana temennā bile dehen-dem (11) körgende

encümen içide neccār kıofup zer-ger ⁽¹²⁾ fazīleti reddide til tīşesin tīz eylep zer-ger ⁽¹³⁾ efsānesinin
gülistānını kıat' kılganı

- [24] 160 ⁽¹⁾ Eyā hūşmendān şāhib-hüner
⁽²⁾ Meniñ işlerim barçası sīm ü zer
161 ⁽³⁾ Kı bizlerde ança zarāfet durur
⁽⁴⁾ Hüner êlgimizde leţāfet durur
162 ⁽⁵⁾ Kıasıp tāc mizni heme tāc-dār
⁽⁶⁾ Kı dürrler bile eyledük gūş-vār
163 ⁽⁷⁾ Yasap titregüç şāhğa tāc-ı zer
⁽⁸⁾ Teĥi sāz êtip bêlge zerrīn kemer
164 ⁽⁹⁾ Bêrip tāb altunga eylep kara
⁽¹⁰⁾ Kıulakğa salıp ĥalka ĥalka zire
165 ⁽¹¹⁾ Kı zerni sokıup zarb ile fuĥş êtip
⁽¹²⁾ Yasap tügmeler yüzige naķş êtip
166 ⁽¹³⁾ Kümüşni eritüñ kılıp dāneler
⁽¹⁴⁾ Kı serke tizip toldurup ĥāneler
167 ⁽¹⁵⁾ 'Aceb rīze nāzik hüner bizde bar
⁽¹⁶⁾ Hüner bizde bar özge bī-i'tibār
[25] 168 ⁽¹⁾ Bolup ĥā'hlasa şāh ordasında
⁽²⁾ Maķāmım şeĥensāh me'vāsıda
169 ⁽³⁾ Kı altun kümüşdin yasapmiz nigīn

- (4) Bolup şāhlarğa nigīn dēk yaqın
- 170 (5) Yasap taht-ı zerrīn cevāhir koyup
- (6) Ki bir hūküm-rān taht üzre olturup
- 171 (7) Sürüp şāhlıq zīb ü ziynet bile
- (8) Cihāndın ötüpdür hūkūmet bile
- 172 (9) Yasap nāzenīnler qolıǵa üzük
- (10) Şibk-dār halka közidür sözüǵ (?)
- 173 (11) Yine sāz étip futǵa halhāllar
- (12) Cevāhir tizip eyledük hāller
- 174 (13) Qılıp şāh-ı tūtīǵa altun kafes
- (14) Ki şeh-bāz boynıǵa zerrīn ceres
- 175 (15) Fütüp kārımız barça zer-hal bile
- (16) Ki perdāz étip zerni mişkal bile
- [26] 176 (1) Heme-şarz sā^çat-nümā sāz étip
- (2) Uluǵlar tutar anı i^çzāz étip
- 177 (3) Ki biz barçalardın ēgenimiz zarīf
- (4) Hüner-mendler bizge ērmes harīf
- 178 (5) Ki teslīm étip yār u aḥbāblar
- (6) Yıǵılǵan cemā^çatler aşhāblar
- 179 (7) Saçıldı yıǵaççı bolup zerre dēk
- (8) Tüşüp otraǵa görküre erre dēk

- 180 (9) Eyā zer-ger-i alb-keş ile-ger
 (10) H nerde ılıp zerni mis misni zer
- 181 (11) N din muna ta'rif  tersin  z n
 (12) Ki ağızı ııldı saıldı s z n
- 182 (13) H ner sende d yim ıy net bile
 (14) Alıp s m   zerni z rafet bile
- 183 (15)   şehlerg  ılsa  eger t cni
 (16) Ki altun k m şdin alıp b cni
- [27] 184 (1) Cih nda ıardı  h ner-s z  tip
 (2) K m şni oyup misni perd z  tip
- 185 (3) Cev hirg  mal t  tip ŐiŐeni
 (4) H nerde ılıp t rfe endiŐeni
- 186 (5)   şehni  f l sıg  eylep ay l
 (6) Diremni ivin birle eylep Őik l
- 187 (7) Zen nlar bile k r u b ri  seni 
 (8) ıy net bile f tti k ri  seni 
- 188 (9) N ce 'ayb sizde ped d r  r r
 (10) Ki sizge m 'niş-i ar d r  r r
- 189 (11) H nerni eger ılsa ız her n ce
 (12) Anı  aşlını ılma ız  zgee
- 190 (13) Tekell m ılıp anda necc rg 

(14) Ki himmet kıılıp Tūrdī güftārgā

[28] (1) Neccār şıfatı istimā' ıdın bāfendeler (2) vücūdıgā pīç-tāb tüşüp ol encümen (3) arasıdın
 kıofup neccār sözige redd bērip (4) öz fazlını ızhār kılganıda mis-ger vech aytkanı

191 (5) Dēdi kim eyā kāsib [u] ħod-perest

(6) Tekebbür 'imārıgā kıldıñ neşet

192 (7) Yıgāçdın yasap ança kaçır u 'imār

(8) Munıñ zımnıda ħayr u şerr bar

193 (9) Mesācid işini kıılıp siz pesend

(10) Ki büt-ħāne-kārı kıldı anı redd

194 (11) Yıgāçdın ki deryāgā ettiñ keme

(12) Bolur 'ākıbet ġarķ anda heme

195 (13) Yasapsiz cihānda eger ħān-kāh

(14) Ki mey-ħāne içre dağı yüz günāh

[29] 196 (1) Kişi buyrusa bir 'imāret saña

(2) Yıgāçıda kılgıñ ħıyānet aña

197 (3) Terāşe kıılıp anı ħızem kıılıp

(4) Kereklik yıgāçın dağı kem kıılıp

198 (5) Cenāze yasap elge heybet-sirişt

(6) Yasap künde ħāne çü miñnet-sirişt

199 (7) Nēdin munça boldı zebānıñ dirāz

(8) Özün kārıgā eylegil imtiyāz

- 200 ⁽⁹⁾ Yıǵaç birle tenhā işiñ fütü mü
⁽¹⁰⁾ Cihānda hūner kılmamışiñ fütü mü
- 201 ⁽¹¹⁾ Tola lāf urup kıлма sözni uzun
⁽¹²⁾ Bu çoñ sözleriñ emdi ħaddin füzün
- 202 ⁽¹³⁾ Körünmey közüñe faķır nā-tuvān
⁽¹⁴⁾ Tekebbür bile ança sözüñ ziyān
- 203 ⁽¹⁵⁾ Kesip mīvelik nahlnı yoķ kılıp
⁽¹⁶⁾ ‘Azīz cānnı almaķ üçün oķ kılıp
- [30] 204 ⁽¹⁾ Yıǵaç birle ol dem yasapsız cevāz
⁽²⁾ Çekip renc anda öküz ü kıutaz
- 205 ⁽³⁾ Satıpsız cihānda ‘arāba kılıp
⁽⁴⁾ Semiz esblerni ħarābe kılıp
- 206 ⁽⁵⁾ Cihān-kār zātıǵa keştī yasap
⁽⁶⁾ Ecel bādbānıǵa füşti yasap
- 207 ⁽⁷⁾ Çü Nūĥ Nebī’ni sened eylediñ
⁽⁸⁾ Nēdin kesb ara fi‘l-i bed eylediñ
- 208 ⁽⁹⁾ Anıñ pey-revide kılıp sen ħilāf
⁽¹⁰⁾ Dēgen sözleriñ şādık ėrnes güzāf
- 209 ⁽¹¹⁾ Ėşitkil eyā kāsib rinde ħām
⁽¹²⁾ Oşol vaķt-i Ādem ‘aleyhi’s-selām
- 210 ⁽¹³⁾ Çıkıp ħuldıdın keldi rüy-ı zemīn

- (14) Kerek boldı dünyā yüzide êkin
- 211 (15) Cihān hāk-dānıġa teşne kelip
- (16) Mübārek vücūdı bürehne kelip
- [31] 212 (1) Kefezni Hudāvend eylep ‘atā
- (2) Anı rişte eylep çü Ādem ata
- 213 (3) Çü ta‘līm êtip Şīşġa Cebrā’il
- (4) Ki böz toġumaġlıġnı kıldı delīl
- 214 (5) Çü evlād-ı ādemge kıldı libās
- (6) Ki sen hem vücūduġa kılgıl kıyās
- 215 (7) Tirigler libāsı heme böz bile
- (8) Ki yalġan êmesdür körüġ köz bile
- 216 (9) Daġı bolġusıdur ölükke kefen
- (10) Daġı pūşīş eylerge sīmīn beden
- 217 (11) Çü dey şiddetige bolupdur hicāb
- (12) Kēyer ignige barça pīr ü şebāb

(13) Bāfende öz kesbi ta‘rīfide söz (14) rişteleriġa tāb bērip üstādlıġ dükkānıda [32] (1) zebān mu gāsī bile amīt hāmını toġuġanıda (2) ‘aṭṭār hem öz şān u şevketi fużülīde mu‘teber (3) ‘ıṭırlarnı ta‘rīf-i nesīmīdin ‘ālemge tar- (4) ḡatıp şevket çārşūsıda reng reng tavar (5) ve nev‘ nev‘ kemhāb ve gülnārlarnı efrāşte (6) eylep bāb-kār bāzārını kesād ü mensūh (7) eylegeni

- 218 (8) Çü ‘aṭṭār bāfendege bu kelām
- (9) Dēdi rüzġār içre iy fikr-i hām

- 219 ⁽¹⁰⁾ Hāmımnı toqup bərseler dəse h̄alk
⁽¹¹⁾ Uğurluq bile bulğadıñ pāk-i h̄alk
- 220 ⁽¹²⁾ Sihirler çekip bīveler āhnı
⁽¹³⁾ Ėgirmek bile çarh-ı cān-gahnı
- [33] 221 ⁽¹⁾ Meşakkat bile toldurup bir kamuş
⁽²⁾ Bolup rüzgārıda nəçe uruş
- 222 ⁽³⁾ Ötüp ay yel riştelər cem‘ ėtip
⁽⁴⁾ Alıp barsa ol kün alıñğa yĕtip
- 223 ⁽⁵⁾ Özün h̄vāhişiçe alıp yiflərin
⁽⁶⁾ Qılıp şan‘atıñnı aña birbirin
- 224 ⁽⁷⁾ Dəgeysen bu yif birle fütmes h̄amıñ
⁽⁸⁾ Alıp riştesin bağladıñ öz cānıñ
- 225 ⁽⁹⁾ Saña bu hūner içre yox rastlıq
⁽¹⁰⁾ Özünə nədin munça ārāstlıq
- 226 ⁽¹¹⁾ Ėşit h̄amçı men kesbim eyley beyān
⁽¹²⁾ Maña eşrefü’n-nāslıq bī-gümān
- 227 ⁽¹³⁾ Maña boldı kesb içre ‘aṭṭārlıq
⁽¹⁴⁾ Barı kesb h̄ayālīga serdārlıq
- 228 ⁽¹⁵⁾ Cihāñğa yĕtip bizdin ārāyişi
⁽¹⁶⁾ Bolup bizdin ‘ālemge ziyet işi
- [34] 229 ⁽¹⁾ Cihān içre metā‘ isteseñ her reng

- (2) Tafılğay dükkānımda her reng reng
- 230 (3) Tavar ve Һarīr ve dağı bī-kaşab
- (4) Dağı basmalar löngeler bī-Һesab
- 231 (5) ‘Azm-i şāh kemhābla sanı yoқ
- (6) Meniñsiz cihān ehliniñ cānı yoқ
- 232 (7) Cihān Һayāli başıǵa sevdā tüşüp
- (8) Dükānımǵa kelmekke temennā tüşüp
- 233 (9) Tüşüp barça Һlniñ maņa Һāceti
- (10) Dimāǵıǵa ‘ıtrım bile rāҺatı

(11) ‘Aṭṭār eşrefü’n-nāşlıq da‘vāsıda (12) reng-ā-reng metā‘ı beyān sünbülleri nefes-i nesīm (13) bile Һarīdārlarınıñ dimāǵını mu‘aṭṭar eylegenide (14) nān-vāy kütüki tenürıǵa ot tutaşıp zebān-ı [35] (1) sīҺini tīz Һtip melāmet-i küsevi ‘aṭṭār (2) metā‘larıǵa ot saçıp sünbül ve ifarlarıdın (3) dūd Һıkarǵanı

- 234 (4) Kılıp Һa‘n ‘aṭṭārǵa nān-vāy
- (5) Dēdi bu Һüner içre Һāliǵa vay
- 235 (6) Māl almaqda mekkārılıqlar kılıp
- (7) Çü satmaqda ğaddārılıqlar kılıp
- 236 (8) Bērip şāҺib-i mālǵa yüz miñ firīb
- (9) Fulum naқddür dēp metā‘ın alıp
- 237 (10) Birev birle kılısañ bey‘ ü şirā
- (11) Dēgey sen aña ezberey Һudā
- 238 (12) Һarīdim bu māl üstide munçadur

- (13) İziğa bèrey dèp kısım nèçedür
- 239 (14) Munıñ birle mü ādemiyet kanı
- (15) Uluğluq kanı şe'n ü şevket kanı
- [36] 240 (1) Şerī'at bile bey'ıñ olmas dürüst
- (2) Kıyāmetni yād ét diliñ eyle rest
- 241 (3) Êşit şan'atımnı beyān eylerem
- (4) Tapar rûh kuvvet-i nefsiñ ārām hem
- 242 (5) Meniñ birledür barçağa zindelik
- (6) Meniñ nāmım olmas yèter mürdelik
- 243 (7) Cihāniñ bināsığa nāndur sebeb
- (8) Nèçük ten hayātiğa cāndur sebeb
- 244 (9) Sihirler kofuban tahāret kılıp
- (10) Dilim içre gāfletni gāret kılıp
- 245 (11) Çü 'ışk otı birle kızıttım tenür
- (12) Nèçük 'ışk ehl-i dili içre nūr
- 246 (13) Yafışturdum andağ tenür içre nān
- (14) Dèmey nān ki yaqtım teniñ içre cān
- 247 (15) Yètip ehl-i fākihğa bu nān issi
- (16) Dèmey nān issi belki İmān issi
- [37] 248 (1) Dèdim kim kebāb u kebāb u kebāb
- (2) Yıgıldı mèniñ aldıma şeyh u şāb

- 249 ⁽³⁾ Alıp elgige barça cān gevherin
⁽⁴⁾ Bèrip satkūn almakğa nān cevherin
- 250 ⁽⁵⁾ Yine bir nēçe keldi hār u gedā
⁽⁶⁾ Tilep pāre nān kıldı cānın fedā
- 251 ⁽⁷⁾ Meniñ tenime barça boldı esīr
⁽⁸⁾ Ki çeynep yēse barçadın bu yesīr

⁽⁹⁾ Nān-vāy hod-perestlik bāzārıda minnet-gerdenin ⁽¹⁰⁾ dirāz eylep hod-fürüşlük tebiñini başığa
⁽¹¹⁾ kötergenide qazançı serzenīş engüştiğa zebān- ⁽¹²⁾ gūya kedin dem bèrip öz şıfatı şerāresini
⁽¹³⁾ felekke çıkarganı

- [38] 252 ⁽¹⁾ Qazançı fiğān çekti iy nān-fürüş
⁽²⁾ Özünge qara munça kıлма hurüş
- 253 ⁽³⁾ Eger bolsa zātında ferzāneliğ
⁽⁴⁾ Dègil kim nedin munça efsāneliğ
- 254 ⁽⁵⁾ Kişi öz hışālını ta'rif èter
⁽⁶⁾ Anıñ şe'nidin ādemiyet kèter
- 255 ⁽⁷⁾ Başıñı zenānlar kibi bağlağan
⁽⁸⁾ Tenūr içre qaş ve yüzün dāğlağan
- 256 ⁽⁹⁾ Tamuğ dek tenūr içre başıñ tıqıp
⁽¹⁰⁾ Yüzün köydürüp belki cānıñ çıkıp
- 257 ⁽¹¹⁾ Kèçe uykusızlıqda un tasqağan
⁽¹²⁾ Sihirler qofup anda nān rastlağan

258 ⁽¹³⁾ Yürüsen fiğān eyleben kŭ-be-kŭ

⁽¹⁴⁾ Ḥayā yok mudur ādemiyet kayu

259 ⁽¹⁵⁾ Meniñ pīşim oldur qazan birle daş

⁽¹⁶⁾ Qılurlar anıñ birledür yahşısı aş

[39]

260 ⁽¹⁾ Cihān ḥānumānığa dihqān işi

⁽²⁾ Sebeb boldı belki qazançı tişi

261 ⁽³⁾ Öy içre eger bolmasa bir pāre nān

⁽⁴⁾ Qazan bolsa ni^çmet mahiyyā hemān

⁽⁵⁾ Qazançı dām-fürüşlük dükkānıda öz kesbin ⁽⁶⁾ ta^rrīf étip şöhret daşıdın āheñi ⁽⁷⁾ çıkarganıda mis-gerler temeshur qılıp başığa ⁽⁸⁾ ot qoyup öz qazan qarasını yüzige ⁽⁹⁾ sürtüp rüsvālik şehridin aylandurğanı

262 ⁽¹⁰⁾ Qazançığa mis-ger dēdi bu maqāl

⁽¹¹⁾ Ki iy rū-siyeh dil-siyeh bī-kemāl

263 ⁽¹²⁾ Bu yüz birle nēdür tekebbürluğun

⁽¹³⁾ Cihān ehliğa yētküsi şomluğun

264 ⁽¹⁴⁾ Yanıñdın kişi ötse sendin qaçar

⁽¹⁵⁾ Qarañnı yoqutma dēben til açar

[40]

265 ⁽¹⁾ Kōmür dēk teniñ barça mağşüşsın

⁽²⁾ Siyeh-rū siyeh-dīl siyeh-püşsın

266 ⁽³⁾ Eşit biz ki mis-ger durur pīşemiz

⁽⁴⁾ Hemīşe zarāfetdür endīşemiz

- 267 (5) Eger şāhğa eylesen şem‘dān
 (6) Aña dāğ pervāne dēk murğ-ı cān
- 268 (7) Eger hırfedin eylesen çay-ı cūş
 (8) Anı körse her kim kıllur terk hūş
- 269 (9) Dağı eylegümdür semā-vār likin
 (10) Cihān hayli könlige saldı şekin
- 270 (11) Çü mis-kerge bu nükteni cebe-düz
 (12) Sorap ēdi iy rū-siyeh hane-süz
- 271 (13) Saña keldi kesb içre mis-gerçilik
 (14) Nē mis-gerçilik belki ēgri ēlig
- 272 (15) Eger kimse esbāb üçün bērse mis
 (16) Alıp misni esbābın eylep nefīs
- [41] 273 (1) Anıñ bātınığa koyup qorğuşum
 (2) Bu mekkārлық kıldı ṭālī‘ni şom
- 274 (3) Tikermiz hūner içre biz postīn
 (4) Bürehne yalañ başlarığa igin
- 275 (5) Biliñ setr-i ‘avret işi farz ērür
 (6) Cihān ehli boynığa hem qarż ērür
- 276 (7) Resūl-i Hūdā dēdi oldur ki nās
 (8) Cihān meclīsīde bolur bā-libās
- 277 (9) Kişi kēyse igini ūze postīn

⁽¹⁰⁾ Bolur anda dey şiddetidin emîn

⁽¹¹⁾ Cebeçi hod-bînlik telefünni ser-keşlik ⁽¹²⁾ başığa keyip öz kesbi ta'rifide nükte ⁽¹³⁾ perdâzlık kılğanıda tamçı serzenîş tîşesi ⁽¹⁴⁾ bile anıñ başını yarıp melâmet endâzesi bile ⁽¹⁵⁾ cebeçi ağızığa lāy urğanı

[42] 278 ⁽¹⁾ Ğazabdın qofup tamçı eylep huruş

⁽²⁾ Ki postîñçi birle qılıp köp uruş

279 ⁽³⁾ Dedi nege bizge tekebbürluğun

⁽⁴⁾ Kıyās qıl unuttuñ mu öz düzluğun

280 ⁽⁵⁾ Bu kesbiñni bilgil zenānlar işi

⁽⁶⁾ Çü érke yaraşmas qılur zen kişi

281 ⁽⁷⁾ Hjalîl eyledi maña bünyādını

⁽⁸⁾ Maña örgetip kesb-i gil-kārını

282 ⁽⁹⁾ Maña pîşe boldı bu gil-kārлық

⁽¹⁰⁾ Cihān taftı elgimde mi' mārлық

283 ⁽¹¹⁾ Dağı eyledim mescid ü hān-qāh

⁽¹²⁾ Aña kirdi güm-rāhlar taftı rāh

284 ⁽¹³⁾ Yine neçe şan'at ki elgimde bar

⁽¹⁴⁾ Beyān étmedim eyledim ihtişār

[43] ⁽¹⁾ Tamçı öz şevketi pîştāqın felek ⁽²⁾ günbezidin aşurup ta'rif kāşesi bile ⁽³⁾ naqş eylegenide müze-düz ta'n köpesi ⁽⁴⁾ bile melâmet müze-gerdenini elgige alıp ⁽⁵⁾ tamçı hünéri pîştākı küngürelerini pāre ⁽⁶⁾ pāre kılğanı

- 285 (7) Nidā eyledi tamçığa mūze-dūz
 (8) Özün ḥaddidin aşma iy tamçı-dūz
- 286 (9) Bir elgiñde lāy bir qolunḡa kesek
 (10) Özün gūyiyā lāyğa fatqan eşek
- 287 (11) Atañ dēk naşīḥat kılay tut kulak
 (12) Saña pīşedür köhne tam oldamaq
- 288 (13) Teʿennī kıl ve olma gīl⁹ tam basıp
 (14) Yıkuğ köhne tam içre qalma sasıp
- [44] 289 (1) Meni mūze-dūz aḡla iy usta
 (2) Ayağı yalañlarğa kesbim devā
- 290 (3) Seniñ ayağıñ cerāḥāt durur
 (4) Meniñ birle pāyınḡa rāḥat durur
- 291 (5) Maña kıldı bu pīşe taʿlīmini
 (6) Peyember arasıda şāliḥ nebī
- 292 (7) Behiştin alıp çıqtı altun küva
 (8) Anıñdın aña qaldı āḥir maña

(9) Mūze-dūz öz hüneri keşānesin tavşīf (10) riştesi bile zīnet bērip meniyyet bāzārıda (11) cilve körgüzgenide zīlçeçi taʿarruz pençesi (12) bile anıñ ḥod-bīnliḡ ötükini söküp (13) öz mulḡusı bile öziñiñ aḡzını yemlegeni

293 (14) Ğazabdın dēdi zīlçeçi bu kelām

⁹ Metinde “gīl” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (گِل) şeklindedir.

- (15) Özünge bakıp sözle iy fikr-i hām
- [45] 294 (1) Saña hırfe bu érdi mulğu yemek
- (2) Eşek sağrasın ıt kibi tişlemek
- 295 (3) Kişi kim buyursa saña bir ötük
- (4) Kılıp mekrdin sözleriñni süçük
- 296 (5) Alıp raht nağdin degey sen yanıñ
- (6) Kêçe kılgu men érte birle keliñ
- 297 (7) Eger kelse va‘diñ bile ol kişi
- (8) Degey mühimdür birevniñ işi
- 298 (9) Hemîşe bu yalğançılıkdur işiñ
- (10) Munıñ birle revnağ emesdür işiñ
- 299 (11) Cihān hānesi içre men zılçe-sāz
- (12) Meniñ birle şeh tahtıdur cilve-sāz
- 300 (13) İfek zılçem üstige şehler çıkar
- (14) Tahayyür elgini ağzın tıkar

[46] (1) Zılçeçi öz hūneri bisātıñ ta‘rīf (2) şuffeside efrāşte eylegenide üşte-ger hem (3) öz kesbi metā‘in aqartıp dām-fürüşluk (4) dükkānıda yayğanı

- 301 (5) Dedi üşte-ger hāy iy zılçe-sāz
- (6) Özün hadīde sözle köp kılma nāz
- 302 (7) Saña kesb keldi tağar eylemek
- (8) Maña üşte-gerlikni kār eylemek

303 ⁽⁹⁾ Saña eylemek keldi eski felās

⁽¹⁰⁾ Maña boldı muhtāc kim barça nās

304 ⁽¹¹⁾ Saña pīşe qatˆ eylemek tār [u] yūd

⁽¹²⁾ Maña kesb vişāl eylemek hāne yūd

305 ⁽¹³⁾ Saña çarhdındur ėgirmek naşīb

⁽¹⁴⁾ Maña boldı kesbimde ˆizzet qarīb

[47] ⁽¹⁾ Üşte-ger öz ħırfesi şevketide taˆrīf ⁽²⁾ hāmesini zebān tahtasige sürgenide boyaqçı ⁽³⁾ melāmet-gūyı birle anıñ şevketi metāˆın ⁽⁴⁾ yırtıp öz ħırfesi dūnki (?) bile anıñ ⁽⁵⁾ ser-keşlik hāmığa tirküp urğanı

306 ⁽⁶⁾ Boyaqçı tilin çekti iy üşte-ger

⁽⁷⁾ Özünñi nēdin eylediñ muˆteber

307 ⁽⁸⁾ Körer sen özünñdin bülendlerni hār

⁽⁹⁾ Dēgil rāst nūş eylediñ mü şahār

308 ⁽¹⁰⁾ Qofup tīz bolğıl ħakīm izdegil

⁽¹¹⁾ Bu daˆvānı mundın kīn demegil

309 ⁽¹²⁾ Meniñ verzişim anla hūşuñ bile

⁽¹³⁾ Özün tohtatıt tiñle gūşuñ bile

310 ⁽¹⁴⁾ Cihān bāğıda her nē reng körgesen

⁽¹⁵⁾ Meniñ kesbim ėrdi barı bilgesen

[48] 311 ⁽¹⁾ Muˆallim ėdi bizge ˆīsā nebī

⁽²⁾ Qalıpdur anıñdın maña bir ħamī

312 ⁽³⁾ Ki könlün tiler bolsa her nêçe reng

⁽⁴⁾ Hamîmdin çıkarğum anı bî-direng

⁽⁵⁾ Boyağçı reng-rîzlik ‘ilmin köterip öz ⁽⁶⁾ şevketi renglerini dağdağa tenāsîğa yayğanıda ⁽⁷⁾ serrâc öz kesbi sağdağını bêlige bağlap ⁽⁸⁾ ta‘rîf yügenini ser-keşlik tosnı başığa ⁽⁹⁾ salıp söz meydânıda cevlan kılğanı

313 ⁽¹⁰⁾ Boyağçığa serrâc ta‘n eyledi

⁽¹¹⁾ Melâmet tili birle la‘n eyledi

314 ⁽¹²⁾ Dêdi iy boyağçı özünge qara

⁽¹³⁾ Ki elgin qara belki könlün qara

315 ⁽¹⁴⁾ Saña bërse her kim metâ‘-ı nefîs

⁽¹⁵⁾ Hıyânetni könlünge eylep enîs

[49] 316 ⁽¹⁾ Alıp anı rengîn kılıp özge hām

⁽²⁾ Bêrür sen diyânet mü iy fikr-i hām

317 ⁽³⁾ Naşîhat kılay men saña iy nedîm

⁽⁴⁾ Diyânetni könlünge tut müstaqîm

318 ⁽⁵⁾ Diyânetde êkki cihân yâr êrür

⁽⁶⁾ Hıyânetde ‘âlem ara hâr êrür

319 ⁽⁷⁾ Ğuzât ehligе eylegüm sağdağ

⁽⁸⁾ Dağı eylegüm kese bile yarağ

⁽⁹⁾ Serrâc öz hırfesi vaşfıda zebân-⁽¹⁰⁾ dirâzlık körgüzgenide basmaçı hem öz ⁽¹¹⁾ pîşesi şânıda reng-â-reng nağşlarını zâhir ⁽¹²⁾ eylegeni

- 320 ⁽¹³⁾ Zebān çekti serrācğa basmaçı
⁽¹⁴⁾ Özüne bakıp sözle iy tasmaçı
- [50] 321 ⁽¹⁾ Saña nêge mundağ uluğ sözlemek
⁽²⁾ Bêglik maqāmın nêdür közlemek
- 322 ⁽³⁾ Kişige toqum eylemek fahr mü
⁽⁴⁾ Hayā yok vücūdunda bir tār mu
- 323 ⁽⁵⁾ Baqar çermni tasma tılmaq işiñ
⁽⁶⁾ Bu hırfe ara ötti yaz ve kışıñ
- 324 ⁽⁷⁾ Harīr üzre naqş eylemekdür işim
⁽⁸⁾ Kemā-yenbağī ‘aql ile dānişim
- 325 ⁽⁹⁾ Kişi kesbime sarı kılsa nazar
⁽¹⁰⁾ Ta‘accūbdin andağ özidin kéter
- 326 ⁽¹¹⁾ Ki ayğan bu iş kesb-i insān êmes
⁽¹²⁾ Kesi körse insān kılıpdur demes

⁽¹³⁾ Basmaçı öziniñ zarīflik metā‘ığa ⁽¹⁴⁾ ta‘accūb bāzārıda harīdār izdegenide tégürmençi ⁽¹⁵⁾ serzeniş mītni bile anıñ basmasın yırtıp [51] ⁽¹⁾ öz kesb qofargusı bile basmaçı ⁽²⁾ şevketiniñ belini sındurğanı

- 327 ⁽³⁾ Dêdi basmaçığa tégürmençi söz
⁽⁴⁾ Ki iy dil-siyeh ‘aql yüz yamğa yüz
- 328 ⁽⁵⁾ Özin danlamaqdur hamākat işi
⁽⁶⁾ Bu sözni qabūl êtmes ‘āqil kişi

- 329 (7) Êşit basmaçı pîşim eyley beyân
 (8) Saña kesb hâlimni eyley ‘ayân
- 330 (9) Maña pîşe boldı tégürmençilik
 (10) Meniñsiz yêter barçağa pejmürdelik
- 331 (11) Tégürmen eşikide barça esîr
 (12) Un almaq üçün ehl-i ‘âlem yesîr
- 332 (13) Felek devri dékdür tégürmen işi
 (14) Anıñdın yêter elge nân u aşı
- 333 (15) Tégürmen yok érse neçük eylegüñ
 (16) Hurūs dek tirik dânelerni yégüñ
- [52] 334 (1) Tégürmen eger bolmasa qayda nân
 (2) Yêtip ölgüñ êrdi dében nân u nân

(3) Tégürmençi öz kesbi taşların ta‘rîf-i zebâni (4) suyu bile cārî eylegenide cübāzçı¹⁰ hem (5) hırfesi cübāzını¹¹ meniyyet özi bile ‘amelge (6) keltürgenide tégürmençiniñ taşları (7) bağlap qalğanı

- 335 (8) Cübāzçı tégürmençige bu kelām
 (9) Dêdi kim yêdiñ mü kömeçni hām
- 336 (10) Dêdi kim qosaq açtı mu hām kömeç
 (11) Kişi haqqını külge bulğap yêgeç

¹⁰ Metinde “cübāzçı” olarak geçen bu sözcüğün doğru yazımı (خۇۋازچى) şeklindedir. Bu sözcük metinde sürekli “cübāzçı” olarak yazılmıştır.

¹¹ Metinde “cübāz” olarak geçen bu sözcüğün doğru yazımı (خۇۋاز) şeklindedir. Bu sözcük metinde sürekli “cübāz” olarak yazılmıştır.

337 ⁽¹²⁾ Saña boldı būs tēk çilikdür bişin

⁽¹³⁾ Tēgürmen ara un talaşmaq işin

[53] 338 ⁽¹⁾ Saña keldi hırfe tēgürmençilik

⁽²⁾ Mēniñ kılmaşım anla revğançılık

339 ⁽³⁾ Yağımdın qarañgu mekân taftı nūr

⁽⁴⁾ Eger bolmasa yağ bolur hāne gūr

340 ⁽⁵⁾ Fetīle bile rūşen olmas çerāğ

⁽⁶⁾ Muḥaqqaq eger bolmasa anda yağ

⁽⁷⁾ Cübāzçı öz kesbi vaşfıda revğan ⁽⁸⁾ çıkarıp menit ḥamığa leb-ā-leb kılğanıda qaşāb ⁽⁹⁾ melāmet faltosını ğāżab ēlgige alıp anıñ ⁽¹⁰⁾ uluğ sözlüg ḥamını çaqııp revğanını ⁽¹¹⁾ seyl-ābğa bērgeni

341 ⁽¹²⁾ Qofup sordı qaşāb mundağ kelām

⁽¹³⁾ Ki iy yağçı kılğıl sözüñi tamām

[54] 342 ⁽¹⁾ Eşit emdi kesbiñ beyān eylerem

⁽²⁾ Özüm fazlını hem ‘ayān eylerem

343 ⁽³⁾ Nēdür öz hışālın özün aymağın

⁽⁴⁾ Maña fahr eter sen mü açığ yağın

344 ⁽⁵⁾ Sözüñdin maña yētti bed-būyluq

⁽⁶⁾ Vücūduñda yoq zerre hoş-ḥūyluq

345 ⁽⁷⁾ Yemek gencere nān kibi ‘ādetin

⁽⁸⁾ Sebeb bu ki öyle bile ülfetin

346 ⁽⁹⁾ Aymas erdi mü hırfetin yağçılık

(10) Nədin kesbiñiz boldı yalğançılıq

347 (11) Maña yətti kesb içre qaşābcılıq

(12) Yətürdüm cihān ehliğa tāblıq

348 (13) Ğanem lahmı əlgimde boldı həlāl

(14) Şerīʿat işin eyledim bā-kemāl

(15) Qaşāb öz hünəri dünbesini taʿrīf (16) kenāresigā çıkarıp taʿaccüb bāzārıdın [55] (1) harīdār izdegenide baqqāl hem öz hırfesi (2) fuzūlīni tavşīf-i naqalesi ve taʿrīf-i fisteleri (3) bile ārāste eylep qaşābnıñ ser-keşlik (4) kellesini öz gerdeniğa tıqqanı

349 (5) Ğazab otı baqqālğa saldı tāb

(6) Dədi iy fūgānçı sözündür kezzāb

350 (7) Özün kesbiğa kılmağıl munça nāz

(8) Ğanem haylığa bolğa sen zūlm-sāz

351 (9) Hıyānet bile kim kılur sen taşın

(10) Keser sen mü öz tıgın bile başın

352 (11) Diliñ rāst kılğıl taşın rāst kıl

(12) Diyānetni könlünde ārāst kıl

353 (13) Maña boldı baqqāllıq çün hünər

(14) Ki aldında bardur bār-ı mīvelər

[56] 354 (1) Mevīz ü şeker ü nuql fiste nebāt

(2) ʿAsel-i şīrīn hem-çün āb-ı hayāt

355 (3) Bihī¹² vü sīb ü emrūd dağı enār

(4) Dağı sirke türbūze ħarbūze bar

356 (5) Yasaldı dükānımda gūyā behişt

(6) Cehlin ħalkı aldımda rāĥat sirişt

(7) Baqqāl mīveler vaşfını dağdağa şuffesiğa (8) tizip ħelvāçı nidāsı dek ħurūş eylegenide (9) ibrişīm-kārniĥ cānı rişteleriğa saçrap (10) tüşüp öz şıfatı kelābeleridin baqqāl (11) gerdeniğa kemend taşlağanı

357 (12) Tüşüp ibrişīm-kārğa pīç-tāb

(13) Ğāzabdın ħofup kıldı mundağ ħiṭāb

[57] 358 (1) Ki iy kesb-kār içre şalgam-fürüş

(2) Saña neğedür munça kılmak ħurūş

359 (3) Şerāfet diyārı ara sehl sen

(4) Cihān içre bī-şerm nā-ehl sen

360 (5) Edeb birle bol bolmağıl herze-gūy

(6) Edeb bağıdın tafmadıĥ zerre būy

361 (7) Saña kesb bed fi‘l bed-kārlıĥ

(8) Maña kesbdür ibrişīm-kārlıĥ

362 (9) Meniĥ meşrūtum kör ottuz êkki reng

(10) Bu yañlıĥ ki gül-zār ara reng ü reng

363 (11) İpek birle Çīn ehli mamuĥu sizip

¹² Metinde “bihī” şeklinde yazılan sözcüğün doğru yazımını (بيحی) şeklindedir.

(12) Dağı Hind ü Keşmîr bâftu sizip

364 (13) İpek zîlçe eylep Herât u Fireng

(14) Barısığa mendin yétip şūh şeng

[58] (1) İbrişîm-kâr öz pîşesi riştelerini (2) reng-â-reng eylep şevket bâzârıda perdâz (3) eylegenide
tabâkçı serzenîş çarhığa hareket (4) bérîp melâmet hamdânıda anıñ riştelerini (5) köydürgeni

365 (6) Tabâkçı dèdi ibrişîm-kârga

(7) Ki iy bâfçı fahr eyleme târga

366 (8) Eger riştedin fahr kılmak yèter

(9) Karı dille hem riştedin fahr èter

367 (10) Bu harfiñni bizge sened eyleme

(11) Özüñni qabûl ü bizni redd eyleme

368 (12) Kelip anlağıl pîşim eyley beyân

(13) Meniñ birle revnaq tapar bu cihân

[59] 370 (1) Meniñ birledür şâhlar râhatı

(2) Dèmey şâh bil kim gedâ hâceti

371 (3) Piyâlemde nûş eylegeyler şarâb

(4) Tabâkımda ekl eylegeyler kebâb

372 (5) Şurâhîmni kör meclis içre ‘ayân

(6) Ferâgat kuşığığa èdi âşiyân

373 (7) Piyâlem ‘atâ kıldı sâkîğa câh

(8) Humâr ehliğa boldı püşt ü penâh

(9) ʒabāqçı öz pīşesi piyālelerini köñül (10) ḥamdānıda tıyar eylep zebān şuffeside ārāste (11) kılğanıda sırçı ve kimsendçiler zebān qalemi (12) birle naqqāşlıq vaşfın nigār eylep ʒabāqçını (13) ḥayretke salğanı

[60] 374 (1) ʒabāqçını kimsendçi köp kıldı laʿn

(2) Dağı ber-ṭaraf sırçı hem çekti ṭaʿn

375 (3) Biri dēdi özni uluğ tutma hāy

(4) Yēdiñ mü dēdi biri dükkānda lāy

376 (5) Biri dēdi ayğıl ṭabaq neçe ful

(6) Biri dēdi zātıñ mu bed-aşl kul

377 (7) Biri dēdi faḥr eylegüñ mü ṭabaq

(8) Biri dēdi nūş eylediñ mü ʿaraq

378 (9) ʒabāqçığa köp hezl étip ékkisi

(10) Temeshurlar eylep kelip külgüsi

379 (11) Beyān eyledi sırçı öz pīşesin

(12) ʿAyān etti kimsençi endīşesin

380 (13) Êşit iy ʒabāqçı bizniñ vaşfımız

(14) Cihān içre naqqāşlıq kesbimiz

381 (15) Eger tartsam naqşıdın şüreti

(16) Ve ger naqş kılsam ʿaceb heyʿeti

[61] 382 (1) Naqşumğa Çīn ehli ḥayrān érür

(2) Fireng ḥayliniñ köñli vīrān érür

(3) Sırçı ve kimsençiler öz kemālâtı naqş (4) u kimsenlerini felek dīvārıdaki şafaq u (5) kevākib yaŋlıg zīnet bergevide sağırcı ve (6) şāl-gerler öz hüneri tīğlarını kōlıga alıp (7) anıŋ naqş u zer-ħal kılğan tahtalarını (8) terāş eylegeni

383 (9) Dēdi şāl-ger sağırcı bir bolup

(10) Ki iy sırçılar nege it dēk ulup

384 (11) Hemīşe özün vaşfını dēgesen

(12) Muqarrer pelīdige beng yeğesen

385 (13) Kişi çekse şūreti dīvārga

(14) Veyā hey’eti eylese dārga

[62] 386 (1) Müselmān oşol öyni büt-ħāne dēr

(2) Çü dīn içre naqqāş bīgāne dēr

387 (3) Eger kesbdin dīnğa yetse fütūr¹³

(4) Özündin oşol kesbni iledür

388 (5) Bizin ħırfemiz içre bardur ħelāl

(6) Riyāzat bile körkümüz köp melāl

389 (7) Kişi kesb-kār içre körse elem

(8) Bolur rüz-ı maşşerde şāhib-i ‘alem

(9) Sağraçı ve şāl-gerler öz ħırfesi (10) tiresini terāş eylep meniyyet gerdişiğa kirip (11) mecmu‘ ara çalğanıda buryāçı melāmet kamuşını (12) kōlıga alıp serzenīş buryāsını toqup (13) sağraçılar sağrasın yırtıp şāl-ger (14) defini yarganı

¹³ Metinde “fütūr” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (فتور) şeklindedir.

- [63] 390 ⁽¹⁾ ofup buryācı sorup sekte söz
⁽²⁾ Dēdi saġraçılarga bu nūkte söz
- 391 ⁽³⁾ Bariņ saġra eylep eşek saġrasın
⁽⁴⁾ Biriniz kesip baġşılarga naġrasın
- 392 ⁽⁵⁾ Ğazelçığa çer-mend tıyar etip
⁽⁶⁾ Daġı baġşılar deflerin berkitip
- 393 ⁽⁷⁾ Bu pīşe bile sizge yoġtur kemāl
⁽⁸⁾ Muġarrer bilin cānıñızğa vebāl
- 394 ⁽⁹⁾ Maņa eylemek kesbtür buryā
⁽¹⁰⁾ Nēdin kim dilim içre yoġdur riyā
- 395 ⁽¹¹⁾ Bolur buryā mescid içre bisāṭ
⁽¹²⁾ Anıñdın yēter faġr ēlige neşāṭ
- 396 ⁽¹³⁾ Oġup buryā üzre zāhid namāz
⁽¹⁴⁾ Daġı ehl-i ħācāt eylep niyāz
- 397 ⁽¹⁵⁾ Olar ṭā‘ati bolsa şāyed ħabūl
⁽¹⁶⁾ Maņa hem bolur zerre andın vuşūl

[64] ⁽¹⁾ Buryācı ser-keşlik ħamuşı bile öz ⁽²⁾ fażīleti buryāsın toġup riyā mescidiġa ⁽³⁾ efrāşte eylegenide nemed-mānlar ¹⁴ ġāzab çıġıda ⁽⁴⁾ ṭa‘n kikizini füşürüp buryācıyı öz ⁽⁵⁾ buryāsıda yürgep tefgeni

¹⁴ Metinde “nemed-mān” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (نمد مال) şeklindedir ve metin boyunca “nemed-mān” olarak yazılmıştır.

398 ⁽⁶⁾ Nemed-mān ğazabdın ҡofup oşbu ħāl

⁽⁷⁾ Dēdi buryāçıġa andaġ maķāl

399 ⁽⁸⁾ Ki iy buryāçı asru nāz eyleme

⁽⁹⁾ Ҙamuşdın başıñ ser-firāz eyleme

400 ⁽¹⁰⁾ Tевāzu‘ җarīķide ҡıl özni ħam

⁽¹¹⁾ Bolur ‘āķıbet merteben ħem-çü cemm

401 ⁽¹²⁾ Ҙamuşıñ başıñ eyleseñ ser-firāz

⁽¹³⁾ Başıñ buryā bolġusı ҡış u yaz

[65]

402 ⁽¹⁾ Meniñ kesbim añlañ nemed-sāz ēdim

⁽²⁾ Uluġlarġa kesb içre ħem-rāz ēdim

403 ⁽³⁾ Nemedsiz vaṗanlarġa vīrāneliġ

⁽⁴⁾ Nemed bolsa öylerġa ferzāneliġ

404 ⁽⁵⁾ Daġı eyleġüm naķş eyle cāy-ı namāz

⁽⁶⁾ җahāret bile olturur ehl-i rāz

405 ⁽⁷⁾ Maña keldi kesbim ara pāklık

⁽⁸⁾ Dilim ġamlık u çeşm nemnāklık

⁽⁹⁾ Nemed-mān ‘acīb cāy-ı namāzını ārāste ⁽¹⁰⁾ eylep riyā namāzını mecmu‘ ara edā eylegenide ⁽¹¹⁾ şābünçı öz ħırfesi şābünını tıyar ⁽¹²⁾ eylep nemed-mān dilideki küdüretlerni muşaffā eylegeni

[66]

406 ⁽¹⁾ Şābünçı nidā eyledi bu җarīķ

⁽²⁾ Nemed-mān sarıġa dēdi iy refīķ

407 ⁽³⁾ Saña kesb peşmīne atmaķ bolup

- (4) Anı mekr eylep aturmaq bolup
- 408 (5) Bu hırfen de d şv rlig k rgesen
- (6)  z n mi netini  z n bilgesen
- 409 (7) Cih n i re kesbi de yodur ne t
- (8) Bu mi netke k p ılmaıl i til t
- 410 (9) Maa kesb keldi  b n-s zlik
- (10) H ner i re keldim tek   t zlik
- 411 (11) Barı irk mi netni p k eyledim
- (12) Cih n ehlini fer h-n k eyledim
- 412 (13)  b n mi net-geridin yıra
- (14) Barı kesbdin keldi mer bra
- 413 (15)  b n boldı mi net  li h ceti
- (16) K r n hırfemiz lu h iyeti

[67] ⁽¹⁾  b nı  z  b nı ta'rifide n kte ⁽²⁾ dir zlik k rg zgenide ur-b b hem  z kesbi ⁽³⁾ vafıda bir muna s z toumaq bey nıda

- 414 (4)   ur-b b sordı bu reng n ma l
- (5)  b nıga d di ki iy bed-hi l
- 415 (6) N din muna  zni aurmaq saa
- (7) Hev   stide n ge umaq saa
- 416 (8) azana yaı birle saldı a r
- (9) Daı her n  k n rseler anda bar

417 ⁽¹⁰⁾ Dağı fahr bolsa bu kesbiñ saña

⁽¹¹⁾ Velī ‘ār kesb ehliğa hem maña

418 ⁽¹²⁾ Meniñ verzişimdür kemer-bendlıg

⁽¹³⁾ Bu kesbimde şehlerğa dülbendlıg

419 ⁽¹⁴⁾ Eşitkil toqurmen ipek birle qur

⁽¹⁵⁾ Bu kesbim kemālide yoqtur fütür

[68] 420 ⁽¹⁾ Anıñ birle şehler belin bağlağay

⁽²⁾ Bahāsığa dünyā yüzün çağlağay

421 ⁽³⁾ Bu işdin bolup men ki şehlerğa hūş

⁽⁴⁾ Telaṭṭuf bile kıldı ğamdın hūlāş

⁽⁵⁾ Qurçı öz hūneri fazlıda ta‘rīf ⁽⁶⁾ rişteridın meniyyet qurını toqūğanıda ser- ⁽⁷⁾ terāş hem serzenīş usturası bile anıñ ⁽⁸⁾ rişterini keskeni

422 ⁽⁹⁾ Dēdi qurçığa oşbu söz ser-terāş

⁽¹⁰⁾ Dēme kibrlik sözni iy bağrı taş

423 ⁽¹¹⁾ Zenān zūlfiğa eylegün saç bağı

⁽¹²⁾ Dēmey saç bağı belki iştan bağı

424 ⁽¹³⁾ Naşīhat kılay eylegil istimā‘

⁽¹⁴⁾ Meniyyet hevāsığa kıl elvedā‘

[69] 425 ⁽¹⁾ Vücūduñda yoq zerre yahşı şifāt

⁽²⁾ Özün vaşfin ētmekke yoq mu uyat

426 ⁽³⁾ Maña kesbdür ser-terāş eylemek

(4) Başıñ muḥatını terāş eylemek

427 (5) Eger bolmasa bizge bu ıırfemiz

(6) Zenānlar kibi saçıñız örgeñiz

428 (7) Eger yok  ese m y-ı lebġa d ġat (?)

(8)  z ñi c h dlar ıarıķıġa ıat

429 (9) Eger bolsa kesbim cihānda nihān

(10) Başıñı ıılur murġlar āşiyān

(11) Ser-terāş  z pıše d ġatnı (?) zebān (12)  lgige alıp kemāl cemālīga ārāyiş berģenide
(13) atıuı serzenış muştası bile anıġ başıġa (14) urġanı

[70]

430 (1) Alıp  lgige atıuı muştasın

(2) D di ser-terāşıa bu s z n ktesin

431 (3) Ki iy ser-terāş ġaddiñni aşmaġıl

(4) S z m anılaban kiıigiñni ıařlaġıl

432 (5) Saġa ıırfel keldi aġařş 'l-ııaş

(6) N din munıa keldi saġa bu ıııaş

433 (7) Saġa keldi k m dģeni ġatne eylemek

(8) ııofup c st u c  birle tevirmek bilek

434 (9) Saġa ııuıye ıat' eylemek faıır m 

(10) ġayā yok v c dında bir tār mu

435 (11) Maġa penbe y zmeķ  r r verzişim

(12)  şitkil ki neddāflıķdadur işim

436 ⁽¹³⁾ Meniñ birle taftı barı revnaķı

⁽¹⁴⁾ Cihān içre ne fācir ü müttakī

437 ⁽¹⁵⁾ Meniñ birledür bīveler ħarfi hem

⁽¹⁶⁾ Dağı bāb-kār ehliniñ narķı hem

[71] ⁽¹⁾ Atķuķı öz kesbi dükkānıda zebān muştasını ⁽²⁾ ta'rif ...ğa urup çoñ sözlüg ⁽³⁾ ağızı birle fāhta atķanıda zītāb hem öz kesbi ⁽⁴⁾ tarın dağdağa se tarığa salıp zebān nāħunı ⁽⁵⁾ birle nevāzīşğa keltürüp atķuķı dilini ⁽⁶⁾ ħırāş eylegeni

438 ⁽⁷⁾ Çü zītāb kıldı tekellüm 'ayān

⁽⁸⁾ Dēdi atķuķığa bu sözni beyān

439 ⁽⁹⁾ Ki iy atķuķı ħ'āceliķ satmağıl

⁽¹⁰⁾ Ağız birle fāhtañnı köp atmağıl

440 ⁽¹¹⁾ Hemīşe zenānlar bile ülfetiñ

⁽¹²⁾ Ötüp kētti fısq içre kim fırsatıñ

441 ⁽¹³⁾ Bu kesb içre 'ömr ölse ħāliñğa vay

⁽¹⁴⁾ Dağı faħr ētersün mü iy bed-nümāy

[72] 442 ⁽¹⁾ Maña yētti kesb içre zītābliķ

⁽²⁾ Zārāfet țarīķıda nā-yābliķ

443 ⁽³⁾ Meniñ birle boldı saña kesb-kār

⁽⁴⁾ Saña rüdedin eyledim neçe tar

444 ⁽⁵⁾ Kişi kim eşitse rebāb u sitār

⁽⁶⁾ Dilini ħarāb eylegey oşbu tar

(7) Zītāb öz kesbi rūdesin ta‘rīf elgi (8) birle tāb bərip meniyyet sitāriğa təcūt (?) (9) eylep hırfe-gerlik mecliside nevāzişğa (10) keltürgenide könçi hem öz pīşesi tīresini (11) nevbet naqqāresiga kirip bülendlik naqqāre-(12) hāneside şadyāne çalganı

445 (13) Dədi könçi zītābğa bu hitāb¹⁵

(14) Ki iy zeyçi rūduŋğa köp bərme tāb

[73] 446 (1) Üzülgey öçey usr ü tāb eyleme

(2) Hüner kūyıda köp şitāb eyleme

447 (3) Seniŋ kesbiŋ oldı kemānğa çile

(4) Kemān tīr tüketi hūnīn bīgāne

448 (5) Muğannī kılur rişteŋizdin rebāb

(6) Bu kesb eylemekdin saŋa yoŋ şevāb

449 (7) Meni könçi kesb-i kemāl eylegüm

(8) Barı cildlerni helāl eylegüm

450 (9) Ki rahtım bile boldı cild-i kitāb

(10) Eşitkil ki harfimda köpdür şevāb

451 (11) Ayağı yalaŋ keydi mendin ötük

(12) Meniŋ rahtım olmas ayağı tōşük

452 (13) Kılıp esblerğa toŋum, hāş u ‘ām

(14) Ki rahtım bile eyledim hem licām

¹⁵ Metinde “hitāb” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (خطاب) şeklindedir.

(15) K n i  z kesbi ta r fideki  ar mi [74] (1) ve tav  if bul arlarını m mkin t b z rıda (2)  an lık  uffesi a ilette ve  i t i fen  kesbi (3) i tif sıda  asret e kin ned met-gerd eylegen (4) v c di tofra ın siri t  tti ve dil  al b a (5) mu abbet  i tin  oyup fa  rl k y r ba sıdın (6)  evket ta tı a y tti belki  u b  memleketide (7)  r m-g h t zeti.

453 (8) D di  i t i e kin t k p bu kel m

(9) Ki iy k n i eylepd r  omr n  ar m

454 (10) Da ı bu i ini fa r  tkesen

(11) Ecel nevbete y tse sen n 'tgesen

455 (12) Cih n kesbi c ni a d m-ı bel 

(13) Cih n ehli bu d m a m btel 

[75] 456 (1) Eger kelse bir k n ecel nevbete

(2)  alur m l ferzendni   lfeti

457 (3)   itkil bu i din sa a behre yok

(4) Barursen m   u b a  esti  kır k

458 (5) Bes  y la  ali a o bu zam n

(6) Ned met bile  ıl fi  n u fi  n

459 (7) K z ndin yıra   t  ub r-ı heves

(8) Dili  r  en olma  adur o bu bes

460 (9) Ma a keldi kesbimde k p  arlı 

(10) Ki  i t  oyma  ile  ekip z rl k

461 (11)  oyup  i t men  b tofra  ile

(12) uruttum dağı kp meşakat bile

462 (13) Maa boldı kesb ire minet naşıb

(14) ‘Aceb yo ki bolsa fergat naşıb

463 (15) Ey ksib sal tekellma kş

(16) Dimağında ger bolsa bir zerre hş

[76] 464 (1) Barı kesbni anladı bu maal

(2) Bu szlerge teslm tip boldı ll

(3) ışi dny kesb-krınığ b-be v (4) b-bnyd v fen kesbiniğ hemşe rat v (5) bdnını beyn eylegenide mecmu‘ ara ksibler dili cş urup kibr  hev znnrın (7) zp ışi ne emrlı mesnedide zlerini (8) m‘mrlu stneside tutup barası (9) fen kesbi taazsıda su‘l tmek ve andın (10) cevb şitmek beynıda

465 (11) ofup barası ‘arz-ı hl eyledi

(12) Yaşın aızıp bu maal eyledi

[77] 466 (1) Ki iy ışi zatığ mberek ışal

(2) Szğ saldı bizge kp infi‘l

467 (3) Kerem eylegil bizge bolıl emr

(4) Fen kesbin eyler de std-ı pr

468 (5) Tutuğ lgimiz ‘aqlımız ayradur

(6) Hidyet ılığ knlmiz tredr

470 (7) Yaacak tip yıqlaban barası

(8) Tafıp ışidin ma‘rifetniğ isi

471 ⁽⁹⁾ Barı üzdiler kibr zünnārını

⁽¹⁰⁾ Cihāndın kēçip izdedi yārını

472 ⁽¹¹⁾ Dēdiler dirīgā dirīgā dirīg

⁽¹²⁾ Eyā hıştçı luḫf eylegil baş katıg

473 ⁽¹³⁾ Beyān eyledi her biri ‘arz-ı hāl

⁽¹⁴⁾ Edeb birle sordı anıñdın su’āl

[78]

⁽¹⁾ **Dihkänniñ su’āli**

474 ⁽²⁾ Çü dihkân dēdi hıştçıga bu nikāt

⁽³⁾ Ki iy mürde dillerğa nuḫkuñ hayāt

475 ⁽⁴⁾ Kılıp miz vefā birle dihkānçılıq

⁽⁵⁾ Ötüp ‘ömrimiz yētti vīrānçılıq

476 ⁽⁶⁾ Bu mezra‘da emr ü cefā-kār biz

⁽⁷⁾ Meşakḫat yükige sezā-vār biz

477 ⁽⁸⁾ Bu kesb eylemekdin bolur mu şevāb

⁽⁹⁾ Veyā haşr ara bizge bar mu ‘azāb

⁽¹⁰⁾ **Hıştçiniñ cevābı**

478 ⁽¹¹⁾ Çü dihkānga hıştçı cevāb eyledi

⁽¹²⁾ Hidāyet sözin bu maḫāl eyledi

479 ⁽¹³⁾ Dēdi kim su’āliñga eyley cevāb

⁽¹⁴⁾ Edeb birle bol eylegil terk-i hū‘āb

480 ⁽¹⁵⁾ Zirā‘at işin eyler ēseñ madām

- (16) Şerī‘at bile eylesen şubḥ u şām
- [79] 481 (1) Huşūliġa ‘aşrın edā eylesen
 (2) Şerī‘atġa cāniḡ fedā eylesen
- 482 (3) Bu dihkānçılıkdur müselmānçılık
 (4) Müselmānçılıkdur bu dihkānçılık
- 483 (5) Eyā dihkān her nēce çeksen ‘azāb
 (6) Yēter ‘ākıbet teşne kemiġa āb
- 484 (7) ‘Amel dānesin dehr ara yerke saç
 (8) Suġarmaġġa köz arıkdın su aç
- 485 (9) Eger ‘aşk hevāsı fişürse anı
 (10) Urar sen anı teḡlik olġan küni
- 486 (11) Edā eyle dihkān zekvāt u namāz
 (12) Bu mezra‘da ḡasret bile kıl niyāz
- (13) **Neccārniḡ su’āli**
- 487 (14) Su’āl etti neccār key dest-ġār
 (15) Güneh dūdı bile yüzüm boldı ter
- [80] 488 (1) Ötöp kētti fısq içre köp rūzgār
 (2) Nedāmet bile yıġlasam zār zār
- 489 (3) Şeḡerlerde ḡasret bile çeksem āh
 (4) Yakaçak etip yıġlasam āh u vāh
- 490 (5) Günāhımnı ‘afv eylegey mü Hudā

(6) Veyā redd kıılır mu dēgil reh-nümā

(7) **Hıřtçiniñ cevābı**

491 (8) Yıǵaççıǵa hıştçi dēdi bu ıarık

(9) Ki iy baır-ı ğafletde bolǵan ğarık

492 (10) Eger ‘ömr içinde haıā-kār sen

(11) Günāhıñ yükidin cefā-dār sen

493 (12) Kēçe mest seher bengī kündüz cünüb

(13) Zinā ve řarāb ve oǵurluđ bolup

494 (14) Kebīre günehni řaǵīre bilip

(15) řaǵīre günehni hemīře kıılıp

[81]

495 (1) Eger ‘ömr içinde namāz eylemey

(2) Kırip mescid içre niyāz eylemey

496 (3) Bu cürm eylemek bolsa ‘ādet saıa

(4) Emānetke kıılmağ hıyānet saıa

497 (5) Ger ‘ömr ara eyleseñ köp günāh

(6) Bu fışkı içre dīniñni kılsañ tebāh

498 (7) Bu cürmiñǵa tevfiķ étip yıǵlasañ

(8) Kıılıp tevbe muıkem bēlin baǵlasañ

499 (9) Günāhıñǵa şasret bile çeksen āh

(10) Çü bolsañ nedāmet bile ‘özü-ıvāh

500 (11) Günāhıñ yükidin řalāř olǵa sen

- (12) Hūdā ‘afv bahriğa hāş olğa sen
- 501 (13) Bolup iy yığaççı günehdin yırak
- (14) Diliñ rāst eylerge kıl iştiyāk
- 502 (15) Köñül zengni cevfedin kıl hırāş
- (16) Riyāzat cūti¹⁶ birle bol ğam-terāş
- [82] 503 (1) K̄olunğa alıp faqrıñ erresin
- (2) Meşak̄katde kat̄‘ eyle nefsiñ başın
- 504 (3) Köñül levhını zikridin rendelep
- (4) Aña naqş kıl fikir tişniñ bulap
- 505 (5) Bu yañlıĝ eger eylesen rüzgār
- (6) Köñülde kılur cilve ruhsār yār
- (7) **Bāb-kārıñ su’āli**
- 506 (8) Su’āl eyledi hiştçidin bāb-kār
- (9) Ki iy güm-rehānlarğa bolğan dū-çār
- 507 (10) Cihānda kayu iş yamanraq durur
- (11) Ol iş def‘iğa çāre kılmaq nédür
- 508 (12) Dègil barça işdin kayu iş katıĝ
- (13) Cihān içre kāmımğa nédür açıĝ
- 509 (14) Anı def‘ èterge ‘ilācın dègil

¹⁶ Metinde “cūt” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (جود) şeklindedir.

(15) Qasāvetke qaldım beyān eylegil

[83]

(1) **Hıştçiniñ cevābı**

510 (2) Dēdi hıştçı bāb-kārga bu hurūş

(3) Su'ālīñ beyān eyleyin bol hamūş

511 (4) Eger bolsa 'ālem ara müşkil iş

(5) Ol işdin diliñ her nēçe bolsa rīş

512 (6) Saña yētse 'ālem meşakqatleri

(7) Eger kelse başıñğa miñnetleri

513 (8) Saña kılsa Tañrı Te'ālā ğazab

(9) Qatıĝ iş budur anda iy bī-edeb

514 (10) Bārī' din ğazab otı müşkil ēmiş

(11) Tamuĝdın ğazabnı qatıĝraq dēmiş

515 (12) Velīkin ğazab def'ığa bar 'ilāc

(13) Tañrı'atnı kılsañ mülāyim mizāc

516 (14) Kişidin saña yētse bed-gūyluq

(15) Aña eylesenñ özni hoş-hūyluq

[84]

517 (1) Ğazabnı yunup eylesenñ kaźm-ı ğayz

(2) 'Aceb yoq ki Hāqq luţfıdın yētse feyż

518 (3) Özünge ğazab kelse iy bāb-kār

(4) Ğazabnı yutup nefsiñ ēt hār u zār

519 (5) Eger pest kılsañ özün qahrını

(6) Hudā luḫfıdın tapğasen behrini

(7) **Nān-vāynıñ su'ālī**

520 (8) Su'āl eyledi ḫiştçidin nān-vāy

(9) Ki iy yol yétürgenge sen reh-nümāy

521 (10) Ölüm yādı köp saldı köñlümke bīm

(11) Dağı cān bérür ḫavfı dilde muḫīm

522 (12) Bu 'ālem ara her ḫuṣūmet ki bar

(13) Anıñ çāresin hem qılıp Gird-gār

523 (14) Dēdi Tañr ¹⁷ [أ] فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

(15) Ki her müşkil işniñ 'ilācığa naşr

[85]

524 (1) Maña cān bérür vaqt-i düşvārlıq

(2) Eger çekse cānım besī zārlıq

525 (3) Qayu iş ki cān bérmek āsān eter

(4) Qayu kesb ile rūḫum āsān kēter

526 (5) Beyān birle qıl müşkilimni küşād

(6) Dağı eylegil qayguluq dilni şād

(7) **Ḫiştçiniñ Cevābı**

527 (8) Dēdi ḫiştçi nükteñğa eyley cevāb

(9) Eşit oturup qılmağıl ıztırāb

528 (10) Şu'ūbet bile cān bérürke 'ilāc

¹⁷ İnşirah suresinin 5. ayeti: “Şüphesiz güçlükle beraber bir kolaylık vardır.”

(Bk. <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-tefsir-1/duha-suresi-93/ayet-4/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>).

- (¹¹) Eger izdesen bol sehavet mizāc
- 529 (¹²) Ta‘alluḡa cān riştesi çermeşip
- (¹³) Besī muhkem oldı aña ıarmaşıp
- 530 (¹⁴) Ecel laçini dèydiğünçe yetip
- (¹⁵) Cāniñ murġını alsa cisminñ yetip
- [86] 531 (¹) Cāniñ riştesi baġlık esbābġa
- (²) Üzölmekde cāniñ tüşer tābġa
- 532 (³) Ta‘alluḡ eger ıança bisyār durur
- (⁴) Cāniñ murġını baġlaġuñ tardur
- 533 (⁵) Ta‘alluḡ eger ıança bisyār èrür
- (⁶) Cāniñ ııkmaķı şunça düşvār èrür
- 534 (⁷) Bu işdin eger eylesen ihtiyāt
- (⁸) Dèsen cān bèrür vaķt kılġum neşāt
- 535 (⁹) Ta‘alluḡa cān riştesin baġlama
- (¹⁰) Kılıp hırş cāniñni köp dāġlama
- 536 (¹¹) Köñöl riştesin öz seḡā-pişe kıl
- (¹²) Meşakķatde cān bèrmek endişe kıl
- 537 (¹³) Kişi eylese kesb-i işārını
- (¹⁴) Körer cān bèrür vaķt dil-dārını
- 538 (¹⁵) Diliñniñ tenürını iy nān-vāy
- (¹⁶) Kızıp ‘aşķ otıdın çekip vay vay

[87]

539 (1) Yafıştur aña dāğlardın toķaç

(2) Kōzün eşkini şerbet unıĝa saç

540 (3) Bu kesb içe dñnyā ħarīdārdur

(4) Nē dñnyā ki ‘uķbā aña yārdur

(5) **Mis-gerniñ su’āli**

541 (6) Çü mis-ger ķofup ħiřçıĝa bu kelām

(7) Dēdi key hidāyetde ‘ālī maķām

542 (8) Ölükni çü defn eylese ĝürĝa

(9) ‘Azāb kılsa ‘uřāt bī-nürĝa

543 (10) Êřitkey anı barça cüz ins ü cin

(11) Bilündürmedi ins ü cingā nēdin

544 (12) Güneh-kārgā ķabr iĝide ‘uķāb

(13) Nēdin bizge ma‘lüm ēmes ol ‘azāb

(14) **Ĥiřĝiniñ cevābı**

545 (15) Dēdi ħiřĝi mis-gerge key bed-gümān

(16) Cevāb eyleyin bolmaĝıl ser-girān

[88]

546 (1) Muĥaķķaķ ki ķabr içe eyler ‘azāb

(2) Fücür ehlini eylegeyler ħarāb

547 (3) ‘Azāb eyler ērmiř güneh-kārgā

(4) ‘İtāb eylemiř źulm-girdārgā

548 (5) Su’āl eylemiş anda ēkki melek

- (6) Êşitkey anı ins ü cindin bölek
- 549 (7) Çü insānga fāş étmey Gird-gār
- (8) ‘Azābı ki qabr içre her ança bar
- 550 (9) Êşittürmedi anı qudret bile
- (10) Cihānnı binā kıldı ğaflet bile
- 551 (11) Eger gūr ‘azābın eşitse kişi
- (12) Cihān mülkide qalmağay hıç işi
- 552 (13) Êşitürse qabr içre zerre ‘azāb
- (14) Bolur érdi ‘ālem bināsi ħarāb
- 553 (15) Eyā mis-ger étkil diliñ cāy-ı cūş
- (16) Anı eyle ‘aşkıñ otı birle cūş
- [89] 554 (1) Riyāzat şahārı bile dilni sür
- (2) Güneh düdı kılgan qarañrı yétür
- 555 (3) Elem qalyesidin şafā eylegil
- (4) Ki āyine dēk rüy-ı yār izdegil
- (5) **Qazançınıñ su’āli**
- 556 (6) Qazançı sorap ħiştçidin bu sorāğ
- (7) Ki iy pīr kııl dilni ğamdın firāğ
- 557 (8) Şaķī cürm-keşke nişāne nēdür
- (9) Sa‘īd ehliniñ nūrı zāhir nēdür
- 558 (10) Ħalāyık ara müttaķī qaysıdur

(11) Sa‘īd ҡaysı aygıl җaқı ҡaysıdur

(12) **Ҳиштиниң cevābı**

559 (13) Чү һишчи su’ālīga bērdi cevāb

(14) Dēdi key cihān içre ғaflet-meāb

[90] 560 (1) Eşitkil su’ālīñ beyān eylerem

(2) Bu müşkil soraqıñ ‘ayān eylerem

561 (3) Cihān ehli bardur җaқı yā sa‘īd

(4) Bārī yārga ҡurb bērse sa‘īd

562 (5) Bu ēkkige zāhir ‘alāmetmiş

(6) Biri ғā‘at ü birsi fısq eylemiş

563 (7) Şeқāvet ‘alāmāt-ı fısq eylemek

(8) ‘İbādet ғarīқin sa‘ādet dēmek

564 (9) ‘İbādetğa māyilni bilgil sa‘īd

(10) Fücūr ehlini bilge sen nā-ümīd

565 (11) Bu sözniñ şübütīga aytay mişāl

(12) Müsellem dēgil ҡılmaғıl köp cidāl

566 (13) Naғar eyleseñ eski dīvārga

(14) Eger ol egilse zemīn-sārıga

567 (15) Қıyās eyle ҡaysı ғaraf öyrülür

(16) Muқarrer egilgen ғaraf öyrülür

[91] 568 (1) Kişi bolsa māyil ‘ibādet sarı

(2) Barur ‘ākıbet ol sa‘ādet sarı

569 (3) Eger kimse fısq eylemek rağbeti

(4) Şekāvetke bardur anıñ nisbeti

570 (5) Qazançı şekāvetke istenñ fenā

(6) Diliñ qılmağıl öz yüzüñdin siyāh

571 (7) Çivin dek diliñ tāb ile āb qıl

(8) Riyāzatda gūyā ki sīmāb qıl

(9) **Cebeçi ve cāme-dūznıñ su’āli**

572 (10) Su’āl eyledi hıştçidin cebe-düz

(11) Sorağ eyledi her taraf cāme-düz

573 (12) Dedi dostlar istedi rüy-ı mā

(13) Nedin boldı ‘ālem ara hārda

574 (14) Cihān içre küfr ehli düşmen edi

(15) Aña nege dünyānı cennet dedi

[92] 575 (1) Körer ‘ayş dünyāda düşmenleri

(2) Nedin hārdur cān siperdenleri

576 (3) Cihān içre Hakk düşmeni ‘ayş eter

(4) Nedin dostlar miñnet içre kēter

(5) **Hıştçiniñ cevābı**

577 (6) Çü hıştçi sorup nükteni bu tarık

(7) Dedi kim su’āliñ deyin iy refik

- 578 (8) Cihān boldı küffārlarğa behişt
 (9) Aña kıldı ‘ālemni rāhat-sirişt
- 579 (10) Cihān āhıret birle zıddan érür
 (11) Cihān ehl-i ‘uqbāğa zindān érür
- 580 (12) Kişige yėtişse cihān rāhatı
 (13) Çeker āhıretde besī miñneti
- 581 (14) Kişi çekse ‘ālem ara zārlıg
 (15) Kılur ‘ākıbet Tanrı dil-dārlıg
- [93] 582 (1) Bu dünyāni bilgil emişt bī-bekā
 (2) Velī āhıret bardurur bī-fenā
- 583 (3) Beķāsız cihān içre küffārlar
 (4) Kōrer lezzeti zulm-girdārlar
- 584 (5) Velī āhıretde çeker köp ‘azāb
 (6) ‘Azābige pāyānı yok bī-ħesāb
- 585 (7) Temennā kılıp vaşlını dostlar
 (8) Bu beş künlük ‘ālemde miñnet çeker
- 586 (9) Töküp eşkni yıglaban şubħ u şām
 (10) Çeker ‘ākıbet ‘ayş cāmın müdām
- 587 (11) Eyā cebeçi nefsiñe kııl ‘azāb
 (12) Vücūduñ riyāzat bile kııl türāb
- 588 (13) Köñül yamıda zevķni aşlağıl

(14) Muḥabbetniñ orǵaǵıda qaşlaǵıl

[94]

(1) **Tamçıniñ su'ali**

589 (2) Edeb birle qofup tamçı kıldı nidā

(3) Ki iy ḥiştçi cānım sözüñe fedā

590 (4) Beyān birle bër müşkilümğa cevāb

(5) Felek üzre yulduz nédür şahāb

591 (6) Sipihir üzre kevkebğa atılmaq nédür

(7) Felek şahnıda tiz çafmaq nédür

(8) **Ḥiştçiniñ cevābı**

592 (9) Cevāb eyledi ḥiştçi bu tavr ile

(10) Ki iy 'ömrüñ ötken besī cevr ile

593 (11) Eşit eylegümdür su'aliñ beyān

(12) Diliñ birle gūş eyle iy nā-tuvān

594 (13) Sipihir üzre yulduz atılmaq nédür

(14) Felek tākı üzre yügürmek budur

[95]

595 (1) Şeyāṭiñğa kevkebni kıldı rücüm

(2) Felek ziyetini boldı daǵı nücüm

596 (3) Şeyāṭiñ sipihir üzre kılsa hevā

(4) Felekdin kevākib atılǵay aña

597 (5) Felek bāǵıǵa çıǵǵalı qoymaqay

(6) Melā'ik şafıǵa anı qoşmaqay

- 598 (7) Eyā tamçı bil dilni hem-çün sipihr
 (8) Bu dildin yetişmes saña hîç behr
- 599 (9) Kıpargıl diliñ günbezini bülend
 (10) Aña sormagey mekr-i şeytân kemend
 (11) **Mûze-dûznıñ su'âli**
- 600 (12) Su'âl eyledi hiştçidin mûze-dûz
 (13) Ki iy 'ışk ara çeşm-i nem bağı süz
- 601 (14) Beyân eyle nêdür zemîn titremek
 (15) Cihân hânesi nê durur tebremek
- [96] 602 (1) Eger tebrese bir zemîn-i diyâr
 (2) Hhaber tapmamış andın özge diyâr
- 603 (3) Bu işdin vuķūfuñ eyā bar mu kîn
 (4) Beyân birle kıl dilni şekdin yaķîn
 (5) **Hiştçiniñ cevābı**
- 604 (6) Cevāb eyledi hiştçi key mûze-dûz
 (7) Diliñ nūr-ı zāhir emesdür henüz
- 605 (8) Zemîn tebremekdin su'âl eylediñ
 (9) Bu işdin maña 'arz-ı hâl eylediñ
- 606 (10) Êşitkil su'âliñğa eyle cevāb
 (11) Sözümdin dimāğıñğa bûy-ı gül-āb
- 607 (12) Dêdi hikmet ehli neccārâtdın

- (13) Zemīn tebremek bu ‘alāmātdın
- 608 (14) Hekīm ehliniñ söziñe yok uşul
- (15) Bu söz bolmadı bizge hergīz¹⁸ kabul
- [97] 609 (1) Zemīn tebremek bā‘işığa cevāb
- (2) Bu ermiş ki bardur zemīnğa tınāb
- 610 (3) Zemīnniñ kenārıda bar kūh-ı Qāf
- (4) Körer sen anı eylesen dilni şāf
- 611 (5) Zemīnniñ tınābın aña bağlamış
- (6) Aña bir ferişte mü’ekkil emiş
- 612 (7) Eger tebresün dese qaysı diyār
- (8) Mü’ekkilge emr eyledi Gird-gār
- 613 (9) Ferişte eger çekse qaysı tınāb
- (10) Anıñdın qılur şol zamān ıztırāb
- (11) **Zılçeçiniñ su’ali**
- 614 (12) Dedi zılçeçi olturup bağlaban
- (13) Ki iy rāh-ber qıl su’alim beyān
- 615 (14) ‘İbādet içide qayu hū‘āb erür
- (15) Qayu zühd Tañrığa mergüb erür
- [98] 616 (1) ‘İbādet ara yaḥşısı qaysıdur

¹⁸ Metinde “hergīz” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (هرگز) şeklindedir.

(2) Ki taqvā ara zübdesi kıaysıdur

617 (3) Beyān eyle taqvā ara bendeğa

(4) Kıayu zühđ maqbül Hüdāvendğa

(5) **Hıştçınıñ cevābı**

618 (6) Beyān eyledi hıştçı key zılçe-sāz

(7) Nedāmet tarıķideki girye-sāz

619 (8) Eşitkil su'āliñni eyley beyān

(9) Sözüm ańlasun dağı pır ü cüvān

620 (10) Hüdā yolıda zühđ bisyārdur

(11) Velıkin vera' efđali bardur

621 (12) Cemī' -i 'ibādetğa bardur uşul

(13) Anıñ siz 'ibādet emesdür qabul

622 (14) 'İbādet uşulin eger isteseñ

(15) Hāķıķat diyarığa yetgüm deseñ

623 (16) Helāl eyle rızkıñnı iy zılçe-ger

(17) 'İbādet uşuli durur bu hūner

[99]

(1) **Üşte-gerniñ su'āli**

624 (2) Su'āl eyledi hıştçidin üşte-ger

(3) Ki iy güm-rehānlar ara rāh-ber

625 (4) Sipihir üzre kıuyruğluk aħter eger

(5) Tıulū' etse insān anı naħs der

626 (6) Dağı dër èmiş bu ‘alāmātdur

(7) Zamāne āhīriğa mirātdur

627 (8) Bu söz yalğan èrmiş mü yā rāst mu

(9) Felek veyā ziyet ārāst mu

(10) **Hıştçiniğ cevābı**

628 (11) Bèrip üşte-gerlerge hıştçi cevāb

(12) Dèdi key cihān içre ğaflet-meāb

629 (13) Çü kuyruğluk ahter tūlū‘ eylese

(14) Hālāyık anı naħs-ı ekber dèse

[100]

630 (1) Èşitme hālāyık sözün iy ğulām

(2) Cehālet zamānı mundağ kelām

631 (3) Muħammed bu ‘ālemge kelgen zamān

(4) Nuħūset dègen ħalmadı bī-gümān

632 (5) Tūlū‘ ètse dümdār-ı kevkeb eger

(6) Anı naħs dèp bilme iy üşte-ger

633 (7) Çıkar öz maħallīde her ahteri

(8) Saņa èrmes andın ki ħayr u şerri

634 (9) Kişi ħaħkıdın kaç hāmıñ aħart

(10) Kōzün yaşı birle diliñni aħart

(11) **Basmaçınığ su’āli**

635 (12) Su’āl eyledi hıştçidin basmaçı

- (13) Ki iy yoldın azğannı başkarguçı
- 636 (14) Hălâyık ara ‘âkili kıaysıdur
- (15) Cevâb eylegil câhili kıaysıdur
- [101] 637 (1) Beyân eyle ‘âlemde dānā kıanı
- (2) Dêgil zîrek ü çeşm-i bînâ kıanı
- 638 (3) Cemâ‘at ara eblehi kıaysıdur
- (4) Cihân içre nâ-dân-teri kıaysıdur
- (5) **Hıştçiniñ cevâbı**
- 639 (6) Su’âlîğa hıştçi dēdi bu nidā
- (7) Ki iy merdümân içre ‘işret nevā
- 640 (8) Hălâyık ara ‘âkılin isteseñ
- (9) Bu ‘âlemde nâ-dānnı bilgüm dēseñ
- 641 (10) Êşitkil su’âlîñni eyley edā
- (11) Diliñ za‘fı tafğay bu sözdin devā
- 642 (12) Kişi kim dilide ölüm yādıdur
- (13) Ölüm fikride kōñli nâ-şādīdür
- 643 (14) Ölüm havfıdın ğamlık ‘âkıl kişi
- (15) Hemîşe ölüm havfıdın nālîşi
- [102] 644 (1) Ölüm yādı kılmas nè nâ-dân dēgil
- (2) Dilide küdüret nümāyān dēgil
- 645 (3) Ölüm havfıdın ğamlık ‘âkıl kişi

(4) Anıñ yok te'alluq bile hıç işi

646 (5) Ger 'āqıl èseñ mergni yād kıl

(6) Diliñ külse sen ğamdın ābād kıl

647 (7) Eyā basmaçı mergni yād kıl

(8) Hıyāl-i muhāl-iñni berbād kıl

648 (9) Çü Hakk fikrini köñlüñe basma kıl

(10) Zebānıñğa Hakk zikrini rastlağıl

(11) **Boyakçıñ su'ali**

649 (12) Boyakçı sorap hiştçidin bu su'al

(13) Ki iy hırfe-gerler ara ehl-i hāl

650 (14) Kişi h'vāb ara her nêçük tüş körer

(15) Velī ü nebī tüşte telkīn eter

[103]

651 (1) Tüşümde peyember bir iş buyrusa

(2) Tüşümde her işni kılgıl dese

652 (3) Kıılır-men mü ol işni yā yok mu ayıt

(4) Tüşüm hakk mu yā mekr-i şeytān mu ayıt

(5) **Hiştçiniñ cevābı**

653 (6) Boyakçığa hiştçi dedi bu cevāb

(7) Ki iy sorguçı asru kıılma şitāb

654 (8) Süküt eyle kılgum su'aliñ beyān

(9) 'Ayān eyleyin kıılmasun söz nihān

655 ⁽¹⁰⁾ Tüşünjde peyember bir iş buyrusa

⁽¹¹⁾ Saña tüşde her işni kılgıl dесе

656 ⁽¹²⁾ Bu tüş körmegin yaña rahmanîdür

⁽¹³⁾ Veyā bil bu h^vābıñnı şeytānîdür

657 ⁽¹⁴⁾ Peyemberğa hāş nübüvvet budur

⁽¹⁵⁾ Ki şeytān aña oħşamaқ dürdur

[104]

658 ⁽¹⁾ Egerçi şeyāṭīn āteş-gede

⁽²⁾ Özin ile eyleyalmas nebī şeklide

659 ⁽³⁾ Peyember vücūdını sen körmegen

⁽⁴⁾ Anıñ şüret ü şeklini bilmegen

660 ⁽⁵⁾ Çü şeytān bolup bir kişi şeklide

⁽⁶⁾ Özini peyember dесе mekride

661 ⁽⁷⁾ Bu tüş vehmidin қaldı şekde dilin

⁽⁸⁾ Şerī'at çerāğını қolğa alıñ

662 ⁽⁹⁾ Boyaқçı bilin tüşke yoқ i'tibār

⁽¹⁰⁾ Nēdin dil āyinesidür ğubār

663 ⁽¹¹⁾ Dilin Cemşīd erdi türlüğ hayāl

⁽¹²⁾ Velī her hayālın hayāl-i muħāl

664 ⁽¹³⁾ Riyāzatda nefsin bile ceng қıl

⁽¹⁴⁾ Ki türlüğ hayālınni yek reng қıl

[105]

⁽¹⁾ Serrācnıñ su'ālī

- 665 (2) Su'āl etti serrāc key rāh-ber
 (3) Meni kıldı şeytān özidin beter
- 666 (4) Meni öz hużūrumda qoymas demī
 (5) Hayālim ara keltürür 'ālemi
- 667 (6) Salur lahza köñlümge yüzmiñ hayāl
 (7) Anıñdın qutulmaqğa yoq iħtimāl
- 668 (8) Qayı işni kılsam halāş olğa men
 (9) Qaçan Tañrı yadığa hāş olğa men
 (10) **Hıştçiniñ cevābı**
- 669 (11) Dedi hıştçi serrācğa bu huruş
 (12) Ki iy eylegen cehl cāmını nüş
- 670 (13) Özüñni kılıp sen ki nefsiñge kııl
 (14) Bu işdin tafalmay haqıķatke yol
- [106] 671 (1) Diliñ içre şeytān salıp her hayāl
 (2) Hayāliñğa her dem yetip özge hāl
- 672 (3) Qalıp sen özüñ aħiret yādıdın
 (4) Yaman nefsiñ zılm ü bī-dādıdın
- 673 (5) Ger 'āķil eßen taşlağıl bu hayāl
 (6) Ol iş izdegil kim aña yoq zevāl
- 674 (7) Qalıp sen bu yañlıg ki nefsiñğa bar
 (8) Nedin boldı şeytānğa hātır gubār

- 675 ⁽⁹⁾ Bu yolda eger isteseñ āhîret
⁽¹⁰⁾ Qoyup nefsnîñ h^vāhişin āhir èt
- 676 ⁽¹¹⁾ Özün eylegil şer^ç ara müstaķīm
⁽¹²⁾ Anıñdın haķīkatke tapğun nesīm
- 677 ⁽¹³⁾ Haķīkatde serrāclıķ izdegil

⁽¹⁴⁾ Ki nefsnîñ başıǵa licām eylegil

- 678 ⁽¹⁵⁾ Vera^ç birle tıyar ètip saǵdaķ
⁽¹⁶⁾ Qoyup mekr-i şeytānǵa urǵıl başaķ

[107]

⁽¹⁾ **Tègürmençiniñ su'ālî**

- 679 ⁽²⁾ Tègürmençi sordı bu yañlıǵ soraǵ
⁽³⁾ Ki iy ^çışķ otıdın dilin dāǵ dāǵ

- 680 ⁽⁴⁾ Kişi kılsa inşāf dünyā ara
⁽⁵⁾ Aña yahşılıķ bar mu yevmü'l-cezā

- 681 ⁽⁶⁾ Bu inşāf ile kimseniñ nisbeti
⁽⁷⁾ Eger bolsa tafķay mu ol ķurbeti

- 682 ⁽⁸⁾ Beyān eyle inşāfnîñ vaşfını
⁽⁹⁾ ^çAyān eyle tevfiķnîñ kesbini

⁽¹⁰⁾ **Hıştçiniñ cevābı**

- 683 ⁽¹¹⁾ Tègürmençiǵa hıştçi bèrdi cevāb
⁽¹²⁾ Dèdi bu hışālınǵa köpdür şevāb

- 684 ⁽¹³⁾ Çü insānǵa her neçe o şāf ètür

- (14) Olar efđali līk inşāf  r r
- [108] 685 (1) Kişide yok inşāf ādem  mes
 (2) H rmen-dānı¹⁹ hergiz ādem d mes
- 686 (3) Cihān i re ol ehl-i inşāf  r r
 (4) Ki buġz   haseddin dili şāf  r r
- 687 (5) Kişi kim cihān i re inşāfı yok
 (6) Anıġ ādemiyyetde evşāfı yok
- 688 (7) Eger kesb ara kimse inşāf  ter
 (8) H lāyık anı yahşı evşāf  ter
- 689 (9) Bu inşāfı Taġrı tevfiķi bil
 (10) Hidāyet tarīķide reh-ber d gil
- 690 (11) Ger  ākil  seġ ehl-i inşāf bol
 (12) Cihān şuġli terkide dil-i şāf bol
- 691 (13) T g rmen i g şuġ bile s z  şit
 (14) Nedāmetde k z nāvıdın su aķıt
- 692 (15) Diliġ i re fikr-i muġāliġ unut
 (16)  Amel taşı birle t g rmen y r t
- [109] (1) **C b z mıġ su'āli**
- 693 (2) Sorap hiş cidin hem c b z  su'āl

¹⁹ Metinde “h rmen-dān” şeklinde yazılan bu s zc ġ n doġru yazımı ( rdmندان) şeklindedir.

(3) Dēdi key hidāyet ara bā-kemāl

694 (4) Hudā bār-gāhıǵa lāyık nēdür

(5) Anı tuħfe kıлмаǵǵa şādık nēdür

695 (6) Qayı iş Cenābıǵa merǵūbraǵ

(7) Güneh-kārdın qaysı iş h^vābraǵ

696 (8) Beyān birle qıl müşkilimni küşād

(9) Sözüñdin besī köñli nā-şād şād

(10) **Hıştçiniñ cevābı**

697 (11) Cübāzçıǵa hıştçi cevāb eyledi

(12) Naşīhat bile dilni āb eyledi

698 (13) Eger Tañrı'ǵa armaǵan istesen

(14) Cenābıǵa anıñ nē lāyık dēsen

[110]

699 (1) Anıñ bār-gāhıǵa tã'at besī

(2) Çü taqvā élidin 'ibādet besī

700 (3) Cenābıǵa maħzen érür bī-ħesāb

(4) Ĥazā'in ara daruǵadur nē ħesāb

701 (5) Anıñ bār-gāhıda her nērse bar

(6) Velī yoǵ dili sūz hem eşk-bār

702 (7) Eger tuħfe izder eşen qıl niyāz

(8) Bu tuħfeñni lāyık körer bī-niyāz

703 (9) Özün birle köp derd-i sūz étgesen

(10) Aña eşk ü āhıñ bile yētgesen

704 (11) Bu miqdār tuħfe cenābıda yok

(12) Fenā otıdın kııl vücūduñnı yok

705 (13) Cübāzçı diliñ içre kılgıl cübāz

(14) Nedāmet bile eylegil köp niyāz

[111]

(1) **Kaşābnıñ su'ālī**

706 (2) Su'āl etti kaşāb çün ħiştçidin

(3) Besīdür söz içre tapıştıdın

707 (4) Dēdi key sa'ādetde 'ālī maķām

(5) Bu müşkil su'ālīmğa yētgür peyām

708 (6) Nēdin mergni dost tutmas dilim

(7) Cihān bāğığa nē sebep māyilim

(8) **Ĥiştçiniñ Cevābı**

709 (9) Cevāb eyledi ħiştçi kaşābğa

(10) Ölüm ħavfıdın köñli sīmābğa

710 (11) Dēdi kim sorağıñnı eyley beyān

(12) Eşitkil bu sözde ve sūd u ziyān

711 (13) Bu 'ālemğa sevdā üçün kelgesen

(14) Özün 'ömrini bādğa bērgesen

[112]

712 (1) Kōrersen ki elgiñde hēç nērse yok

(2) Bilürsen ki barmaķğa destiñ kıruk

- 713 (3) Bu çeh ile vahşet ölümdin saña
 (4) Çü havfıñ hacāletlikiñdin saña
- 714 (5) Sözümni kabül eyle aytay mişāl
 (6) Ölüm havfıda söz dēdi ehl-i hāl
- 715 (7) Birevni ki zindāndın etse hālāş
 (8) Anı eylese şāh bezmiğa hāş
- 716 (9) Anıñ dilde çıkmakğadur şiddeti
 (10) Hemīşe kutulmakğadur rağbeti
- 717 (11) Birevni çıkarsa eger çāhdın
 (12) Ğāzab eylemekke aña şāhdın
- 718 (13) Anıñ çıkmakğa besī havfı bar
 (14) Deseñ kim yētişkey başım üzre dār
- 719 (15) Diliñ içre kaşāb havfuñ ēse
 (16) Ölümdin diliñ asru vehm eylese
- [113] 720 (1) Yaman şom nefsiñni zebḥ eylegil
 (2) Riyāzat kenāresini izdegil
 (3) **Bakḳāllarınñ su'ālī**
- 721 (4) Su'āl etti bakḳāllar bu tarīk
 (5) Ki iy hiştçi bu yolda bolğıl refīk
- 722 (6) Cihānda qalıp men ekki iş ara
 (7) Gehī fısq ara ki bolup pārsā

- 723 (8) Maņa gāh ṭā'at-ı maṭlūb érür
 (9) Gehī cürm-keş fi'li mergūb érür
- 724 (10) Mizācımda yoķ istikāmet maņa
 (11) Devā eylegil kıl şefā'at maņa
- 725 (12) 'İlāc eyle ṭab'ımğa yek-renglik
 (13) Özüm tafmadım şıḥḥat āhenglik

[114]

- (1) **Ḥiştçiniñ cevābı**
- 726 (2) Dèdi ḥiştçi baḳḳālğa bu kelām
 (3) Ki iy nefsiñe bolğan ğulām
- 727 (4) Vücūduñ ara bardurur nefş ü rūḥ
 (5) Biridin yèter fışḳ biridin fütūḥ
- 728 (6) Çeker ber-ṭaraf fışḳ ara nesf-i şom
 (7) Dağı ber-ṭaraf rūḥ-ı şer'-i 'ulūm
- 729 (8) Biri tartğay fışḳ u 'işyān seri
 (9) Biri meyl èter rāh-ı ĩmān seri
- 730 (10) Saņa nefş-i beddin eger bīm érür
 (11) Aņa çāre mürşidğa teslīm érür
- 731 (12) Dağı çāre budur riyāzat ile
 (13) Seḥerlerde āh [u] münācāt ile
- 732 (14) Bu iş kılmiş èrsen ṭarab-nāksen
 (15) Ḥudā yolıda mürşid-i pāksen

[115]

733 ⁽¹⁾ Êşit sözni baqqāl iy ğam naşīb⁽²⁾ ‘Ameldin kerek rastla bolğıl qarīb⁽³⁾ **İbrişīm-kārın su’ālī**734 ⁽⁴⁾ Su’āl eyledi ibrişīm-kārlar⁽⁵⁾ Dēdi hiştçiġa zūlm-girdārlar735 ⁽⁶⁾ Beyān eylegil bizge bu kārın⁽⁷⁾ Ki insān melā’ik numūdārın736 ⁽⁸⁾ Melā’ik çü insānġa e’ālī müdür⁽⁹⁾ Anıñdın beşer hayāli ednā mudur737 ⁽¹⁰⁾ Melek birle insān ara iy şafī⁽¹¹⁾ Dēgil qaysıdur ēkki dīn eşrefi⁽¹²⁾ **Hiştçiniñ cevābı**738 ⁽¹³⁾ Cevāb eyledi ibrişīm-kārġa⁽¹⁴⁾ Dēdi sözni hiştçi dil-efġārġa

[116]

739 ⁽¹⁾ Ki iy ibrişīm-kār sal sözge ġuş⁽²⁾ Dimāġıñda ger bolsa bir zerre hūş740 ⁽³⁾ ‘Aṭā kıldı insānġa Hāqq ‘aql u nefis⁽⁴⁾ Melek hayāliġa ‘aqlını kıldı bes741 ⁽⁵⁾ Çü insānġa nefis iltifāt eyledi⁽⁶⁾ Bu ṭavr ile Hāqq mümkināt eyledi742 ⁽⁷⁾ Çü bolsa beşer ‘aql ile müttefik

(8) Melekdin anı bilgil ‘ālī ʔarīḳ

743 (9) Eger ‘aḳl nefsiġa ġālib ètse

(10) Anı bil melekdin bèyik mertebe

744 (11) Eger nef’s ġālib èse ‘aḳldın

(12) Anı pest dègey sen işiñ şeklidin

745 (13) Eyā ibrişīm-kār ‘aḳlıñ keşīf

(14) Siyeh-rū diliñ tīre ḥāliñ za‘īf

746 (15) Yüzüñ rengni eylegil zerd-reng

(16) Kıızıl eyle köz eşkini bī-direng

[117]

(1) **Ṭabāḳçınıñ su’āli**

747 (2) Ṭabāḳçı bu yañlıġ sorap nükteni

(3) Dèdi ki intizār ètme men ḥastanı

748 (4) Su’ālimġa iy ḥiştçi yètkür peyām

(5) Hidāyet meyi bir èlgimge cām

749 (6) Cihān içre köp tattım zārlıġ

(7) Besī miḥnet içre dil-āzārlıġ

750 (8) Çü ġam perveriş ètmiş meni rüzġār

(9) Cihāndın dilim ḥasta cānım figār

751 (10) Bu miḥnet çekerdin maḗa yaḥşılıġ

(11) Bolur mu dègil ‘āḳıbet iy refīḳ

(12) **Ḥiştçiniñ cevābı**

- 752 (13) Țabākçığa hıştçı dēdi bu cevāb
 (14) Ki iy rūzgār içre miḥnet- meāb
- [118] 753 (1) Saḅa kelse dūnyā meṣaḅkatleri
 (2) Yētiṣse cihān renc ü külfetleri
- 754 (3) Eger oṣbu miḥnetke rāzī ēseḅ
 (4) Meṣaḅkat bile Ḥaḅḅ yolın izdesēḅ
- 755 (5) Bu miḥnet çekerdin yēter yaḅşılık
 (6) Ki maḅşerde Ḥaḅḅdın kerem baḅşılık
- 756 (7) Bu sözni dēdi bī-dil-āzerde ṭab^ç
 (8) Țılur ^çayş-ı cennetde pejmürde ṭab^ç
- 757 (9) Bülendlikke yol özni ḥār eylemek
 (10) Ferāḅatke yol özni zār eylemek
- 758 (11) Țabākçı özün eylesēḅ ḥār-zār
 (12) Bolur ^çākıbet dilḅa cūş-ı bahār
- 759 (13) Kōzün ḅıl piyāle diliḅni şırāḅ
 (14) Țızıt ḥamdān dilni vaḅt-ı şabāḅ
- [119] (1) **Şāl-ger ü saḅraçılar su'ālī**
- 760 (2) Dēdi hıştçıḅa şāl-ger ü saḅraçı
 (3) Ki iy dost dergāhıḅa yazḅuçu
- 761 (4) Beyān eyle ^çālemde iy rāḅ-ber
 (5) Ḥavādişniḅ oḅıḅa bar mu siper

762 (6) Kişi başığa ger havādiş yeter

(7) Anı kıaysı tedbīr ile dūr eter

763 (8) Havādişğa bar mu ‘ilāc eylemek

(9) Beyān eyle tedbīrni tilemek

(10) **Hıştçiniñ cevābı**

764 (11) Dēdi hıştçi şāl-gerğa mundağ kelām

(12) Ki iy herze-gū dil-siyeh fikr-i hām

765 (13) Êşit bu su’ālınğa eyley cevāb

(14) Sözümni eşitkey dağı şeyh ü şāb

[120]

766 (1) Havādiş ‘ilācı eger izdesen

(2) Zebānıñ dirāz eyleme kıl direng

767 (3) Havādişğa bā‘iş durur sözlemek

(4) Sebebdür zebānında rāz eylemek

768 (5) Dēsen kim havādiş otı tēgmegey

(6) Sükūt eylegil āb-rū kētmegey

769 (7) Meşeldür tiliñ tığ tişin sınmasun

(8) Halāyık temeshur kılıp külmesün

770 (9) Havādiş ki til yügrüki başkadur

(10) Ayağın yügürmek sebep aşkadur

771 (11) Eyā şāl-ger sağraçı bol hamuş

(12) Mey içkil ki dehr içre bol terk-i hūş

- 772 (13) Yüzüñ cürmni derddin kıl hırāş
 (14) Diliñ rüyñı nāledin kıl terāş
- [121] (1) **Sırçı vü kimsençilerin su'ālī**
- 773 (2) Yine hiştçidin sordı kimsençiler
 (3) Cevāb eyledi ber-ṭaraf sırçılar
- 774 (4) Dēdi bizge bol dehr ara cān-penāh
 (5) Su'ālim beyān ēt bolay 'özr-ḥ'āh
- 775 (6) Neçükdür beyān kıl kerem ma'nāsın
 (7) Dilim birle eyley anıñ sa'yısın
- 776 (8) Edā eyle bizge kerem vaşfını
 (9) Beyān eyle bizge seḥā kesbini
- (10) **Hiştçiniñ cevābı**
- 777 (11) Dēdi hiştçi kimsençige bu beyān
 (12) Ki iy ḥasret içre besī yığlağan
- 778 (13) Kerem vaşfını ser-be-ser anlağıl
 (14) Kerem eylemekke bēliñ bağlağıl
- [122] 779 (1) 'Aṭā eyle müflisğa dīnārlar
 (2) 'İbādetde ḥoş eyle bīmārlar
- 780 (3) Ṭarīk üzre 'amāğa bol dest-gīr
 (4) Dağı yoldın azğanğa bolğıl beşīr
- 781 (5) Özün nā-tuvānlarğa bol nā-tuvān

(6) Țaltif bile şād kıl ğam nişān

782 (7) Bu mezkūrı bidal muħterem

(8) Dēdi kim keremdūr keremdūr kerem

783 (9) Eşit sırcı kimsençi oldur kerem

(10) Cānıñnı nişār eyleseñ oşbu dem

784 (11) Diliñ tahtasın zühdin ҡalye kıl

(12) Közüñ yaşı yağı bile sırlağıl

(13) **Buryāçınıñ su'ālī**

785 (14) Dēdi buryāçi ħiştçiğa key refīķ

(15) Uçurgil içimde tutaşķan ħarīķ

786 (16) Nēdin yoķ bu dehr içre āsāyişim

(17) Hemīşe nēdin ğamge ālāyişim

[123]

787 (1) Köñül yanmadı dehr ara sā'ati

(2) Ki hēç nērsedin tafmadım rāħatı

788 (3) Nēdin yoķ bu dehr içre hergiz amān

(4) Nēdin yoķ ki āsāyişidin nişān

(5) **Ĥiştçiniñ cevābı**

789 (6) Cevāb eyledi ħiştçi bu Țavr ile

(7) Ki iy 'ömrüñ ötken besī cevr ile

790 (8) Bu dehr içre köñlüñ tilep āb-rū

(9) Diliñ içredür nev' nev' ārzū

- 791 ⁽¹⁰⁾ Köñül içre yüz nev^ç sevdâ durur
⁽¹¹⁾ Hayâliñde yüz miñ temennâ durur
- 792 ⁽¹²⁾ Bu yañlıg dilin çekse dünyâ ğamı
⁽¹³⁾ Bulur sen öz âsâyişin düşmeni
- 793 ⁽¹⁴⁾ Kılıp sen çü beyhüdelikni telâş
⁽¹⁵⁾ Nefs köydürüp koyğasen ğamge baş
- 794 ⁽¹⁶⁾ Hayâliñde sevdâ temennâ müdâm
⁽¹⁷⁾ Muqarrer ki âsâyiş etmek harâm
- [124] 795 ⁽¹⁾ Dilin içre ger bolsa zerre heves
⁽²⁾ Bu yañlıg ki tüşkey közün içre has
- 796 ⁽³⁾ Dilin din süfürsen ğubâr-ı heves
⁽⁴⁾ Kılır cilve âsâyişin şol nefes
- 797 ⁽⁵⁾ Eyâ buryâcı dilni kıl buryâ
⁽⁶⁾ Vücûduñ fenâ kıl yok etkil riyâ
- 798 ⁽⁷⁾ Çü küydürge sen hırşnıñ buryâsın
⁽⁸⁾ Burarsen ki şâyed muhabbet isin
⁽⁹⁾ **Nemed-mâniñ su'âli**
- 799 ⁽¹⁰⁾ Nemed-mân yaqaçak etip yaş töküp
⁽¹¹⁾ Dedi hişteğıga iy kıyâsât köp
- 800 ⁽¹²⁾ Kanâ^ç at yok ve dilde hırşım tola
⁽¹³⁾ Bolupmen tama^ç çahıga mübtelâ

- 801 ⁽¹⁴⁾ Bu hırş ile boldı dilim çeşm-i kūr
⁽¹⁵⁾ Nécük eylesem dilğa tafkay mu nūr

[125]

⁽¹⁾ **Hıştçiniñ cevābı**

- 802 ⁽²⁾ Nemed-mānga hıştçi dēdi bu ʔarīķ
⁽³⁾ Ki iy hırş baħride bolğan ğarīķ

- 803 ⁽⁴⁾ ʔama´ eylemek bendeni hār èter
⁽⁵⁾ Bu hırş eylemek cānga āzār èter

- 804 ⁽⁶⁾ ʔama´ kılmağıl kimsedin zerre sīm
⁽⁷⁾ ʔanā´at mekānıda bolğıl muķīm

- 805 ⁽⁸⁾ ʔanā´at kıl ü bolmağıl köp melāl
⁽⁹⁾ ʔanā´at maķāmıda ´izz ü celāl

- 806 ⁽¹⁰⁾ Çü dehr içre ger izdesen ´izz ü cāh
⁽¹¹⁾ ʔanā´at bile eylegil āh [u] vāh

- 807 ⁽¹²⁾ Eger kimse bolsa ʔanā´at ʔanı
⁽¹³⁾ Anı eyledi ol ʔanā´at ğanī

- 808 ⁽¹⁴⁾ Çü ʔanlıĝ közi içre mevc ursa ʔan
⁽¹⁵⁾ Anı la´l bil çeşmni hem-çü kān

[126]

- 809 ⁽¹⁾ Nemed-mān ʔanā´atnı kıl cāy-ı namāz
⁽²⁾ ʔama´ kikizin terk ètip kıl niyāz

- 810 ⁽³⁾ ʔama´dın eger eylesen ihtiyāt
⁽⁴⁾ ´Aceb yok ki maħşerde tafsañ neşāt

(5) **Şābūncının su'ālī**

811 (6) Yine hiştçidin sordı şābūncı söz

(7) Ki iy şeyh könlümni dünyādın üz

812 (8) Hākīkat yolığa karakçı nédür

(9) Tarīkatke oğrı marākçı nédür

813 (10) Nédür rāh-zen yolda taḥkīkğa

(11) Beyān eyle māni' nè tevfi'kğa

814 (12) Kayu işke Hākknıñ yolın māni'

(13) Bu yolda nédür rāh-zen ü kātı'

(14) **Hiştçinin cevābı**

815 (15) Cevāb eyledi hiştçi şābūncığa

(16) Tarīkatde ḥavf eylegen yolçığa

[127]

816 (1) Bu yolda karakçıdın étseñ sorag

(2) Eger izdesen rāh-zendin firāg

817 (3) Bu resm rūsümüñni terk eylegil

(4) Fenā eyleben özni yār izdegil

818 (5) Cihān içre 'ādet bolup rāh-zen

(6) Munıñdın çıqıp izde aşı-ı vaṭan

819 (7) Te'alluḡ hākīkatke boldı ḥicāb

(8) Hidāyet cemāliğa boldı niḡāb

820 (9) Bu 'ālem eliñ birbirin dü yaramak

(10) Bu resmige maqşaddın eyler yırak

821 (11) Bu dehr içre tevfiķni izdesen

(12) Diliñ birle maqşadğa yêtgüm dësen

822 (13) Şābūnçı hıyānetleriñ taşlağıl

(14) Tefekkürni maqşad sarı başlağıl

823 (15) Diliñ hoşıdın eyler ërsen şābūn

(16) Aqartur ki nāmıñni ol yaşurun

[128]

(1) **Atquçınıñ su'ālī**

824 (2) Bu yañlıg su'āl eyledi atquçı

(3) Ki iy ma'rifet cāmıdın tatquçı

825 (4) Bu dehr içre çekmey riyāzat kişi

(5) Müyessir müdür izdeben ol kişi

826 (6) Meşakqatsiz olğay mu vaşl eylemek

(7) Kişi renc çekmey yeter mü tilek

827 (8) Beyān eyle iy hiştçi bu müşkil iş

(9) Uluğlar bu sözni nē yañlıg dëmiş

(10) **Hiştçiniñ cevābı**

828 (11) Bu hiştçi bu yañlıg cevāb eyledi

(12) Ki ol atquçığa hiṭāb eyledi

829 (13) Ki baħr-ı ğafletde bolğan ğarīķ

(14) Riyāzatke köñlüñni kılğıl refīķ

[129]

- 830 (1) Êşitkil çekmey meşakkat saña
 (2) Müyessir émes ‘ayş [u] rāhat saña
- 831 (3) Meşakatsız olğay mu āsāyişi
 (4) Riyāzatsız olğay mu dil-h^vāhişi
- 832 (5) Bu söz bābıda men mişāl eyleyin
 (6) Diliñ ğafletin pāy-māl eyleyin
- 833 (7) Riyāzatsız ‘işret tama‘ eylemek
 (8) Bu yañlığ ki zensiz oğul izdemek
- 834 (9) Elem çekmeyin dost vaşlı muḥāl
 (10) Bu sözni dēdi bir niçe ehl-i ḥāl
- 835 (11) Eyā atkuçı izdesen ḥūrūş
 (12) Riyāzatnı kesb eyle bol derd-i keş
- 836 (13) Zebān muştasın āh tarığa ur
 (14) Nefs dūdını pāre pāre uçur

[130]

- (1) **Ser-terāşnıñ su’ālī**
- 837 (2) Sorağ eyledi ḥiştçidin ser-terāş
 (3) Ki iy rāh-ber kıl su’ālimni pāş
- 838 (4) Beyān eyle efḍal mu bīdārlığ
 (5) Veyā uyķı ḥoşrak mu kıl yārlığ
- 839 (6) Bülenddür maña ser-be-ser vaşf-ı ḥ^vāb
 (7) Bu bīdārlığ vaşfıdın bēr cevāb

840 ⁽⁸⁾ Cihān içre bīdārlıg yahşı mu

⁽⁹⁾ Veyā h^vāb-ı bīmārlıg yahşı mu

⁽¹⁰⁾ **Hıştçiniñ cevābı**

841 ⁽¹¹⁾ Nidā eyledi hıştçı key ser-terāş

⁽¹²⁾ Aqıtqıl nedāmetde seyl-āb yaş

842 ⁽¹³⁾ Kōzün bolsa bīdār kōñlünde h^vāb

⁽¹⁴⁾ Nè bīdār andağ kōzünge türāb

[131]

843 ⁽¹⁾ Diliñ çeşmi ğafletde hüş-yār èmes

⁽²⁾ Kōzün açmakıñ añla bīdār èmes

844 ⁽³⁾ Diliñ çeşmi bīdār èse kōzde h^vāb

⁽⁴⁾ Zehī dil zehī çeşm hūsn almaq

845 ⁽⁵⁾ Eger izdesen aşl-ı bīdārlıg

⁽⁶⁾ Diliñ çeşmini eyle hüş-yārlıg

846 ⁽⁷⁾ Bu kōz rüşen olmağğa bolma firīb

⁽⁸⁾ Diliñ çeşmini kōzlegil iy ğarīb

847 ⁽⁹⁾ Ğarībā kōzün yum diliñ çeşmin aç

⁽¹⁰⁾ Bu kōzdin nedāmet bile eşk saç

848 ⁽¹¹⁾ Diliñ çeşmin açmağğa kılsañ heves

⁽¹²⁾ Bu kōz yaşı tökmek èrür oşbu bes

849 ⁽¹³⁾ Kōzün yum diliñ açqıl iy ser-terāş

⁽¹⁴⁾ Vesāvisni dil başıdın kıl terāş

[132]

(1) **Könçiniñ su'ali**

850 (2) Su'al etti könçi yaqaçak etip

(3) Fiğān eyleben közni nemnāk etip

851 (4) Dedi bizge yetkür bu yaqlıg peyām

(5) Nêçük haşr ara eylegümdür kıyām

852 (6) Beyān et kıyāmet 'alāmātını

(7) Güneh-kārlarınıñ hasārātını

853 (8) Nêçük qopqumiz ol küni qabrdin

(9) Özümge özüm eylegen cebrdin

854 (10) Çıqarmiz mü gürdan bu şüret bile

(11) Qoparmiz mü bed-şekl hey'et bile

855 (12) **Hiştçiniñ cevābı**

(13) Beyān etti hiştçi besī derd ile

856 (14) Töküp eşkini āh-ı pür-derd ile

[133]

(1) Dedi aqla maşşer sūzın iy ğarīb

857 (2) Bu mekkār dünyāğa bolma firīb

(3) Çıqar gürdın ol küni her kişi

858 (4) Yok ermiş biri birle birniñ işi

(5) Biri baş kötergey melā'ik-şifat

857 (6) Çıqargay biri başını seg-şifat

(7) Qayu vaşfı ğālib ese kimseniñ

- 858 ⁽⁸⁾ Çıkar kabride ol şıfatda bilin
⁽⁹⁾ Bu ʿālemde kaydağ ʿese sīreti
- 859 ⁽¹⁰⁾ Çıkar gürdın ol şıfat-ı şūreti
⁽¹¹⁾ Eger ʿaqlı gālib çıkar bār dēk
- 860 ⁽¹²⁾ Ve ger nefsi gālib çıkar mār dēk
⁽¹³⁾ Eger hırş gālib ʿese dehr ara
- 861 ⁽¹⁴⁾ Çıkar gūrıdın hūk u ... kahr ara
⁽¹⁵⁾ Eger gālib olsa gāzab şevketi
- 862 ⁽¹⁶⁾ Çıkar haşr ara şīr dēk heyʿeti
- [134] ⁽¹⁾ Bu dünyāda kibr olsa maḥşerde hār
- 863 ⁽²⁾ Çıkar anda ḥasret otıdın şerār
⁽³⁾ Tevāzuʿlik olsa bolur ser-bülend
- 864 ⁽⁴⁾ Tekebbürlüğ olsa bolur şerm-mend
⁽⁵⁾ Tāmaʿdın bolur ejdehā-yı demān
- 865 ⁽⁶⁾ Ḥaseddin bolur mār yañlığ çıyan
⁽⁷⁾ Bu dünyā ara izdegen māl u cāh
- 866 ⁽⁸⁾ Çeker rüz-ı maḥşerde köp āh u vāh
⁽⁹⁾ Bu dünyāda faqr ihtiyār eylegen
- 867 ⁽¹⁰⁾ Kıyāmetde bolğay maḳāmı cenān

- (¹¹) Eyā könçi dil-küşesin²⁰ kıl küşād
- 868 (¹²) Cihān rahtını āhdın kıl sevād
- (¹³) Kūlakıñnı ‘ālemğa kıl sağır ü ğū
- 869 (¹⁴) Damağıñnı tut dehrdin alma bū
- (¹⁵) Ğarībī sözüñni tamām eylegil
- 870 (¹⁶) Ki vīrāne gencin maḡām eylegil
- [135] (¹) Bu beş künlük ‘ālemde yoḡdur beḡā
- 871 (²) Bu ‘ālemnı bilgil besī bī-vefā
- (³) Cihān şuġlı gerdiğa silkip étek
- 872 (⁴) Hudā’dın günāhıñnı kılğıl tilek
- (⁵) Dègil iy hudā yā hudā yā hudā
- 873 (⁶) Kerem eyle eşikiñde men bir gedā
- (⁷) Hudāyā kerem kıl ki bī-çāre men
- 874 (⁸) Beyābān-ı ğafletde āvāre men
- (⁹) Bu dehr içre sehv ü ḡaḡā-kār men
- 875 (¹⁰) Özümdin özümke cefā-kār men
- (¹¹) ḡaḡā-kārлық birle ḡālīm tebāh
- 876 (¹²) Bolur men mü maḡşerde rüyum siyāh
- (¹³) Kolum tut ki yā Hādīyyü’l-Müznibīn

²⁰ Metinde “dil-küşe” şeklinde yazılan bu sözcüğün doğru yazımı (دلکشا) şeklindedir.

- 877 ⁽¹⁴⁾ Kerem eyle yā ekremü'l-ekremīn
 878 ⁽¹⁵⁾ Ma'rifet bostānıdın hırfe-gerlerni şerī'at
⁽¹⁶⁾ Gülistānığa teklīf etmek belki zamān ehliniñ

[136] ⁽¹⁾ Bed-būy dimāğını şerī'at gül-zārı nesīmidin ⁽²⁾ mu'aṭṭar eylemek vehmini şerāyi' şāh
 rāhığa ⁽³⁾ terğīb eylemekdin maqşūd ve aşlığa ⁽⁴⁾ yétküremekniñ beyanı

- 879 ⁽⁵⁾ Eyā kesbe izdesen rāh-ı Hāq
⁽⁶⁾ Şerī'at eli birle bol hem sebķ
 880 ⁽⁷⁾ Eger izdesen būy-ı Hāqkdın nesīm
⁽⁸⁾ Bu dehr içre bol şer' ara müstaķīm
 881 ⁽⁹⁾ Şerī'atnı bil 'ālem içre çerāğ
⁽¹⁰⁾ Anıñ birle maqşadğa tapķuñ sorağ
 882 ⁽¹¹⁾ Sülük içre maqşadğa törtdür tarīķ
⁽¹²⁾ Tarīķat ara sālik ehli ğarīķ
 883 ⁽¹³⁾ Biri Naķşibendiyyedin neş'edār
⁽¹⁴⁾ Biri Kādiriyye bile eşk-bār

- [137] 884 ⁽¹⁾ Biri cehr kılmaķdın eyler hūrūş
⁽²⁾ Biri sihir ü reddiyedin terk hūş
 885 ⁽³⁾ Tarīķat şerī'atsız olmas revāc
⁽⁴⁾ Tarīķat yolıda şerī'at sirāc
 886 ⁽⁵⁾ Eger 'ilm-i kāl izde h'vāh 'ilm-i hāl
⁽⁶⁾ Şerī'atsız maqşadğa yétmek muhāl

- 887 ⁽⁷⁾ Şerī'atnı fehm eyle gūyā şırāt
⁽⁸⁾ Bu yol taşıdın eylegil ihtiyāt
- 888 ⁽⁹⁾ Bu yol taşığa koyğan ersen qadem
⁽¹⁰⁾ Cehennemge koyduñ qadem oşbu dem
- 889 ⁽¹¹⁾ Kişi kılsa bir hırfeni ihtiyār
⁽¹²⁾ Kerek şer' hükmini kılsa şî'ār
- 890 ⁽¹³⁾ Şerī'at tarīkide kesb eylese
⁽¹⁴⁾ Ayagını bu yolda naşb eylese
- 891 ⁽¹⁵⁾ Bu kesb eylemekdür 'ibādet aña
⁽¹⁶⁾ Kıyāmetde yoqdur nedāmet aña
- [138] 892 ⁽¹⁾ Eger kimse kim şer'siz kesb eter
⁽²⁾ Anı ma'siyet ehlidin bil beter
- 893 ⁽³⁾ Şerī'at sözün aña iy fikr-i hām
⁽⁴⁾ 'Amel eylegil qalmağıl nā-tamām
- 894 ⁽⁵⁾ Ğarībī'ğa körset şerī'at yolın
⁽⁶⁾ Közüm hayra yā erhamerrāhimīn

⁽⁷⁾ Bu Kitāb-ı Ğarīb etmemide ol Şāh-ı Zuhūri'd-dīn ⁽⁸⁾ medhıde bir niçe söz sormak ve bu kitāb ⁽⁹⁾ taşnīf-i sebebin demek te'rīhin beyān eylemek ve ⁽¹⁰⁾ Nāzım Ğarībī Ğarīblik güncide söz ⁽¹¹⁾ gevherin nazm silkige tizmek ve haṭāsığa 'özrin ⁽¹²⁾ koymak

- 895 ⁽¹³⁾ Çü Kāşğar ara bar edi 'aşr-ı şāh
⁽¹⁴⁾ Dili içre mergüb emes qaşr u cāh

[139]

- 896 (1) Özi Kāşğar şāhı şe'ni uluğ
 (2) Ölüm havfıdın êrdi köñli sunuğ
- 897 (3) Zuhūrü'd-dīn ismi başı üzre tāc
 (4) Zamānıda êrdi şerī'at revāc
- 898 (5) Cihān içre körgen besī ser-güzeşt
 (6) Cihānnıñ bināsı körgen şikest
- 899 (7) Bar êrdim men çağz-ı virān-nişīn
 (8) Hemīşe 'ulūm ehliğa hem-nişīn
- 900 (9) 'Ulūm ehliğa keş-i ber-dār êdim
 (10) Cihān ehliyin asru bīzār êdim
- 901 (11) Cihān içre ğurbetde hālīm ta'ab
 (12) Êdi Turdī ismim Ğarībī laķab
- 902 (13) Dêdi şāh kılğıl bu yanlığ kitāb
 (14) Ra'ıyyet dimāğığa yetkür gül-āb
- 903 (15) Barı hırfe-ger sözlerin kıl tamām
 (16) Ki nazm eylegil anlasun hūş ü 'ām

[140]

- 904 (1) Dağı eylegil bir niçe ma'rifet
 (2) Şerī'at beyānını hem zāhir êt
- 905 (3) Cihān içre mekkārlık kılmağıl
 (4) Hüner içre ğaddārlık kılmağıl
- 906 (5) Sözüñ anlaban hırfe-gerler barı

- (6) adem oymaay Őer  din taşkarı
- 907 (7) Bu yanlı h km ıldı em r
- (8) Maa k rsetip s zni g y  ki p r
- 908 (9) EŐittim barı emr   ferm nların
- (10) Bey n eyledim bara ayanların
- 909 (11) Cih n ire bola kit b-ı  ac b
- (12) Aa ism boldı Kit b-ı ar b
- 910 (13)   te' r ha eyler  rse r c  
- (14) ar b  stige eyledi meh-i ul  
- 911 (15) ar b ile mehni es b eylegil
- (16) Ki mi  kki y z ellig daı yette yıl
- [141] 912 (1) Zam n ehli ger k rseiz bu kit b
- (2) Bin  ki aa bolsa eyle Őav b
- 913 (3) aa k rseiz eyleme bizge a' n
- (4) Yasa anı k p ılmaız bizge la' n
- 914 (5) Eger kimse bu dehr ara ılsa b 
- (6)  kip nalller eylemekke fer 
- 915 (7) M heyy  eger bolsa bara Şecer
- (8) Vel  tel  se ba'zı anda Şemer
- 916 (9) Anı tel d p taŐlamas barasın
- (10) Ki Ő r nni peyvend  ter bil ya n

- 917 ⁽¹¹⁾ Eger bolsa nāmım ara telh söz
 918 ⁽¹²⁾ Anı şīrīn eylerge fikriñni tüz
⁽¹³⁾ Bu mezkūrğa boldı şāhım sebeb
 919 ⁽¹⁴⁾ Du‘ā eyle şāhımğa bol bā-edeb
⁽¹⁵⁾ Du‘ā birle şāhımını kıl müstefīd
 920 ⁽¹⁶⁾ Ğarībī’ni hem kılmağıl nā-ümīd

[142] ⁽¹⁾ Oşbu kitābniñ basılıp halk ara neşr kılınmağı ⁽²⁾ barasıda söz demek ve basturğuçı
 Yoħannes Bey ⁽³⁾ öz muħabbetini Kaşğar ehliğa körgüzmeκ beyānıda

[mefā‘īlün-mefā‘īlün-mefā‘īlün-mefā‘īlün]

- 921 ⁽⁴⁾ Elā iy ehl-i Kāşğar istimā‘ eyleñ beyān eyley
⁽⁵⁾ Ğarībī’niñ kitābın tab‘ kılğanım ‘ayān eyley
 922 ⁽⁶⁾ Arañızda qalıp bēş yıl tola şıdķ u şafā kördüm
⁽⁷⁾ Özünlerdin revā mu kim haķīkatni nihān eyley
 923 ⁽⁸⁾ Çü kördüm hāletinler hūb-zebānıñlar çüçük mergūb
⁽⁹⁾ Cihānda līk emes ma‘lūm dedim cüz’ī ‘ayān eyley
 924 ⁽¹⁰⁾ Zemīniñ çoñ yeri Asya anıñ hem merkezi Kāşğar
⁽¹¹⁾ Mūnāsibdūr ki merkezni muħabbetke nişān eyley
 925 ⁽¹²⁾ Çü dünyāda muşannif köp velīkin Kāşğarī nādir
⁽¹³⁾ Ğarīb fütkeni yaħşıdur ki ma‘lūm-ı cihān eyley
 926 ⁽¹⁴⁾ Emes men şı‘r fütküçi nè mevzūn söz aytķuçı
⁽¹⁵⁾ Şu harflerdin murād ol kim selāmını revān eyley

(16) Bulğaristān'nıñ Şumnı şehrıde Yoħānnes Avīdārānyān'nıñ (17) basmaħāneside basıldı te'rīħka hicretniñ 1320'side.

¹⁸ Kāşğar'nıñ 'İyd-gāhı

HATA - SEVAB

Şevāb	Hatā	Satır	Şahife
vuḥūş	çuveḥūş	16	9
emrini	emrni	14	13
çafıp	cafıp	5	15
sebedde	sepetda	3	20
yığaççı	yığaçı	7	26
kılmamışın	kılmışın	10	29
kesād	kesāt	6	32
menit	menet	9	37
tebiñini	tebiñni	10	37
yürüseñ	yürüsan	13	38
tāmçı	tahçı	13	41
menit	niyet	10	44
fikr-i ḥām	fikri ḥām	15	44
èliki	èlki	7	72
każm-ı ğayz	kaṭm-ı ğayz	1	84
kılsañ	kılsan	5	84
ķazıt	ķazıp	16	86
isten	estāñ	5	91
bardur	bar mu	2	97

istesen	estesen	14	98
üşte-ger	üşeste-ger	11	99
çü havfuñ	hūfuñ	4	112
biñ	bīñ	10	112

III. BÖLÜM

3. DİZİN-SÖZLÜK

3.1. Dizin Hakkında Açıklamalar

1. Çalışmamızın dizin bölümü, transkripsiyon harfleriyle aktarılan metin bölümündeki sözcükler ve bu sözcüklerin metin içindeki anlamlarını, çekimleriyle birlikte metinde bulunduğu yerleri kapsamaktadır. Metindeki ayet ve hadisler bu bölümün kapsamı dışında tutulmuştur.

2. Metinde yer alan sözcükler aldıkları eklerden ayrı; fiil veya isim kök ve gövdesi olarak madde başı yapılmıştır. Fiil kök veya gövdeleri “-” ile gösterilmiştir.

3. Dizde madde başı sözcükten sonra sırasıyla:

Yabancı dillerden alınan sözcükler <Ar., <Far. gibi gösterilmiştir.

Sözcüklerin alıntı olup olmadığı belirtildikten sonra metindeki anlamları 1., 2. şekilde gösterilmiş, sözcüklerin bu anlamların hangisini taşıdığını göstermek için sözcüğün sayfa ve satır numarasından sonra -1, -2 şeklinde gösterilmiştir. Mesela:

ahter: <Far. 1. Yıldız. 2. Talih, baht.

-3-

a. 99/04-1, 99/13-1

a.+ i 100/07-2

Dizde anlamı hakkında tereddüt ettiğimiz sözcükler (?) şeklinde gösterilmiştir.

Ses değişikliğine uğramış bazı sözcükler için ise yazıma bağlı kalınmış sözcüklerin doğru yazımları anlamla beraber verilmiştir.

Dizde sözcüklerin metinde ne sıklıkla geçtiği de -1-, -2-, -3- gibi rakamsal olarak ifade edilmiştir.

Son olarak ise sözcüklerin metinde geçtiği yerler ve bu sözcüklerin aldığı ekler gösterilmiştir.

Sözcüklerin metinde geçtiği yeri gösterirken şu yöntemler kullanılmıştır:

Metinde sayfa sayıları köşeli ayraç ([]) içinde gösterilmiş; dizinde ise bu işaret gösterilmeyerek sayfa sayısı rakamla verilip sonrasında taksim (/) işareti ile satır numarası belirtilmiştir. Sözcüklerin aldığı ekleri belirtirken isimlere gelen ekler için+; fiillere gelen ekler için - işareti kullanılmış ve sözcüklerin ek almış şekilleri yine sayfa ve satır numaralarıyla gösterilmiştir.

4. Dizinde sözcükler Latin alfabesi sırasına göre sıralanmış olup Arap harfleri göz ardı edilmiş ancak ğ, k, h gibi harfler g, k, h gibi benzer harflerden sonra ayrı madde şeklinde sıralanmıştır.

5. Dizindeki eş sesli sözcüklerden biri metinde fiil göreviyle kullanılmışsa bu sözcük isim olan maddeden sonra sıralanmıştır.

Çalışmamızın dizinler bölümünde “Ekler Dizini” başlığı altında bir bölüm daha bulunmaktadır. Bu bölüm dizin bölümündeki madde başı sözcüklerin aldığı eklerin alfabetik sıralanmasından oluşmakta ve eklerin metinde ne sıklıkla kullanıldığı hangi sözcüklere getirildiği bu bölümde gösterilmektedir. Ekler dizini - işareti ile 2. tekil şahıs emir kipiyle çekimlenen fiillerle başlamaktadır. Bu fiiller alfabetik olarak sıralanmış ve her sözcüğün metindeki yeri sayfa ve satır numaralarıyla gösterilmiştir. Ekler dizininde fiillere getirilen eklerin önünde “-”, isimlere getirilen eklerin önünde ise “+” işareti bulunmaktadır. Sözcük kök veya gövdesine getirilen ilk ek sözcükten ayrılmış sonraki ek/ekler ise ilk eke bitişik yazılmıştır:

-dim

dè-dim 37/01, 142/09

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi dè- fiil köküne getirilen ilk ek görülen geçmiş zaman eki -di ayrılmış ancak bu ekten sonra gelen 1. tekil şahıs eki ilk ekten ayrı gösterilmemiştir.

A

‘aceb: <Ar. Şaşmak, hayret etmek anlamına gelen soru zarfı.

-8-

‘a. 12/02, 126/04, 17/11, 20/12, 24/15, 60/16, 75/14, 84/02

‘acīb: <Ar. Çok acayip, tuhaf, garip, şaşırtıcı.

-1-

‘a. 65/09

aç-: Açmak.

-7-

a. 131/09, 79/08

a.- ar 39/15

a.- kıl 131/13

a.- maḳğa 131/11

a.- makıḳ 131/02

a.- tı 52/10

açıḡ: Açık.

-1-

a. 82/13

açıḡ: Acı.

-1-

a. 54/04,

açıl-: Açılmak.

-1-

a.- dı 26/12

adaş: Aynı adı taşıyanlardan her biri.

-1-

a. 23/01

‘adū: <Ar. Düşman.

-1-

‘a. 17/02

‘afv: <Ar. Af, bağışlama.

-2-

‘a. 80/05, 81/12

aḡız: Ağız.

-1-

a. 71/10

aḡrıḳ: Hasta, dertli.

-1-

a. 14/06

aḡz: Bk. aḡız.

-5-

a.+ ı 71/03

a.+ ıḡa 41/15

a.+ ıḡ 26/12

a.+ ın 45/14	a. 108/14
a.+ ını 44/13	a.- kıl 130/12
aḥaṣṣü'l-ḥaṣ: <Ar. En seçkin, en has, en âlâ	akız -: Bk. akıt-
-1-	-1-
a. 70/05	a.- ıp 76/12
aḥbāb: < Ar. Dost, bildik, tanıdık; sevilen kimseler, dostlar.	akıl: <Ar. Akıl, us.
-2-	-11-
a.+ lar 18/09, 26/05	50/08
aḥter: <Far. 1. Yıldız. 2. Talih, baht.	ʿa. 51/04, 116/03, 116/07, 116/09,
-3-	ʿa.+ dın 116/11
a. 99/04-1, 99/13-1	ʿa.+ ı 133/11
a.+ i 100/07-2	ʿa.+ ige 19/16
ak: Beyaz, ak.	ʿa.+ ımız 77/05
-1-	ʿa.+ ın 116/13
a.+ nı 5/08	ʿa.+ ını 116/04
akart -: Ak yapmak, ağartmak, aklaştırmak.	al -: Almak.
-4-	-43-
a. 100/09, 100/10	a.- dı 3/09, 4/15, 5/05, 5/11, 6/06
a.- ıp 46/03	a.- ğalı 16/08, 4/05
a.- ur 127/16	a.- ın 104/08
akıt -: Akıtmak.	a.- ğusın 14/06
-2-	a.- ıp 10/04, 26/14, 26/16, 3/15,
	33/04, 33/05, 33/08, 35/09, 37/03, 4/03, 4/07,
	4/11, 4/13, 40/16, 43/04, 44/07, 45/05, 49/01,
	53/09, 61/06, 62/12, 69/12, 70/01, 82/01

a.- ipdur 4/09	al: Ön.
a.- ma 134/14	-1-
a.- madı 7/13	a.+ıñğa 33/04
a.- maķ 29/16, 51/12	Allāh: <Ar. Allah, Tanrı.
a.- maķda 35/06	-1-
a.- maķğa 21/04, 37/04	A. 22/05
a.- map 131/04	altun: Altın.
a.- sa 85/15	-7-
‘alāmāt : <Ar. Alametler, nişanlar, izler.	a. 19/15, 25/03, 25/13, 26/16, 44/07, 5/10
-3-	a.+ ğa 24/09
‘a.+ dın 96/13	‘amā: <Ar. Kör.
‘a.+ dur 99/06	-1-
‘a.+ ını 132/06	‘a.+ ğa 122/03
‘alāmet : <Ar. İşaret, iz, belirti.	amān: <Ar. Emin olma, korkusuzluk, güven, emniyet.
-1-	-1-
‘a.+ miş 90/05	a. 123/03
ald: Ön, ön kısım.	‘amel: <Ar. İş, davranış.
-3-	-9-
a.+ ıma 37/02	‘a. 108/16, 13/13, 138/04, 21/14,
a.+ ımda 55/14, 56/06	79/07
‘aleyhi’s-selām: <Ar. Selam onun üzerine olsun.	‘a.+ din 115/02
-2-	‘a.+ durur 10/15,
‘a. 18/05, 30/12	‘a.+ ge 52/05

‘a.+ i 10/15

anç: Ona.

-26-

a. 103/15, 106/06, 107/05, 110/10,
112/12, 114/11, 137/15, 137/16, 140/12,
29/02, 33/06, 35/11, 40/06, 42/12, 44/08,
82/04, 83/15, 85/13, 87/01, 87/04, 91/15,
92/09, 95/04, 95/10, 97/05, 97/06

anca: Bk. ança.

-1-

a. 13/03

anç: Onun gibi, o kadar, o şekilde,
öyle.

-7-

a. 10/03, 18/03, 23/10, 24/03, 28/07,
29/14, 88/08

anda: Orada, orda.

-19-

a. 11/07, 11/11, 134/02, 141/08,
27/13, 28/12, 3/15, 30/02, 38/12, 4/13, 41/10,
5/11, 53/06, 67/09, 7/03, 7/08, 8/03, 83/09,
88/05

andağ: O şekilde, öyle, oradaki.

-4-

a. 130/14, 36/13, 50/10, 64/07

andın: Ondan.

-7-

a. 10/16, 100/08, 6/12, 63/16, 76/09,
9/16, 96/02

anı: Onu.

-35-

a. 100/06, 108/08, 109/05, 112/08,
116/08, 116/10, 116/12, 119/07, 125/13,
125/15, 138/02, 141/04, 141/09, 141/12,
20/05, 26/02, 28/10, 29/03, 31/02, 40/08,
48/04, 49/01, 5/14, 66/04, 79/09, 79/10,
82/14, 87/10, 88/06, 88/09, 88/16, 95/06,
97/04, 99/05, 99/14

anın: Onun.

-44-

a. 102/04, 104/04, 108/06, 109/14,
11/04, 11/15, 110/01, 110/05, 112/09,
112/13, 121/07, 136/10, 142/10, 18/16,
22/13, 27/12, 30/09, 38/06, 38/16, 41/01,
41/14, 44/12, 47/03, 47/04, 50/15, 53/09,
58/04, 61/07, 68/01, 68/07, 69/13, 84/13,
91/04, 98/13

a.+ dın 105/07, 106/12, 115/09,
17/06, 44/08, 48/02, 51/14, 63/12, 77/14,
97/10

arjla-: Anlamak, idrak etmek, kavramak, hatıra getirmek, anmak.

-17-

a. 131/02, 133/01, 138/03, 44/01, 47/12, 53/02

a.- ban 140/05, 70/04

a.- dı 76/01

a.- ğıl 121/13, 58/12

a.- ŋ 23/04, 65/01

a.- p 13/06, 8/10

a.- sun 139/16, 98/09

ara: 1. Ara, arasında; orta, meydan.

-64-

a. 100/14, 101/03, 101/08, 102/13, 102/14, 105/05, 106/11, 107/04, 108/07, 109/03, 11/01, 110/04, 113/06, 113/07, 114/04, 114/06, 115/10, 121/04, 123/01, 132/05, 133/13, 133/14, 133/16, 134/07, 136/08, 136/12, 138/13, 141/05, 141/11, 142/01, 15/09, 18/04, 2/10, 2/11, 3/08, 30/08, 49/06, 5/16, 50/06, 52/13, 57/03, 57/10, 62/11, 65/07, 65/10, 7/05, 76/05, 78/09, 79/07, 8/11, 81/05, 83/04, 84/12, 89/10, 91/13, 92/14, 95/13, 98/01, 98/02, 98/03, 99/03

a.+ ırızda 142/06

a.+ sıda 44/06

a.+ sının 28/03

‘arāba: < At, eşek, öküz gibi hayvanlar tarafından çekilen, yük ve insan taşıyan tekerlekli kara taşıtı.

-1-

‘a. 30/03

‘arak: <Ar. Rakı.

-1-

‘a. 60/08

arık: Arık, ark, su yolu.

-1-

a.+ ının 79/08

armağan: Armağan, hediye.

-1-

a. 109/13

‘aşā: <Ar. Uzun sopa, değnek, baston.

-1-

‘a. 12/02

‘asel-i şîrîn: Tatlı bal.

-1-

‘a. 56/02

‘aşr-ı şāh: Şahın devri.

-1-

‘a. 138/13	a.+ ıġa 4/02
‘arz-ı hāl: <Ar. Hālını bildirme.	Asya: Dünya üzerinde yer alan
-3-	kıtalardan biri
‘a. 76/11, 77/13, 96/09	-1-
aşhāb: <Ar. Sohbet edenler, dostlar,	A. 142/10
sahipler, sahabeler.	aş -: Aşmak, geçmek.
-1-	-3-
a.+ lar 26/06	a.- ma 43/08
aşl: <Ar. Asıl, esas, soy.	a.- maġıl 70/03
-3-	a.- tı 6/12
a.+ ı 131/05	aş: Aş, yemek, gıda.
a.+ ıġa 136/03	-2-
a.+ mı 27/12	a. 38/16
aşl-ı vatan: <Ar. Vatanın aslı.	a.+ ı 51/14
-1-	‘aşk: <Ar. Bir kimse veya bir şeye
a. 127/06	karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve baġlılık,
aşlā: <Ar. Hiçbir vakit, hiçbir zaman,	aşırını muhabbet.
hiçbir şekilde, kesinlikle, kat’iyen.	-3-
-2-	‘a. 79/09, 86/16
a. 16/15, 22/08	‘a.+ ın 88/16
asru: < Moğ. Çok fazla.	aşka:
-4-	-1-
a. 103/07, 112/16, 139/10, 64/08	a.+ dur 120/10
ast: Alt, temel, taban, aşağı.	aşla-: Yemek yedirmek, yemek vermek.
-1-	-1-
	a.- ġıl 93/13

‘aşr: <Ar. 1. Cemaatle kılınan namazlardan sonra veya manevi toplantılarda Kur’an-ı Kerim’den okunan ayetler.

-3-

‘a.+ ın 12/16, 79/01

‘a.+ nı 12/15

aşur -: Aşırmak, çıkarmak, geçirmek.

-2-

a.- mağ 67/06

a.- up 43/02

ağ: At.

-2-

a. 17/07

a.+ ın 5/06

at -: Atmak, fırlatmak.

-15-

a.- kanıda 71/03

a.- kuçı 128/02, 129/11, 5/13, 69/13,
70/01, 71/01, 71/05, 71/09

a.- kuçı.ğa 128/12, 71/08

a.- kuçı.nıñ 128/01

a.- mağıl 71/10

a.- mağ 66/03

a.- may 22/10

ata: Baba, ata, cet, muhterem, ihtiyar.

-2-

a. 31/02

a.+ ñ 43/11

‘atā: <Ar. Cömertçe verme, ihsan, bağış.

-5-

‘a. 2/07, 31/01, 59/07, 116/03,
122/01

atıl -: Atılmak, ateş edilmek; (silah) patlamak, ateş almak.

-3-

a.- gay 95/04

a.- mağ 94/06, 94/13

‘attār: <Ar. Aktar; güzel kokular ve yağlar satan kişi.

-6-

‘a. 32/02, 32/08, 34/11, 35/01, 6/07

‘a.+ ğa 35/04

‘attārлік: Aktarlık işi.

-1-

‘a. 33/13

ay -: Demek, söylemek, konuşmak.

-9-

a. 33/03

a.- dı 59/06	aylandur-: Döndürmek, dolaştırmak.
a.- ğan 12/12, 50/11	-1-
a.- ğanların 140/10	a.- ğanı 39/09
a.- ğıl 60/05, 89/11	‘ayş: <Ar. Hayatın zevkini çıkarma,
a.- maĝın 54/03	yiyip içme, zevk u safa, yaşama, yaşayış.
a.- mas 54/09	-5-
ayağ: Ayak.	‘a. 11/11, 129/02, 92/01, 92/03,
-6-	93/10
a.+ ı 44/02, 73/11, 73/12	‘ayş-ı cennet: <Ar. Cennet
a.+ ın 120/10, 44/03	yaşayışı,hayatı.
a.+ ını 137/14	-1-
‘ayān: <Ar. Açık, aşikâr, gözle görülür,	‘a.+ de 118/08
belli.	ayt -: Bk. ay-.
-14-	-7-
‘a. 103/09, 107/09, 142/05, 142/09,	a.- ay 112/05, 90/11
16/02, 3/12, 51/08, 54/02, 59/05, 60/12, 7/10,	a.- ıp 16/01
71/07, 8/04, 90/02	a.- kı 28/04
‘ayb: <Ar. Ayıp, utanılacak hâl ve	a.- kuç 142/14
davranış.	a.- tı 12/13
-1-	‘azāb: <Ar. Azap, ızdırıp, acı.
‘a. 27/09	-12-
ayıt-: Bk. ay-.	‘a. 78/09, 79/05, 87/13, 88/01, 88/03,
-3-	87/09, 88/13, 93/05, 93/11
a. 103/03, 103/04	‘a.+ ı 88/08
a.- mağda 8/02	‘a.+ ige 93/06

‘a.+ ın 88/11	-2-
‘azîz: <Ar. Muhterem, büyük.	ā. 120/06, 123/08
-1-	ābād: <Far. Bayındır, mamur, ābādan,
‘a. 29/16	şen, neşeli.
‘azm-i şāh: Şahın kararlılığı, azmi.	-1-
-1-	ā. 102/06
‘a. 34/05	ābādān: Bk. ābād
az-: Azmak, yoldan sapmak.	-1-
-2-	ā.+ ını 76/05
a.- ğanġa 122/04	ābādlık: Bayındırlık, mamurluk, ümran.
a.- ğannı 100/13	-1-
Ā	ā. 14/12
	ādem: <Ar. 1. Hz. Âdem. 2. İnsan,
	insanlık niteliklerine sahip olan olgun kimse.
	-6-
āb: <Far. Su.	ā. 108/01-2, 108/02-2, 2/08-2, 2/09-2
-5-	Ā. 9/09-1, 31/02-1
ā. 109/12, 6/02, 75/11, 79/06, 91/07	ādemiyet: <Ar. İnsanlık, beşeriyet.
āb-ı hayāt: Efsaneye göre yalnız	-4-
Hızır’ın içtiği, içeni ölümsüz kılan su, ebedî	ā. 35/14, 38/06, 38/14
hayat suyu, bengi su.	ā.+ de 108/06
-1-	‘ ādet: <Ar. Herkes tarafından uyulan
ā. 56/02	hal, olagelmiş, alışılmış şey, usûl, görenek.
āb-rû: <Far. Yüz suyu; şeref, haysiyet,	-4-
izzetinesis, iftihar vesilesi, övünç	‘ā. 127/05, 81/03

‘ā.+ i 22/01

‘ā.+ iḡ 54/07

āfāk: <Ar.Göğün yerle birleşmiş gibi görüldüğü kısımlar, ufuklar.

-1-

ā. 2/11

āğāz: <Far. Başlama, başlangıç, giriş.

-1-

ā. 2/05

āh: 1. Feryat, inilti. 2. Beddua. 3. Acı bildiren ünlem.

-11-

ā. 114/13-1, 125/11-3, 129/13-2, 132/14, 134/08-3, 80/03-1, 80/04-3, 81/09-1

ā.+ dın 134/12-2

ā.+ ġa 14/10-2

ā.+ iḡ 110/10-1

ā.+ nı 32/12

āh-ı pür-derd: Dertlinin ahı.

-1-

ā. 132/14

āheḡ: <Far. Demir, zincir, ahen.

-2-

ā. 18/07

ā.+ i 39/06

āhen-ger: <Far. Demirci.

-3-

ā. 16/01, 23/07, 3/11

āhen-gerān: <Far. Demirciler.

-2-

ā. 16/06, 19/06

āhenglik: Ahenkli, uyumlu, düzgün.

-1-

ā. 113/13

āhīr: <Ar Son, sonuncu, en sonra olan.

-2-

ā. 106/10, 44/08

āhīr: Bk. āhīr.

-1-

ā.+ iġa 99/07

āhīret: <Ar. Ahiret.

-6-

ā. 106/03, 106/09, 92/10, 93/02

ā.+ de 92/13, 93/05

‘ākībet: <Son, nihayet, encam; gelecek,

istikbal.

-8-

‘ā. 117/11, 118/12, 28/12, 64/11, 79/06, 91/02, 92/15, 93/10

‘ākīl: <Ar. Akıllı (kimse)

-8-
 ‘ā. 101/14, 102/03, 102/05, 106/05,
 108/11, 51/06
 ‘ā.+ i 100/14
 ‘ā.+ in 101/08
ālāyiş: <Far. Gösteriş, debdebe, tantana.
 -1-
 ā.+ im 122/17
‘alāmāt-ı fısk: <Ar. Kötü huyların,
 ahlaksızlığın işaretleri.
 -1-
 ā. 90/07
‘ālem: <Ar. Yerde ve gökte yaratılmış
 olan şeylerin bütünü, kâinat, evren, yeryüzü,
 dünya.
 -27-
 ‘ā. 127/09, 136/09, 2/08, 2/09, 49/06,
 83/04, 83/06, 84/12, 88/14, 91/13, 92/14
 ‘ā.+ de 101/01, 101/09, 119/04,
 133/09, 135/01, 93/08
 ‘ā.+ ğa 111/13, 134/13
 ‘ā.+ ge 100/03, 20/06, 32/03, 33/16,
 4/06
 ‘ā.+ i 105/05
 ‘ā.+ ni 135/02, 92/09

‘ālem-i zāhir: <Ar. Görünen âlem.
 -1-
 ‘ā.+ de 8/07
‘ālī: <Ar. Yüce, yüksek, ulu.
 -3-
 ‘ā. 111/04, 116/08, 87/07
āmīt: Yünü, üstüne yumak edip sarmak.
 -1-
 ā. 32/01
‘ār: <Ar. Utanma, utanç, hayâ, hicap.
 -1-
 ‘ā. 67/11
ārām: <Far. Durma, dinleme.
 -1-
 ā. 36/04
ārām-gāh: <Far. Dinlenme, eğlenme
 yeri.
 -1-
 ā. 74/07
ārāst: Bk. ārāste.
 -2-
 ā. 55/12, 99/09
ārāste: <Far. Bezenmiş, süslenmiş.
 -4-
 ā. 11/07, 55/03, 59/10, 65/09

ārāstlık: Düzenlilik, bayındırlık.

-1-

ā. 33/10

ārāyiş: <Far. Süs, bezek.

-2-

ā. 69/12

ā.+ i 33/15

ārzū: <Far. İstek, arzu

-1-

ā. 123/09

āsān: <Far. Kolay.

-2-

ā. 85/03, 85/04

āsāyiş: <Far. Rahat, huzur.

-6-

ā. 123/17

ā.+ i 129/03

ā.+ idin 123/04

ā.+ im 122/16

ā.+ iñ 123/13, 124/04

āstāne: <Far. 1. Bir tarikatın merkezi durumunda olan ve içinde kurucularının türbesi bulunan dergāh.

-1-

ā.+ side 76/08

āşikār: <Far. Belli, açık.

-2-

ā. 4/08, 8/07

āşiyān: <Far. Yer, ev, mesken, kuş yuvası.

-2-

ā. 59/06, 69/10

āşkārā: Bk. āşikār.

-1-

ā. 2/02

āteş-gede: <Far. Ateşe tapanların ibadet ettikleri mabet.

-1-

ā. 104/01

āvāre: <Far Serseri, başıboş gezen, işsiz, güçsüz.

-1-

ā.+ men 135/08

āyet: <Ar. Kur'an-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri.

-1-

ā.+ i 22/02

āyine: <Far. Ayna.

-1-

ā.+ sidür 104/10
āzār: <Far. İncitme, tekdir.

-2-

ā. 125/05

ā.+ durur 21/10

āzer: <Far. Ateş.

-1-

ā.+ de 118/07

B

bā'is: <Ar. Sebep olan şey, sebep.

-2-

b.+ durur 120/03

b.+ iğa 97/01

ba'zı: <Ar. Bazı, birtakım.

-2-

b. 141/08

b.+ sidur 12/12

bā-edeb: Edebiyat ile.

-1-

b. 141/14

bāfende <Far. Dokumacı.

-3-

b. 31/13

b.+ ge 32/08

b.+ ler 28/01

bā-kemāl: Olgunlukla, mükemmellik.

-2-

b. 109/03, 54/14

bā-libās: Elbise ile.

-1-

b. 41/08

bāb: <Ar. 1. Mesele, konu.

-1-

b.+ ıda 129/05

bāb-kār: Dokumacı.

-7-

b. 32/06, 4/03, 70/16, 82/08, 84/03

b.+ ğa 83/02

b.+ nı 82/07

bāc: <Far. Vergi.

-1-

b.+ nı 26/16

bād: <Far. Rüzgâr, yel, hava.

-2-

b.+ ğa 111/14

b.+ ını 16/03

bādbān: <Far. Yelken.

-1-

b.+ ıġa 30/06

bāfçı: Dokumacı.

-1-

b. 58/07

bāft: <Far. Doku, tekstil.

-1-

b.+ u 57/12

bāġ: <Far. Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.

-6-

b. 141/05, 9/11

b.+ ıda 47/14

b.+ ıġa 111/07, 95/05

b.+ nıġ 11/06

baġ: Baġ.

-2-

b.+ ı 68/12

b.+ ıdın 57/06

baġla -: Baġlamak.

-12-

b.- ban 97/12

b.- dı 19/08

b.- dıġ 33/08

b.- ġan 38/07

b.- ġay 68/01

b.- ġıl 121/14

b.- ġuġ 86/04

b.- ma 86/09

b.- mış 97/05

b.- p 48/07, 52/07

b.- saġ 81/08

baġlık: Baġlı.

-1-

b. 86/01

baġ(ı)r: Baġır, ciġer, sine, yürek, kalp,
gönül.

-2-

b.+ ı 68/10, 95/13

bahā: <Far. Deġer, kıymet, fiyat.

-2-

b.+ sıġa 68/02

b.+ sın 14/10

baġr: <Ar. Derya, deniz.

-2-

b.+ ide 125/03

b.+ ıġa 81/12

baġr-ı ġaflet: <Ar. Gaflet denizi.

-2-

b.+ de 128/13, 80/09

baḥşı: Katip, yazıcı, kitap yazan, ozan,
koşukçu.

-2-

b.+ lar 63/06

b.+ larğa 63/04

baḥşılık: Yazıcılık.

-1-

b. 118/06

baḥt: <Far. Allah tarafından ezelde
belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip,
uygun talih, ikbal, şans.

-1-

b.+ ımı 3/02

baḥ-: Bakmak.

-3-

b.- ar 50/05

b.- ıp 44/15, 49/14

baḥkāl: <Ar. Perakende olarak çeşitli
yiyecek ve temizlik maddeleri satan esnaf.

-8-

b. 115/01, 55/01, 56/07, 56/10

b.+ ğa 114/02, 55/05

b.+ lar 113/04

b.+ larını 113/03

baḥkāllık: Bakkal dükkânı işletme işi.

-1-

b. 55/13

bār: <Far. Yük, ağırlık veren şey, sıklet.

-1-

b. 133/11

bar: Var.

-32-

b. 10/13, 106/07, 107/05, 110/05,
112/13, 119/05, 119/08, 138/13, 139/07,
24/15, 24/16, 28/08, 42/13, 56/04, 67/09,
78/09, 83/12, 84/12, 88/08, 96/03, 97/03

b.+ dur 55/14, 62/05, 90/03, 91/04,
97/02, 98/11, 98/12

b.+ durur 10/13, 21/09, 93/02, 114/04

bar -: Varmak.

-5-

b.- ğan 22/03

b.- ın 63/03

b.- sa 33/04

b.- ur 91/02

b.- ur sen 75/04

bār-gāh: <Far. Girmek için izin
alınması gereken yer, izinle girilebilecek
makam, huzur.

-3-
 b.+ ıda 110/05
 b.+ ığa 109/04, 110/01
bār-ı mīve: Meyve mahsulü.
 -1-
 b.+ ler 55/14
bara: Konu, husus, hak üzeri.
 -1-
 b.+ sıda 142/02
barça: Hepsi, bütün, hep, tüm, tamamı.
 -30-
 b. 10/16, 140/10, 141/07, 17/06,
 19/06, 19/10, 19/11, 25/15, 31/12, 34/09,
 37/03, 37/07, 40/01, 46/10, 51/11, 82/12,
 87/10
 b.+ dın 3/02, 37/08
 b.+ ğa 36/05, 51/10
 b.+ ge 18/15
 b.+ lardın 26/03
 b.+ ızlarga 18/10
 b.+ sı 20/02, 24/02, 76/08, 76/11,
 77/07
 b.+ sın 141/09
Bārī: <Ar. “Her şeyi takdir ettiği şekle
 uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran, yaratan”

anlamında esmayihüsnaadan (Allah’ın en
 güzel isimlerinden)dir.

-2-
 b. 90/04
 B.+ din 83/10
barı: Hepsi, tamamı, barça.
 -12-
 b. 33/14, 47/15, 66/11, 66/14, 70/13,
 73/08, 76/01, 77/09, 139/15, 140/05, 140/09
 b.+ sığa 57/14
barmak: Parmak.
 -1-
 b.+ ğa 112/02
bas-: Basmak.
 -4-
 b.- ıp 20/04, 20/12, 43/13
 b.- ıpdur 23/06
basıl-: Basılmak.
 -2-
 b.- dı 142/17
 b.- ıp 142/01
basma: Basılmış damgalanmış, üzerine
 baskı yapılmış pamuklu bez, basma, basma
 işi kumaş.
 -3-

b. 102/09	b.+ ın 38/09, 55/10, 64/09, 64/12,
b.+ lar 34/04	64/13, 69/04
b.+ sını 50/15	b.+ ınğa 83/07
basmaçı: Basma, kumaş işi yapan kişi.	b.+ ını 133/06, 20/16, 41/14
-10-	b.+ ını 38/07
b. 100/12, 102/07, 49/10, 49/13, 5/03,	b.+ ını 69/10
50/13, 51/01, 51/07	b.+ ısıdın 74/05
b.+ ına 51/03	b.+ larına 41/04
b.+ nın 100/11	başak: Mızrakların ve okların ucuna
basmaخانه: Kitap vb. basılan,	geçirilen demir kısım, temren, peykan.
tabedilen yer, matbaa.	-1-
-1-	b. 106/16
b.+ de 142/17	başka: Ayrı, başka.
bastur -: Bastırmak.	-1-
-1-	b.+ dur 120/09
b.- ıncı 142/02	başkar -: Başarmak.
baş: Baş, kafa, ser, birinci, ilk.	-1-
-31-	b.- ıncı 100/13
b. 123/15, 133/05, 6/06, 77/12	başla -: Başlamak.
b.+ ı 139/03	-1-
b.+ ıdın 131/14	b.- ıl 127/14
b.+ ına 106/14, 119/06, 34/07, 37/10,	bâtim: <Ar.1. Bir şeyin içi, ortası, iç.
39/07, 41/12, 48/08, 69/13	-1-
b.+ ım 112/14	b.+ ına 41/01
b.+ ın 21/04, 82/02	bü: <Far. buy, koku.

-1-	b. 60/06
b. 134/14	bed-būy: <Far. Kötü koku.
bāz: <Far. Açık.	-1-
-1-	b. 136/01
b. 6/07	bed-būyluḡ: Kötü kokulu.
bāz-ı Rabbü'l-celīl: Ulu Tanrı'nın	-1-
doğanı.	b. 54/05
-1-	bed-gūyluḡ: Herkes hakkında kötü söz
8/14	söyleme, dedikoduculuk.
bāzār: <Far. Pazar kelimesinin eskiden	-1-
kullanılan asıl şekli, çarşı, alış veriş yeri.	b. 83/14
-7-	bed-gümān: <Far. Kötü zan sahibi,
b.+ ıda 37/09, 44/10, 50/14, 58/02,	vesveseli.
74/01	-1-
b.+ ıdın 54/16	b. 87/15
b.+ ımı 32/06	bed-ḥiṣāl: Kötü huylu.
bāzgān: Büyük çekiç (demirci çekici),	-1-
balyoz.	b. 67/05
-1-	bed-kārluḡ: <Far. İşi, davranışı kötü
b. 20/05	olma durumu, kötü işle uğraşma.
bed: <Far. Kötü, fena, çirkin.	-1-
-1-	b. 57/07
b. 57/07	bed-nümāy: <Far. Kötülük gösteren.
bed-aşl: Aslı, soyu kötü olan.	-1-
-1-	b. 71/14

bed-şekl: Kötü şekilli.

-1-

-1-

b. 10/11

b. 132/11

beḳā: <Ar. Ölmezlik, ölümsüzlük,

bedel: <Ar. Değer, fiyat.

ebediyet, ebedilik, bakılık, devam, istikrar.

-1-

-1-

b. 7/16

b. 135/01

beden: <Ar. Vücut, gövde.

beḳāsız: Ölümlü, sonlu, geçici.

-1-

-1-

b. 31/10

b. 93/03

bēglik: Beylik.

bēl: Bel.

-1-

-6-

b. 50/02

b.+ ge 24/08

behişt: <Far. Cennet, uçmak.

b.+ ige 48/07

-4-

b.+ in 68/01, 81/08

b. 56/05, 92/08

b.+ iḡ 121/14

b.+ din 44/07, 9/01

b.+ ini 51/02

behr: Bk. behre.

belki: Olabilir, muhtemel olarak.

-2-

-12-

b. 95/08

b. 135/16, 17/02, 21/01, 22/16, 36/16,

b.+ ini 84/06

38/10, 39/02, 40/14, 48/13, 68/12, 74/06,

behre: <Far. Pay, hisse, kısmet, nasip.

9/14

-2-

bend: <Far. Suyun önüne tutmak ve

b. 10/05, 75/03

biriktirmek için yapılan set.

behre-mend: <Far. Behredar,

-1-

nasiplenmiş.

b. 21/08

bende: <Far. Kul, köle, esir, tutsak,
bağlı kimse.

-2-

b.+ ga 98/03

b.+ ni 125/04

beng: <Far. Ban otu denen bitki ve
bunun afyon gibi uyuşturucu, keyif verici
tohumu.

-1-

b. 61/12

bengî: <Far. Esrarkeş.

-1-

b. 80/12

bêr -: Vermek.

-38-

b. 130/07, 94/04

b.- di 107/11, 89/13, 9/07, 9/10

b.- ey 35/13

b.- ge sen 111/14

b.- geni 53/11

b.- genide 61/05, 69/12

b.- gil 13/05

b.- ip 24/09, 28/03, 3/01, 31/14,
35/08, 37/04, 37/12, 44/10, 58/04, 72/08,
9/05, 99/11

b.- me 72/14

b.- mek 13/07, 85/03, 86/12

b.- se 40/15, 48/14, 90/04

b.- seler 32/10

b.- ür 49/02, 84/11, 85/01, 86/08,

86/14

b.- ürke 85/10

ber-şaraf: Bir yana, şöyle dursun.

-4-

b. 114/06, 114/07, 121/03, 60/02

berâber: <Far. Birlikte.

-1-

b. 23/02

berbâd: <Far. Kötü, fena, pis, çirkin.

-1-

b. 102/08

berkit-: Bağlamak, tutturmak
sağlamlaştırmak.

-1-

b.- ip 63/06

berr: <Ar. Kara, toprak.

-1-

b.+ inde 18/01

bes: <Far. Pes, yeter, yetişir, elverir,
kâfi.

- 3-
b. 116/04, 131/12, 75/08
besī: <Far. Çok, birçok.
-16-
b. 109/09, 110/01, 110/02, 112/13,
117/07, 121/12, 123/07, 132/13, 135/02,
139/05, 75/05, 85/02, 85/13, 92/13, 94/10
b.+ dūr 111/03
bēş: Beş.
-3-
b. 135/01, 142/06, 93/08
beşer: <Ar. İnsan, insan oğlu, insan türü.
-4-
b. 115/09, 116/07, 7/09
b.+ niḡ 5/06
beşīr: <Ar. Müjde getiren kimse, müjdeci.
-1-
b. 122/04
beter: Çok fena, daha fena, çok kötü.
-2-
b. 105/03, 138/02
beyf: <Ar. Satma, satış.
-1-
b.+ iḡ 36/01
beyf ü şirā: Alım satım, alış veriş.
-1-
b. 35/10
beyābān: <Far. Çöl, sahra, badiye.
-1-
b. 11/01
beyābān-ı ḡaflet: Gaflet çölü.
-1-
b.+de 135/08
beyān: <Ar. Açıklama, anlatma, söyleme.
-50-
b. 101/01, 103/08, 107/08, 109/08,
111/11, 115/06, 119/04, 119/09, 121/05,
121/06, 121/09, 121/11, 126/11, 128/08,
130/04, 132/06, 132/13, 138/09, 14/07,
140/10, 142/04, 16/07, 33/11, 36/03, 42/14,
51/07, 54/01, 58/12, 60/11, 71/08, 76/05,
77/13, 8/03, 82/15, 83/03, 85/05, 90/01,
94/04, 94/11, 95/14, 96/04, 97/13, 98/03,
98/06, 98/08
b.+ ı 136/04
b.+ ıda 142/03, 67/03, 76/10
b.+ ını 140/02

beyāz: <Ar. Kar renginde olan rengin adı, ak.

-1-

b. 7/06

beyhüdelik: Gereksizlik, faydasızlık.

-1-

b.+ ni 123/14

bèyik: Büyük.

-2-

b. 3/02, 116/10

bezm: <Far. Topluluk, meclis.

-1-

b.+ iğa 112/08

bī-bekā: Bekasız.

-2-

b. 76/03, 93/01

bī-bünyād: <Far. Temelsiz.

-1-

b. 76/04

bī-cān: <Far. Cansız.

-1-

b. 17/02

bī-çāre: <Far. Çaresiz.

-1-

b.+ men 135/07

bī-dād: <Far. Adaletsiz.

-1-

b.+ ıdın 106/04

bīdār: <Far. Uyanık.

-4-

b. 130/13, 130/14, 131/02, 131/03

bīdārlıg: <Far. Uyanıklık.

-4-

b. 130/04, 130/07, 130/08, 131/05

bī-dil: Dilsiz.

-1-

b. 118/07

bī-direng: <Far. Durmayan, dinlenmeyen, karar kılmayan, hızlı, çabuk.

-2-

b. 116/16, 48/04

bī-dirīg: <Far. Elinden geleni tam olarak yapan, esirgemedi yapan.

-1-

b. 20/16

bī-edeb: Edepsiz.

-1-

b. 83/09

bī-fenā: Kötülüğü olmayan.

-1-

b. 93/02	bī-kemāl: Olgun olmayan.
bīgāne: <Far. Yabancı, aşına olmayan.	-1-
-2-	b. 39/11
b. 62/02, 73/04	bī-nevā: <Far. Nasipsiz, zavallı, çaresiz,
bī-gümān: <Far. Şüphesiz.	mahrum.
-2-	-1-
b. 100/04, 33/12	b. 10/06
bī-ḥaber: Habersiz.	bī-niyāz: <Far. Duasız.
-2-	-1-
b. 14/15, 21/16	b. 110/08
bī-ḥadd: Hadsiz, sınırsız.	bī-nūr: Nursuz, ışksız.
-1-	-1-
b. 12/01	b.+ ğa 87/09
bī-ḥesāb: Hesapsız.	bī-şerm: <Far. Utançsız.
-3-	-1-
b. 110/03, 12/02, 93/06	b. 57/04
bī-ḥesab: Bk. bī-ḥesāb.	bī-vefā: Vefasız, sözünde durmayan,
-1-	dönek, sadakatsiz.
b. 34/04	-1-
bī-i'tibār: Değersiz, itibarsız.	b. 135/02
-1-	bidal: <Ar. Bir şeyi başka diğer bir
b. 24/16	şeyle değiştirme, tırampa etme.
bī-kaşab: Ketensiz, kamışsız.	-1-
-1-	b. 122/07
b. 34/03	bihī: <Ar. Ayva, bīḥ.

- 1-
b. 56/03
- bil -:** Bilmek.
- 29-
b. 103/13, 108/09, 116/10, 125/15,
136/09, 138/02, 141/10, 59/02, 95/07
- b.- e 22/05
b.- ge sen 47/15, 66/06, 90/10
b.- gil 116/08, 135/02, 42/05, 90/09,
93/01
b.- güm 101/09
b.- in 104/09, 133/08, 41/05, 63/08
b.- ip 80/14
b.- me 100/06
b.- medi 12/09, 21/12
b.- megen 104/04
b.- ür sen 112/02
- bile:** 1. Dahi, de; birlikte, ile.
- 97-
b. 10/02, 10/03, 10/04, 10/08, 102/04,
104/13, 108/13, 109/12, 110/10,
110/14, 118/04, 122/06, 122/12,
125/11, 13/13, 131/10, 132/10,
132/11, 136/14, 15/01, 18/07, 20/05,
20/06, 20/09, 20/10, 21/15, 22/06,
- 23/08, 23/10, 24/06, 25/07, 25/08,
25/15, 25/16, 26/13, 26/14, 27/07,
27/08, 29/14, 31/07, 31/08, 32/01,
32/11, 32/13, 33/01, 34/10, 34/13,
36/01, 4/04, 4/10, 34/05, 41/14,
43/02, 43/04, 44/10, 44/12, 44/13,
45/07, 47/04, 47/12, 47/13, 49/08,
5/09, 50/15, 51/01, 52/04, 52/05,
53/05, 54/08, 55/03, 55/09, 55/10,
62/06, 63/07, 64/01, 65/06, 68/04,
68/07, 69/13, 71/11, 73/09, 73/14,
75/06, 75/12, 78/16, 79/12, 79/15,
80/02, 80/03, 81/09, 81/10, 85/10,
88/09, 88/10, 89/01, 93/12
- bilek:** Bilek.
- 1-
b. 70/08
- bilündür-:** Bildirmek.
- 1-
b.- medi 87/11
- bīm:** <Far. Korku.
- 2-
b. 114/10, 84/10
- bīmār:** <Far. Hasta.
- 1-

b.+ lar 122/02

binā: <Ar. Bina, yapı.

-5-

b. 141/02, 88/10

b.+ sı 139/06, 88/14

b.+ sığa 36/07

bir: Bir.

-37-

b. 103/01, 103/10, 104/05, 116/02,
117/05, 129/10, 135/06, 137/11, 138/08,
140/01, 20/03, 25/06, 29/01, 3/08, 33/01,
37/05, 39/03, 43/09, 45/03, 48/02, 50/04,
61/09, 67/03, 7/10, 7/12, 70/10, 75/01, 75/16,
8/03, 9/07, 96/01, 97/06

b.+ ge 10/07

b.+ ni 3/04

birbiri: Birbiri, karşılıklı olarak bir
diğeri.

-2-

b.+ n 127/09, 33/06

birev: Her biri, birisi, bir kimse.

-20-

b. 13/05, 3/09, 3/11, 3/13, 3/15,
35/10, 5/05, 5/09, 5/13, 5/15, 6/03, 6/05,
6/11, 6/15

b.+ ge 3/01

b.+ ni 112/07, 112/11, 3/03

b.+ niğ 13/01, 45/08

bir: Biri.

-23-

b. 114/08, 114/09, 133/04, 133/05,
133/06, 136/13, 136/14, 137/01, 137/02,
60/03, 60/04, 60/05, 60/06, 60/07, 60/08,
7/13, 7/14, 8/07, 90/06, 77/13

b.+ din 114/05

b.+ niğ 7/13

b.+ niğiz 63/04

birsi: Birisi.

-6-

b.+ niğ 133/04

b.+ si 6/09, 7/14, 90/06

b.+ si 7/14, 90/06

birle: İle, birlikte.

-74-

b. 100/10, 106/15, 108/16, 109/08,
110/09, 115/10, 121/07, 127/12, 133/04,
135/11, 136/06, 136/10, 141/15, 15/08,
16/03, 16/11, 16/12, 17/04, 17/13, 18/03,
19/04, 2/02, 20/12, 21/02, 23/02, 27/06,
29/09, 30/01, 33/07, 35/10, 35/14, 36/11,

38/15, 39/12, 42/02, 44/04, 45/06, 45/10,
45/12, 47/03, 48/11, 57/05, 57/11, 58/13,
59/12, 6/10, 67/08, 67/14, 68/01, 7/09, 70/08,
70/13, 71/03, 71/05, 71/10, 72/03, 72/08,
77/14, 78/04, 78/14, 8/06, 81/16, 85/05,
88/16, 92/10, 94/02, 94/04, 94/12, 96/04

b.+ dūr 10/12, 36/05, 38/16, 59/01,
70/15

bisāt: <Ar. Halı, kilim, keçe, minder
gibi yere yayılan şey, yaygı.

-3-

b. 5/16, 63/11

b.+ ın 46/01

bisyār: <Far. Çok.

-3-

b. 86/05

b.+ dur 98/10

b.+ durur 86/03

bişi: Yağda kızartılmış küçük ekmek

-1-

b.+ ı 52/12

bīve: <Far. Dul.

-2-

b.+ ler 32/12, 70/15

biz: 1.1. Çoğul şahıs zamiri.

-36-

b. 23/01-2, 26/03, 40/03, 41/03,
78/06, 78/07

b.+ de 24/15, 24/16

b.+ din 33/15, 33/16, 18/02

b.+ din durur 18/01

b.+ ge 1/08, 115/06, 121/04, 121/08,
121/09, 132/04, 141/03, 141/04, 26/04,
42/03, 48/01, 58/10, 69/05, 77/02, 77/03,
78/09, 87/13, 96/15

b.+ iğ 62/05

b.+ lerde 24/03

b.+ lerge 12/01

b.+ ni 19/14, 58/11

b.+ niğ 60/13

bizār: <Far. Bıkış, usanmış, küskün.

-1-

b. 139/10

bol-: Olmak.

-167-

b. 108/11, 108/12, 120/11, 120/12,
121/04, 122/03, 122/05, 129/12, 136/06,
136/08, 141/14, 22/15, 22/16, 57/05, 78/14,
81/16, 83/03, 85/11

b.- ay 121/05

b.- dı 10/01, 106/08, 124/14, 127/07,
127/08, 140/12, 141/13, 20/14, 23/05, 29/07,
30/14, 33/13, 37/07, 39/02, 42/09, 46/10,
46/14, 5/09, 51/09, 52/12, 54/10, 54/13,
55/13, 59/08, 6/05, 6/15, 66/15, 7/03, 7/04,
7/10, 7/15, 7/16, 72/03, 73/09, 75/13, 76/02,
79/15, 9/06, 9/15, 91/13, 92/08, 95/02

b.- duş 12/08

b.- ğa sen 55/08

b.- ğaç 140/11

b.- ğan 114/03, 125/03, 128/13, 2/03,
2/04, 8/06, 80/09, 82/09

b.- ğanı 8/08

b.- ğay 134/10

b.- ğıl 113/05, 115/02, 122/04,
125/07, 47/10, 77/03

b.- ğusı 64/13

b.- ğusıdur 10/06, 31/09

b.- ma 131/07, 133/02

b.- madı 96/15

b.- mağıl 125/08, 57/05, 87/16

b.- masa 39/03, 52/01, 53/04, 53/06,
69/05

b.- sa 107/07, 11/09, 116/02, 116/07,
124/01, 125/12, 130/13, 14/11, 141/02,

141/07, 141/11, 38/03, 39/04, 48/03, 63/15,
65/04, 67/10, 69/09, 75/14, 75/16, 81/03,
83/04, 83/05, 91/01

b.- saş 81/10

b.- up 10/11, 104/05, 11/02, 11/09,
113/07, 127/05, 14/06, 14/15, 15/11, 20/11,
21/16, 25/01, 25/04, 26/07, 33/02, 33/16,
5/13, 6/08, 6/09, 61/09, 66/03, 66/04, 8/01,
80/13, 81/13

b.- up men 124/13, 68/03

b.- updur 10/10, 15/07, 31/11

b.- ur 117/11, 118/12, 134/03, 134/04,
134/05, 134/06, 22/01, 28/12, 41/08, 41/10,
53/04, 62/08, 63/11, 63/16, 64/11, 78/08

b.- ur érđi 88/14

b.- ur men 135/12

bostān: <Far. Bahçe, sebze bahçesi.

-2-

b.+ ıdın 135/15

b.+ lar 9/11

boyakçı: Boyacı.

-10-

b. 102/12, 104/09, 47/02, 47/06,
48/05, 48/12, 5/07

b.+ ğa 103/06, 48/10

b.+ nıñ 102/11	13/08, 130/07, 131/07, 131/10, 131/12,
boy(u)n: Boyun.	132/04, 132/10, 133/02, 133/09, 134/01,
-2-	134/07, 134/09, 135/01, 135/02, 135/09,
b.+ ıǵa 25/14, 41/06	136/08, 137/08, 137/09, 137/14, 137/15,
bölek: Başka, ayrı.	138/07, 138/08, 139/13, 140/07, 141/01,
-2-	141/05, 141/13, 15/04, 15/14, 19/09, 2/11,
b. 10/16, 88/06	23/04, 29/12, 3/08, 32/08, 33/07, 33/09,
böz: Bez.	35/05, 35/12, 36/15, 37/08, 39/10, 39/12,
-4-	4/06, 40/11, 41/02, 42/05, 42/09, 44/05,
b. 31/04, 31/07, 4/03, 4/04	44/14, 45/01, 45/09, 47/11, 50/06, 50/11,
bu: Bu.	51/06, 52/08, 52/12, 54/08, 57/10, 58/10,
-192-	58/13, 6/08, 63/02, 63/07, 66/01, 66/05,
b. 10/15, 100/03, 101/06, 101/09,	66/08, 67/04, 67/10, 67/13, 67/15, 68/03,
101/11, 102/12, 103/06, 103/12, 103/13,	69/05, 7/01, 7/05, 70/02, 70/06, 71/08, 71/13,
104/07, 105/11, 105/14, 106/05, 106/07,	72/13, 73/06, 74/08, 74/10, 74/13, 75/03,
106/09, 107/02, 107/06, 107/12, 108/09,	76/01, 76/02, 76/12, 78/02, 78/06, 78/08,
110/08, 110/11, 111/05, 111/12, 111/13,	78/12, 79/03, 79/04, 79/12, 80/08, 81/03,
112/03, 113/04, 113/05, 114/02, 114/14,	81/06, 81/07, 82/05, 83/02, 84/12, 86/07,
115/06, 116/06, 117/02, 117/10, 117/13,	87/03, 87/06, 89/06, 90/02, 90/05, 90/11,
118/05, 118/07, 119/13, 12/12, 121/11,	92/06, 93/01, 93/08, 94/09, 95/08, 96/03,
122/07, 122/16, 123/03, 123/06, 123/08,	96/09, 96/13, 96/15, 97/02, 98/17, 99/06,
123/12, 124/02, 124/14, 125/02, 125/05,	99/08
126/13, 127/01, 127/03, 127/09, 127/10,	b.+ dur 103/14, 114/12, 83/09, 94/14
127/11, 128/02, 128/04, 128/08, 128/09,	buǵday: Buǵday.
128/11, 129/05, 129/08, 129/10, 13/06,	-1-

b. 10/08	-1-
buğz: <Ar. Kin, nefret, düşmanlık.	b.- ar sen 124/08
-1-	burat-: Koklatmak.
b. 108/04	-1-
bul-: Bulmak.	b. 22/10
-2-	bur(u)n : Burun.
b.- dı 8/12	-1-
b.- ur sen 123/13	b.+ ığa 22/10
bula-: Karıştırmak, katıştırmak.	burüt: <Far. Bıyık.
-1-	-1-
b.- p 82/04	b. 6/06
bular: Bular.	buryā: <Far. Eski hasır.
-2-	-9-
b. 7/15, 7/16	b. 5/15, 124/05, 63/09, 63/11, 63/13,
bulğa-: Bk. bula-.	64/13
-2-	b.+ sıda 64/05
b.- p 52/11	b.+ sın 64/02, 124/07
b.+ dıñ 32/11	b.+ sını 62/12
bulğar: Deri.	buryācı : Hasırcı.
-1-	-9-
b.+ larını 74/01	b. 122/14, 124/05, 62/11, 63/01,
Bulğaristān: Bulgaristan.	64/01, 64/08
-1-	b.+ ğa 64/07
B.+ nıñ 142/16	b.+ nı 64/04
bur -: Burmak, bükmek.	b.+ nıñ 122/13

būy: <Far. Koku.

-1-

b. 57/06

būy-ı gül-āb: <Far. Gül suyunun

kokusu.

-1-

b. 96/11

būy-ı Hakk: Allah'ın izi.

-1-

b. +dın

buyur -: Buyurmak, emretmek, istemek.

-1-

b.- sa 45/03

buyru -: Bk. buyur-.

-5-

b.- ğan 12/15, 22/14

b.- sa 103/01, 103/10, 29/01

bülend: <Far. Yüksek, yüce, ulu.

-3-

b. 95/09

b.+ dür 130/06

b.+ lerni 47/08

bülendlik: Ululuk, yücelik.

-2-

b. 72/11

b.+ ke 118/09

bünyād: <Far. Bina, yapı.

-1-

b.+ nı 42/07

bürehne: <Far. Çıplak, yalın.

-2-

b. 30/16, 41/04

büt-hāne: <Far. Puthane, tapınak

-1-

b. 62/01

büt-hāne-kār: <Far. Puthaneye gidenler.

-1-

b. +1 28/10

C

cāh: <Ar. İtibar, makam, mevki, rütbe.

-5-

c. 125/10, 134/07, 138/14, 59/07

c.+ ğa 14/09

cāhil: <Ar. Bilgisiz, cahil.

-1-

c.+ i 100/15

cām: <Far. Cam, şarap kadehi.

- 4- c.+ nı 29/16
cān-penāh: <Far. Canın koruyucusu olan.
- c. 117/05
c.+ ıdın 128/03
c.+ ın 93/10
c.+ mı 105/12
- cāme-dūz:** <Far. Elbise diken kimse, terzi.
- 2- c.+ ler 10/11
cārī: <Ar. Akan, geçen, yürüyen, geçerli.
- c. 91/11
c.+ nı 91/09
cān: <Far. Can, ruh, sevgili.
- 37- c. 52/04, 9/14
cāy-ı cūş: <Far. Coşkunun yeri.
- c. 13/06, 14/14, 36/14, 37/03, 6/15, 84/11, 85/01, 85/03, 85/10, 85/12, 86/08, 86/09, 86/12, 86/14, 92/02
- c.+ dur 36/08
c.+ ğa 125/05, 21/10
c.+ ı 34/06, 56/09
c.+ ım 117/09, 85/02, 94/03
c.+ ın 33/08, 38/10, 79/02, 85/15, 86/01, 86/02, 86/04, 86/06
- c.+ ın 37/06
c.+ ınğa 74/12
c.+ ınızğa 63/08
c.+ ınmı 122/10, 86/10
- cān-ver:** <Far. Canlı.
- 1- c. 121/04
cān-ver: <Far. Canlı.
- 1- c. 88/15
cāy-ı namāz: <Far. Namazın mevkisi, yeri.
- 3- c. 126/01, 65/05
c.+ mı 65/09
cebe-dūz: <Moğ.+Far. Zırh, mühimmat, silah yapan.
- 2- c. 40/11, 91/10
cebeçi: Cebeci. Bk. cebe-dūz.

-5-	cehennem: <Ar. Günahkârların öldükten sonra ahirette azap görecekleri, cezalarını çekecekleri yer, tamu, duzah.
c. 4/09, 41/11, 41/15, 91/09, 93/11	
cebr: <Ar. Zorlama, zor kullanma, zor.	
-1-	-1-
c.+ din 132/09	c.+ ge 137/10
Cebrâ'îl: <Ar. Dört büyük melekten biri, Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek, Cibril.	cehl: Bk. cehâlet.
-1-	-2-
C. 31/03	c. 105/12
cedel: <Ar. Tartışma, münakaşa, ağız dalaşı.	c.+ in 56/06
-3-	cehr: <Ar. Sesi yükseltme, yüksek sesle okuma veya konuşma.
c. 15/12, 19/13be+nâgâh, 7/15	-1-
cefâ-dâr: Cefalı.	c. 137/01
-1-	celâl: <Ar. Yücelik, büyüklük, ululuk, azamet.
c.+sen 80/11	-1-
cefâ-kâr: Cefa eden, eziyet veren.	c. 125/09
-2-	cellâd: <Ar. İdam hükmünü yerine getirmekle görevli kimse.
c. 78/06	-1-
c.+ men 135/10	c.+ largâ 20/15
cehâlet: <Ar. Bilgisizlik, bilmezlik, habersizlik, cahillik, cehil.	cemm: <Ar. Topluluk, kalabalık.
-1-	-1-
c. 100/02	c. 64/11

cem^ʿ: <Ar. Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.

-1-

c. 33/03

cemā^ʿat: <Ar. Bir yere toplanmış insan kalabalığı.

-2-

c. 101/03

c.+ ler 26/06

cemāl: <Ar. Güzellik, yüz güzelliği, güzel yüz.

-2-

c.+ ığa 127/08, 69/12

cemī^ʿ-i ʿibādet: <Ar. Bütün ibadetler.

-1-

c.+ ğa 98/12

Cemşīd: İran'ın efsanevi dördüncü hükümdarı.

-1-

C. 104/11

cenāb: <Ar. Allah, peygamber ve bazı tarikat büyüklerine ait isim ve sıfatların başına getirilerek "hazret" manasında kullanılan saygı sözü.

-4-

C.+ ıda 110/11

C.+ ığa 109/06, 109/14, 110/03

cenān: <Ar. Kalp, yürek, gönül.

-1-

c. 134/10

cenāze: <Ar. Gömülmek üzere

hazırlanmış ceset, ölü, mevta.

-1-

c. 29/05

ceng: <Far. Savaş, harp.

-1-

c. 104/13

cennet: <Ar. Cennet, uçmak, behişt.

-2-

c. 9/15, 91/15

cerāhat: <Ar. İrin, yara.

-2-

c. + durur 44/03

c.+ nı 21/03

ceres: <Ar. Hayvanın boynuna takılan

çingirak, çan.

-1-

c. 25/14

cevāb: <Ar. Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

-53-

c. 100/15, 103/06, 107/11, 109/11, 111/09, 115/13, 117/13, 119/13, 121/03, 123/06, 126/15, 128/11, 130/07, 76/10, 78/11, 78/13, 85/08, 87/16, 89/13, 94/04, 94/09, 96/06, 96/10, 97/01, 99/11

c.+ ı 101/05, 103/05, 105/10, 107/10, 109/10, 111/08, 114/01, 115/12, 117/12, 119/10, 121/10, 123/05, 125/01, 126/14, 128/10, 130/10, 132/12, 78/10, 80/07, 83/01, 85/07, 87/14, 89/12, 92/05, 94/08, 96/05, 98/05, 99/10

cevāhir: <Ar. Elmas, yakut vb. değerli taşlar, mücevher.

-3-

c. 25/05, 25/12

c.+ ğa 27/03

cevāz: <Ar. İzin, müsaade.

-1-

c. 30/01

cevfe: <Ar. Boşluk, oyuk, iç; kalp.

-1-

c.+ din 81/15

cevher: <Ar. Var olan bir şeyin özü, esası, varlığındaki maya, gevher.

-1-

c.+ in 37/04

cevlān: < Ar. Dolaşma, gidip gelme, deveran.

-1-

c. 48/09

cevr: <Ar. Haksızlık edip incitme, eziyet, cefa, gadr, zulüm.

-2-

c. 123/07, 94/10

cezā: <Ar. Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık.

-1-

c. 13/12

cidāl: <Ar. Savaş, cenk, kavga.

-1-

c. 90/12

ciger: <Far. Karaciğer ve ak ciğerin ortak adı.

-1-

c.+ lerni 11/13

cihân: < Far. Evren, kâinat, kosmos,
dünya, yeryüzü.

-81-

c. 10/14, 30/15, 101/04, 108/03,
108/05, 108/12, 111/07, 117/06, 118/02,
127/05, 130/08,134/12, 135/03, 139/05,
139/10, 139/11, 140/03, 140/11, 19/05,
19/10, 23/09, 3/06, 3/12, 34/01, 34/06, 34/07,
39/01, 39/13, 4/04, 40/10, 41/06, 41/08,
42/10, 45/11, 47/14, 49/05, 5/12, 54/12,
57/04, 58/13, 6/08, 60/14, 66/07, 66/12, 7/09,
7/12, 70/14, 74/12, 74/13, 82/13, 88/12,
89/14, 90/03, 91/14, 92/03, 92/08, 92/10,
92/11, 92/12, 93/03, 95/15, 99/12

c.+ da 113/06, 142/09, 17/11, 19/04,
22/01, 27/01, 28/13, 29/10, 30/03, 69/09,
82/10

c.+ dın 117/09, 25/08, 77/10

c.+ ğa 33/15, 5/08

c.+ ıñ 36/07

c.+ nı 4/12, 88/10

c.+ nıñ 11/12, 139/06

cihân-kâr: <Far. Dünyalı, dünyaya
düşkün.

-1-

c. 30/05

cık: Çok, çokça.

-1-

c. 9/04

cild: <Ar. Deri, kap, kitap, meşin.

-1-

c.+ lerni 73/08

cild-i kitâb: <Ar. Kitap cildi.

-1-

c. 73/09

cilve: <Ar. 1. Kırıtma. 2. Tecelli,
görünme.

-3-

c. 124/04-2, 44/11-2, 82/06-1

cilve-ger: Cilveli.

-1-

c. 23/09

cilve-sâz: Bk. cilve-ger.

-1-

c. 45/12

cism: <Ar. Beden, gövde.

-1-

c.+ ıñ 85/15

cüş: <Far. Coşma, kaynama.

-2-

- c. 76/06, 88/16
- cūş-ı bahār:** <Far. Baharın coşkunuğu.
- 1-
- c. 118/12
- cübāz:** <Far. Yayık, yağ çıkarma tezgahı (cuwāz).
- 2-
- c. 110/13
- c.+ ını 52/05
- cübāzçı:** Yayık işçisi; yağ çıkarma tezgahında çalışan kimse (cuwāzçı).
- 7-
- c. 109/02, 110/13, 52/04, 52/08, 53/07
- c.+ ğa 109/11
- c.+ nı 109/01
- cüdā:** <Far. Ayır, ayrı düşmüş, ayrılmış.
- 1-
- c. 14/13
- cüft:** <Far. Çift, ikili.
- 1-
- c. 9/07
- cühūd:** <Ar. Yahûdi, çiftit.
- 1-
- c.+ lar 69/08
- cümle:** <Ar. Bütün, hep.
- 1-
- c. 18/09
- cünüb:** <Ar. Gerektiği halde gusül abdesti almadığı için dince temiz sayılmayan (kimse), cenâbet.
- 1-
- c. 80/12
- cürm:** <Ar. Suç, kabahat.
- 3-
- c. 81/03
- c.+ inğa 81/07
- c.+ ni 120/13
- cürm-keş:** Suç çeken.
- 2-
- c. 113/09
- c.+ ke 89/08
- cüst ü cū:** <Far. Arayıp sorma, araştırma.
- 2-
- c. 5/02, 70/08
- cüt:** <Ar. Cömertlik, ek açıklığı.
- 1-
- c.+ ı 81/16
- cüvān:** <Far. Genç, tâze, diri, canlı.

-1-

c. 98/09

cüz: <Ar. Bir bütünü meydana getiren

kısımlardan her biri, kısım, parça.

-1-

c. 87/10

cüz'î: <Ar. Cüzi, az, pek az.

-1-

c. 142/09

Ç

çaf-: Vurmak, çapmak, elle vurmak.

-3-

ç.- ıp 15/05, 16/15

ç.- maķ 94/07

çağla-: Su, köpürerek ve ses çıkararak
coşkun bir biçimde akmak.

-1-

ç.- ğay 68/02

çağz-ı virān-nişin: Viranede oturanın
korkusu.

-1-

ç. 139/07

çāh: <Far. Kuyu, çukur.

-2-

ç.+ dın 112/11

ç.+ ıĝa 124/13

çak-: Açıĝa vurmak, gammazlamak.

-1-

ç.- ıp 53/10

çal-: 1. (Müzik aleti) çalmak. 2.
Vurmak, atmak.

-2-

ç.- ğanı 72/12-1

ç.- ğanıda 62/11-2

çāre: <Far. İlaç, deva.

-4-

ç. 114/11, 114/12, 82/11

ç.+ sin 84/13

çarḥ: <Far. Felek.

-2-

ç.+ dındur 46/13

ç.+ ıĝa 58/03

çarḥ-ı cān-gah: <Far. Can evinin feleĝi,
çarkı.

-1-

ç.+ nı 32/13

çārşū: <Far. Çeşitli dükkânların bulunduğu, üstü açık veya kapalı alış veriş yeri.

-1-

ç.+ sıda 32/04

çay-ı cūş: Akarsuyun coşkunluğu.

-1-

ç. 40/07

çeh: Bk. çāh.

-1-

ç. 112/03

çek-: Bk. çek.

-1-

ç.- ip 30/02

çek-: Çekmek, uzatmak, dizmek,bağlamak; içmek, tartmak, sürmek.

-27-

ç.- er 114/06, 134/08, 92/13, 93/05, 93/08, 93/10

ç.- erdin 117/10, 118/05

ç.- ip 32/12, 75/10, 86/16

ç.- mey 128/04, 128/07, 129/01

ç.- meyın 129/09

ç.- se 123/12, 61/13, 85/02, 92/14,

97/09

ç.- sem 80/03

ç.- seņ 79/05, 81/09

ç.- ti 38/01, 47/06, 49/13, 60/02

çemen-zār: <Far. Çimenle örtülü yer, yeşilliklerle kaplı alan, çimenlik.

-1-

ç. 11/10

çepündi: Yonga.

-1-

ç.+ n 17/15

çer-mend: Sazlı, çalgılı.

-1-

ç. 63/05

çerā: <Far. Otlak.

-1-

ç. 18/16

çerāg: <Far. Fital, mum, ışık.

-4-

ç. 136/09, 22/09, 53/05

ç.+ ımı 104/08

çerm: Meşin, dövülmüş, cilalı deri.

-2-

ç. 6/10

ç.+ ni 50/05

çermeş- Karışmak, dolaşmak, çetrefil
bir hale gelmek, sarılmak,
dolanmak.

-1-

ç.- ip 85/12

çeşm: <Far. Göz.

-9-

ç. 131/04, 65/08

ç.+ i 131/01, 131/03

ç.+ in 131/09, 131/11

ç.+ ini 131/06, 131/08

ç.+ ni 125/15

çeşm-i binā: <Far. Gören göz.

-1-

ç. 101/02

çeşm-i kūr: <Far. Kör göz.

-1-

ç. 124/14

çeşm-i nem: <Far. Nemli göz.

-1-

ç. 95/13

çeyle- Çiğnemek, yoğurmak, tatmak.

-1-

ç.- p 6/14

çeyne- Bk. çeyle-.

-1-

ç.- p 37/08

çığıt(d): Çekirdek, kabuklu tohum,
pamuk tohumu.

-1-

ç.+ a 64/03

çık- Çıkmak, ayrılmak.

-13-

ç.- ar 100/07, 133/03, 45/13

ç.- ar miz 132/10

ç.- ğalı 95/05

ç.- ip 127/06, 30/13, 38/10

ç.- maḡga 112/13

ç.- maḡgadur 112/09

ç.- maḡı 86/06

ç.- tı 13/06, 44/07

çıkār-1. Çıkarmak, çıkmasına sebep
olmak. 2. Kaldırmak, yükseltmek.

-24-

ç. 133/08-1, 133/10-1, 133/11-1,
133/12-1, 133/14-1, 133/16-1, 134/02-1

ç.- dı 2/11-1, 3/08-1, 5/04-1, 9/01-1,
9/03-1

ç.- dıḡ 27/01-1

ç.- duḡ 18/03-1

ç.- ğanı 35/03-1, 37/13-2	ç.+ n 27/06, 91/07
ç.- ğanıda 39/07-1	çıyan: Çok ayaklılardan, sarımtırak
ç.- ğay 133/06-1	renkte, zehirli bir böcek.
ç.- ğum 48/04-1	-1-
ç.- ıp 16/04-1, 2/03-1, 53/08-1,	ç. 134/06
54/16-1	çiylik: Çiğlik.
ç.- sa 112/11-1	-1-
çile: <Far. 1. Yayın orta yerine	ç.+ dür 52/12
konulan ipek parça.	çoğ: Kor.
-1-	-1-
ç. 73/03	c. 20/05
Çin: Çin.	çoğ: Büyük, kocaman, iri.
-2-	-2-
Ç. 57/11, 61/01	ç. 29/12, 142/10
çiray: <Moğ. Yüz, çehre.	çoğ sözlüg: Büyük sözlü.
-1-	-1-
ç.+ ıñ 20/11	ç. 71/02
çirk: <Far. Kir, pas, pislik.	çü: bk. çün.
-1-	-65-
ç. 66/11	ç. 10/09, 102/09, 104/05, 107/13,
çit: Kenar, taraf.	11/15, 110/02, 115/08, 116/05, 116/07,
-1-	117/08, 12/03, 12/11, 12/13, 123/14, 124/07,
ç.+ lerin 14/04	125/10, 125/14, 138/13, 140/13, 142/08,
çivi: Çivi.	142/12, 15/05, 15/13, 16/08, 19/07, 19/15,
-2-	2/06, 2/08, 2/10, 20/15, 20/16, 21/11, 22/09,

23/06, 26/15, 27/05, 29/06, 3/11, 30/07,
31/02, 31/03, 31/05, 31/11, 32/08, 35/07,
36/11, 40/11, 42/06, 6/11, 6/13, 62/02, 67/04,
7/08, 71/07, 78/02, 78/11, 8/01, 81/10, 87/06,
87/08, 88/07, 89/13, 9/05, 9/16, 92/06, 99/13

çüçük: Lezzetli, güzel tadı olan, ekşi
olmayan.

-1-

ç. 142/08

çün: <Far. Çünkü, mademki, gibi, ne
vakit ki.

-3-

ç. 111/02, 3/14, 55/13

D

da'vā: <Ar. Dava, mesele.

-2-

d.+ nı 47/11

d.+ sıda 34/11

dāg: <Far. Kızgın demirle vücuda
vurulan damga, işaret, nişan.

-3-

d. 107/03, 40/06

dağdağa: <Ar. Gürültü, patırtı, telaş.

-3-

d. 48/06, 56/07, 71/04

dağı: Dahi, ve, yine, ile.

-34-

d. 114/07, 114/12, 119/14, 122/04,

140/01, 140/16, 17/03, 17/04, 28/14, 29/04,

31/09, 31/10, 34/03, 34/04, 40/09, 42/11,

49/08, 56/03, 56/04, 57/12, 60/02, 63/06,

63/14, 65/05, 67/09, 67/10, 70/16, 71/14,

74/10, 84/11, 85/06, 95/02, 98/09, 99/06

dāğla-: Dağlamak, ateşle yaralamak,
kalıcı şekilde iz bırakmak.

-3-

d.- ğan 38/08

d.- ma 86/10

d.- rdın 87/01

dağı: Bk. dağı.

-1-

d. 75/12

dām: <Far. Ağ, tuzak.

-1-

d.+ ğa 74/13

dām-fürüşlük: Ağ satan.

-2-	d.+ im 50/08
d. 39/05, 46/03	dañla- : Övmek, methetmek.
dām-ı belā : Bela tuzağı.	-2-
-1-	d.- mağdur 51/05
d. 74/12	d.- p 12/11
damag : Damak.	dār : <Ar. Birkaç bölümden ibaret
-1-	mesken, ev, konak.
d.+ ıñnı 134/14	-1-
dānā : <Far. Âlim, bilgin, bilgili, bilen	d.+ ğa 61/14
kimse.	dār : <Far. İdama mahkûm olanların
-1-	asıldığı darağacı.
d. 101/01	-1-
dāne : <Far. Tane.	d. 112/14
-7-	daruğa : <Moğ. Şehir, kasaba ve
d. 9/09	köylerde işlere hâkim durumda olan,
d.+ ler 24/13	güvenlik, ahlâk, vergi toplama vb. hususlarla
d.+ lerni 15/06, 51/16	görevli kimse.
d.+ ni 10/07, 9/01	-1-
d.+ sin 79/07	d.+ dur 110/04
dāne-rîz : <Far. Tane saçan, tohum	daş : Taş.
serpen.	-4-
-1-	d. 17/15, 38/15, 4/08
d. 8/01	d.+ ıdın 39/06
dāniş : <Far. Bilgi, ilim, irfan.	Dāvud : <İbr. Hz. Davud.
-1-	-1-

D. 21/11

dāyim: <Ar. Daim, her zaman, sürekli.

-1-

d. 26/13

dê-: Demek, söylemek.

-126-

d.- ben 15/12, 39/15, 52/02, 8/13

d.- di 101/06, 103/06, 105/11, 107/12,

109/03, 111/04, 111/11, 112/06, 114/02,

115/05, 115/14, 117/03, 117/13, 118/07,

119/02, 119/11, 121/04, 121/11, 122/08,

122/14, 124/11, 125/02, 129/10, 132/04,

133/01, 139/13, 28/05, 32/09, 35/05, 39/10,

41/07, 42/03, 44/14, 46/05, 48/12, 51/03,

52/09, 52/10, 55/06, 58/06, 60/03, 60/04,

60/05, 60/06, 60/07, 60/08, 61/09, 63/02,

64/07, 66/02, 67/05, 68/09, 70/02, 71/08,

72/13, 74/08, 78/02, 78/13, 80/08, 83/02,

84/14, 85/08, 87/07, 87/15, 91/12, 91/15,

92/07, 96/12, 97/12, 99/12

d.- diler 77/11

d.- dim 142/09, 37/01

d.- diñ 12/09, 12/10, 14/16

d.- ge sen 61/11

d.- gen 100/04, 18/12, 30/10

d.- gey 45/08

d.- gey sen 33/07, 35/11, 45/05,

116/12

d.- me 68/10

d.- megil 47/11

d.- mek 138/09, 142/02, 90/08

d.- mes 108/02, 50/12

d.- mey 36/14, 36/16, 59/02, 68/12

d.- miş 128/09, 83/11

d.- p 100/06, 141/09, 20/07, 35/09,

35/13

d.- r 62/01, 62/02, 99/05

d.- r êmiş 99/06

d.- rsen 20/01

d.- se 103/02, 103/11, 104/06, 13/05,

32/10, 97/07, 99/14

d.- señ 101/09, 112/14, 120/05,

127/12, 86/08, 98/15

d.- sen 109/14

d.- yin 92/07

def: <Far. Tef.

-2-

d.+ ini 62/14

d.+ lerin 63/06

def^c: <Ar. Savma, savuşturma, kovma.

-3-	40/01, 40/06, 43/11, 51/16, 56/08,61/10,
d. 82/14	91/07
d.+ iğa 82/11, 83/12	d.+ dür 51/13
defn: <Ar. (Ölü için) Gömme,	delîl: <Ar. Kanıt, insanı aradığı
gömülme.	gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare.
-1-	-2-
d. 87/08	d. 31/04, 9/06
dêgil: Değil.	dem: <Far. An, zaman.
-12-	-6-
d. 101/02, 102/01, 102/02, 108/10,	d. 106/02, 122/10, 137/10, 16/03,
117/11, 135/05, 38/04, 47/09, 80/06,82/12,	30/01, 37/12
82/14, 90/12, 115/11	demî: <Far. Bir zaman, bir an, bir
dehen-dem: < Ağız ile, ağızıyla.	soluk.
-2-	-1-
d. 16/03, 23/10	d. 105/04
dehr: <Ar. Dünya, cihan, âlem.	derd: <Far. Dert, sıkıntı.
-16-	-2-
d. 120/12, 121/04, 122/16, 123/01,	d. 132/13
123/03, 123/08, 125/10, 127/11, 128/04,	d.+ din 120/13
133/13, 135/09, 136/08, 141/05, 79/07, 8/11	derd-i ser: <Far. Sıkıntı, dert.
d.+ din 134/14	-1-
dêk: Gibi, kadar.	d. 14/06
-18-	derd-i sūz: <Far. Dert ateşi.
d. 89/04, 133/11, 133/12, 133/16,	-1-
17/12, 23/05, 25/04, 26/07, 26/08, 38/09,	d. 110/09

dergāh: <Far. Tekke.	d. 31/11, 41/10
-1-	dēy-: Değmek; ulaşmak, erişmek,
d.+ ığa 119/03	dokunmak, isabet etmek.
dervāze: <Far. Kale ve şehirlerin,	-1-
külliyelerin büyük giriş kapısı.	d.- digünçe 85/14
-1-	dihkân: <Far. Çiftçi, köylü.
d.+ ge 16/09	-10-
deryā: <Far. Deniz.	d. 12/03, 15/13, 39/01, 78/02, 79/05,
-1-	79/11, 8/01
d.+ ğa 28/11	d.+ da 10/13
dest: <Far. El.	d.+ ğa 78/11
-2-	d.+ ıj 78/01
d.+ ıj 75/04, 112/02	dihkânçılık: Çiftçilik, köylülük.
dest-gîr: <Far. Elden tutan kimse,	-8-
yardımcı	d. 10/01, 10/15, 3/09, 78/04, 79/04,
-2-	9/03, 9/06
d. 122/03, 79/14	d.+ dur 79/03
devā: <Ar. Derman, şifa.	dil: <Far. Gönül, yürek.
-3-	-78-
d. 101/11, 113/11, 44/02	d. 104/10, 131/04, 131/14, 74/04
devr: <Ar. Devir, zaman.	d.+ de 112/09, 124/12, 84/11
-1-	d.+ din 95/08
d.+ i 51/13	d.+ le 58/09
dey: <Far. Aralık ayı, kış.	d.+ ğa 118/12, 124/15
-2-	d.+ i 108/04, 110/06, 138/14, 76/06

d.+ ide 101/12, 102/02
 d.+ ideki 65/12
 d.+ im 111/06, 117/09, 121/07,
 124/14, 36/10, 63/10, 65/08
 d.+ iñ 101/11, 102/06, 104/07,
 104/11, 106/01, 107/03, 108/15, 110/13,
 112/15, 112/16, 116/14, 120/14, 122/11,
 123/09, 123/12, 124/01, 127/12, 127/15,
 129/06, 131/01, 131/03, 131/06, 131/08,
 131/09, 131/11, 131/13, 36/02, 55/11, 75/08,
 81/14, 83/05, 88/15, 91/06, 91/07, 94/12,
 95/09, 96/07
 d.+ iñdin 124/03
 d.+ ini 71/05, 72/06
 d.+ iñni 100/10, 118/13
 d.+ iñniñ 86/15
 d.+ lerga 78/03
 d.+ ni 109/12, 118/14, 124/05, 85/06,
 89/01, 89/07, 95/07, 96/04, 97/04
dil-âzârlıg: Kalp kırıcılık.
 -1-
 d. 117/07
dil-dâr: <Far. Gönlü kendine bağlamış
 olan kimse, sevgili.
 -1-

d.+ nı 86/14
dil-dârlıg: Sevgililik.
 -1-
 d. 92/15
dil-efgâr: < Gönlü yaralı.
 -1-
 d.+ ğa 115/14
dil-h^vâhiş: <Far. Gönül isteği.
 -1-
 d.+ i 129/04
dil-i şâf: Temiz kalpli.
 -1-
 d. 108/12
dil-küşe: <Far. Gönül açan (*dil-küşâ*).
 -1-
 d.+ sin 134/11
dil-siyeh: <Far. Gönlü kara.
 -3-
 d. 119/12, 39/11, 51/04
dimâg: <Ar. Beyin, akıl, şuur.
 -7-
 d.+ ıĝa 139/14, 34/10
 d.+ iñda 116/02, 75/16
 d.+ iñĝa 96/11
 d.+ ını 136/01

d.+ nı 34/13	d. 77/11
dīn: <Far İman, inanç.	dirīgā: Çok yazık, eyvahlar olsun.
-5-	-2-
d. 115/11, 12/10, 62/02	d. 77/11
d.+ ğa 62/03	dīvār: <Far. Duvar.
d.+ iñni 81/06	-3-
dīnār: Altın liranın dörtte biri	d.+ ğa 61/13, 90/13
değerinde olan eski bir para.	d.+ ıdaki 61/04
-1-	dīvārлік: Duvarlı.
d.+ lar 122/01	-1-
dirāz: <Far Uzun.	d. 4/12
-3-	diyānet : <Ar. Dindarlık, dīnin
d. 120/02, 29/07, 37/10	hükümlerine uyma ve bu hükümlerin
dirāzlık: Uzunluk.	gerektirdiği gibi hareket etme, din.
-1-	-4-
d. 67/02	d. 49/02
dirēm: <Far. Dirhem, gümüş para, akçe.	d.+ de 49/05
-1-	d.+ ni 49/04, 55/12
d.+ ni 27/06	diyār: <Ar. Memleket, ülke, belde, el.
direng: <Far. Gecikme, oyalanma,	-4-
durup bekleme, yavaşlık.	d. 96/02, 97/07
-1-	d.+ ı 57/03
d. 120/02	d.+ ığa 98/15
dirīg: <Far. Eyvah, yazık.	dost: <Far. Dost.
-1-	-7-

d. 111/06, 119/03, 129/09
d.+ lar 8/09, 91/12, 92/04, 93/07
du`ā: <Ar. Du`a, yakarış, niyaz.
-3-
d. 141/14, 141/15, 22/03
dū-çār: <Far. Uğramış, tutulmuş,
yakalanmış.
-1-
d. 82/09
dūd: <Far. 1. Duman. 2. Gam, tasa,
keder.
-6-
d. 129/12-1, 20/11-1, 35/03-1
d.+ ı 79/15-2, 89/02-2
d.+ mı 129/14-1
dūr: <Far. Uzak.
-2-
d. 119/07
d.+ dur 103/15
dü: <Far. İki.
-1-
d. 127/09
dügāt (?): <Far. Mürekkep hokkası,
düget.
-2-

d. 69/07
d.+ ni 69/11
dükân: Bk. dükkân.
-4-
d.+ ğa 22/02
d.+ ımda 56/05
d.+ imġa 34/08
d.+ inġa 20/13
dükkân: <Ar. Dükkân, işyeri.
-6-
d.+ da 60/04
d.+ ıda 31/14, 39/05, 46/04, 71/01
d.+ ımda 34/02
dülbendlıġ: Tülbentli.
-1-
d. 67/13
dümdār- ı kevkeb: <Far. Kuyruklu
yıldız.
-1-
d. 100/05
dünbe: <Far. Koyun kuyruġu.
-1-
d.+ sini 54/15
dünki (?): Bir gün önceki güne ait,
dünkü.

-1-

d. 47/04

dünyā: <Ar. Dünya, evren.

-18-

d. 107/04, 118/01, 123/12, 134/07,

3/08, 30/14, 68/02, 76/03, 87/03, 87/04

d.+ da 134/01, 134/09, 142/12, 92/01

d.+ dın 126/07

d.+ ğa 133/02

d.+ nı 91/15, 93/01

dür: <Far. İnci.

-1-

d.+ ler 24/06

dürüst: <Far. Dürüst, doğru.

-1-

d. 36/01

düşmen: <Far. düşmān.

-4-

d. 91/14

d.+ i 123/13, 92/03

d.+ leri 92/01

düşvār: <Far. Zor, güç.

-1-

d. 86/06

düşvārlıĝ: Zorluk, güçlük.

-1-

d. 66/05

düzluĝ: Düzlük, doğruluk, dürüstlük.

-1-

d.+ uñ 42/04

E**e'ālī:** <Ar.Şerefli, yüksek ve büyük kimseler.

-1-

e. 115/08

ebleh: <Ar. Akli kıt, ahmak, alık, bön (kimse).

-1-

e.+ i 101/03

ecel: <Ar. Hayatın sonu, ölüm zamanı.

-4-

e. 30/06, 74/11, 75/01, 85/14

edā: <Ar. Üzerine borç olan veya borç hükmünde bulunan şeyi yerine getirme, yapma, ifa etme, icra etme.

-7-

e. 101/10, 12/14, 12/16, 121/08,
65/10, 79/01, 79/11

edeb: <Ar. Terbiye, uygun davranış,
incelik.

-5-

e. 57/05, 57/06, 77/14, 78/14, 94/02

ednā: <Ar. Çok (daha, en, pek) aşağı,
adi.

-3-

e. 10/16, 115/09

e.+ durur 10/16

efḍal: <Ar. Çok (daha, en, pek)
faziletli, çok üstün.

-3-

e. 130/04

e.+ i 107/14, 98/11

efḡān: <Far. İztırapla bağırma,
haykırma, feryat.

-1-

e. 20/06

efrāste: <Far. Yükselmiş, yükseltilmiş,
yukarı kalkmış, yukarı kaldırılmış.

-3-

e. 32/05, 46/02, 64/03

efsāne: <Far. Asılsız, hayal mahsulü
hikâye, söylence, masal.

-3-

e. 16/01, 16/03

e.+ siniñ 23/13

efsāneliḡ: Efsaneli.

-1-

e. 38/04

eger: <Far. Eğer, şayet.

-68-

e. 100/05, 106/09, 107/07, 108/07,
109/13, 110/07, 112/11, 114/10, 116/09,
116/11, 118/03, 120/01, 125/12, 126/03,
127/02, 131/05, 133/11, 133/13, 133/15,
136/07, 137/05, 138/01, 14/05, 14/11,
141/05, 141/07, 141/11, 22/05, 26/15, 27/11,
28/13, 38/03, 39/03, 40/05, 40/07, 40/15,
45/07, 52/01, 53/04, 53/06, 58/08, 60/15,
62/03, 69/05, 69/07, 69/09, 75/01, 79/09,
80/10, 81/01, 82/05, 83/04, 83/07, 84/05,
85/02, 85/11, 86/03, 86/05, 86/07, 88/11,
90/14, 91/03, 96/01, 97/07, 97/09, 98/14,
99/04

egerçi <Far. Her ne kadar, ise de, gerçi.

-1-

e. 104/01
egil-: Eğilmek.
 -2-
 e.- gen 90/16
 e.- se 90/14
ehl: <Ar. 1. Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemaat.
 -30-
 e.+ i 136/12, 141/01, 41/06, 57/11, 61/01, 74/13, 90/03, 91/14, 92/11, 96/12
 e.+ ide 19/10
 e.+ idin 138/02, 139/10
 e.+ iğa 139/08, 139/09, 142/03, 39/13, 54/12, 59/08, 67/11
 e.+ ige 3/06, 49/07
 e.+ ini 66/12, 88/02, 90/10
 e.+ iniş 135/16, 34/06, 70/16, 89/09, 96/14
ehl-i ‘ālem: <Ar. İnsanlar.
 -1-
 e. 51/12
ehl-i dil: Gönül adamı, gönlünde birlik ve huzur zevkini bulan, gerçeği idrak

etmekten gelen gönül zenginliği ve müsamahaya sahip (kimse), irfan sahibi, arif.
 -1-
 e.+ i 36/12
ehl-i fākih: <Ar. Fıkıh ehli.
 -1-
 e.+ ğa 36/15
ehl-i hācāt: <Ar. Hacetler ehli.
 -1-
 e. 63/14
ehl-i hāl: <Ar. Gönlü Allah aşkı ile dolu olan.
 -3-
 e. 102/13, 112/06, 129/10
ehl-i inşāf: <Ar. Merhamet sahibi.
 -2-
 e. 108/03, 108/11
ehl-i Kāşğar: Kaşğarlılar.
 -1-
 e. 142/04
ehl-i rāz: Gizleyen, saklayanlar, sır sahipleri.
 -1-
 e. 65/06
ehl-i ‘uqbā: Ahiret ehli.

-1-	-1-
e.+ ğa 92/11	e. 68/14
ejdehā-yı demān: <Far. Saldırgan ejderha, büyük yılan.	emānet: <Ar. Güvenilen kimseye bırakılan şey, emanet.
-1-	-1-
e. 134/05	e.+ ke 81/04
ekber: < Ar. Büyük, en büyük.	emīn: <Ar. İnanılır, güvenilir.
-1-	-1-
e. 99/14	e. 41/10
ekl: Yeme, yemek.	emīr: <Ar. Bey, emir.
-1-	-2-
e. 59/04	e. 140/07, 77/03
Ekremü'l-Ekremīn: Ekremlerin ekremi olan Cenâb-ı Hak.	emīrlık: Emirlik, beylik.
-1-	-1-
E. 135/14	e. 76/07
elā: <Ar. “Gözünü aç, dikkat et, bilmiş ol, bak” anlamında Arapça tembih edatı.	emr: <Ar. Emir, buyruk
-1-	-8-
e. 142/04	e. 12/13, 13/08, 140/09, 78/06, 97/08
elem: <Ar. Keder, acı, üzüntü.	e.+ ige 14/14
-3-	e.+ ini 12/14, 13/14
e. 129/09, 62/07, 89/03	emrūd: <Far. Armut.
elvedā': <Ar. Uzun ayrılıklar başlarken kullanılan vedalaşma sözü.	-1-
	e. 56/03
	enār: <Far. Nar, kırmızı.
	-1-

e. 56/03

enbiyā: <Ar. Nebiler, peygamberler.

-1-

e. 18/16

encīr: <Far. Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, geniş ve dilimli yapraklı, sütlü, bazıları tırmanıcı olan ağaç veya ağaççık ve onun meyvesi.

-1-

e. 11/05

encümen: <Far. Cemiyet, meclis, komisyon.

-2-

e. 23/11, 28/02

encümen-i pīr: <Far. Pirlerin, yaşlıların encümeni.

-1-

e. 11/08

endāze: <Far. Ölçü, mertebe, derece.

-1-

e.+ si 41/14

endişe: <Far. Kaygı, tasa.

-5-

e. 86/12

e.+ miz 40/04

e.+ ni 27/04

e.+ sin 3/10, 60/12

engüşt: <Far. Parmak.

-1-

e.+ iğa 37/11

enhār: <Ar. Nehirler.

-1-

e.+ nı 9/14

enīs: <Ar. Dost, arkadaş, sevgili.

-1-

e. 48/15

ercümend: <Far. Saygıdeğer, saygın, değerli.

-1-

e. 10/12

erhamerrāhimīn: <Ar. Merhametli olanların, esirgeyenlerin en merhametlisi (olan Allah).

-1-

e. 138/06

erit-: Eritmek.

-1-

e.- üñ 24/13

erre: <Far. Bıçkı, testere.

-2-

e. 26/08	-8-
e.+ sin 82/01	e. 110/10, 131/10
ervāh: <Ar. Ruhlar, canlar.	e.+ in 74/03, 74/08
-1-	e.+ ini 116/16, 132/14, 87/02
e. 22/10	e.+ ni 93/09
esb: <Far. At.	eşk-bār: <Far. Yağmur gibi gözyaşı
-2-	döken, çok ağlayan.
e.+ lergā 73/13	-2-
e.+ lerni 30/04	e. 110/06, 136/14
esbāb: <Ar. 1. Sebepler. 2. Elbise.	eşref: <Ar. Çok şerefli.
-6-	-1-
e. 15/04-1, 40/15-2, 9/03-1	e.+ i 115/11
e.+ ğa 86/01-1	eşrefü'n-nāslık: <Ar. Yaratılmışların en
e.+ in 40/16-2	şerefli olan insanlık.
e.+ lar 18/10-2	-2-
esir: <Ar. Esir, tutsak.	e. 33/12, 34/11
-2-	eṭvār: <Ar. Tavırlar, hâl ve hareketler.
e. 37/07, 51/11	-1-
eski: Eski.	e.+ mı 21/14
-2-	evkāt: <Ar. Vakitler, zamanlar, çağlar.
e. 46/09, 90/13	-1-
eşcār: <Ar. Ağaçlar.	e. 4/14
-1-	evlād: <Ar. Çocuklar, evlat, nesil.
e.+ mı 9/13	-1-
eşk: <Far. Gözyaşı.	e.+ ığa 9/10

evlād-ı Âdem: Âdem'in çocukları,
insanlar.

-1-

e.+ ge 31/05

evşāf: <Ar. Özellikler, vasıflar.

-2-

e. 108/08

e.+ ı 108/06

eyā: <Ar. Ey!, Hey!.

-22-

e. 8/09, 12/07, 18/09, 20/01, 24/01,
26/09, 28/05, 30/11, 75/15, 77/12, 79/05,
88/15, 93/11, 95/07, 96/03, 102/07, 116/13,
120/11, 124/05, 129/11, 134/11, 136/05

eyle-: Yapmak, yerine getirmek.

-332-

e. 101/01, 103/08, 107/08, 107/09,
112/05, 113/12, 116/16, 119/04, 119/09,
121/08, 121/09, 122/01, 122/02, 126/11,
128/08, 129/12, 130/04, 131/06, 135/06,
135/14, 137/07, 141/14, 36/02, 65/05, 79/11,
82/02, 88/16, 90/15, 94/12, 95/14, 96/10,
98/03, 98/16

e.- ben 127/04, 132/03, 3/02, 38/13,
4/08, 9/04, 9/11

e.- di 100/12, 109/11, 109/12, 111/09,

115/04, 115/13, 116/05, 116/06, 12/13,

121/03, 123/06, 125/13, 126/15, 128/02,

128/11, 128/12, 130/02, 130/11, 140/14,

15/14, 16/06, 17/14, 19/11, 19/12, 2/07, 3/06,

42/07, 43/07, 48/10, 48/11, 5/01, 5/02, 5/15,

5/16, 6/04, 60/11, 66/01, 76/11, 76/12, 77/13,

78/11, 78/12, 8/14, 82/08, 84/08, 91/10,

91/11, 94/09, 95/12, 96/06, 97/08, 98/06,

99/02

e.- dim 140/10, 42/11, 42/14, 54/14,

66/11, 66/12, 72/04, 73/14

e.- diñ 15/10, 30/07, 30/08, 47/07,

47/09, 60/08, 96/08, 96/09

e.- diñler 15/04

e.- dük 15/03, 16/10, 16/11, 17/03,

24/06, 25/12

e.- gen 105/12, 126/16, 132/09,

134/09, 21/14, 74/03

e.- geni 32/07, 49/12, 61/08, 65/12,

71/06

e.- genide 34/13, 43/03, 46/02, 52/04,

56/08, 58/03, 64/03, 65/10, 76/05

e.- gey 72/06, 80/05

e.- geyleyler 59/03, 59/04, 88/02

e.- gil 100/15, 106/11, 106/14,
110/14, 113/01, 113/11, 115/06, 116/15,
120/06, 125/11, 127/03, 134/15, 134/16,
137/08, 138/04, 139/16, 14/13, 14/14,
140/01, 140/15, 29/08, 68/13, 77/03, 77/12,
78/14, 82/15, 85/06, 89/03, 9/02

e.- güm 49/07, 49/08, 65/05, 73/07,
73/08

e.- gümdür 132/05, 40/09, 94/11

e.- gün 51/15, 60/07, 68/11

e.- me 120/02, 58/07, 58/10, 58/11,
64/08, 64/09, 73/01, 73/02

e.- mek 118/09, 118/10, 119/08,
120/04, 125/04, 125/05, 128/06, 129/07,
136/02, 138/09, 23/10, 46/07, 46/08, 46/09,
46/11, 46/12, 50/03, 63/09, 69/03, 69/04,
70/07, 70/09, 81/03, 90/07, 91/03

e.- mekdin 136/03, 73/06, 78/08

e.- mekdür 137/15, 50/07

e.- mekke 112/12, 121/14, 141/06

e.- meş 141/03, 15/12

e.- mey 81/01, 81/02

e.- miş 88/04, 88/05, 90/06

e.- ñ 141/02, 142/04

e.- ñiz 18/11

e.- p 11/13, 16/02, 16/13, 19/04, 2/02,
2/04, 23/12, 24/09, 27/05, 27/06, 31/01,
31/02, 32/06, 37/10, 40/16, 42/01, 48/15,
5/08, 55/03, 57/13, 58/02, 59/10, 59/12,
60/10, 62/10, 63/03, 63/14, 65/10, 65/12,
66/04, 72/09, 8/07

e.- pdür 74/09

e.- r 11/15, 127/10, 127/15, 137/01,
140/13, 78/15, 88/01

e.- r ermiş 88/03

e.- rde 77/04

e.- rem 36/03, 54/01, 54/02, 90/01,
90/02

e.- rge 141/12, 31/10, 81/14

e.- se 112/08, 112/16, 137/13, 137/14,
14/07, 61/14, 86/13, 87/08, 99/13

e.- sem 124/15

e.- seş 118/11, 122/10, 126/03, 40/05,
40/07, 64/12, 78/16, 79/01, 79/02, 81/05,
82/05, 83/15, 84/01, 86/07, 90/13, 97/04

e.- y 101/10, 111/11, 119/13, 121/07,
142/04, 142/05, 142/07, 142/09, 142/11,
142/13, 142/15, 33/11, 51/07, 51/08, 58/12,
78/13, 85/08, 98/08

e.- yalması 104/02

e.- yin 103/09, 129/05, 129/06, 83/03,
87/16

ezberāy: <Far. Allah rızasına.

-2-

e. 22/04, 35/11

ezel: <Ar. Öncesizlik, başlangıcı
olmayan geçmiş zaman.

-3-

e. 3/07, 7/02, 8/05

È

è-: İmek, cevheri fiil.

-43-

è.- di 59/06, 138/13, 139/12, 40/12,
48/01, 7/07, 7/08, 91/14

è.- dim 139/09, 139/10, 65/01, 65/02

è.- mes 87/13, 108/01, 129/02,
131/01, 131/02, 138/14, 142/09, 22/07,
22/08, 23/02, 50/11

è.- mes men 142/14

è.- mesdür 31/08, 45/10, 96/07, 98/13

è.- miş 83/10, 93/01, 97/06

è.- se 112/15, 116/11, 131/03, 133/07,
133/09, 133/13, 141/08, 69/07

è.- seņ 102/05, 106/05, 108/11,
110/07, 118/03

ègen: Bk. iğın.

-1-

è.+ imiz 26/03

ègir-: Eğirmek, dönme, döndürme.

-2-

è.- mek 32/13, 46/13

ègri: Eğri.

-1-

è. 40/14

èk-: Ekme işi, ekmek.

-1-

è.- ip 141/06

èkin: Ekin.

-1-

è. 30/14

èkki: İki sayısı.

-6-

è. 113/06, 115/11, 49/05, 88/05

è.+ ge 90/05

è.+ si 60/09

ël: 1. El, tutma organı. 2. Ülke. 3.
Yabancı, el gün, halk, ahali.

-11-

è.+ ge 14/16-3, 16/07-3, 29/05-3,
51/14-2, 7/02, 8/04-3

è.+ i 136/06-1, 66/15-1

è.+ idin 110/02-1

è.+ inç 127/09-2

è.+ niç 34/09-3

ël(i)g: Bk. ël.

-19-

è. 40/14

è.+ e 63/12

è.+ i 72/07

è.+ ide 18/14

è.+ ige 37/03, 43/04, 53/09, 69/12,
70/01

è.+ imde 42/10, 42/13, 54/13

è.+ imge 117/05

è.+ imiz 77/05

è.+ imizde 24/04

è.+ inç 48/13

è.+ inçde 112/01, 43/09

è.+ ini 45/14

ëmndi: Şimdi.

-3-

i. 23/04, 29/12, 54/01

ër: Er, erkek.

-1-

è.+ ke 42/06

ër-: Ermek, ulaşmak, varmak.

-46-

è.- di 104/11, 139/02, 139/04, 45/01,
47/15, 52/02, 54/09

è.- dim 139/07

è.- mes 100/08, 26/04, 30/10

è.- miş 133/04, 97/02, 99/08

è.- se 51/15

è.- sen 78/15

è.- seņ 114/14, 127/15, 137/09,
140/13

è.- ür 107/13, 107/14, 108/03, 108/04,
110/03, 113/08, 113/09, 114/10, 114/11,
131/12, 27/09, 27/10, 41/05, 41/06, 49/05,
49/06, 61/01, 61/02, 7/06, 70/11, 86/05,
86/06, 92/10, 92/11, 97/14, 97/15

ërte: Ertesi, gelecek, sabah, yarın.

-1-

è. 45/06

ëşek: Eşek.

-3-

è. 43/10, 45/02, 63/03

èşik: Eşik, kapı.

-2-

è.+ ide 51/11

è.+ inçe 135/06

èşit-: İşitmek.

-33-

è. 108/13, 115/01, 119/13, 122/09,
33/11, 36/03, 40/03, 51/07, 54/01, 60/13,
85/09, 94/11

è.- key 119/14, 88/06, 87/10

è.- kil 101/10, 111/12, 129/01, 30/11,
67/14, 70/12, 73/10, 75/03, 90/01, 96/10,
98/08

è.- me 100/01

è.- mek 76/10

è.- se 72/05, 88/11

è.- ti 19/09

è.- tim 140/09

è.- ürse 88/13

èşittür-: İşittirmek.

-1-

è.- medi 88/09

èt-: Etmek, yapmak.

-98-

è. 106/10, 121/05, 132/06, 140/02,
36/02, 75/07, 84/04

è.- er 102/15, 108/07, 108/08, 11/03,
11/04, 114/09, 119/07, 125/04, 125/05,
138/01, 141/10, 38/05, 58/09, 85/03, 92/03

è.- er sen 54/04

è.- erge 82/14

è.- ersin 26/11

è.- ersün 71/14

è.- geli 17/10

è.- inç 26/05

è.- ip 63/05, 106/15, 124/10, 126/02,
132/02, 132/03, 15/05, 15/13, 16/08, 17/13,
17/14, 19/07, 2/10, 21/05, 24/08, 24/11,
24/12, 25/11, 25/16, 26/01, 26/02, 27/01,
27/02, 27/03, 3/05, 31/03, 33/03, 35/01,
39/06, 4/14, 60/09, 76/02, 77/07, 80/04,
81/07, 9/10

è.- ke sen 74/10, 110/9

è.- kil 88/15, 124/06

è.- me men 117/03

è.- medim 42/14

è.- mek 123/17, 135/16, 76/09

è.- mekke 69/02

è.- memide 138/07
 è.- mes 51/06
 è.- mey 88/07
 è.- miş 117/08
 è.- se 100/05, 112/07, 116/09, 99/05
 è.- seņ 127/01
 è.- ti 10/07, 105/02, 111/02, 113/04,
 132/02, 132/13, 2/06, 3/13, 6/06, 6/07, 60/12,
 74/04, 79/14
 è.- tiņ 21/07, 28/11
ètek: Etek, elbisenin uçları.
 -1-
 è. 135/03

F

fācir: <Ar. Kötü işler yapan, zina ve işrete düşkün olan, fısk u fücür sahibi (kimse), sefih.
 -1-
 f. 70/14
fāhta: <Far. Pamuk (*pāhta*).
 -2-
 f. 71/03

f.+ ıñı 71/10
fahr: <Ar. Övünme, iftihar, gururlanma.
 -10-
 f. 50/03, 54/04, 58/07, 58/08, 58/09,
 60/07, 67/10, 70/09, 71/14,
 74/10
faka: Demir kırış.
 -1-
 f. 17/08
fākī: <Far. Pākī: Ustura.
 -1-
 f. 6/05
fakīr: <Ar. Yoksul, zavallı, biçare.
 -1-
 f. 29/13
fakīrlık: Fakirlik, yoksulluk.
 -1-
 f. 74/05
fakr: <Ar. Yoksulluk, fakirlik.
 -3-
 f. 134/09, 63/12
 f.+ ıñ 82/01
falto: <Fr. Soğuk havalarda elbise üstüne giyilen, kalın kumaştan erkek giyeceği, palto.

-1-
f.+ sını 53/09
farz: <Ar. Müslümanlıkta, özür
olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması
günah sayılan ibadet.

-2-
f. 41/05
f.+ nı 13/08
faşl-ı bahār: Bahar mevsimi.
-1-
f. 11/09
fāş: <Far. Açık, açığa vurma, yayılmış,
açığa çıkmış.

-1-
f. 88/07
fat-: Batmak, sıgmak.
-1-
f.- kan 43/10
faẓīlet: <Ar. Erdem, değer.
-4-
f. 16/07, 18/13
f.+ i 23/12, 64/02
faẓl: <Ar. Alicenaplık ve cömertlik,
iyilik, lutuf, kerem.

-7-

f. 10/14

f.+ ıda 68/05

f.+ ın 8/02

f.+ ını 28/04, 54/02, 8/03, 8/10

fedā: <Ar. Bir şey uğruna değerli bir
şeyden vazgeçme, uğruna verme.

-4-

f. 14/14, 37/06, 79/02, 94/03

feh̄m: <Ar. Anlama, anlayış, idrak.

-1-

f. 137/07

felās: <Far. Aba ve çul gibi kaba
yünden dokunan şeyler ve özellikle bunların
eskileri, pelas.

-1-

f. 46/09

felek: <Ar. 1. Gökyüzü, sema. 2.
Dünya, âlem, devran.

-12-

f. 43/01-2, 51/13-2, 61/04-2, 94/05-1,
94/07-1, 94/14-1, 95/02-1, 95/05-1, 99/09-2

f.+ din 95/04-1

f.+ ke 14/04-1, 37/13-2

felek tākı: Gök kubbe.

-1-

ţ. 94/14

fenā: <Ar. Hoşa gitmeyecek durumda olan, istenen veya gereken nitelikte bulunmayan, kötü, bet.

-8-

f. 110/12, 124/06, 127/04, 74/02, 76/04, 76/09, 77/04, 91/05

ferāğ: <Ar. Dinlenme, rahat etme, gürültüden uzak huzur içinde olma, huzur, rahatlık.

-1-

f. 141/06

ferāğat: <Ar. Vazgeçmenin, gönül tokluğunun verdiği rahatlık, huzur.

-3-

f. 59/06, 75/14

f.+ ke 118/10

ferāh-nāk: Ferahlı, sevinçli.

-1-

f. 66/12

ferīn: Bk. qarīn

-1-

f. 12/08

ferište: <Far. Melek.

-2-

f. 97/06, 97/09

fermān: <Far. Emir, buyruk.

-1-

f.+ ların 140/09

ferzāneliğ: Âlimlik, bilginlik.

-2-

f. 38/03, 65/04

ferzend: <Far. Oğul, erkek çocuk.

-1-

f.+ niñ 75/02

fesād: <Ar. Fenalık, kötülük.

-3-

f. 7/05

f.+ ıñ 20/07

f.+ ıñnı 22/11

fesāne: Bk. efsāne.

-3-

f. 12/05, 15/12

f.+ din 23/04

fetīle: <Ar. Fitol.

-1-

f.+ e 53/05

feyz: <Ar. Bolluk, çokluk, verimlilik.

-1-

f. 84/02

fısk: <Ar. Doğru yoldan çıkma, hainlik, dinsizlik.

-9-

f. 113/07, 114/05, 114/06, 114/08, 71/12, 80/01, 81/06, 90/06, 91/03

fi'l: <Ar. İş, hareket, eylem.

-4-

f. 21/14, 57/07

f.+ i 113/09, 7/06

fi'l-i bed: Kötü, fena iş.

-1-

f. 30/08

fiçak: Bıçak.

-1-

f. 16/12

fiğān: <Far. İnleme, feryat.

-5-

f. 132/03, 38/01, 38/13, 75/06

fiğār: <Far. Yaralı.

-1-

f. 117/09

fikir: Bk. fikr.

-1-

f. 82/04

fikr: <Ar. Fikir, düşünme.

-3-

f.+ ide 101/13

f.+ ini 102/09

f.+ iñni 141/12

fikr-i hām: Olgunlaşmamış fikir.

-5-

f. 119/12, 138/03, 32/09, 44/15,

49/02

fikr-i muhāl: <Ar. Gerçekleşmesi

imkansız düşünce.

-1-

f.+ iñ 108/15

firāğ: <Ar. Ayrılma, ayrılık.

-2-

f. 127/02, 89/07

Fireng: <Ar. Avrupa.

-2-

F. 57/13, 61/02

firīb: <Far. Hile, aldatma.

-3-

f. 131/07, 133/02, 35/08

fiste: <Far. Fıstık, piste.

-1-

f. 56/01

fişür-: Pişirmek.

-1-	fuzûlî: <Ar. Yersiz, gereksiz, fazla, zâit, boşuna.
f.- se 79/09	
fûgāncı: İçkici, sarhoş.	-2-
-1-	f.+ de 32/02
f. 55/06	f.+ ni 55/02
fuhş: <Ar. Namusa aykırı, meşru olmayan cinsî münasebet, namussuzluk, zina, sefahat.	fücūr: <Ar. Ahlak kurallarına aykırı yaşama, fuhuş ve zinaya dalma, sefahat.
-1-	-2-
f. 24/11	f. 88/02, 90/10
ful: Eskiden kullanılan küçük madenî para, kuruşun küsuratından biri, pul.	fülūs: <Ar. Bakır sikke(ler), madenî para(lar).
-2-	-1-
f. 60/05	f.+ ığa 27/05
f.+ um 35/09	füşti: <Far. Yaslanacak şey, oturacak minder, yastık; destek.
fülād: <Far. Çelik, polat.	-1-
-1-	f.30/06
f. 16/12	füşür-: Bk. fişür-.
furşat: <Ar. Uygun zaman, fırsat.	-1-
-1-	f.- üp 64/04
f.+ ıñ 71/12	füt-: 1. Bitmek. 2. Yazmak. 3. İyi olmak, kapanmak, et bağlamak.
fut: Bacak, ayak, put.	-10-
-2-	f.- er 17/06-3
f.+ ğa 25/11	f.- key 22/06-3
f.+ ğ 17/07	

f.- kenni 142/13-2
 f.- küçi 142/14-2
 f.- mes 33/07-1
 f.- ti 15/01-1, 27/08-1, 29/09-1,
 29/10-1

f.- üp 25/15

fütüh: <Ar. İlm-i ilahiye kalp yoluyla keşfetme, kalp yoluyla Hakk'ın gizli sırlarına erişme, zuhurat, tecelliyat.

-1-

f. 114/05

fütür: bk. fütür.

-1-

f. 62/03

fütür: <Ar. Bezginlik, usanç, bıkkınlık, bezginliğin verdiği gevşeklik ve gayretsizlik.

-1-

f. 67/15

fütün: Bütün, tüm, tümü.

-2-

f. 16/15, 23/03

füzün: <Far. Çok fazla, çok.

-1-

f. 29/12

G

gāh: <Far. Zaman, vakit, bazı, bazı zaman.

-2-

g. 113/08, 19/16

gāsī:

-1-

g. 32/01

gedā: <Far. Dilenci, yoksul.

-5-

g. 10/05, 135/06, 37/05, 59/02

g.+ ğa 17/16

gehī: <Far. Bazen, ara sıra.

-2-

g. 113/07, 113/09

genc: <Far. Hazine.

-1-

g.+ in 134/16

gencere: <Far. 1. Susam.

-1-

g. 54/07

ger: <Far. Eğer.

-12-

g. 102/05, 106/05, 108/11, 116/02,
119/06, 124/01, 125/10, 133/12, 141/01,
60/16, 75/16, 81/05

gerd: <Far. Toz, toprak, keder, tasa.

-1-

g.+ iğa 135/03

gerden: <Far. Boyun.

-2-

g.+ iğa 55/04, 56/11

gerdiş: <Far. Dönme, dönüş, dolaşma.

-1-

g.+ iğa 62/10

gevher: Bk. cevher.

-1-

g.+ in 37/03

gevherin: <Far. Cevherle süslenmiş,
cevher gibi.

-1-

g. 138/10

gil: <Far. Balçık, çamur, kil.

-1-

g.+ din 6/02

gıl: Bk. gil.

-1-

g. 43/13

gıl-kārlık: Bk. gil-kārlık.

-1-

g. 4/11

gil-kārlık: Çömlekçilik.

-1-

g. 42/09

Gird-gār: <Far. Allah, tanrı.

-3-

G. 84/13, 88/07, 97/08

girye-sāz: <Far. Ağlayan, gözyaşı
döken.

-1-

g. 98/07

görküre: Gök gurlemesi, gök gürültüsü.

-1-

g. 26/08

gür: <Far. Mezar, kabir.

-7-

g. 53/04, 88/11

g.+ dan 132/10

g.+ dın 133/10

g.+ ğa 87/08

g.+ ıdın 133/03, 133/14

güş: <Far. 1. Kulak.

-3-

g. 116/01	gül-âb: <Far. Gülsuyu.
g.+ uñ 108/13, 47/13	-1-
güş eyle: İşitme, dinleme.	g. 139/14
-1-	gül-zâr: <Far. Gül bahçesi, gülşen,
g. 94/12	gülistan.
güşe: <Far. Köşe, bucak.	-3-
-1-	g. 11/10, 57/10
g.+ ni 13/04	g.+ ı 136/01
güş-vâr: <Far. Küpe.	gülistân: <Far. Gül bahçesi, gülü çok
-1-	olan yer, gülşen, gülzar.
g. 24/06	-3-
güyâ: <Far. 1. Sözde, sanki. 2.	g.+ ığa 135/16
Söyleyen, söyleyici.	g.+ ını 23/13
-4-	g.+ lar 9/12
g. 140/08-1, 20/14-1, 56/05-1, 91/08-	gülnâr: <Far. Nar çiçeği.
1, 137/07-2.	-1-
güyyâ: <Far Güya, sanki.	g.+ larını 32/05
-1-	gülşen: <Far. Gül bahçesi, gülistan,
g. 43/10	gülzar.
güdâz: <Far. Yanma, erime.	-1-
-1-	g.+ ni 11/07
g. 6/08	güm-râh: <Far. Yolunu kaybetmiş,
güftâr: <Far. Söz, kelam.	yolunu şaşırılmış (kimse).
-1-	-1-
g.+ ğa 27/14	g.+ lar 42/12

güm-rehân: <Far. Kayıplar, yolunu
şaşıranlar.

-2-

g.+ lar 99/03

g.+ larğa 82/09

günāh: <Far. Allah'ın emirlerine aykırı
olan davranış, mâsiyet.

-7-

g. 28/14, 81/05

g.+ ımnı 80/05

g.+ ıñ 80/11, 81/11

g.+ ıñğa 81/09

g.+ ıñnı 135/04

günbez: <Far. Kümbet.

-2-

g.+ idin 43/02

k.+ ini 95/09

güncide: <Far. Sığmış, sığışmış,
sığdırılmış.

-1-

g. 138/10

güneh: Bk. günāh.

-5-

g. 79/15, 89/02

g.+ din 81/13

g.+ ni 80/14, 80/15

güneh-kār: <Far. Günah işleyen, günah
işlemiştir (kimse).

-4-

g.+ dın 109/07

g.+ ğa 87/12, 88/03

g.+ larnıñ 132/07

gürāz: <Far. Azgın, erkek domuz.

-1-

g. 13/10

güzāf: <Far. Boş söz, gereksiz laf.

-1-

g. 30/10

Ğ

ğaddārılık: Gaddar olma durumu,
zalimlik.

-2-

ğ. 140/04,

ğ.+lar 35/07

ğaflet: <Ar. Çevresinde olanları
farkedememe, açık gerçeği görememe,

dalgınlık, dikkatsizlik, basiretsizlik,
aymazlık, gafillik.

-4-

ğ. 88/10

ğ.+ de 131/01

ğ.+ in 129/06

ğ.+ ni 36/10

ğaflet-meāb: <Ar. Gaflete sığınak olan

kişi.

-2-

ğ. 89/14, 99/12

ğalebeçi: Yenen, galip olan.

-1-

ğ. 20/01

ğālib: <Ar. Üstün gelen, yenen, galip.

-7-

ğ. 116/09, 116/11, 133/07, 133/11,

133/12, 133/13, 133/15

ğam: <Ar. Kaygı, tasa, keder, iç darlığı.

-10-

ğ. 115/01, 117/08, 122/06

ğ.+ dın 102/06, 68/04, 89/07

ğ.+ ge 122/17, 123/15

ğ.+ ı 123/12

ğ.+ ıdın 11/12

ğam-terāş: Gam kesen, bitiren.

-1-

ğ. 81/16

ğamlık: Gamlı.

-3-

ğ. 101/14, 102/03, 65/08

ğanem: <Ar. Koyun.

-3-

ğ. 54/13, 55/08, 6/16

ğanī: <Ar. 1. “Hiçbir şeye ve hiçbir

kimseye muhtaç olmayan, kullarının bütün

ihtiyâcını karşılayan mutlak zengin”

anlamında esmayihüsnadan (Allah’ın en

güzel isimlerinden)dır. 2. Zengin, bol, fazla.

-2-

ğ. 125/13-1, 3/04-2

ğanīlık: Bolluk, zenginlik.

-1-

ğ. 74/02

ğāret: <Ar. Yağma, çalıp alma, talan.

-1-

ğ. 36/10

ğarīb: <Ar. Kimsesiz, zavallı, biçare

(kimse).

-5-

ğ. 131/08, 133/01	-1-
Ġ. 140/14, 140/15, 142/13	ğ. 17/14
Ġarībā: “Ey Ġarībī” anlamında nida.	ğazab: <Ar. Dargınlık, kızgınlık.
-1-	-16-
Ġ. 131/09	ğ. 112/12, 133/15, 53/09, 55/05,
Ġarībī: Ġarībī. Bk. Tūrdī.	64/03, 83/08, 83/10, 83/12, 84/03
-5-	ğ.+ dın 42/01, 44/14, 56/13, 64/06
Ġ. 134/15, 139/12	ğ.+ nı 83/11, 84/01, 84/04
Ġ.+ ğa 138/05	ğazelçı: Gazel söyleyen, gazelci.
Ġ.+ ni 141/16	-1-
Ġ.+ niñ 142/05	ğ.+ ğa 63/05
ğarīblik: Kimsesizlik, zavallılık.	ğū: <Far. Söyleyen.
-1-	-1-
ğ. 138/10	ğ. 134/13
ğarık: <Ar. (Suya) Batmış, boğulmuş;	ğubār: <Ar. Toz.
bir şeye içinde kaybolacak derecede dalmış	-2-
olan.	ğ. 104/10, 106/08
-4-	ğubār-ı heves: Arzu tozu.
ğ. 125/03, 128/13, 136/12, 80/09	-2-
ğark: <Ar. Bir şeye aşırı derecede	ğ. 124/03, 75/07
dolmuş olma, bir şeye batmış, boğulmuş	ğulām: Ar. Köle, esir, kölemen.
halde bulunma, müstağrak.	-2-
-1-	ğ. 100/01, 114/03
ğ. 28/12	ğurbet: <Ar. Yabancı memleket, vatan
ğāz: <Far. Makas, kıyıcı.	dışı.

-1-

ğ.+ de 139/11

ğuzāt: <Ar. Gaziler.

-1-

ğ. 49/07

h. 112/01

h.+ din 123/02

helāk: <Ar. Ölme, mahvolma, yok

olma.

-1-

h. 20/14

hem: <Far. Kullanıldığı cümleye

“üstelik, bir de, şu da var ki, zaten” manaları

katarak anlamı kuvvetlendirir.

-32-

h. 109/02, 11/10, 110/06, 136/06,

140/02, 141/16, 142/10, 17/09, 17/13, 31/06,

32/02, 36/04, 41/06, 46/02, 49/10, 52/04,

54/02, 55/01, 58/09, 60/02, 63/16, 67/02,

67/11, 68/07, 7/05, 7/06, 70/15, 70/16, 71/03,

72/10, 73/14, 84/13

hem-çü: Bk. hem-çün.

-2-

h. 125/15, 64/11

hem-çün: <Far. Gibi.

-2-

h. 56/02, 95/07

hem-nişîn:<Far. Berâber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş.

-1-

h. 139/08

H

Hādīyyü'l-Müznibîn: Suçluların,

günahkarların hadisi, yol göstericisi, hidayet edicisi (olan Allah).

-1-

H. 135/13

hamd: <Ar. Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz lutuf ve ihsânı karşısında yaratanına minnet ve şükran duygularını bildirmesi

-1-

h. 10/12

hay: Hey!

-2-

h. 46/05, 60/03

hêç nêrse: Hiçbir şey.

-2-

hem-râz: <Far. Sırdaş, dost.

-1-

h. 65/02

hemân: <Far. Derhal, çabucak, hiç vakit

geçirmeden.

-1-

h. 39/04

heme: <Far. Bütün, hep, cümle.

-13-

h. 10/10, 10/11, 13/07, 14/09, 19/09,
19/12, 20/09, 22/06, 24/05, 28/12, 31/07,
7/10, 8/04

heme-tarz: Her tarz.

-1-

h. 26/01

hemîşe: <Far. daima, her zaman.

-10-

h. 101/15, 112/10, 122/17, 139/08,
40/04, 45/09, 61/11, 71/11, 76/04, 80/15

henüz: <Far. Daha şimdi, yeni.

-1-

h. 96/07

her: <Far. Hep, bütün.

-33-

h. 10/06, 100/07, 102/14, 103/02,
103/11, 104/12, 106/01, 106/02, 107/13,

110/05, 12/10, 133/03, 15/02, 17/14, 27/11,
3/07, 34/01, 34/02, 40/08, 47/14, 48/03,
48/14, 6/16, 67/09, 7/11, 77/13, 79/05, 8/07,
83/05, 84/12, 84/15, 88/08, 91/11

Herât: Horasan'da büyük bir şehrin adı.

-1-

H. 57/13

hergîz: Bk. hergiz.

-1-

h. 96/15

hergiz: <Far. Asla, katiyen, hiçbir vakit,
hiçbir şekilde.

-2-

h. 108/02, 123/03

herze-gû: <Far. Saçma sapan konuşan
(kimse).

-1-

h. 119/12

herze-gûy: Bk. herze-gû.

-1-

h. 57/05

hevâ: <Ar. 1. İstek, arzu, heves, meyil;
aşk, sevgi, tutkunluk.

-5-

h. 67/07, 76/06, 95/03

h.+ sı 79/09

h.+ siğa 68/14

heves: <Ar. İstek, arzu, meyil.

-2-

h. 124/01, 131/11

hey'et: <Ar. Dış görünüş, şekil, suret.

-4-

h. 132/11

h.+ i 133/16, 60/16, 61/14

heybet: <Ar. İnsanda korku ve saygı duygusu uyandıran etkili görünüş, ululuk, azamet.

-1-

h. 20/09

heybet-sirişt: Yaradılışı heybetli olan.

-1-

h. 29/05

hezl: <Ar. Eğlence, alay, şaka.

-1-

h. 60/09

hicret: <Ar. Miladi 622 tarihinde Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göçü (İslam takviminde tarih başı olarak kabul edilmiştir.)

-1-

h.+ niğ 142/17

hiç: <Far. Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, katiyen, asla.

-3-

h. 102/04, 88/12, 95/08

hidāyet: <Ar. Doğru yol, hak yolu, Müslümanlık.

-7-

h. 108/10, 109/03, 117/05, 127/08, 77/06, 78/12

h.+ de 87/07

himmet: <Ar. Yardım, ihsan.

-1-

h. 27/14

Hind: Hint.

-1-

H. 57/12

hüş-yār: <Far. Akli başında olan, akıllı, sarhoş olmayan (kimse), ayık.

-1-

h. 131/01

hüş-yārlıg: Ayıklık, akıllılık.

-1-

h. 131/06

h̄izem: <Far. Odun.

-1-

h. 29/03

h̄uṣ: <Far. Akıl, Şuur.

-5-

h. 116/02, 137/02, 40/08, 75/16

h.+ uṣ 47/12

h̄uṣmendān: <Far. Aklı başında olanlar,

akıl sahipleri.

-1-

h. 24/01

h̄uc̄um: <Ar. Őstüne yur̄me, saldırma,

saldırı.

-1-

h. 16/06

h̄uner: <Far. Bir işte gosterilen ustalık,

beceriklilik, maharet.

-39-

h. 140/04, 15/04, 16/10, 18/03, 19/04,
24/04, 24/15, 24/16, 26/13, 29/10, 3/05,
33/09, 35/05, 4/05, 4/08, 4/16, 41/03, 5/02,
5/11, 55/13, 66/10, 73/02, 98/17

h.+ de 18/15, 26/10, 27/04

h.+ din 15/07, 19/02

h.+ ge 5/07

h.+ i 43/05, 44/09, 46/01, 54/15,

61/06, 68/05

h.+ ide 23/08

h.+ ler 2/11

h.+ ni 27/11, 3/16

h̄uner-mend: <Far. H̄unerli, h̄uner

sahibi (kimse), usta.

-1-

h.+ ler 26/04

h̄uner-sāz: <Far. H̄uner gosteren,

h̄unerli.

-1-

h. 27/01

H̄

h̄acet: <Ar. Gerek duyulan, muhtaĉ
olunan Şey, ihtiyaĉ.

-3-

h̄.+ i 34/09, 59/02, 66/15

h̄add: <Ar. Sınır.

-3-

h̄.+ idin 43/08

h.+ in 29/12	Hakk: Ar. 1. Allah, Tanrı. 2. Doğru,
h.+ in 70/03	gerçek.
haddād: <Ar. Demirci.	-17-
-2-	H. 10/07-1, 102/09-1, 102/10-1,
h. 15/02	103/04-2, 116/03-1, 116/06-1, 118/04-1,
h.+ lar 19/07	12/02-1, 2/06-1, 22/09-1, 84/02-1, 92/03-1
haddādlik: Demircilik.	H.+ dın 118/06-1
-1-	h.+ ıda 22/09-2
h. 19/01	h.+ ıdın 100/09-2
hadīd: <Ar. Öfkeli, kızgın, hiddetli.	h.+ ını 52/11-2
-1-	H.+ nın 126/12-1
h.+ e 46/06	hāl: <Ar. Durum.
hakikat : <Ar. Asıl olan durum ve	-9-
şekil, gerçek, asıl, künh.	h. 106/02, 64/06
-8-	h.+ im 135/11, 139/11
h. 126/08, 98/15	h.+ imni 51/08
h.+ de 7/01, 106/13	h.+ in 116/14
h.+ ke 105/14, 106/12, 127/07	h.+ inğa 35/05, 71/13, 75/05
h.+ ni 142/07	hālet: <Ar. Hal, nitelik, keyfiyet.
hakīm: <Ar. Akıllı, derin düşünceli,	-1-
hükümleri sağlam, basiret ve sağ duyu sahibi	h.+ inler 142/08
kimse.	halka: <Ar. 1. Vücudun kulak, parmak,
-1-	bilek gibi yerlerine takılan, genellikle
h. 47/10	kıymetli madenden daire biçiminde süs

eşyası. 2. Ortası boş bir daire biçiminde olan şey, ortası boş yuvarlak.

-3-

h. 24/10-2, 25/10-1

hamākāt: <Ar. Ahmaklık, budalalık.

-1-

h. 51/05

harām: <Ar. Dinin kesin bir delille yasakladığı şey, hareket veya davranış.

-3-

h. 123/17

h.+ dın 14/13, 6/14

hareket: <Ar. Kımıldama, kımıldanma.

-1-

h. 58/03

harf: <Ar. Harf.

-4-

h.+ i 70/15

h.+ imda 73/10

h.+ inñi 58/10

h.+ lerdin 142/15

harīf: <Ar. Sanat arkadaşı, meslektaş.

-1-

h. 26/04

harīk: <Ar. Yangın.

-1-

h. 122/15

harīr: <Ar. İpek, ipekli elbise.

-2-

h. 34/03, 50/07

hased: <Ar. Başkasında olan bir nimeti

çekememe.

-3-

h.+ din 108/04, 134/06, 7/15

hāşıl: <Ar. Husule gelen, olan, meydana çıkan, netice.

-1-

h.+ inñi 14/09

hasret: <Ar. Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem.

-6-

h. 121/12, 134/02, 74/03, 79/12, 80/03, 81/09

haşr: <Ar. Ölülerin diriltilip bir araya toplandığı zaman, kıyamet.

-3-

h. 132/05, 133/16, 78/09

havādiş: <Ar. İlgiyle karşılanan haber.

-7-

h. 119/06, 120/01, 120/05, 120/09
 h.+ ğa 119/08, 120/03
 h.+ niñ 119/05
Hay: <Ar. ‘Bütün varlıkların hayat kaynağı, ebedî ve hakiki hayat sahibi’ anlamında esmayihüsnadan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

-1-

H.+ ğa 22/07

hayā: <Ar. Utanma, utanç.

-3-

h. 38/14, 50/04, 70/10

hayāt: <Ar. Doğumdan ölüme kadar geçen süre, yaşanan, yaşanmakta olan veya ileride yaşanacak zaman, ömür.

-2-

h. 78/03

h.+ iġa 36/08

hayret: <Ar. Bir durum veya bir şey karşısında ne yapacağını, ne hüküm vereceğini bilememe, şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

-1-

h.+ ke 59/13

hayvān: <Ar. Hayvan.

-1-

h. 21/07

Hazret-i Bü’l-Beşer: İslami

kaynaklarda “insanlığın atası” anlamında Hz. Âdem’e verilen unvan.

-1-

H. 8/11

hazret-i Cebrā’il: Cebrail.

-1-

h. 9/05

hazret-i Rabbü’l-‘izzet: Her bir varlığa ihtiyaçlarını veren ve onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran; her şeye galip gelen Allah.

-1-

h. 8/06

hekīm: <Ar. Mesleği hastalıkları teşhis ve tedavi etmek olan kimse, tıp doktoru, tabip.

-1-

h. 96/14

helāl: <Ar. Dinin yasaklamadığı (şey, hareket ve davranış).

-8-

h. 12/16, 54/13, 6/14, 62/05, 73/08,
98/16

h.+ inni 22/11

h.+ ni 14/13

helvācı: Helvacı.

-1-

h. 56/08

hesāb: <Ar. Sayılara ait kural ve işlemlerden bahseden ilim, aritmetik.

-2-

h. 110/04, 140/15

hicāb: <Ar. Perde, örtü, engel.

-3-

h. 127/07, 31/11

h.+ ıdın 2/03

hikmet: <Ar. Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

-1-

h. 96/12

hīle-ger: Hileci, hile yapan.

-1-

h. 26/09

hırba: <Far. Av mızrağı, cirit, dart, hançer, silahlar, savaş aletleri.

-1-

h.+ lar 17/11

hırfe: <Ar. Esnaf kollarından her birinin yaptığı iş, meslek, zanaat, esnafın mesleği.

-19-

h. 45/01, 50/06, 53/01, 7/05, 70/05

h.+ din 40/07

h.+ miz 62/05, 66/16, 69/05

h.+ ıde 66/05

h.+ ni 137/11

h.+ si 47/01, 47/04, 49/09, 52/05,

55/01, 62/09, 65/11

h.+ sini 2/05

hırfe-ger: Sanatı, meslek sahibi.

-6-

h. 139/15, 18/09, 19/09

h.+ ler 102/13, 140/05

h.+ lerni 135/15

hırfe-gerlik: Sanatçılık.

-1-

h. 72/09

hırfet: Bk. hırfe.

-1-

h.+ inj 54/09

hürş: <Ar. Önüne geçilmez derecede kuvvetli istek.

-7-

h. 124/14, 125/03, 125/05, 133/13, 86/10

h.+ ım 124/12

h.+ nııı 124/07

Hü: <Ar. Allah.

-1-

H. 14/01

hürüş: Bk. hürüş.

-1-

h. 129/11

huşül: <Ar. Hasıl olma, peyda olma, vücuda gelme.

-3-

h.+ iğa 79/01

h.+ ın 10/04

h.+ uııı 15/09

huzür: <Ar. Huzur, iç rahatlığı.

-1-

h.+ umda 105/04

hüküm: <Ar. Hüküm, hâkimiyet, bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı.

-2-

h. 140/07

h.+ ini 137/12

hükümet: <Ar. İdare etme, yönetme, devlet.

-1-

h. 25/08

hüküm-rân: Hüküm süren, hâkim olan kimse.

-1-

h. 25/06

hüsn: <Ar. Güzellik.

-1-

h. 131/04

H

h^vâb: <Far. 1. Uyku. 2. Hile, düzen.

-7-

h. 102/14-1, 11/04-1, 130/13-1, 131/03-1, 97/14-2

h.+ ıııı 103/13-1

h.+ rak 109/07-2	h. +ığa 30/15
h^vāb-ı bīmārlıg: Hastalık uykusı.	hāl: bk. hāl.
-1-	-1-
h. 130/09	h.+ ler 25/12
haber: <Ar. Haber.	halās: <Ar. Kurtulma, kurtuluş.
-1-	-4-
h. 96/02	h. 105/08, 112/07, 68/04, 81/11
hacāletlik: Mahçupluk.	halāyık : <Ar. Esir edilmiş veya satın
-1-	alınmış kız, kadın.
h.+ inđin 112/04	-7-
h^vācelik: Hocalık, mollalık.	h. 100/01, 100/14, 101/08, 108/08,
-1-	120/08, 89/10, 99/14
h. 71/09	halhāl: <Ar. Kadınların süs için
h^vāh: <Far. İsteme, isteyiş.	taktıkları halka, bilezik.
-2-	-1-
h. 137/05	h.+ lar 25/11
h^vāhiş: <Far. İstek, arzu.	halīl: <Ar. Sadık ve gerçek dost.
-2-	-1-
h.+ iče 33/05	h. 42/07
h.+ in 106/10	halq: <Ar. 1. Yaratma, yok iken var
h^vāhla-: İstemek.	etme. 2. Bir milleti meydana getiren insan
-1-	topluluğu.
h.- sa 25/01	-8-
hāk-dān: <Far. Dünya.	h. 11/11-2, 142/01-2, 15/09-2, 2/06-1,
-1-	32/10-2, 5/16-2

h.+ ı 56/06-2

h.+ nı 17/02-2

hām: <Far. Yeterince olgunlaşmamış.

2. Pamuğun kaba, tek kat ipliklerinden yapılmış kumaş.

-10-

h. 30/11-1, 49/01-2, 52/09-1, 52/10-1,
6/14-1

h.+ ığa 47/05-2

h.+ ımnı 32/10-2

h.+ ıñ 100/09-2, 33/07-2

h.+ ımı 32/01-2

ham: <Far. Eğri, bükülmüş, yay biçiminde, kemerli.

-3-

h. 64/10

h.+ ığa 53/08

h.+ ımı 53/10

hāmçı: Dokumacı.

-1-

h. 33/11

hamdān: <Far. Kavanozlar için depo, şarap mahzeni, bir çömlekçi veya tuğla üreticisinin fırını.

-3-

h. 118/14

h.+ ıda 58/04, 59/10

hāme: <Far. Kalem.

-1-

h.+ sini 47/02

hamī: <Ar. Koruyucu.

-2-

h. 48/02

h.+ mdin 48/04

hāmūş: <Far. Susmuş, sessiz.

-2-

h. 22/15, 22/16

hamūş: Bk. hāmūş.

-2-

h. 120/11, 83/03

hān-kāh: <Far. Bir tarikatın merkez durumundaki tekkesi, hankah.

-2-

h. 28/13 42/11

hançer: <Ar. Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak.

-3-

h. 17/03, 21/04

h.+ ıñ 21/02

hāne: <Far. Ev.

- 7-
 h. 29/06, 46/12, 53/04
 h.+ ler 24/14
 h.+ ni 10/08
 h.+ si 45/11, 95/15
hane-süz: <Far. “Ev yakıcı” Gözü
 dışarıda olan, çapkın.
 -1-
 h. 40/12
hānumān: <Far Ev, bark, ocak.
 -1-
 h.+ ığa 39/01
hār: <Far. Diken.
 -9-
 h. 118/09, 125/04, 134/01, 37/05,
 47/08, 49/06, 84/04
 h.+ da 91/13
 h.+ dur 92/02
hār-zār: <Far. Dikenlik, çalılık.
 -1-
 h. 118/11
harāb: <Ar. Yıkık dökük, yıkılmaya
 yüz tutmuş, viran.
 -4-
 h. 14/12, 72/06, 88/02, 88/14
- harābe:** <Ar. Eski devirlerden kalma
 şehir veya bina yıkıntısı.
 -1-
 h. 30/04
harbūze: <Far. Kavun.
 -1-
 h. 56/04
harīd: <Far. Satın alma.
 -1-
 h.+ im 35/12
harīdār: <Far. Alıcı, müşteri.
 -6-
 h. 14/08, 50/14, 55/01
 h.+ dur 87/03
 h.+ larıñ 34/13
hārlik: Horluk, hor olma hâli.
 -1-
 h. 75/09
hāş: <Ar. Bir şeye veya bir kimseye ait
 olup başkasında bulunmayan, ona mahsus
 olan, özgü.
 -5-
 h. 103/14, 105/09, 112/08, 68/03,
 81/12

hāş ü 'ām: <Ar. Seçkin kimseler ve halk, herkes.

-2-

h. 139/16, 73/13

has: <Far. Dal veya ot kırıntısı, yonga, çöp.

-1-

h. 124/02

hasārāt: <Ar. Hasarlar, zararlar, ziyanlar.

-1-

h.+ mı 132/07

hāşşiyet: <Ar. Bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir, hassa.

-3-

h. 10/13

h.+ i 11/16, 66/16

hasta: <Far. Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse.

-2-

h. 117/09

h.+ nı 117/03

hişt: <Far. Kerpiç, kireç, kiremit, tuğla.

-3-

h. 75/10, 75/11

h.+ in 74/05

hiştçi: Kerpiççi, tuğlacı.

-86-

h. 76/03, 101/06, 103/06, 105/11, 107/11, 109/11, 111/09, 113/05, 114/02, 115/14, 117/04, 117/13, 119/11, 121/11, 123/06, 125/02, 126/15, 128/08, 128/11, 130/11, 132/13, 74/02, 74/08, 76/07, 77/01, 77/12, 78/11, 80/08, 83/02, 85/08, 87/15, 89/13, 92/06, 94/03, 94/09, 96/06, 98/06, 99/11

h.+ din 100/12, 102/12, 109/02, 111/02, 121/02, 126/06, 130/02, 77/08, 82/08, 84/08, 89/06, 91/10, 95/12, 99/02

h.+ ğa 115/05, 119/02, 122/14, 124/11, 78/02, 87/06

h.+ niñ 101/05, 103/05, 105/10,

107/10, 109/10, 111/08, 114/01, 115/12, 117/12, 119/10, 121/10, 123/05, 125/01, 126/14, 128/10, 130/10, 132/12, 78/10, 80/07, 83/01, 85/07, 87/14, 89/12, 92/05, 94/08, 96/05, 98/05, 99/10

haṭā: <Ar Aslına uygun olmayan, doğru olmayan şey; yanlış, yanlışlık.

-3-	h.+ ıñ 112/04,
h. 141/02, 141/03	h.+ uñ 112/15
h.+ ğa 138/11	hayāl: <Ar. Aslı olmadığı halde
haṭā-kār: Hata yapan, kusur işleyen,	zihinde kurulan şey, düş.
yanlış davranan.	-17-
-2-	h. 102/08, 104/11, 105/06, 106/01,
h.+ men 135/09	106/05, 27/05
h.+ sen 80/10	h.+ i 115/09, 34/07
haṭā-kārılık: Hata yapma, yanılma.	h.+ iĝa 116/04, 33/14
-1-	h.+ im 105/05
h. 135/11	h.+ iñ 104/12
hāṭır-ĝubār: <Ar. ĝubār-ı hāṭır: Keder,	h.+ iñde 123/11, 123/16
elem.	h.+ iñĝa 106/02
-1-	h.+ iniñ 8/05
h. 106/08	h.+ iñni 104/14
ḥatne: <Far. Sünnet.	hayāl-i muḥāl: <Ar. Gerçekleşmesi
-1-	mümkün olmayan hayal.
h. 70/07	-2-
ḥavf: <Ar. Korku.	h. 104/12
-11-	h.+ iñni 102/08
h. 126/16	ḥayl: <Ar. 1. At, at sürüsü, yılki. 2.
h.+ ı 112/13, 84/11	Güruh, taife, cemâat, zümre.
h.+ ıda 112/06	-3-
h.+ ıdın 101/14, 101/15, 102/03,	h.+ i 40/10-2
111/10, 139/02	h.+ iĝa 55/08-1

- h.+ iniñ 61/02-2
- hayl-i beşer:** <Ar. İnsanların at sürüleri.
- 1-
- h.+niñ 5/06
- hayr:** <Ar. Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş.
- 4-
- h. 100/08, 28/08
- h.+ a 138/06
- h.+ adur 77/05
- hayrān:** <Ar. Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.
- 1-
- h. 61/01
- hazā'in:** <Ar. Hazineleler.
- 1-
- h. 110/04
- hilāf:** <Ar. Yalan.
- 3-
- h. 12/12, 18/12, 30/09
- harām:** Bk. harām.
- 1-
- h. 74/09
- hurāş:** <Far. Tırmalayan.
- 3-
- h. 120/13, 71/06, 81/15
- hürmen:** <Far. Harman.
- 1-
- h. 10/09
- hürmen-dān:** <Far. Akıllı, anlayışlı kimseler; hured-mendān.
- 1-
- h.+ ı 108/02
- huşāl:** <Ar. Hasletler, huylar, güzel huylar.
- 4-
- h. 77/01
- h.+ ıñ 54/03
- h.+ ıñda 107/12
- h.+ ını 38/05
- hiṭāb:** <Ar. Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme.
- 2-
- h. 56/13, 128/12,
- hiṭāb:** Bk. hiṭāb.
- 1-
- 72/13
- hiyānet:** <Ar. Sonuna kadar bağlı olması gereken bir şeye karşı kendisinden

beklenen sadakati göstermeme, güveni kötüye kullanma, ihmal ve hilekârlık göstererek sözünü ve ahdini tutmama, ihanet etme.

-9-

h. 13/02, 26/13, 27/08, 29/02, 55/09,
81/04

h.+ de 49/06

h.+ lerin 127/13

h.+ ni 48/15

hod-bīnlık: Bencillik.

-1-

h. 41/11

hod-bīnlık: Bk. hod-bīnlık.

-1-

h. 44/12

hod-fürüşlük: Kendini övme durumu.

-1-

h. 37/10

hod-perest: <Far. Kendine tapan, kendini beğenmiş (kimse).

-1-

h. 28/05

hod-perestlik: Kendini beğenmişlik.

-1-

h. 37/09

hoş: <Far. Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

-3-

h. 122/02

h.+ ıdın 127/15

h.+ raq 130/05

hoş-hūyluk: İyi, güzel huylu.

-2-

h. 54/06, 83/15

hūb: <Far. Güzel.

-1-

h. 14/12

hūb-zebān: <Far. Güzel konuşan, güzel, tatlı dilli.

-1-

h.+ ınlar 142/08

Ḥudā: <Far. Allah, Tanrı.

-20-

H. 109/04, 114/15, 12/13, 12/14, 12/15, 13/08, 13/14, 135/05, 14/14, 22/04, 35/11, 80/05, 81/12, 84/06, 98/10

H.+ dın 13/16, 135/04, 21/16

Ḥudāvend: <Far. Sahip, malik, Allah.

-2-

H. 31/01	hurüş: <Far. Coşma, güreleme, şamata.
H.+ ğa 98/04	-7-
Hudāyā: <Far. Ey Allah, ey Tanrı, Allahım.	h. 105/11, 137/01, 38/02, 42/01, 56/08, 57/02, 83/02
-1-	huşümet: <Ar. Hasımlık, düşmanlık.
H. 135/07	-1-
hūk: <Far. Domuz.	h. 84/12
-1-	huşye: <Ar. Erkeklik bezi, haya, testis.
h. 133/14	-1-
huld: <Ar. Cennet.	h. 70/09
-1-	hūşe: <Far. Başak, başak demeti, salkım.
h.+ ıdın 30/13	-1-
humār: <Ar. İçkiden sonra gelen baş ağrısı ve sersemlik, sarhoş.	h.+ ni 13/03
-1-	
h. 59/08	
hūn: <Far. Kan.	I
-1-	
h. 11/13	
hūnīn: <Far. Kanlı.	ıfar: Anber, güzel koku, ıpar.
-1-	-1-
h.+ ĩn 73/04	ı.+ larıdın 35/02
hurüş: <Far. Horoz.	ışk: <Ar. Aşk kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.
-1-	
h. 51/16	-4-

‘i. 107/03, 36/11, 36/12, 95/13

ıt: Köpek.

-3-

i. 45/02

i.+ ları 14/03

i.+ mı 14/01

ıtır: Bk. ‘ıtr.

-1-

‘i.+ larını 32/03

ıtr: <Ar. Güzel koku.

-1-

‘i.+ ım 34/10

ıyd-gāh: <Far. Bayram yeri.

‘i.+ ı 142/18

ıztırāb: <Ar. Maddi veya manevi acı,

azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.

-2-

i. 85/09, 97/10

İ

ı‘tibār: <Ar. Saygı görme, saygı gösterme, değer verme, kendine değer verilme.

-1-

i. 104/09

ı‘tirāf: <Ar. Başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı görülen bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklama, söyleme, bildirme.

-1-

i. 18/11

ı‘zāz: <Ar. Ağırılama, ikram etme, saygı gösterme.

-1-

i. 26/02

ı‘ibādet : <Ar. İbadet, tapma, tapınma.

-1-

‘i. 110/02, 137/15, 90/08, 91/01, 97/14, 98/01, 98/13, 98/14, 98/17

‘i.+ de 122/02

‘i.+ ğa 90/09

ıbrıŝīm: <Far. Bükülmüş ipekten iplik.

-1-

i. 6/04

ıbrıŝīm-kār: Bk. ıbrıŝīm-kār.

-1-	i. 101/04, 101/07, 106/01, 108/03,
i.+ nıñ 56/09	108/05, 108/15, 110/13, 111/03, 112/15,
ıbrışım-kār: <Far. İpekçi, ipek	117/06, 117/07, 117/14, 120/12, 121/12,
dokumacısı.	122/16, 123/03, 123/08, 123/10, 124/01,
-8-	124/02, 125/10, 125/14, 127/05, 127/11,
i. 116/01, 116/13, 58/01	128/04, 130/08, 135/09, 136/08, 136/09,
i.+ ğa 115/13, 56/12, 58/06	136/11, 138/14, 139/05, 139/11, 140/03,
i.+ lar 115/04	140/04, 140/11, 20/14, 28/14, 3/12, 32/09,
i.+ nıñ 115/03	33/09, 33/13, 34/01, 35/05, 36/10, 36/12,
ıbrışım-kārılık: İpekçilik.	36/13, 36/14, 38/08, 38/09, 39/03, 40/13,
-1-	41/03, 43/14, 45/11, 54/11, 57/01, 57/04,
i. 57/08	59/05, 6/08, 60/14, 62/02, 62/05, 62/07,
ıç: İç; kapalı yer.	63/10, 63/11, 65/02, 66/07, 66/10, 7/15,
-6-	70/14, 71/12, 71/13, 72/01, 75/13, 80/01,
i.+ ide 23/11, 80/10, 81/01, 87/12,	81/02, 81/06, 82/13, 87/03, 88/01, 88/08,
97/14	88/13, 89/14, 91/14, 92/03, 92/04, 93/03,
i.+ imde 122/15	99/12
ıç-: İçmek.	i.+ dür 123/09
-1-	ıfek: Bk. ipek.
i.- kil 120/12	-1-
ıçın: İçin, amacıyla, maksadıyla.	i. 45/13
-1-	ıgin: 1. Üst, sırt, arka, omuz. 2. Elbise,
i. 11/06	giyim eşyası.
ıçre: İçine, içinde.	-3-
-90-	i. 41/04-2

i.+ i 41/09-2	-1-
i.+ ige 31/12-1	i.+ sıda 74/03
ih̄tilāt: <Ar. Karşılaşp görüşme, görüşüp temas etme.	‘ilāc: <Ar. İlaç, em.
-1-	-8-
i. 66/08	‘i. 113/12, 119/08, 15/08, 83/12,
	85/10
ih̄timāl: <Ar. Olabilirlik, olasılık.	‘i.+ ı 120/01
-1-	‘i.+ ığa 84/15
i. 105/07	‘i.+ ın 82/14
ih̄tişār: <Ar. Kısaltma, anlama zarar vermeden açıklama ve ayrıntıları çıkararak maksadı daha kısa ifade etme.	ile: İle.
-1-	-25-
i. 42/14	i. 104/02, 107/06, 112/03, 114/12,
	114/13, 116/06, 116/07, 119/07,
ih̄tiyār: <Ar. Seçme, intihap etme, tercih etme.	123/06,123/07,124/14, 132/13, 132/14,
-6-	140/15, 15/04, 15/06, 18/11, 24/11, 3/03,
i. 134/09, 137/11, 3/13, 5/03, 5/15,	50/08, 75/10, 75/11, 85/04, 91/07, 94/09,
6/03	94/10
ih̄tiyāt: <Ar. Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.	i.+ dür 62/04
-3-	ilet-: Ulaştırmak, erişirmek, iletmek.
i. 126/03, 137/08, 86/07	-1-
	i.- ti 74/02
ih̄tifā: <Ar. Önündeki örneğe uyma, arkasından gitme, ardı sıra gitme.	‘ilm: <Ar. Bilim, bilgi, biliş.
	-7-
	‘i. 3/03
	‘i.+ i 10/01, 9/06

‘i.+ in 3/15, 4/13, 48/05

‘i.+ ini 4/09

‘ilm-i hāl: <Ar. Din kurallarını öğretmek üzere yazılmış kitap.

-1-

‘ā. 137/05

‘ilm-i kāl: <Ar. Söz ilmi.

-1-

‘ā. 137/05

iltifāt: <Ar. Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh.

-1-

i. 116/05

‘imār: <Ar. Bir yeri bayındır duruma getirme işi, bayındırlık.

-2-

‘i. 28/07

‘i.+ ığa 28/06

‘imāret: <Ar. Medrese talebelerine, cami görevlilerine, fakirlere ve gelip giden yolcu ve misafirlere yemek vermek üzere kurulmuş aş evi.

-2-

‘i. 29/01

‘i.+ ke 3/14

imtiyāz: <Ar. Bir kimse, kuruluş veya topluluğa başkalarından farklı olarak tanınan hak ve üstünlük, ayrıcalık.

-1-

i. 29/08

inbisāt: <Ar. İçi açılıp ferahlama, iç açılması, inşirah.

-1-

i. 11/12

infi‘āl: <Ar. Gücenme, dargınlık duyma, kırılma.

-1-

i. 77/02

inkiyād: <Ar. Boyun eğme, teslim olma, itaat etme, bağlanma.

-1-

i.+ ıı 20/08

ins ü cin: <Ar. İnsan ve cin.

-6-

i. 87/10, 87/11, 88/06

i. 87/10

i.+ din 88/06

i.+ ğa 87/11

inşāf: <Ar. Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.

-10-

i. 107/04, 107/06, 107/14, 108/01,
108/07, 18/11

i.+ ğa 20/08

i.+ ı 108/05

i.+ nı 108/09

i.+ nıñ 107/08

insān: <Ar. İnsan, ademoğlu.

-17-

i. 115/07, 115/10, 13/10, 18/04, 2/02,
20/16, 21/08, 50/12, 8/05, 99/05

i.+ ğa 107/13, 115/08, 116/03,
116/05, 16/10, 88/07

i.+ nı 2/06

insān-şifāt: <Ar. İnsan sıfatlı, insanî özellikler taşıyan.

-1-

i. 13/10

intizār: <Ar. Bekleme, bekleyiş.

-1-

i. 117/03

ipek: İpek böceği kozasından elde edilen ve dokumacılıkta kullanılan çok ince parlak tel ve bu telden yapılmış olan.

-3-

i. 57/11, 57/13, 67/14

is: 1. Akıl, düşünce. 2. Sahip, malik.

-2-

i.+ i 77/08-2

i.+ in 124/08-1

ism: <Ar. Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, ad.

-3-

i. 140/12

i.+ i 139/03

i.+ im 139/12

isnād: <Ar. Bir düşünceyi, bir konuyu bir kimse veya sebebe yükleme, ona bağlama.

-1-

i.+ lar 19/08

issi: Isı, sıcaklık.

-3-

i. 36/15, 36/16

iste-: İstemek.

-7-	i.+ i 102/04, 133/04, 3/08, 33/16,
i.- di 91/12	39/01, 41/05, 42/05, 45/08, 51/05, 51/13,
i.- ı 91/05	7/12, 88/12
i.- seı 101/08, 106/09, 34/01, 98/14	i.+ im 50/07, 70/12
i.- sen 109/13	i.+ inı 116/12, 20/10, 29/09, 45/09,
istikāmet: <Ar. Yön, cihet.	45/10, 50/05, 52/13
-1-	i.+ in 54/14, 78/15
i. 113/10	i.+ inı 15/07
istimā': <Ar. Kulak verme, dinleme.	i.+ ini 28/09
-3-	i.+ inı 74/10
i. 142/04, 68/13	i.+ ka 15/08
i.+ ıdın 28/01	i.+ ke 7/04, 126/12
ıııyān: <Ar. Karşı gelme.	i.+ lerim 24/02
-1-	i.+ lerinı 20/02, 21/09
ıi. 114/08	i.+ ni 103/02, 103/03, 103/11, 105/08,
ııı: Bir maksatla yapılan faaliyet,	20/09, 22/05, 22/14
ıalıııma, amel.	i.+ niı 84/15
-67-	ıııret: <Ar. İııki iııme, iııki.
i. 103/01, 103/10, 106/06, 109/06,	-2-
109/07, 113/06, 114/14, 128/08, 21/15, 4/10,	ıi. 101/07, 129/07
50/11, 6/13, 82/10, 82/11, 82/12, 83/04,	ıııtan: İıı donu.
83/09, 85/03	-1-
i.+ de 15/02	i. 68/12
i.+ din 105/14, 68/03, 75/03, 82/12,	ıııtiyāk: <Ar. Büyük arzu duyma,
83/05, 86/07, 96/03, 96/09	özleme, özleyiıı.

- 1-
i. 81/14
it: İt, köpek.
-1-
i. 61/10
‘itāb: <Ar. Azarlama, paylama.
-1-
‘i. 88/04
ittifāk: <Ar. Fikir birliğine varma, uyuşma, anlaşmaya varma.
-2-
i. 6/01, 8/10
iy: “Ey” ünlemi.
-81-
i. 100/01, 100/06, 100/13, 101/07, 102/13, 103/07, 105/12, 107/03, 113/05, 114/03, 115/01, 115/10, 116/01, 117/04, 117/11, 117/14, 119/03, 119/04, 119/12, 121/12, 123/07, 124/11, 125/03, 126/07, 128/03, 128/08, 130/03, 131/08, 131/13, 133/01, 135/05, 138/03, 142/04, 23/01, 32/09, 38/01, 39/11, 40/12, 43/08, 44/01, 44/15, 46/05, 47/06, 48/12, 49/02, 49/03, 49/14, 51/04, 53/13, 55/06, 57/01, 58/07, 60/13, 61/10, 64/08, 66/02, 67/05, 68/10, 70/03,
- 71/09, 71/14, 72/14, 74/09, 77/01, 78/03, 80/09, 81/13, 82/09, 83/09, 84/03, 84/09, 86/15, 89/07, 92/07, 94/03, 94/10, 94/12, 95/13, 97/13, 98/16, 99/03
iz: İz.
-1-
i.+ iğa 35/13
‘izz: <Ar. Kıymet, itibar, büyüklük, yücelik.
-2-
‘i. 125/09, 125/10
izde-: 1. İstemek. 2. Telaş ile koşarak araştırmak, aramak, izlemek.
-25-
i. 127/06-2, 137/05-1
i.- ben 128/05-1
i.- di 77/10-1
i.- gen 134/07-1
i.- genide 50/14-1, 55/01-1
i.- gil 106/06-1, 106/13-1, 113/02-1, 127/04-2, 47/10-1, 89/04-2
i.- mek 129/08-1
i.- r 110/07-1

i.- seq 118/04-2, 120/01-1, 125/10-1,
127/02-1, 127/11-1, 129/11-1, 131/05-1,
136/05-2, 136/07-1, 85/11-1

izhār: <Ar. Açığa vurma, meydana
çıkarma, gösterme, aşikâr etme.

-3-

i. 10/14, 28/04

i.+ durur 10/1

‘izzet: <Ar. Bk. ‘izz.

-1-

‘i. 46/14

İ

īmān: <Ar. Allah’a inanma, dinî inanç.

-1-

ī. 36/16

‘Īsā: <Ar. Hz. İsa.

-1-

‘Ī. 48/01

K

kām: <Far. Arzu, meram, maksat.

-1-

k.+ imğa 82/13

kār: <Far. 1. Alış verişten elde edilen
maddî kazanç, para kazancı. 2. İş, fiil, amel.

-13-

k. 18/07-2, 4/04-1, 46/08-2

k.+ ı 22/06-1

k.+ ığa 22/08-2, 29/08-2

k.+ ımız 25/15-2

k.+ ıñ 15/01-2, 27/08-2

k.+ ımı 21/13-1

k.+ ımıñ 21/12-2

k.+ nı 115/06-2, 22/04-1

kara: <Far. Altın veya gümüş bilezik,
toka.

-1-

k. 24/09

kār u bār: <Far. İş güç.

-2-

k.+ ıñ 27/07

k.+ ımı 8/04

kāsib: <Ar. Kazanan, elde eden,
geçimini sağlamak için çalışan (kimse).

-4-

k. 28/05, 30/11, 75/15

k.+ ler 76/05

kāşe: <Far. Yabani safran.

-1-

k.+ si 43/02

Kāşgar: Doğu Türkistan'ın başkenti.

-4-

K. 138/13, 139/01, 142/03, 142/10

Kāşgarī: Kaşgarlı, Kaşgar'a ait olan.

-1-

K. 142/12

każm-ı ğayz: <Ar. Öç alma arzusunun
gazabı.

-1-

k. 84/01

kebāb: <Ar. 1. Ateşte veya susuz
olarak bir kap içinde pişirilen et yemeği. 2.
Yanmış, yanık.

-5-

k. 17/10-1, 37/01-2, 59/04-1

kebīre: <Ar. Büyük günah.

-1-

k. 80/14

kêç-: Geçmek.

-1-

k.- ip 77/10

kêçe: Gece.

-4-

k. 13/03, 38/11, 45/06, 80/12

kêdin: Sonra.

-1-

k. 37/12

kefen: <Ar. Kefen.

-1-

k. 31/09

kefez: Pamuk, ham pamuk.

-1-

k.+ ni 31/01

kefş-i ber-dār: Asılmış ayakkabı.

-1-

k. 139/09

kel-: Gelmek

-38-

k.- di 30/13, 37/05, 4/06, 40/13,
46/07, 46/09, 53/01, 65/07, 66/09, 66/14,
70/05, 70/06, 70/07, 75/09

k.- dim 66/10

k.- ge sen 111/13
 k.- gen 100/03
 k.- iñ 45/06
 k.- ip 19/16, 30/15, 30/16, 4/14, 5/04,
 5/08, 58/12, 6/02, 60/10, 7/04, 8/11, 9/09

k.- mekke 34/08
 k.- se 118/01, 14/02, 14/05, 45/07,
 75/01, 83/07, 84/03

kelābe: <Far. İp yumağı, çile, makara.

-1-

k.+ leridin 56/10

kelām: <Ar. 1. Tek kelime veya
 kelimelerden meydana gelmiş söz, ifade,
 söyleyiş, söyleme.

-9-

k. 100/02, 114/02, 119/11, 32/08,
 44/14, 52/08, 53/12, 74/08, 87/06

kelle: <Far. Baş, kafa.

-1-

k.+ sini 55/04

keltür-: Getirmek.

-6-

k.- geni 16/05

k.- genide 52/06, 72/10

k.- üp 71/05, 9/07

k.- ür 105/05

kem: <Far. Kötü, fena, değersiz, adi.

-1-

k. 29/04

kemā-yenbağī: <Ar. Gereği gibi, layık
 olduğu gibi, uygun şekilde.

-1-

k. 50/08

kemāl: <Ar. En olgun, en yetişkin
 döneminde olma, olgunluk.

-3-

k. 63/07, 69/12

k.+ ide 67/15

kemālāt: <Ar. Sahip olunan manevi
 hasletler, olgunluklar.

-1-

k.+ ı 61/03

kemān: <Far. 1. Çene altına dayanıp
 sol kol üzerine yatırılarak sağ eldeki yayla
 çalınan dört telli çalgı. 2. Yay, kavis.

-2-

k. 73/04-2

k.+ ğa 73/03-1

keme: Gemi.

-1-

k. 28/11

kemend: <Far. Uzakta bulunan herhangi bir nesneyi yakalayıp çekmek için üzerine atılan ucu ilmekli uzunca ip.

-2-

k. 56/11, 95/10

kemer: <Far. Bele bir kere dolandıktan sonra bağlanan veya tokalanan bel bağı.

-2-

k. 24/08, 5/12

kemer-bendlığ: Kemer bağı yapma işi.

-1-

k. 67/12

kemhāb: <Far. Simli kumaşla yapılmış palto, simli kumaş.

-2-

k. 32/05

k.+ la 34/05

kemi: Bk. keme.

-1-

k.+ ğa 79/06

kemīn: <Ar. Pusu.

-1-

k. 21/06

kenār: <Far. Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.

-1-

k.+ ıda 97/03

kenāre: <Far. Kenar.

-2-

k.+ siġa 54/16

k.+ sini 113/02

kèrek: Gerek.

-5-

k. 115/02, 137/12, 22/13, 22/14,

30/14

kèreklik: Gerekli.

-1-

k. 29/04

kerem: <Ar. Lutf, iyilik, merhamet, ihsan.

-14-

k. 118/06, 121/06, 121/08, 121/13, 121/14, 122/08, 122/09, 135/06, 135/07, 135/14,77/03, 8/14

k.+ dūr 122/08

kes-: Kesmek.

-6-

k.- er 20/16

k.- er sen 55/10

k.- ip 21/04, 29/15, 63/04

k.- keni 68/08

kesād: <Ar. Alış verişte durgunluk, işlerin hareketli olmaması, alış verişin az olması.

-1-

k. 32/06

kesb: <Ar. 1. Kazanç, geçim sağlamak için yapılan çalışma ve sanat.

-89-

k. 10/15, 108/07, 129/12, 137/13, 137/15, 138/01, 18/07, 30/08, 33/13, 33/14, 4/11, 40/13, 46/07, 46/12, 51/01, 51/08, 54/11, 57/07, 65/02, 66/03, 66/09, 67/11, 7/07, 71/13, 72/01, 73/06, 75/13, 78/08, 85/04, 87/03, 9/10

k.+ din 62/03, 66/14

k.+ dür 57/08, 69/03

k.+ e 136/05

k.+ i 31/13, 41/12, 46/03, 48/07, 52/03, 53/07, 67/02, 71/01, 71/03, 72/07, 73/15, 74/02, 74/12, 76/09

k.+ iğa 4/01çü, 55/07, 7/08, 7/11

k.+ ige 6/01, 7/14

k.+ im 33/11, 44/02, 47/15, 65/01, 65/07, 67/15, 69/09

k.+ imde 46/14, 67/13, 75/09

k.+ ime 50/09

k.+ imiz 60/14

k.+ in 39/05, 4/15, 77/04

k.+ iñ 54/01, 67/10, 73/03

k.+ iñde 66/07

k.+ ini 107/09, 121/09, 3/12, 4/07, 6/07, 8/06

k.+ iniñ 3/10, 76/04

k.+ iñiz 54/10

k.+ iñni 42/05

k.+ ler 7/10

k.+ ni 62/04, 76/01

k.+ tür 63/09

kesb-i gil-kār: Çömlekçilik işi.

-1-

g.+ nı 42/08

kesb-i insān: <Ar. İnsanın kazancı.

-1-

k. 50/11

kesb-i īṣār: <Ar. İkrām etme, ağırlamanın kazancı.

-1-

k.+ nı 86/13

kesb-i kemāl: <Ar. Olgunluğun kazancı.

- 1-
k. 73/07
kesb-kār: Çalışan, zanaatkar, esnaf.
- 4-
k. 57/01, 62/07, 72/03
k.+ ını 76/03
kese: <Far. Para, tütün, mühür, saat vb. cepte taşınan şeyleri koymaya mahsus kumaş, örgü, deri veya boncuktan ufak torba.
- 1-
k. 49/08
kese: Bel veya sabanın topraktan kaldırdığı iri sert toprak parçası.
- 1-
k. 43/09
kesel: <Ar. Gevşeklik, uyuşukluk, tembellik, üşenme.
- 1-
k. 19/14
kesi: Bezden yapılmış giyecek.
- 1-
k. 50/12
keşif: <Ar. Yoğun, sık, koyu.
- 1-
k. 116/13
- keşâne:** <Far. Küçük saray, köşk.
- 1-
k.+ sin 44/09
Keşmîr : Pakistan'da bir bölgenin adı.
- 1-
K. 57/12
keştî: <Far. Gemi.
- 1-
k. 30/05
kêt-: Gimek.
- 8-
k.- er 38/06, 50/10, 85/04, 92/04
k.- ip 19/16
k.- megey 120/06
k.- ti 71/12, 80/01
kevākib: <Ar. Yıldızlar.
- 2-
k. 61/05, 95/04
kevkeb: <Ar. Yıldız.
- 2-
k.+ ğa 94/06
k.+ ni 95/01
kêy-: Giymek.
- 4-
k.- di 73/11

k.- er 31/12

k.- ip 41/12

k.- se 41/09

key: <Far. Ne vakit, ne zaman.

-11-

k. 89/14, 105/02, 109/03, 111/04,
122/14, 130/11, 79/14, 87/07, 87/15, 96/06,
98/06, 99/12

kezzāb: <Ar. Çok yalan söyleyen
kimse, çok yalancı.

-1-

k. 55/06

ki: <Far. Ki (bağlama ve cümlebaşı
edatı).

-200-

k. 1/08, 10/01, 10/07, 10/08, 10/12,
10/13, 10/16, 100/08, 100/13, 101/07,
102/13, 103/07, 103/15, 104/14, 105/12,
105/13, 106/07, 106/14, 107/03, 108/04,
11/02, 11/06, 11/11, 11/16, 112/01, 112/02,
112/07, 113/05, 113/07, 114/03, 115/07,
116/01, 117/03, 117/14, 118/06, 119/03,
119/12, 12/01, 12/07, 12/10, 120/09, 120/12,
121/12, 123/02, 123/04, 123/07, 123/17,
124/02, 124/08, 125/03, 126/04, 126/07,

127/16, 128/03, 128/12, 128/13, 129/08,
13/02, 13/04, 13/06, 13/08, 13/09, 13/10,
13/16, 130/03, 134/16, 135/07, 135/13,
139/16, 14/01, 14/06, 14/15, 140/08, 140/16,
141/02, 141/10, 142/11, 142/13, 15/02,
15/06, 15/11, 15/13, 16/10, 16/12, 16/14,
17/05, 17/12, 17/16, 18/02, 18/04, 18/11,
18/13, 18/14, 19/01, 19/02, 2/08, 2/09,
20/08, 20/14, 20/15, 21/06, 21/10, 21/16,
22/03, 22/10, 22/12, 22/16, 23/07, 24/03,
24/06, 24/11, 24/14, 25/03, 25/06, 25/14,
25/16, 26/03, 26/05, 26/12, 26/16, 27/10,
27/14, 28/10, 28/11, 28/14, 3/04, 31/04,
31/06, 31/08, 36/14, 37/08, 39/11, 4/03, 4/10,
4/11, 40/03, 41/07, 42/02, 42/13, 48/03,
48/13, 5/10, 5/11, 5/14, 50/11, 51/04, 53/13,
54/08, 55/14, 57/01, 57/10, 58/07, 6/06, 6/12,
61/10, 64/08, 67/05, 68/03, 7/06, 7/07, 70/03,
70/12, 71/09, 72/14, 73/09, 73/10, 73/14,
74/09, 75/10, 75/14, 77/01, 78/03, 8/10,
80/09, 82/09, 84/02, 84/09, 84/12, 84/15,
85/03, 87/04, 88/01, 88/08, 89/04, 89/07,
9/03, 9/06, 9/10, 9/12, 9/14, 91/08, 94/03,
94/10, 95/13, 97/02, 97/13, 98/02, 99/03

kibi: Gibi, kadar edatı.

-5-	k. 101/12-1, 106/06-1, 108/05-1,
k. 19/15, 38/07, 45/02, 54/07, 69/06	111/11-1, 112/14-1, 120/05-1, 122/08-2,
kıbrlık: Kibirli.	138/01-1, 142/07-1, 142/15-1, 18/16-2,
-1-	28/05-2, 37/01-1, 38/04-1, 40/08-2, 45/03-2,
k. 68/10	46/10-1, 48/14-2, 52/09-1, 52/10-1, 55/09-2,
kıbr: <Ar. Büyüklük taslama, kendini	59/02-1, 63/10-1, 7/03, 7/08, 71/12-2, 72/05-
herkesten üstün görme.	2, 78/13-1, 92/07-1
-3-	kimsan: Altın renginde renkli deri.
k. 76/06, 77/09, 134/01	-1-
kiçik(g): Küçük.	k. 5/09
-1-	kimse: Kimse.
k.+ inñi 70/04	-9-
kikiz: Keçe, palas.	k. 108/07, 125/12, 138/01, 141/05,
-2-	40/15, 91/03
k.+ in 126/02	k.+ din 125/06
k.+ ini 64/04	k.+ niñ 107/06, 133/07
kilim: Kilim.	kimsen: Bk. kimsan.
-1-	-1-
k. 4/15	k.+ lerini 61/04
kilim-bâf: Kilim dokuyan.	kimsençi: Derici.
-1-	-6-
k.+ lar 4/15	k. 122/09, 60/12
kim: 1. Ki, bağlama edatı. 2. Kim, soru	k.+ ge 121/11
sözü.	k.+ ler 121/02, 61/03
-29-	k.+ lerniñ 121/01

kimsendçi: Bk. kimsençi.

-2-

k. 60/01

k.+ ler 59/11

kīn: <Far. Kendisine yapılan bir şeyi
hazmedememekten doğan devamlı ve gizli
düşmanlık, garaz, buğz.

-2-

k. 47/11, 96/03

kir-: Girmek.

-6-

k.- di 42/12

k.- erde 22/02

k.- gen 20/13

k.- ip 62/10, 72/11, 81/02

köhne: <Far. Eskimiş, yıpranmış, eski.

-2-

k. 43/12, 43/14

kömeç: Bir tür ekmek.

-2-

k. 52/10

k.+ ni 52/09

kömüd-: Gömmek, gömdürmek.

-1-

k.- geni 70/07

kömür: Kömür.

-2-

k. 20/03, 40/01

könçi: Derici.

-9-

k. 132/02, 134/11, 6/09, 72/10, 72/13,

73/07, 73/15, 74/09

k.+ niñ 132/01

köñl: Bk. köñül.

-20-

k.+ i 101/13, 109/09, 111/10, 139/02,

61/02

k.+ ige 40/10

k.+ ümge 105/06

k.+ ümiz 77/06

k.+ ümizni 23/03

k.+ ümke 84/10

k.+ ümni 126/07

k.+ üñ 123/08, 48/03, 48/13

k.+ üñde 130/13, 49/04

k.+ ünde 55/12

k.+ üñe 102/09, 48/15

k.+ üñni 128/14

köñül: Gönül, yürek.

-9-

k. 123/01, 123/10, 3/16, 59/09, 81/15,
82/03, 86/11, 93/13

k.+ de 82/06

köp: Çok, fazla, pek çok.

-33-

k. 10/13, 11/01, 11/02, 110/09,
110/14, 117/06, 124/11, 125/08, 134/08,
141/04, 142/12, 15/12, 42/02, 46/06, 6/15,
60/01, 60/09, 62/06, 66/08, 71/10, 72/14,
73/02, 75/09, 75/12, 77/02, 80/01, 81/05,
84/10, 86/10, 90/12, 93/05

k.+ dür 107/12, 73/10

köpe: Cevşen, zırh elbisesi.

-1-

k.+ si 43/03

kör-: Görmek.

-30-

k. 22/11, 22/12, 57/09, 59/05

k.- düm 142/06, 142/08

k.- er 102/14, 110/08, 86/14, 92/01,
93/04

k.- er sen 112/01, 47/08, 97/04

k.- ge sen 47/14, 66/05

k.- gen 139/05, 139/06

k.- gende 23/11

k.- gil 22/11

k.- megen 104/03

k.- meğin 103/12

k.- se 40/08, 50/12, 62/07

k.- seşiz 141/01, 141/03

k.- üş 31/08, 66/16

k.- üp 19/11

köre: Göre, bir şeye uygun olarak.

-1-

k.+ siğa 3/16

körgüz-: Gözükmek, göstermek.

-5-

k.- genide 44/11, 49/10, 67/02

k.- mek 142/03

k.- üp 7/12

körkü: Su tulmu.

-1-

k.+ miz 62/06

körset-: Göstermek.

-2-

k. 138/05

k.- ip 140/08

körün-: Görünmek.

-1-

k.- mey 29/13

köter-: Götürmek, kaldırmak, taşımak,
yükseltmek.

-3-

k.- genide 37/11

k.- gey 133/05

k.- ip 48/05

köydür-: Yakmak, yandırmak.

-4-

k.- geni 58/05

k.- ge sen 124/07

k.- üp 123/15, 38/10

köyük: Yanık, yanmış şeyler.

-1-

k. 20/12, 23/06

köz: Göz.

-23-

k. 108/14, 116/16, 131/07, 31/08,
7/14, 79/08

k.+ de 131/03

k.+ din 131/10

k.+ i 125/14

k.+ ni 132/03

k.+ üm 138/06

k.+ üñ 100/10, 118/13, 122/12,
124/02, 130/13, 131/02, 131/09, 131/13,
87/02

k.+ üñdin 75/07

k.+ üñe 29/13, 130/14

köz yaşı: Gözyaşı.

-1-

k. 131/12

közid-: Gözetmek, saklamak,
muhafaza etmek.

-1-

k.- ür 25/10

közle-: Gözlemek, beklemek.

-2-

k.- gil 131/08

k.- mek 50/02

kü-be-kü: <Far. Sokaktan sokağa,
sokak sokak.

-1-

k. 38/13

Küh-ı Kâf: Kaf dağı.

-1-

K. 97/03

küy: <Far. Köy, semt.

-1-

k.+ ıda 73/02	kümüş: Gümüş.
küdüret: <Ar. Tasa, gam, kaygı.	-4-
-2-	k.+ din 25/03, 26/16
k. 102/02	k.+ ni 24/13, 27/02
k.+ lerni 65/12	kün: Gün.
küffâr: <Ar. Kâfirler.	-7-
-2-	k. 23/04, 33/04, 75/01
k.+ lar 93/03	k.+ i 132/08, 133/03, 6/16, 79/10
k.+ larğa 92/08	künde: <Far. İri ve kalın ağaç gövdesi.
küfr-ehli: <Ar. Kâfirler.	-1-
-1-	k. 29/06
k. 91/14	kündüz: Gündüz.
kül: Kül, ateş külü.	-1-
-1-	k. 80/12
k.+ ge 52/11	küngüre: <Far. Kubbenin en yüksek
kül-: Gülmek.	yeri.
-2-	-1-
k.- mesün 120/08	k.+ lerini 43/05
k.- se 102/06	künlük: Günlük.
külâlçi: Çömlekçi.	-2-
-1-	k. 135/01, 93/08
k. 6/01	küş: <Far. Öldüren, öldürücü.
külgü: Gülüş, gülme.	-1-
-1-	k. 75/15
k.+ si 60/10	

küşād: <Far Fetih ve zafer açma,
açılma, açılış.

-3-

k. 109/08, 134/11, 85/05

kütük: Kesilmiş tomruk, odun.

-1-

k.+ i 34/14

küva: Güğüm.

-1-

g. 44/07

Қ

қабр: <Ar. Mezar.

-6-

қ. 87/12, 88/01, 88/08, 88/13

қ.+ din 132/08

қ.+ ide 133/08

қабұл: <Ar. Bir şeye isteyerek veya
istemeyerek peki deme, razı olma,
muvafakat etme.

-7-

қ. 112/05, 51/06, 58/11, 6/07, 63/15,
96/15, 98/13

қaç: Kaçmak.

-1-

қ.- ar 39/14

қaç: Kaç, birkaç.

-1-

қ. 100/09

қақан: Ne zaman?

-1-

қ. 105/09

қadem: <Ar. Ayak, adım.

-3-

қ. 137/09, 137/10, 140/06

Қādiriyye: Şeyh Abdülkadir Geylani
tarafından XI. yüzyılda kurulan bir tarikat.

Қ. 136/14

қafes: Kaçmalarını önlemek için
hayvanların içine kapatıldığı, aralıklı olarak
yapılmış mahfaza.

-1-

қ. 25/13

қағун: Kavun.

-1-

қ. 11/14

ķahr: <Ar. 1. İnsanın içine işleyen derin üzüntü, sıkıntı, keder.

-2-

ķ. 133/14

ķ.+ ını 84/05

ķal-: Kalmak, durmak, sürmek.

-15-

ķ.- dı 104/07, 44/08

ķ.- dım 82/15

ķ.- ğanı 52/07

ķ.- ıp 1/08, 106/03, 106/07, 113/06,
142/06

ķ.- ıpdur 48/02

ķ.- ma 43/14

ķ.- madı 100/04

ķ.- mağay 88/12

ķ.- mağıl 138/04

ķ.- ur 75/02

ķalem: <Ar. Tülbent vb. şeyler üzerine resim ve şekiller yapmaya yarayan, çok ince fırça veya tahta çubuk.

-1-

ķ.+ i 59/11

ķalender: <Far. Dünya malına önem vermeyen, müsâmahakâr, yumuşak huylu,

alçak gönüllü, olur olmaz şeyin üstünde durmayan kimse.

-1-

ķ.+ ni 14/03

ķālīb: <Ar. Kalıp.

-1-

ķ.+ ığa 74/04

ķalye: <Ar. Sade yağ ile pişirilmiş etsiz yâhut az etli kabak veya patlıcan yemeği.

-2-

ķ. 122/11

ķ.+ sidin 89/03

ķamuş: <Ar. İpek, yün, pamuk vb. malzemenen makine veya tezgâhlarda dokunmuş her türlü dokuma.

-6-

ķ. 33/01

ķ.+ dın 5/16, 64/09

ķ.+ ı 64/01

ķ.+ ıı 64/12

ķ.+ ını 62/11

ķan: Kan.

-2-

ķ. 125/14, 6/16

kān: <Far. Maden yatağı, maden ocağı.

-1-

k. 125/15

kanā'at: <Ar. Elindekiden hoşnut olup fazlasını istememe, kısmetine, kendisine verilene razı olma.

-8-

k. 124/12, 125/07, 125/08, 125/09, 125/11, 125/12, 125/13

k.+ nı 126/01

kança: Kaç, ne kadar.

-2-

k. 86/03, 86/05

kanı: Hani, nerede.

-8-

k. 101/01, 101/02, 125/12, 20/07, 20/08, 35/14, 35/15

kāni': <Ar. Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen, kendisine verilene razı olan.

-1-

k. 7/08

kanlıg: Kanlı.

-1-

k. 125/14

kapkara: Kapkara, çok kara.

-1-

k. 20/01

kara: 1. Kara, siyah. 2. Ayıp, kusur, kötü.

-8-

k. 38/02-2, 48/12-2, 48/13-2, 5/08-1

k.+ ηnı 39/15-2, 89/02-2

k.+ sını 39/08-1

karakçı: Haydut, yol kesen, çapulcu, yağmacı.

-3-

k. 126/08

k.+ dın 127/01

k.+ ğa 21/05

karangü: Karanlık.

-1-

k. 53/03

karı: İhtiyar, yaşlı.

-1-

k. 58/09

karīb: <Ar. Yakın.

-3-

k. 115/02, 46/14, 7/04

karīm: <Ar. Alacaklı kimse.

-1-	-1-
ķ.+ i 73/15	ķ. 54/11
ķarīn: <Ar. Yakın, arkadaş, komşu, dost.	ķasāvet: <Ar. Üzüntü, gam, keder, tasa.
-1-	-1-
ķ. 12/08	ķ.+ ke 82/15
ķarmaş-: Kapma, yapışma, yakalama.	ķaşr: <Ar. Köşk, küçük saray, kâşane.
-1-	-3-
ķ.- ıp 85/13	ķ. 138/14, 28/07, 4/12
ķarz: <Ar. Ödünç.	ķaş: Kaş.
-1-	-1-
ķ. 41/06	ķ. 38/08
ķası-: Kenarını bükmek, kıvırmak.	ķaşla-: Kaşımak.
-1-	-2-
ķ.- p 24/05	ķ.- ğıl 70/04, 93/14
ķaşāb: <Ar. Koyun, kuzu, sığır, dana gibi eti yenecek dört ayaklı hayvanları kesen veya kesilmiş hayvanları parçalayarak satan kimse.	ķat-: Katmak, eklemek, ilave etmek.
-9-	-2-
ķ. 111/02, 112/15, 53/08, 53/12, 54/15, 6/15	ķ. 69/08
ķ.+ ğa 111/09	ķ.- ıp 23/05
ķ.+ nıñ 111/01, 55/03	ķat^ç: <Ar. Durduran, kesen, son veren.
ķaşābçılık: Kasaplık işi.	-4-
	ķ. 23/13, 46/11, 70/09, 82/02
	ķātī^ç: <Ar. Kateden, kesen, kesici, son veren, durduran.
	-1-
	ķ. 126/13

katıg: 1. Katı, sert. 2. Zor.

-5-

ķ. 18/14-1, 77/12-1, 82/12-2, 83/09-2

ķ.+ raķ 83/11-2

ķatur-: Sertleştirmek, kurutmak.

-1-

ķ.- maķ 66/04

ķay-: Dönmek.

-1-

ķ.- uban 19/05

ķayda: Nerede.

-1-

ķ. 52/01

ķaydağ: Nasıl.

-1-

ķ. 133/09

ķayguluķ: Kaygılı.

-1-

ķ. 85/06

ķaysı: Hangisi.

-15-

ķ. 109/07, 119/07, 89/11, 90/15,

97/07, 97/09

ķ.+ dur 100/14, 100/15, 101/04,

115/11, 89/10, 89/11, 98/01, 98/02

ķ.+ sıdur 101/03

ķayu: Hangi, o ki.

-12-

ķ. 105/08, 109/06, 126/12, 133/07,

38/14, 82/10, 82/12, 85/03, 85/04, 97/14,

97/15, 98/04

ķazā: <Ar. Zamanında kılınmayan

namazın ve tutulmayan orucun şeriatın

gerektirdiği kurallara uygun olarak sonradan

kılınması ve tutulması.

-1-

ķ. 13/11

ķazan: İçinde çok miktarda yemek

pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve

derin kap.

-5-

ķ. 17/15, 38/15, 39/04, 39/08

ķ.+ ğa 67/08

ķazançı: Kazan ustası.

-9-

ķ. 37/11, 38/01, 39/02, 39/05, 4/07,

89/06, 91/05

ķ.+ ğa 39/10

ķ.+ nıj 89/05

ķıl-: Kılmak, etmek, yapmak.

- 269-
- ķ. 102/05, 102/06, 102/07, 102/08,
102/09, 104/13, 104/14, 105/13, 109/08,
110/07, 110/12, 113/11, 118/13, 120/02,
120/13, 120/14, 121/06, 122/06, 122/11,
124/05, 124/06, 125/08, 126/01, 126/02,
130/03, 130/05, 131/14, 134/11, 134/12,
134/13, 135/07, 139/15, 141/15, 42/04,
43/13, 55/11, 55/12, 64/10, 68/14, 75/06,
79/12, 81/14, 81/15, 82/04, 85/05, 86/11,
86/12, 89/07, 91/07, 91/08, 93/11, 93/12,
96/04, 97/13
- ķ.- ay 43/11, 68/13
- ķ.- ay men 49/03
- ķ.- dı 105/03, 116/03, 116/04, 13/08,
140/07, 16/07, 19/01, 19/14, 28/10, 3/10,
3/12, 31/04, 31/05, 37/06, 4/04, 4/05, 4/07,
41/02, 44/05, 56/13, 59/07, 6/03, 60/01,
68/04, 71/07, 88/10, 9/04, 9/08, 92/09, 94/02,
95/01
- ķ.- dıı 28/06
- ķ.- ğalı 5/02
- ķ.- ğan 16/01, 61/07, 89/02
- ķ.- ğanı 23/13, 43/06, 48/09
- ķ.- ğanıda 16/03, 28/04, 41/13, 53/08,
59/11
- ķ.- ğanığa 2/05
- ķ.- ğanıım 142/05
- ķ.- ğanııı 22/07
- ķ.- ğanıını 23/09
- ķ.- ğanıını 21/11
- ķ.- ğıl 103/02, 103/11, 110/13,
128/14, 135/04, 139/13, 31/06, 53/13, 55/11
- ķ.- ğı men 45/06
- ķ.- ğıçı 4/10
- ķ.- ğum 103/08, 86/08
- ķ.- ğuı 29/02
- ķ.- iban 4/16, 9/12
- ķ.- ıı 77/06, 8/10
- ķ.- ıp 10/03, 11/06, 11/07, 11/08,
12/03, 12/04, 120/08, 13/01, 13/02, 13/11,
15/08, 15/09, 15/10, 17/01, 17/02, 17/09,
18/07, 19/13, 20/05, 21/13, 22/15, 23/03,
23/07, 23/08, 24/13, 25/13, 26/10, 27/04,
27/13, 27/14, 29/03, 29/04, 29/15, 29/16,
3/03, 3/14, 30/03, 30/04, 33/06, 35/04, 35/06,
35/07, 36/09, 36/10, 39/07, 4/12, 42/02,
45/04, 49/01, 5/03, 5/07, 5/10, 6/01, 6/10,

7/11, 73/13, 8/03, 80/15, 81/08, 84/13, 86/10,
9/14, 93/07

ķ.- ip miz 17/04, 17/05, 17/07, 17/11,
78/04

ķ.- ip sen 105/13, 123/14, 30/09

ķ.- ip siz 28/09

ķ.- ipdur 21/15, 50/12

ķ.- ma 103/07, 29/11, 38/02, 46/06

ķ.- madıñ 14/08, 21/11

ķ.- madıñlar 12/14, 13/13, 22/09

ķ.- mağıl 125/06, 140/03, 140/04,
141/16, 55/07, 66/08, 85/09, 90/12, 91/06

ķ.- maķ 2/05, 22/14, 57/02, 58/08,
81/04, 82/11

ķ.- maķdın 137/01

ķ.- maķğa 109/05

ķ.- mamıñıñ 29/10

ķ.- mañ 18/12

ķ.- mañız 141/04, 27/12

ķ.- mas 102/01

ķ.- masun 103/09

ķ.- mıñ 114/14

ķ.- sa 107/04, 12/02, 12/16, 137/11,
137/12, 141/05, 50/09, 83/08, 87/09, 95/03

ķ.- sam 105/08, 60/16

ķ.- sañ 131/11, 26/15, 35/10, 81/06,
83/13, 84/05

ķ.- sañız 27/11

ķ.- ur 11/11, 118/08, 124/04, 20/09,

22/04, 40/08, 42/06, 69/10, 73/05, 80/06,

82/06, 92/15, 97/10

ķ.- ur men 103/03

ķ.- ur sen 55/09

ķ.- urğa 17/05

ķ.- urlar 38/16

ķılıç: Kılıç.

-1-

ķ. 17/03

ķılın-: Kılınmak, edilmek, yapılmak.

-1-

ķ.- maķı 142/01

ķılmaş: Suç, kabahat, cinayet.

-1-

ķ.+ ım 53/02

ķır-: Kırmak, ezmek, bozguna
uğratmak.

-1-

ķ.- dı 6/15

ķırık: Kırık.

-1-

ķ. 75/04

ķiřař: <Ar. Kıssalar, hikâyeler, rivayetler.

-1-

ķ. 70/06

ķism: <Ar. Bir bütünün bir bölümü.

-1-

ķ. 35/13

ķiř: Kış mevsimi.

-2-

ķ. 64/13

ķ.+ ıñ 50/06

ķiyâm: <Ar. Namazda ayakta durma ve namazın ayakta kılınan kısmı.

-1-

ķ. 132/05

ķiyâmet: <Ar. Tek tanrılı dinlerin inanişına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

-4-

ķ. 132/06

ķ.+ de 134/10, 137/16

ķ.+ ni 36/02

ķiyâs: <Ar. Bir şeyi diğer bir şeye göre değerlendirme, başka bir şeye benzeterek hakkında hüküm verme, karşılaştırma, mukâyese etme.

-4-

ķ. 17/05, 31/06, 42/04, 90/15

ķiyâsât: <Ar. Kıyaslar, tasımlar.

-1-

ķ. 124/11

ķiyemet: <Ar. Değer, kıymet.

-1-

ķ. 14/11

ķiz-: Kızmak, öfkelenmek, yanmak, kızarmak.

-1-

ķ.- ıp 86/16

ķızıl: Kızıl, kırmızı.

-1-

ķ. 116/16

ķızıt-: Kızdırmak, kızartmak, ateşte ısıtmak.

-4-

ķ. 118/14

ķ.- tı 4/06

ķ.- tım 36/11

ķ.- tıj 20/04	ķ.- ar miz 132/11
ķof-: Bk. ķop-.	ķ.- ķu miz 132/08
-15-	ķopar-: Koparmak, ayırmak, çekmek.
ķ.- tı 19/13be+nāgāh	-1-
ķ.- uban 36/09	ķ.- ğıl 95/09
ķ.- up 23/11, 28/03, 38/12, 42/01,	ķorğuş: Korku.
47/10, 53/12, 56/13, 63/01, 64/06, 70/08,	-1-
76/11, 87/06, 94/02	ķ.+ um 41/01
ķofarğu: Manivela, kaldıraç.	ķork-: Korkmak.
-1-	-1-
ķ.+ sı 51/01	ķ.- up 13/16
ķoğla-: Def etmek, reddetmek,	ķuruk: Kuru, çöl, sahra.
kovalamak.	-1-
-1-	ķ. 112/02
ķ.- p 14/03	ķosak: Kursak, karın.
ķol: El, kol.	-1-
-7-	ķ. 52/10
ķ.+ ğa 104/08	ķoş-: Koşmak, katmak, çift etmek,
ķ.+ ığa 25/09, 61/06, 62/12	birleştirmek, şiir söylemek.
ķ.+ um 135/13	-1-
ķ.+ unğa 43/09	ķ.- mağay 95/06
ķ.+ unğa 82/01	ķoy-: Koymak, bırakmak, terk etmek,
ķop-: Kopmak, ayağa kalkmak,	salmak, ibraz etmek, vaz etmek.
ayrılmak, çıkmak.	-22-
-2-	ķ.- dı 4/08

ķ.- duŋ 137/10	ķ.+ ıŋnı 134/13
ķ.- ğa sen 123/15	ķur: Kuşak, baĝ.
ķ.- ğan 137/09	-2-
ķ.- maĝay 140/06, 95/05	ķ. 67/14
ķ.- maķ 75/10	ķ.+ ını 68/06
ķ.- mak 138/12	ķur-bāb: Kur-baf, kemer dokumacılıĝı.
ķ.- mas 105/04, 16/15	-3-
ķ.- up 106/10, 106/16, 11/05, 14/01,	ķ. 67/02, 67/04
17/15, 25/05, 27/02, 39/08, 41/01, 74/05,	ķ.+ lar 5/11
75/11	ķurb: <Ar. Yakınlık, yaklaşma.
ķ.- up miz 17/16	-1-
ķudret: <Ar. Kuvvet, gūç, takat, iktidar.	ķ. 90/04
-3-	ķurbet: <Ar. Yakınlık, akrabalık,
ķ. 2/03, 88/09	Allah'a yakınlık.
ķ.+ i 2/06	-1-
ķufi: <Ar. Kilit.	ķ.+ i 107/07
-1-	ķurçı: Kemer baĝı dokuyan (kimse).
ķ. 16/09	-2-
ķul: Kul, kōle, insan, kişi.	ķ. 68/05
-1-	ķ.+ ğa 68/09
ķ. 60/06	ķurut-: Kurutmak.
ķulak: Kulak.	-1-
-4-	ķ.- tum 75/12
ķ. 43/11, 8/09	ķuř: Kuş.
ķ.+ ğa 24/10	-1-

ķ.+ ıġa 59/06

ķutan: Aġıl, mandıra.

-1-

ķ.+ da 13/15

ķutaz: Tűrkistan'da Tibet yöresinde yetişen ve yak denen uzun kıllı bir cins öküzü'n kuyruġundan yapılan tuġ.

-1-

ķ. 30/02

ķutul-: Kurtulmak.

-2-

ķ.- maķġa 105/07

ķ.- maķġadur 112/10

ķuvvet-i nefis:<Ar. Nefsin gücü.

-1-

ķ.+ inġ 36/04

ķuyan: Tavşan.

-1-

k. 14/02

ķuyruġluķ: Kuyruklu.

-2-

ķ. 99/04, 99/13

la'1: <Ar. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş.

-1-

l. 125/15

la'2n: <Ar. Lanet etme, beddua etme.

-3-

l. 141/04, 48/11, 60/01

laçin: Beyaz renkli, ayakları kırmızı bir çeşit şahin.

-1-

l.+ i 85/14

lāf: <Far. Bir düşünce anlatan kelime veya kelime dizisi, söz, lakırdı.

-2-

l. 12/11, 29/11

laħm: <Ar. Et.

-1-

l.+ ı 54/13

laħza: <Ar. Zamanın en kısa dilimi, an.

-1-

l. 105/06

laķab: <Ar. Bir kimse veya âileye herhangi bir münâsebetle asıl adından başka sonradan takılan ad, takma ad.

L

-1-	-1-
1. 139/12	1.+ durur 24/04
lāl: <Far. Dilsiz.	levḥ: <Ar. Üzerine yazı yazılabilecek
-1-	ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya
1. 76/02	yüzey.
lāle-zār: <Far. Lale bahçesi.	-1-
-1-	1.+ ını 82/03
1. 11/10	lezzet: <Ar. Herhangi bir şeyden alınan
lāy: <Far. Çamur, tortu, kül.	zevk, haz, sefa.
-4-	-1-
1. 41/15, 43/09, 60/04	1.+ i 93/04
1.+ ğa 43/10	libās: <Ar. Elbise, giyecek şey.
lāyık: <Ar. Uygun, yaraşır, münasip.	-3-
-4-	1. 17/06, 31/05
1. 109/04, 109/14, 110/08, 22/07	1.+ ı 31/07
lāzım: <Ar. Gerekli, lüzumlu.	licām: <Ar. Atın ağzına vurulan gem,
-1-	dizgin.
1. 16/10	-2-
leb: <Far. Dudak.	1. 106/14, 73/14
-1-	līk: <Far. Lakin.
1.+ din 6/06	-2-
leb-ā-leb: <Far. Ağzına kadar dolu.	1. 107/14, 142/09
-1-	likin: Bk. līk.
1. 53/08	-1-
leṭāfet: <Ar. Hoşluk, güzellik, incelik.	1. 40/09

lönge: Havlu, boyun atkısı, eşarp.

-1-

l.+ ler 34/04

luḫ: <Ar. İyilik, yumuşaklık, ihsan, bağışlama, kerem.

-5-

l. 10/07, 66/16, 77/12

l.+ ıdın 84/02, 84/06

M

mā'mūrluk: Bayındırlık, rahatlık.

-1-

m. 76/08

ma'āş: <Ar. Yaşamak ve geçinmek için gerekli olan şey, rızık.

-1-

m. 19/02

ma'ḫūl: <Ar. Akla uygun, akla yatkın gelen, mantıklı.

-1-

m. 19/11

ma'lūm: <Ar. Herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş olan (şey).

-3-

m. 142/13, 18/13, 87/13

ma'lūm-ı cihān: Dünyanın bildiği şey.

-4-

m. 142/09

ma'nā: <Far. Kelime, söz, hareket, davranış vb.nin ifade ettiği şey, anlatılmak istenen veya onlardan anlaşılan şey, anlam.

-1-

m.+ sını 121/06

ma'rifet: <Ar. Hüner, maharet, beceri.

-5-

m. 128/03, 135/15, 14/07, 140/01

m.+ niñ 77/08

ma'şiyet: <Ar. İtaatsizlik, günah, isyan.

-1-

m. 138/02

mācerā: <Ar. Yaşanan olaylar dizisi, baştan geçen, vuku bulan hâl ve olay.

-3-

m. 15/10, 20/02, 5/07

madām: <Ar. Madem, çünkü.

-1-

m. 78/15

mağşūş : <Ar. Saf ve halis olmayan, içine hile karıştırılmış olan, karışık, hileli.

-1-

m.+ sını 40/01

maḥallī: <Ar. Bir yere âit veya bir yere mahsus olan, yerli, yerel, yöresel.

-1-

m.+ de 100/07

mahiyyā: <Ar. Aydan aya ödenen ücret, aylık, maaş, māhiyye.

-1-

m. 39/04

maḥlūt: <Ar. İçine başka maddeler katılmış, karıştırılmış, karışık.

-1-

m. 27/03

maḥşer: <Ar. Ahiret hayatında bütün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını Allah huzurunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

-5-

m. 133/01

m.+ de 118/06, 126/04, 134/01, 135/12

maḥzen: <Ar. Devlete ait kıymetli şeylerin saklandığı yer.

-1-

m. 110/03

maḳāl: <Ar. Söz, lakırdı, lâf.

-6-

m. 39/10, 64/07, 67/04, 76/01, 76/12,

78/12

maḳām: <Ar. Durulacak yer, durak, mekân, mahal.

-7-

m. 111/04, 134/16, 87/07

m.+ ı 134/10

m.+ ıda 125/09

m.+ ım 25/02

m.+ ın 50/02

maḳbūl : <Ar. Kabul edilen, beğenilen, hoş giden, hoş.

-1-

m. 98/04

maḳşad: <Ar. İstenilen, kastedilen şey, niyet, amaç, gaye.

-6-

m. 127/14

m.+ dın 127/10

m.+ ğa 127/12, 136/10, 136/11,
137/06

maḵşūd: <Ar. Söylenilmek istenen,
İstenilen şey, amaç, gaye, maksat.

-1-

m. 136/03

maḵta-: Övmek, methetmek, tarif ve
tavsif etmek.

-1-

m.- p 14/15

māl: <Ar. 1. Bir kimsenin, bir tüzel
kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır
veya taşınmaz varlıkların bütünü. 2.
Büyükbaş hayvan.

-5-

m. 13/15-2, 35/06-1, 35/12-1, 75/02-
1, 134/07-1

mamuğ: Pamuk.

-1-

m.+ u 57/11

maña: Bana.

-37-

m. 113/08, 113/10, 113/11, 117/10,
130/06, 140/08, 33/12, 33/13, 34/09, 42/07,
42/08, 42/09, 44/05, 44/08, 46/08, 46/10,

46/12, 46/14, 48/02, 51/09, 54/04, 54/05,
54/11, 55/13, 57/08, 63/09, 63/16, 65/07,
66/09, 67/11, 69/03, 70/11, 72/01, 75/09,
75/13, 85/01, 96/09

māni': <Ar. Bir işin yapılmasını
önleyen şey, engel.

-2-

m. 126/11, 126/12

mār: <Far. Yılan.

-2-

m. 133/12, 134/06

marāḵçı: Pusu; görünmeden düşmanı
gözetmek için yerleşmiş olan kişiler,
gözetleyen.

-1-

m. 126/09

maşlahat: <Ar. Dirlik, düzenlik.

-1-

m. 19/12

māyil: <Ar. Mail, eğinik, istekli,
mütemayil.

-4-

m. 8/08, 91/01

m.+ ni 90/09

m.+ im 111/07

mazlûm: <Ar. Haksızlığa uğramış, zulüm görmüş (kimse).

-1-

m. 5/14

me'vâ: <Ar. Sığınacak yer, makam, yurt, mesken.

-1-

m.+ sıda 25/02

meclîs: < Bk. meclis.

-1-

m.+ ide 41/08

meclis: <Ar. Bir iş veya karara bağlanması gereken bir mesele hakkında konuşmak, görüşmek üzere bir araya gelmiş kimseler topluluğu.

-2-

m. 59/05

m.+ ide 72/09

mecmu': <Ar. Bir araya getirilmiş, toplanmış, cemedilmiş.

-3-

m. 62/11, 65/10, 76/05

meddâh: <Ar. Taklitler yaparak, hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçı.

-1-

m. 14/05

medh: <Ar. Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, sena.

-1-

m.+ ide 138/08

medhûş: <Ar. Ürkmüş, şaşkınlık ve korku içinde kalmış, dehşete düşmüş.

-1-

m. 22/16

meh: <Ar. Bir takvim yılının on ikide biri, ay, şehri.

-1-

m.+ ni 140/15

meh-i tûlû': <Ar. Ayın doğuşu.

-1-

m. 140/14

mekân: <Ar. Yer, mahal.

-2-

m. 53/03

m.+ ıda 125/07

mekkâr: <Ar. Çok hile yapan (kimse), hilekâr, düzenbaz.

-1-

m. 133/02

mekkârlık: Düzenbazlık, hilekârlık.

-3-

m. 140/03, 41/02

m.+ lar 35/06

mekr: <Ar. Hile, düzen, aldatma.

-3-

m. 66/04

m.+ din 45/04

m.+ ide 104/06

mekr-i şeytân: <Ar. Şeytanın aldatması.

-3-

m. 103/04, 95/10

m.+ ğa 106/16

melâ'ik: <Ar. Melekler.

-2-

m. 115/07, 115/08, 95/06

melâ'ik-şîfat: <Ar. Melek huylu, melek sıfatlı.

-1-

m. 133/05

melâl: <Ar. Hüzün, keder.

-2-

m. 125/08, 62/06

melâmet: <Ar. 1. Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş. 2. Giyim kuşam,

zikir, ayin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifatından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.

-6-

m. 41/14-1, 43/04-1, 48/11-1, 53/09-2, 58/04-2, 62/11-2

melâmet-güy: Azarlar gibi konuşan, azarlayan.

-1-

m.+ ı 47/03

melâmet-i küsev: Ateşin kızgınlığı, azarlamanın harareti.

-1-

m.+ i 35/01

melek: <Ar. Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte.

-5-

m. 115/10, 116/04, 88/05

m.+ din 116/08, 116/10

memleket: <Ar. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, şehir, yurt.

-1-

m.+ ide 74/06

men: Ben.

-37-

m. 113/06, 129/05, 135/06, 139/07,
19/02, 33/11, 45/11, 75/11

m.+ din 57/14, 73/11

m.+ i 105/03, 105/04, 117/08, 44/01,
73/07

m.+ in 24/02, 34/06, 36/05, 36/06,
37/02, 37/07, 38/15, 44/04, 45/12, 47/12,
47/15, 51/10, 53/02, 57/09, 58/13, 59/01,
65/01, 67/12, 70/13, 70/15, 72/03, 73/12

meniyyet: <Far. Bencilik.

-7-

m. 44/10, 52/05, 53/08, 62/10, 68/06,
68/14, 72/08

mensüh: <Ar. Geçersiz kılınmış,
hükümsüz bırakılmış, hükmü ortadan
kaldırılmış, iptal edilmiş, neshedilmiş.

-1-

m. 32/06

menzil: <Ar. Yolcuların konakladıkları
yer, konak yeri, konak, varılacak yer.

-1-

m.+ i 8/12

merdümān: <Far. İnsanlar, kişiler,
adamlar.

-1-

m. 101/07

merg: <Far. Ölüm, vefat, mevt.

-3-

m.+ ni 102/05, 102/07, 111/06

mergüb: <Ar. İstenilen, arzu edilen,
rağbet gösterilen (kimse veya şey).

-6-

m. 113/09, 138/14, 142/08, 97/15

m.+ raq 109/06, 66/14

merhamet: <Ar. Bir kimsenin veya bir
başka canlının karşılaştığı kötü durumdan
dolayı duyulan üzüntü, acıma.

-1-

m. 14/08

merkez: <Ar. Bir ülkenin, bir belde
veya bölgenin yönetildiği yer, makar.

-2-

m.+ i 142/10

m.+ ni 142/11

mertebe: <Ar. Rütbe, kademe, derece,
basamak, sıra.

-2-

- m. 116/10
m.+ η 64/11
- mes'ele:** <Ar. Sorun, güç mesele.
-1-
m. 14/07
- mesācid:** <Ar. Mescitler.
-1-
m. 28/09
- mescid:** <Ar. Genellikle minaresiz, küçük cami.
-4-
m. 42/11, 63/11, 81/02
m.+ iğa 64/02
- meşel:** <Ar. Örnek, benzer, misal, numune.
-1-
m.+ dür 120/07
- mesned:** <Ar. Büyük mevki, makam, rütbe, paye, mansıp.
-1-
m.+ ide 76/07
- mest:** <Far. Sarhoş.
-1-
m. 80/12
- meşakkat:** <Ar. Güçlük, zorluk, sıkıntı, eziyet, zahmet.
-10-
m. 118/04, 129/01, 20/10, 33/01, 75/12, 78/07
m.+ de 82/02, 86/12
m.+ leri 118/01, 83/06
- meşakkatsiz:** Güç olmayan, sıkıntısız.
-2-
m. 128/06, 129/03
- meşhūr:** <Ar. Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın (kimse).
-1-
m. 18/04
- meşīn:** <Far. İşlenmiş koyun derisi.
-1-
m. 6/10
- meşrūt:** <Ar. Var olması, meydana gelmesi başka bir şey veya duruma bağlanmış olan, şarta bağlı, şartlı.
-1-
m.+ um 57/09
- metā⁶:** <Ar. 1. Kumaş, elbise vb. giyilen, kullanılan veya herhangi bir şekilde kendisinden faydalanılan eşya, mal;

satılacak, kazanç sağlanacak mal, ticaret malı.

-6-

m. 34/01

m.+ ığa 50/13

m.+ ın 35/09, 46/03, 47/03

m.+ larığa 35/02

metā^c-ı beyān: <Ar. Mal beyanı.

-1-

m. 34/12

metā^c-ı nefīs: <Ar. Hoşa giden mal.

-1-

m. 48/14

mevc ur-: Dalgalanmak.

-1-

m. 125/14

mevīz: <Far. Kuru üzüm.

-1-

m. 56/01

mevzūn: <Ar. Vezinle yazılmış, vezinli, ölçülü.

-1-

m. 142/14

mey: <Far. İlâhi aşk.

-2-

m. 120/12

m.+ i 117/05

mey-hāne: <Far. İçinde şarap vb.

içkiler içilen ve satılan yer.

-1-

m. 28/14

meydān: <Ar. Alan, açıklık.

-1-

m.+ ıda 48/09

meyl: Bk. māyil.

-1-

m. 114/09

mez-kūr: <Ar. Dâima anılan, zikredilen (Allah).

-2-

m.+ ğa 141/13

m.+ nı 122/07

mezra^c: <Ar. Tarıma elverişli, ekilip dikilecek toprak, geniş tarım arazisi.

-2-

m.+ da 78/06, 79/12

mi^cmārlik: Mimarlık, mimari.

-2-

m. 3/14, 42/10

mıh: <Far. Büyük çivi.

- 1-
m.+ nı 17/09
miḥnet: <Ar. Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat; üzüntü, dert.
- 15-
m. 10/03, 117/07, 117/10, 118/05, 20/10, 66/15, 75/13, 92/04, 93/08
m.+ ke 118/03, 66/08
m.+ i 92/13
m.+ ini 66/06
m.+ leri 83/07
m.+ ni 66/11
miḥnet-ger: Sıkıntılı, zorlu.
- 1-
m.+ idin 66/13
miḥnet-meāb: <Ar. Hüzne, zorluğa sığınak olan (kimse).
- 1-
m. 117/14
miḥnet-sirişt: Zor yaradılışlı.
- 1-
m. 29/06
mihr: <Far. Sevgi, dostluk.
- 1-
m. 10/04
- miḳdār:** <Ar. Değer, kıymet, derece, seviye.
- 1-
m. 110/11
mıkrāz: <Ar. Makas.
- 1-
m. 16/08
min-: Binmek.
- 1-
m.- ip 4/02
miñ: Bin.
- 1-
m. 35/08
miñ êkki yüz ellig: Bin iki yüz elli.
- 1-
m. 140/16
minnet: <Ar. Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı altında ezilme, iyilik yapana karşı kendini daima borçlu hissetme.
- 1-
m. 15/09
minnet-gerde: Minnet edilmiş.
- 1-
m.+ nin 37/09
mirāt: <Ar. Ayna, gözgü.

-1-

m.+ dur 99/07

mis: <Far. Bakır.

-5-

m. 26/10, 40/15

m.+ ni 26/10, 27/02, 40/16

mis-ger: <Far. Bakırcı.

-10-

m. 28/04, 39/10, 4/01, 87/06, 88/15

m.+ ge 40/11, 87/15

m.+ ler 39/07

m.+ ni 87/05

m.+ durur 40/03

mis-gerçilik: Bakırcılık.

-2-

m. 40/13, 40/14

mîşāk: <Ar. Sözleşme, antlaşma,

yemin.

-1-

m.+ da 7/07

mîşāk-ı kār-gāh: İşyeri sözleşmesi.

-1-

m.+ ıda 2/04

mişāl: <Ar. 1. Benzer, gibi, örnek,

numune.

-4-

m. 112/05, 129/05, 9/15, 90/11

mîşkal: <Ar. Madenî eşya, kılıç, ayna,

kösele vb. şeyleri parlatmak için kullanılan alet, cila aleti.

-1-

m. 25/16

mîṭ(i)n: <Far. Taş ve kaya parçalamakta kullanılan büyük çekiç şeklindeki alet, külünk.

-1-

m.+ i 50/15

mīve: <Far. Meyve.

-2-

m.+ din 13/07

m.+ ler 56/07

mīve-zār: <Far. Meyve bahçesi.

-1-

m. 11/06

mīvelik: Meyvelik.

-1-

m. 29/15

miz: Biz.

-2-

m.+ ge 15/05

m.+ ni 24/05

mizāc: <Ar. Huy, yaradılış, tabiat, karakter.

-3-

m. 83/13, 85/11

m.+ imda 113/10

mu: 1. Soru eki.

-32-

m. 103/03, 103/04, 107/05, 107/07, 117/11, 119/05, 119/08, 124/15, 128/06, 129/03, 129/04, 130/04, 130/05, 130/08, 130/09, 142/07, 32/01, 42/04, 50/04, 52/10, 60/06, 69/02, 70/10, 78/08, 78/09, 80/06, 96/03, 99/08, 99/09

m.+ dur 115/09, 38/14

mū'niş-i ħaridār: Kolay, uysal müşteri.

-1-

m. 27/10

mu'allim: <Ar. Öğretmen, öğretici, eğitici.

-1-

m. 48/01

mu'aṭṭar: <Ar. Güzel kokulu, ıtırılı.

-2-

m. 136/02, 34/13

mu'ayyen: <Ar. Belli, belirli.

-1-

m. 2/04

mu'teber: <Ar. Üstün ve değerli kabul edilen, makbul.

-3-

m. 3/06, 32/02, 47/07

muğannī: <Ar. Güzel sesle ve musiki kurallarına uyarak şarkı söyleyen kimse, şarkıcı.

-1-

m. 73/05

muḥabbet: <Ar. Aşk, sevgi, dostluk, sohbet.

-5-

m. 124/08, 74/05

m.+ ke 142/11

m.+ ini 142/03

m.+ niñ 93/14

muḥakkak: <Ar. Şüphesiz, kesinlikle, ne olursa olsun, mutlaka.

-2-

m. 53/06, 88/01

muḥāl: <Ar. Olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkânsız.

- 2-
m. 129/09, 137/06
Muhammed: Son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.).
- 1-
M. 100/03
muhat: <Ar. Çevresi kuşatılmış, etrafı sarılmış.
-1-
m.+ ını 69/04
muhkem: <Ar. İyice, adamakıllı, sağlamca.
-3-
m. 13/04, 81/08, 85/13
muhtâc: <Ar. Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.
-1-
m. 46/10
muhterem: <Ar. Saygıdeğer, saygın.
-1-
m. 122/07
muqaddem: <Ar. Zaman bakımından daha eski olan, önce, evvel, önceki, evvelki.
-1-
m. 12/10
- muqadder:** <Ar. Allah tarafından ezelde belirlenip takdir edilen, alın yazısında bulunan (şey).
-1-
m. 22/06
muqarrer: <Ar. Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.
-5-
m. 123/17, 2/03, 61/12, 63/08, 90/16
muqim: <Ar. Bir yere yerleşen, bir yerde oturan, kalıcı olan (kimse).
-2-
m. 125/07, 84/11
mum: <Far. Mum.
-1-
m. 18/14
mulgu: Kunduracıların kullandığı yapıştırıcı.
-2-
m. 45/01
m.+ sı 44/13
munça: Bunca, bu kadar.
-12-

m. 12/08, 26/11, 29/07, 33/10, 38/02,
38/04, 55/07, 57/02, 67/03, 67/06, 70/06

m.+ dur 35/12

munda: Burada, bunda.

-8-

m. 4/10, 4/14, 4/16, 5/04, 5/06, 5/10,
6/12, 7/04

mundağ: Böyle, bu şekilde.

-5-

m. 100/02, 119/11, 50/01, 53/12,
56/13

mundın: Bundan.

-2-

m. 10/05, 47/11

munıj: Bu.

-4-

m. 28/08, 35/14, 45/10

m.+ dın 127/06

mūr: <Far. Karınca.

-1-

m.+ larğa 10/10

murād: <Ar. Anlaşılan, anlatılmak
istenen şey, maksat, meram, niyet.

-1-

m. 142/15

murğ: <Far. Kuş.

-3-

m.+ ını 85/15

m.+ lar 69/10

m.+ nı 86/04

murğ-ı cān: <Far. Can kuşu, ruh.

-1-

m. 40/06

muşaffā: <Ar. Yabancı maddelerden
temizlenmiş, arı duru ve saf duruma
getirilmiş, arıtılmış, tasfiye edilmiş.

-1-

m. 65/12

muşannif: <Ar. Kitap telif eden kimse,
yazar, müellif.

-1-

m. 142/12

mušta: <Far. 1. Karşısındakine vurmak
için özel olarak açılmış deliklerine
parmakların geçirilmesi ile kullanılan demir
parçası.

-4-

m.+ sı 69/13

m.+ sın 129/13, 70/01

m.+ sını 71/01

mūy-ı leb: <Far. Dudak kılı, bıyık.

-2-

m. 16/08

m.+ ğa 69/07

mūze: <Far. Çizme.

-1-

m. 17/09

mūze-dūz: <Far. Çizme yapan, çizme diken kimse, çizmecici.

-8-

m. 4/13, 43/03, 43/07, 44/01, 44/09, 95/12, 96/06

m.+ nıñ 95/11

mūze-gerden: <Far. Çizmenin boğazı.

-1-

m.+ ini 43/04

mū: Soru edatı mü.

-25-

m. 103/03, 128/07, 132/10, 132/11, 135/12, 29/09, 29/10, 35/14, 47/09, 49/02, 50/03, 52/09, 54/04, 54/09, 55/10, 60/04, 60/07, 60/08, 70/09, 71/14, 75/04, 80/05, 99/08

m.+ dūr 115/08, 128/05

mū'ekkil: <Ar. Müvekkil, birini kendine vekil olarak seçen.

-2-

m. 97/06

m.+ ge 97/08

mübārek: <Ar. Çok saygı değer, hürmete layık, muhterem.

-2-

m. 30/16, 77/01

mūbtelā: <Ar. Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün.

-2-

m. 124/13, 74/13

mūdām: <Ar. 1. Devamlı, sürekli. 2. Şarap, mey.

-2-

m. 123/16-1, 93/10-2

mūflis: <Ar. Parasız pulsuz, beş parasız, iflas eden (kimse), züğürt.

-1-

m.+ ğa 122/01

mūheyyā: <Ar. Hazır, amade.

-1-

m. 141/07

mūhim: <Ar. Önemli.

-1-	-1-
m.+ dūr 45/08	m. 36/06
mülāyim: <Ar. Yumuşak huylu, yumuşak, uysal, halim selim.	mürşid: <Ar. Rehber, kılavuz, önder.
-1-	-1-
m. 83/13	m.+ ğa 114/11
mülk: <Ar. 1. Mülk, ülke.	mürşid-i pāk: Kusursuz rehber.
-7-	-1-
m.+ ide 10/14, 3/07, 4/04, 7/02, 7/12, 8/05, 88/12	m.+ sen 114/15
mümkināt: <Ar. Mümkün olan, olabilir veya kabul edilebilir şeyler.	Müselmān: <Ar. Bk. Müslim.
-2-	-1-
m. 116/06, 74/01	m. 62/01
münācāt: <Ar. Allah'a yalvarıp yakarma, dua ve niyazda bulunma.	Müselmānçılık: Müslümanlık.
-1-	-2-
m. 114/13	m. 79/03
münāsib: <Ar. Uygun, yerinde.	m.+ dur 79/04
-1-	müsellem: <Ar. Doğruluğu, gerçekliği ispatlanmış, herkes tarafından kabul edilmiş, şüphe götürmez, inkâr edilemez.
m.+ dūr 142/11	-1-
mürde: <Far. Ölü, ölmüş (kimse).	m. 90/12
-1-	müstakīm: <Ar. 1. Doğru yolda olan, doğru, dürüst, namuslu.
m. 78/03	-3-
mürdelik: Ölümlülük.	m. 106/11, 136/08, 49/04

müstefîd: <Ar. Yararlanan, faydalanan, istifade eden (kimse).

-1-

m. 141/15

müşkil: <Ar. 1. Zor, güç, çetin; halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

-9-

m. 111/05, 128/08, 83/04, 83/10, 84/15, 90/02

m.+ imni 109/08, 85/05

m.+ ümğa 94/04

müttakî: <Ar. Dinin emir ve yasaklarına tam olarak uyan, günah ve haramdan sakınan, Allah'tan korkan (kimse).

-1-

m. 70/14, 89/10

müttefik: <Ar. Biriyle aynı fikirde olan kimse, hemfikir.

-1-

m. 116/07

müyessir: <Ar. Bir şeyin olmasını, yapılmasını, elde edilmesini kolaylaştıran.

-2-

m. 128/05, 129/02

müzeyyen: <Ar. Süslenmiş, bezenmiş, süslü.

-1-

m. 11/09

N

na'î: <Ar. At, eşek gibi binek ve yük hayvanlarının tırnaklarının aşınmasını önlemek için ayaklarına çakılan demir parçası.

-1-

n. 17/09

nā-dān: <Far. Cahil, bilmez, bilgisiz (kimse).

-2-

n. 102/01

n.+ nı 101/09

nā-dān-ter: <Far. Daha cahil.

-1-

n.+ i 101/04

nā-ehl: Ehil olmayan.

-1-

n. 57/04

nā-geh: <Far. Zamansız, vakitsiz.

n. 72/02

-1-

nādir: <Ar. Az bulunur, az görülür,

n. 12/05

seyrek, ender.

nā-revā: <Far. Layık, uygun olmayan.

-1-

-1-

n. 142/12

n. 21/09

nağra: Bk. naqqāre.

nā-şād: <Far. Sevinçli olmayan.

-1-

-1-

n.+ sını 63/04

n. 109/09

naḥl: <Ar. Hurma ağacı.

nā-şādī: <Far. Mutlu olmayan.

-3-

-1-

n.+ lardım 11/02

n.+ dür 101/13

n.+ ler 141/06

nā-tamām: Bütün olmayan.

n.+ nı 29/15

-1-

naḥs: <Ar. Uğursuzluk.

n. 138/04

-2-

nā-tuvān: <Far. Kuvvetsiz, güçsüz,

n. 100/06, 99/05

zayıf.

naḥs-ı ekber: Satürn gezegeni.

-4-

-1-

n. 122/05, 29/13, 94/12

n. 99/14

n.+ larğa 122/05

nāḥun: <Far. Tırnak.

nā-ümīd: <Far. Ümitsiz.

-1-

-2-

n.+ ı 71/04

n. 141/16, 90/10

naḥd: <Ar. Bir şeyi almak için verilen

nā-yāblıḳ: Benzersizlik.

peşin para.

-1-

-2-

n.+ dūr 35/09
n.+ in 45/05
nakkāre: <Ar. Elle ve daha çok iki küçük değnekle çalınan ve zurnaya refakat eden, basık dümbelek şeklindeki vurmali saz.
-1-
n.+ siğa 72/11
nakkāre-hāne: Çalgı evi.
-1-
n.+ side 72/12
nakkāş: <Ar. Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi.
-1-
n. 62/02
nakkāşlık: Nakkaş olma durumu, nakkaşın işi.
-2-
n. 59/12, 60/14
nakş: <Ar. Şekil, resim.
-12-
n. 24/12, 43/03, 50/07, 60/16, 61/03, 61/07, 65/05, 82/04
n.+ ıdın 60/15
n.+ larnı 49/11
n.+ ımı 5/03

nakş-ı nigār: Güzel resim, nakış.

-1-

n. 5/04

Nakşibendiyye: Nakşibendilik.

-1-

N.+ din 136/13

nakuş: Bk. nakş.

-1-

n.+ umğa 61/01

nāle: <Far. İnleme, inilti.

-1-

n.+ din 120/14

nālîş: <Far. İnleme, inilti, feryat, nale.

-1-

n.+ i 101/15

nām: <Far. İsim, ad, ün, şöhret.

-3-

n.+ ım 141/11, 36/06

n.+ ıñnı 127/16

namāz: <Far. Namaz, salat.

-6-

n. 13/09, 63/13, 79/11, 81/01

n.+ ımı 65/10

n.+ nı 13/11

nān: <Far. Ekmek.

-16-
n. 12/16, 36/13, 36/14, 36/15, 36/16,
37/04, 37/06, 38/12, 39/03, 51/14, 52/01,
52/02, 54/07, 9/10

n.+ dur 36/07

nān-fürüş: <Far. Ekmek satan.

-1-

n. 38/01

nān-vāy: <Far. Fırıncı.

-7-

n. 34/14, 35/04, 37/09, 4/05, 84/08,
86/15

n.+ nıj 84/07

nār: <Far. Nar.

-1-

n. 11/05

narḥ: <Far. Tüketiciyi korumak,
vurgunu ve değerinden yüksek mal satışını
önlemek üzere zorunlu tüketim maddelerine
yetkili resmî makamlarca konan ve uyulması
gereken sabit fiyat; satılık şeyin belirlenen
bedeli.

-1-

n.+ ı 70/16

nās: <Ar. İnsanlar, halk.

-2-

n. 41/07, 46/10

naşb: <Ar. Bir kimseyi bir hizmete
geçirme, yerleştirme, tayin etme.

-1-

n. 137/14

naşīb: <Ar. 1. Bir kimsenin payına
düşen şey, hisse, talih, baht.

-7-

n. 10/01, 115/01, 46/13, 7/03, 75/13,
75/14, 8/06

naşīhat: <Ar. Öğüt.

-4-

n. 109/12, 43/11, 49/03, 68/13

naşr: <Ar. Yardım.

-1-

n. 84/15

nāv: <Far. Oluk, su arkı.

-1-

n.+ ıdın 108/14

nāz: <Far. Kendini beğendirmek
amacıyla yapılan davranış, cilve, eda.

-3-

n. 46/06, 55/07, 64/08

nazar: <Ar. Bakış, bakma, göz atma.

- 3-
n. 14/16, 50/09, 90/13
nāzenīn: <Far. İşveli, cilveli, nazlı.
- 1-
n.+ ler 25/09
nāzik: <Far. Dikkat ve itina isteyen, zorlamaya, sert tutuma gelmeyen, dikkat edilmediği takdirde çabuk kırılabilen veya bozulabilen.
- 1-
n. 24/15
Nāzım Ğarībī: Kişi adı. Bk. Tūrdī.
- 1-
N. 138/10
nāziş: <Far. Naz.
- 1-
n. 12/04
nāzm: <Ar. Vezinli, kafiyeli söz dizisi, metin.
- 2-
n. 138/11, 139/16
nê: Ne, hangi şey.
- 34-
- n. 102/01, 109/14, 110/04, 111/07, 126/11, 128/09, 130/14, 142/14, 20/01, 40/14, 47/14, 7/03, 70/14, 76/07, 87/04
- n.+ durur 95/15
n.+ dūr 109/04, 109/05, 126/08, 126/09, 126/10, 126/13, 39/12, 50/02, 54/03, 82/11, 82/13, 89/08, 89/09, 94/05, 94/06, 94/07, 94/13, 95/14
- nebāt:** <Ar. Bitki.
- 1-
n. 56/01
nebī: <Ar. Peygamber.
- 6-
n. 102/15, 104/02, 18/06, 44/06, 48/01
n.+ ni 30/07
- neccār:** <Ar. Marangoz.
- 7-
n. 23/11, 28/01, 28/03, 79/14
n.+ ğa 18/02, 27/13
n.+ nıŋ 79/13
- neccārāt:** Marangozlar.
- 1-
n.+ dın 96/12
neccārлік: Marangozluk.

-1-

n. 3/13

nêçe: Nice, ne kadar, nasıl, kaç.

-24-

n. 107/13, 11/03, 12/13, 129/10,
138/08, 14/02, 140/01, 2/07, 21/09, 27/09,
27/11, 33/02, 37/05, 42/13, 48/03, 60/05,
72/04, 79/05, 8/13, 83/05, 9/01, 9/13

n.+ dür 35/13

n.+ si 16/04

nêçük: Niçin, nasıl.

-9-

n. 102/14, 124/15, 132/05, 132/08,
36/08, 36/12, 51/15, 67/09

n.+ dür 121/06

nedâmet: <Ar. Yaptığı iş veya
davranışın sonucunu beğenmeyip yaptığına
hayıflanma, pişman olma, pişmanlık.

-9-

n. 110/14, 131/10, 137/16, 75/06,
80/02, 81/10, 98/07

n.+ de 108/14, 130/12

nedâmet-gerd: Pişmanlıkla dolaşan.

-1-

n. 74/03

neddâflık: Hallaçlık.

-1-

n.+ dadur 70/12

nedîm: <Ar. Sohbet arkadaşı,
meclislerde birlikte bulunulan, sohbet edilen
kimse.

-1-

n. 49/03

nêdin: Neden.

-23-

n. 104/10, 106/08, 111/06, 12/08,
122/16, 122/17, 123/03, 123/04, 26/11,
29/07, 30/08, 33/10, 38/04, 47/07, 54/10,
63/10, 67/06, 70/06, 87/11, 87/13, 91/13,
92/02, 92/04

nefes: Ar. Soluk.

-1-

n. 124/04

nefes-i Nesîm: Hafif hafif esen, hoş ve
latif rüzgârın havası.

-1-

n. 34/12

nefîs: <Ar. Herkes tarafından
beğenilen, çok hoş giden, çok güzel.

-1-

n. 40/16

nefs: <Ar. Nefis, öz benlik.

-20-

n. 114/04, 114/10, 116/03, 116/05,
116/11, 123/15, 129/14

n.+ i 133/12

n.+ iğa 116/09

n.+ iñ 104/13, 106/14, 82/02, 84/04

n.+ iñe 114/03, 93/11

n.+ iñğa 106/07

n.+ iñge 105/13

n.+ iñni 113/01

n.+ niñ 106/04, 106/10

nefs-i bed: Kötü nefisli.

-1-

b.+ -din 114/10

nêge: Niçin, neden, niye.

-6-

n. 42/03, 50/01, 61/10, 67/07, 91/15

n.+ dür 57/02

nême: Ne, nesne.

-1-

n. 23/01

nemed: <Far. Keçe.

-1-

n. 65/04

nemed-mân: <Far. Keçeci, keçe yapıcı.

-9-

n. 124/10, 126/01, 64/06, 65/09,
65/12, 66/02

n.+ ğa 125/02

n.+ iñ 124/09

n.+ lar 64/03

nemed-sâz: <Far. Keçe yapan, keçeci.

-1-

n. 65/01

nemedsiz: Keçesiz.

-1-

n. 65/03

nemnâk: <Far. Nemli, rutubetli, ıslak.

-1-

n. 132/03

nemnâklık: Islaklık.

-1-

n. 65/08

nêrse: Nesne, şey.

-4-

n. 110/05, 112/01

n.+ din 123/02

n.+ ler 67/09

nesf-i şom: <Ar. Kötü nefis.

-1-

n. 114/06

nesîm: <Ar. Hafif hafif esen, hoş ve
latif rüzgâr.

-3-

n. 106/12, 136/07

n.+ idin 136/01

nesl: <Ar. Aynı yıllarda yaşamış olan,
yaklaşık aynı yaşta bulunan kişilerin bütünü,
kuşak.

-1-

n.+ i 7/09

nessâclık: Dokumacılık.

-1-

n. 6/03

neş'edâr: Neşeli, keyifli.

-1-

n. 136/13

neşât: <Ar. Sevinç, neşe, sürur.

-5-

n. 11/11, 126/04, 63/12, 66/07, 86/08

neşet: <Ar. Çıkma, çıkıp yetişme,
meydana gelme.

-1-

n. 28/06

neşr: <Ar. Yayma, açma, dağıtma.

-1-

n. 142/01

neşter: <Far. Hekim bıçağı.

-1-

n. 21/03

ne't-: Ne etmek.

-1-

n.- ke sen 74/11

nev': <Ar. Çeşit, tür, cins.

-5-

n. 123/09, 123/10, 32/05

nev-h^vâste: < Far. Genç.

-1-

n. 11/08

nevâ: <Far. Ses, ahenk, nağme, inilti.

-1-

n. 101/07

nevâl: <Ar. Bahşış, talih.

-1-

n. 9/16

nevâziş : <Far. Okşama, gönül alma,
iltifat.

-2-

- n.+ ğa 71/05, 72/09
- nevbet:** <Far. Belirli zamanlarda çalınan resmi bir anlamı olan davul.
- 3-
- n. 72/11
- n.+ i 74/11, 75/01
- ni'met:** <Ar. Nimet, iyilik, yiyecek ve içecek şeyler.
- 2-
- n. 39/04
- n.+ ni 9/04
- nidā:** <Ar. Seslenme, çağırma, bağırma.
- 7-
- n. 101/06, 130/11, 43/07, 66/01, 94/02
- n.+ sı 56/08
- n.+ sını 2/01
- niġār:** <Far. Güzel, sevgili.
- 2-
- n. 59/12
- niġīn:** <Far. Mühür, yüzük.
- 2-
- n. 25/03, 25/04
- nihān:** <Far. Gizli, saklı, görünmeyen, sır.
- 3-
- n. 103/09, 142/07, 69/09
- niġāb:** <Ar. Peçe, yüz örtüsü.
- 1-
- n. 127/08
- nikāt:** <Ar. İnce manalı zarif sözler, herkesin kavrayamadığı ince anlamlar, nükteler.
- 1-
- n. 78/02
- nişār:** <Ar. Saçma, serpme.
- 1-
- n. 122/10
- nisbet:** <Ar. İlgı, münasebet; uygunluk, oran.
- 2-
- n.+ i 107/06, 91/04
- nişān:** <Far. İşaret, belirti, iz, alamet.
- 5-
- n. 122/06, 123/04, 142/11, 17/16, 19/05
- nişāne:** <Far. İşaret, alamet, belirti.
- 1-
- n. 89/08

niyāz: <Far. Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, dua.

-7-

n. 110/07, 110/14, 126/02, 13/09, 63/14, 79/12, 81/02

Nūh: <Ar. Hz. Nuh.

-1-

N. 30/07

nuḥūset: <Ar. Uğursuzluk.

-1-

n. 100/04

nuḳl: <Ar. İçkiyle yenen yiyecek, meze, çerez.

-1-

n. 56/01

numūdār: <Far. Örnek, numune.

-1-

n.+ nı 115/07

nūr: <Ar. Nur, ışık, ziya.

-4-

n. 124/15, 36/12, 53/03

n.+ı 89/09,

nūr-ı zāhir: <Ar. Parlak ışık.

-1-

n. 96/07

nūş: <Far. İçme, içiş.

-4-

n. 105/12, 47/09, 59/03, 60/08

nuḳ: <Ar. Söz, konuşma, söyleyiş.

-1-

n.+ uḡ 78/03

nübūvvet: <Ar. Peygamberlik, nebilik.

-1-

n. 103/14

nücūm: Ar. Yıldızlar.

-1-

n. 95/02

nükte: <Ar. Yazıda, resimde, sözde ve davranışta ince, derin anlam, espri.

-8-

n. 2/05, 63/02, 67/01

n.+ ḡā 85/08

n.+ ni 117/02, 40/11, 92/06

n.+ sin 70/02

nükte-perdāzlık: Nükteli söz söyleme.

-1-

n. 41/13

nümāyān: <Far. Görünen, meydana
olan.

-1-

n. 102/02

-1-

o.- mak 103/15

O

ok: Ok, kurşun,mermi.

-3-

o. 29/16

o: O.

o.+ ğa 17/01

-1-

o.+ ıĝa 119/05

o. 107/13

oku-: Okumak, çağırmaq, seslenmek.

oçak: Ocak, ateş yakılan yer.

-4-

-1-

o.- may 13/11

o.+ ğa 20/03

o.- p 63/13

oĝrı: Hırsız.

o.- r 22/02

-2-

o.- rlar 22/03

o. 126/09

ol-: Olmaq.

o.+ ğa 21/01

-34-

oĝul: Evlat.

o. 12/01, 142/15

-1-

o.- dı 12/16, 3/11, 73/03, 85/13

o. 129/08

o.- ğa men 105/08, 105/09

oĝurla-: Çalmak, hırsızlamak.

o.- ğa sen 81/11, 81/12

-1-

o.- ğan 79/10

o.- p 13/03

o.- ğay 128/06, 129/03, 129/04

oĝurluq: Uĝurlu.

o.- ma 43/13

-1-

o.- maqĝa 131/07

o. 80/13

o.- maqĝadur 75/08

oĝsa-: Benzemek, övmek.

o.- mas 137/03, 36/01, 36/06, 53/05,
73/12

o.- sa 133/15, 134/01, 134/03, 134/04,
14/12

o.- up 14/08, 18/15, 22/16, 7/01, 7/02

o.- ur 18/13, 18/14

ol: O, işaret sıfatı; o, işaret zamiri.

-34-

o. 103/03, 106/06, 107/07, 108/03,
11/02, 12/15, 125/13, 127/16, 128/05,
128/12, 13/05, 132/08, 133/03, 133/08,
133/10, 138/07, 28/02, 3/11, 30/01, 33/04,
45/07, 5/13, 6/09, 6/13, 7/04, 82/11, 83/05,
87/13, 9/09, 90/14, 91/02

o.+ dur 122/09, 38/15, 41/07

olar: Onlar.

-10-

o. 107/14, 19/06, 21/12, 21/15, 22/08,
22/14, 63/15

o.+ dın 1/08, 18/13

o.+ nın 22/01

olda-: Oldurmak.

-1-

o.- mağ 43/12

oltur-: Oturmak, bir yere yerleşmek,
ikamet etmek.

-6-

o.- up 15/14, 19/12, 25/06, 85/09,
97/12

o.- ur 65/06

orak: Bk. orğak.

-1-

o. 16/13

orda: Yuva; ocak; Orta Çağlardaki
Türk yerleşim merkezleri.

-1-

o.+ sıda 25/01

orğak: Orak, keskin ekin biçme makası.

-1-

o.+ ıda 93/14

ortakçılık: Ortakçılık, yarıcılık.

-1-

o.+ da 13/02

oşbu: Bu, tam bu, işte bu.

-11-

o. 118/03, 122/10, 131/12, 137/10,
142/01, 19/02, 64/06, 68/09, 72/06, 75/05,
75/08

oşol: O nesne, o kimse.

-4-

o. 18/05, 30/12, 62/01, 62/04

ot: 1. Ateş.

-14-

o. 20/14, 34/14, 35/02, 39/08

o.+ ı 120/05, 36/11, 55/05, 83/10,

88/16

o.+ ıdn 107/03, 110/12, 134/02,

86/16

o.+ nı 20/06

otrağ: Yerleşik, oturak.

-1-

o.+ a 26/08

ottuz êkki: Otuz iki.

-2-

o. 3/05, 57/09

ovcu: Avcı.

-1-

o. 6/12

ozuk: Yemek, gıda, erzak, yem, azık.

-1-

o. 10/10

Ö**öç-:** Sönmek, kül olmak.

-1-

ö.- ey 73/01

öküz: 1. Öküz.

-3-

ö. 30/02, 9/07

ö.+ ge 13/12

öl-: Ölmek.

-1-

ö.-gün 52/02

öltür-: Öldürmek.

-1-

ö.- üp 6/16

ölük: Ölü.

-2-

ö.+ ke 31/09

ö.+ ni 87/08

ölüm: Ölüm.

-13-

ö. 101/12, 101/13, 101/14, 101/15,
102/01, 102/03, 111/10, 112/06, 139/02,

84/10

ö.+ din 112/03, 112/16, 13/16

ömr: <Ar. Ömür, hayat.

-9-	-4-
‘ö. 71/13, 80/10, 81/01, 81/05	ö. 4/13, 45/03, 73/11
‘ö.+ imiz 78/05	ö.+ ini 44/12
‘ö.+ ini 111/14	ötükçi: çizme yapan (kimse), çizmeci
‘ö.+ üñ 123/07, 74/09, 94/10	-1-
örge-: Örmek.	ö.+ ge 18/01
-1-	öy: 1. Ev, bina, yapı. 2. Fikir, endişe.
ö.- ñiz 69/06	-3-
örget-: Öğretmek, bildirmek, alıştırmak.	ö. 39/03-1
-1-	ö.+ lerga 65/04-2
ö.- ip 42/08	ö.+ ni 62/01-1
öşr: <Ar. Eskiden toprak ürünlerinden	öyle: İş, meşgale.
onda bir nispetinde alınan vergi.	ö. 54/08
-2-	öy(ü)rül-: Çevrilmek, döndürülmek.
‘a. 13/05, 13/07	-2-
öt-: Feragat edip vazgeçmek, geçmek,	ö.- ür 90/15, 90/16
affetmek, gitmek, tesir etmek, ayrılmak,	öz: 1. Kendi, öz.
aşınmak.	-127-
-10-	ö. 100/07, 105/04, 123/13, 142/03,
ö.- ken 123/07, 94/10	16/01, 2/01, 23/08, 28/04, 31/13, 32/02,
ö.- se 39/14, 71/13	33/08, 37/12, 38/05, 39/05, 39/08, 4/01,
ö.- ti 50/06	41/12, 42/04, 43/01, 44/09, 44/13, 46/01,
ö.- üp 33/03, 71/12, 78/05, 80/01	46/03, 47/01, 47/04, 48/05, 48/07, 49/09,
ö.- üpdür 25/08	49/10, 51/01, 52/03, 53/07, 54/03, 54/15,
ötük: Çizme.	55/01, 55/04, 55/10, 56/10, 58/01, 59/09,

60/11, 61/03, 61/06, 62/09, 64/01, 64/04,
65/11, 67/01, 67/02, 68/05, 69/11, 71/01,
71/03, 72/07, 72/10, 73/15, 8/07, 86/11,
91/06

ö.+ din 19/16

ö.+ i 139/01, 3/10, 4/02, 52/05

ö.+ idin 105/03, 50/10

ö.+ in 104/02, 51/05

ö.+ ini 104/06, 16/02, 2/02

ö.+ iniş 16/04, 44/13, 50/13

ö.+ lerini 76/07

ö.+ ni 118/09, 118/10, 12/03, 127/04,
19/07, 60/03, 64/10, 67/06, 83/15

ö.+ üm 113/13, 132/09, 54/02

ö.+ ümdin 135/10

ö.+ ümge 132/09

ö.+ ümke 135/10

ö.+ üñ 106/03, 106/11, 110/09,
111/14, 118/11, 122/05, 26/11, 29/08, 33/05,
43/08, 43/10, 46/06, 47/13, 54/03, 55/07,
61/11, 66/06, 69/02, 84/05

ö.+ üñdin 47/08, 62/04

ö.+ üñe 38/02, 44/15, 48/12, 49/14,
33/10, 84/03

ö.+ üñi 69/08

ö.+ üñlerdin 142/07

ö.+ üñni 105/13, 12/09, 12/10, 12/11,
14/15, 47/07, 58/11

özge: Başka, ayrı, diğer, farklı.

-7-

ö. 106/02, 12/04, 24/16, 49/01, 96/02

ö.+ çe 27/12

ö.+ ni 12/09

‘**özr:** <Ar. Özür, mazeret, kusur.

-2-

‘ö. 81/10

‘ö.+ in 138/11

‘**özr-h^vāh:** Özür dileyen, mazereti olan.

-2-

‘ö. 121/05, 81/10

P

pāk: <Far. Temiz, saf, katışıksız.

-1-

p. 66/11

pāk-i ḥāḳ: Halkın temizi, temiz halk.

-1-

p. 32/11

pāklık: Temizlik, saflık.

-1-

p. 65/07

pāre: <Far. Parça, kısım.

-6-

p. 129/14, 37/06, 39/03, 43/05, 43/06

pārsā: <Far. Sofu, zahit, dindar.

-1-

p. 113/07

pāsbān: <Far. Gece bekçisi, bekçi,
gözetici.

-1-

p. 14/01

pāş: Bk. fāş.

-3-

p. 130/03, 19/01, 4/07

pāy: <Far. Ayak.

-1-

p.+ ıṅğa 44/04

pāy-māl: <Far. Ayak altında kalmış,
çığnenmiş.

-1-

p. 129/06

pāyān: <Far. Son, akıbet, sınır.

-1-

p.+ ı 93/06

pedīdār: <Far. Görünen, açık.

-2-

p. 27/09, 3/05

pejmürde: <Far. Solmuş, soluk,
canlılığı ve tazeliği kalmamış.

-1-

p. 118/08

pejmürdelik: Pejmürde olma durumu.

-1-

p. 51/10

pelīd: <Far. Pis, murdar, alçak kimse.

-1-

p.+ ige 61/12

pūşt ü penāh: <Far. Arka, yardımcı,
sığınak.

-1-

p. 59/08

penbe: <Far. Pamuk.

-1-

p. 70/11

pençe: <Far. Pençe.

-1-

p.+ si 44/11

perdāz: <Far. Tertipleyen.

-3-

p. 25/16, 27/02, 58/02

pervâne: <Far. Kelebek, ışığın çevresinde dönen küçük kelebek.

-1-

p. 40/06

perveriş: <Far. Besleme, beslenme, besleyiş; terbiye etme.

-1-

p. 117/08

pesend: <Far. Beğenme, beğenen.

-1-

p. 28/09

pest: <Far. Alçak, aşağı, hafif sesle söylenen.

-2-

p. 116/12, 84/05

peşmîne: <Far. Yünden yapılmış sade, süssüz elbise.

-1-

p. 66/03

pey-rev: <Far. Arkasından giden, izinden giden.

-2-

p.+ ide 22/13, 30/09

peyâm: <Far. Haber.

-3-

p. 111/05, 117/04, 132/04

peydâ: <Far. Meydanda, ortada.

-2-

p. 5/10, 9/12

peyember: Bk. peygamber.

-6-

p. 103/01, 103/10, 104/03, 104/06,

44/06

p.+ ğa 103/14

peygamber: <Far. Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Tanrı elçisi, nebi, resul.

-1-

p. 18/06

peygamber-i zü'l-kirâm: Fazl u kerem sahibi olan peygamber.

-1-

p. 18/06

peykân: <Far. Okun ucu, peykan.

-1-

p. 17/01

peyvend: <Far. Bağlayıcı, bağ, ilgi.

-1-

p. 141/10

pīç-tāb: <Far. Sıkıntı, dolaşık,
karmaşık.

-2-

p. 28/02, 56/12

pīr: <Far. Yaşlı, tarikat kurucusu, bir
esnaf topluluğunun başı durumunda olan
kimse.

-6-

p. 140/08, 19/03, 31/12, 89/07, 98/09

p.+ ler 21/13

pīş: Bk. pīşe.

-3-

p.+ im 38/15, 51/07, 58/12

pīşe: <Far. Sanat, meslek, iş, amel.

-16-

p. 42/09, 44/05, 46/11, 51/09, 63/07,

69/11

p.+ dür 43/12

p.+ miz 40/03

p.+ si 49/11, 58/01, 59/09, 72/10

p.+ sige 8/07

p.+ sin 2/04, 3/09, 60/11

pīštāk: Destek.

-2-

p.+ ı 43/05

p.+ ın 43/01

pīşvā: <Far. Önder, başkan, reis.

-1-

p. 18/15

piyāle: <Far. Kadeh, şarap kadehi.

-4-

p. 118/13

p.+ lerini 59/09

p.+ m 59/07

p.+ mde 59/03

postīn: <Far. Yekpâre kıymetli posttan
yapılmış üstlük.

-3-

p.+ 4/10, 41/03, 41/09

postīnçi: Kürk yapan, derici.

-1-

p. 42/02

pūşīş: <Far. Örtecek şey, örtü.

-1-

p. 31/10

pūşt: <Far. Arka, sırt.

-1-

p. 59/08

R

ra'yyet: <Ar. Halk, teba.

-1-

r. 139/14

rağbet: <Ar. İstek, arzu, alaka, meyil,
teveccüh.

-2-

r.+ i 112/10, 91/03

rāh: <Far. Yol, usul, tarz.

-2-

r. 42/12

r.+ ıgā 136/02

rāh-ber: <Far. Yol gösteren, kılavuz,
delil.

-5-

r. 105/02, 119/04, 130/03, 97/13,
99/03

rāh-ı Hakk: Hak yolu, Allah yolu.

-1-

r. 136/05

rāh-ı İmān: İman yolu.

-1-

r. 114/09

rāh-zen: <Far. Yol kesen, haydut,
eşkıya.

-4-

r. 126/10, 126/13, 127/05

r.+ din 127/02

rāhat: <Ar. Sıkıntı vermeyen,
dinlendiren, huzur.

-8-

r. 129/02, 56/06, 76/04

r.+ durur 44/04

r.+ ı 123/02, 34/10, 59/01, 92/12

rāhat-sirişt: Rahat yaradılışlı.

-1-

r. 92/09

rahmani: <Ar. Allah'a ait, Allah'la
ilgili.

-1-

r.+ dür 103/12

raht: <Far. 1. At takımı, eyer takımı. 2.
Elbise ve süs malzemesi.

-5-

r. 45/05-1

r.+ im 73/09-2, 73/12-1, 73/14-1

r.+ imı 134/12-2

rāst: <Far. Doğru, düz, eğri olmayan, müstakim.

-5-

r. 47/09, 55/11, 81/14, 99/08

rastla-: Tasarlamadığı halde karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek.

-3-

r. 115/02

r.- ğan 38/12

r.- ğıl 102/10

rastlık: Doğruluk.

-1-

r. 33/09

rāz: <Far. Gizlenen şey, sır.

-1-

r. 120/04

rāzī: <Ar. Razi, hoşnut olan.

-1-

r. 118/03

rebāb: <Far. Sap kısmının ucunda Hindistan cevizinden yapılmış basık, yuvarlak, küçük bir kâsesi bulunan, dize veya bir yere dayanarak çalınan saz.

-2-

r. 72/05, 73/05

redd: <Ar. Kabul etmeme, geri çevirme, geri döndürme.

-7-

r. 23/07, 28/03, 28/10, 58/11, 7/16,

80/06

r.+ ide 23/12

reddiye : <Ar. Retle ilgili, ret içeren.

-1-

r.+ din 137/02

refik: <Ar. Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş, ortak, şerik.

-6-

r. 113/05, 117/11, 122/14, 128/14,

66/02, 92/07

reh-ber: <Far. Yol gösteren, kılavuz, delil.

-1-

r. 108/10

reh-nümā: <Far. Yol gösteren kimse, kılavuz.

-1-

r. 80/06

reh-nümāy: Bk. reh-nümā.

-1-

r. 84/09

reh-nümün: <Far. Rehber, kılavuz.

-1-
r. 3/03

reh-rev: <Far. Yolcu, yola giden.

-1-
r.+ ni 11/03

renc: <Far. Ağrı, eziyet, sıkıntı.

-2-
r. 128/07, 30/02

renc ü külfet: Eziyet ve zahmet.

-1-
r.+ leri 118/02

rende: <Far. Ahşap yüzeyleri

düzeltilmek, pürüzsüz duruma getirmek için kullanılan, ağaç veya madenî bir gövdedeki yuva içine yerleştirilmiş keskin ve enli bir çelikten ibaret alet.

-1-
r. 18/02

rendele-: Tahtanın yüzeyini rende ile düzeltmek, pürüzlerini gidermek.

-1-
r.- p 82/03

reng: <Far. 1. Renk, görünüş, tarz, şekil, durum.

-14-

r. 104/14, 2/07, 32/04, 34/01, 34/02,
47/14, 48/03, 57/09, 57/10

r.+ lerini 48/06

r.+ ni 116/15

reng-â-reng: <Far. Çeşit çeşit renkli, renk renk, çeşit çeşit.

-3-
r. 34/12, 49/11, 58/02

reng-rîzlik: Renk saçan, renkli.

-1-
r. 48/05

rengîn: <Far. 1. Parlak renkli, güzel, hoş.

-2-
r. 49/01, 67/04

resm: <Ar. Bazı eşyadan ve işlerden alınan vergi veya harç.

-1-
r.+ ige 127/10

resm ü rüsüm: <Ar. Haraç ve vergiler.

-1-
r.+ uşnı 127/03

rest: <Far. Sıkı, sağlam.

-1-

r. 36/02

Resūl-i Hūdā: Allah'ın resulü.

-1-

R. 41/07

revā: <Far. Layık, uygun, yerinde, münasip.

-2-

r. 13/07, 142/07

revāc: <Ar. İtibar, değer, kıymet

-3-

r. 137/03, 139/04, 15/07

revān: <Far. Yürüyen, giden.

-1-

r. 142/15

revġan: <Far. Yağ.

-3-

r. 53/07, 6/08

r.+ ını 53/10

revġançılık: Yağ yapma işi, yağcılık.

-1-

r. 53/02

revnaq: <Ar. Göz alıcı güzellik, parlaklık, tazelik, letafet.

-3-

r. 45/10, 58/13

r.+ ı 70/13

rind: <Far. Görünüşe ve dünya işlerine

kıymet vermeyen, kurallardan uzak, bütün

varlığı kendi iç dünyasına göre

değerlendiren, gönül gözüyle gören, hoş

görülü, kalender, içkiye düşkün ve derbeder

görünüşünün aksine arif, hakim, gönül ehli

kimse.

-1-

r.+ e 30/11

risāle: <Ar. Genellikle belli bir konuda

yazılmış küçük kitap.

-2-

r. 13/13, 21/13

rīş: <Far. Yara.

-1-

r. 83/05

rişte: <Far. 1. İplik, ip, bağ.

-17-

r. 31/02

r.+ din 58/08, 58/09

r.+ ler 33/03

r.+ leridin 68/06

r.+ leriġa 31/14, 56/09

r.+ lerini 58/01, 58/04, 68/08

r.+ rızdin 73/05

-3-

r.+ si 44/10, 85/12, 86/01

r. 15/11, 9/02

r.+ sin 33/08, 86/09, 86/11

r.+ ıñnı 98/16

riyā: <Ar. 1. İkiyüzlülük. 2. Bir ibadet veya iyiliğin Allah rızası için değil gösteriş için yapılması.

rū-be-re: <Far. Rû-be-rah: Yüzü yola doğru gitmeye hazır.

-4-

-1-

r. 124/06-1, 63/10-2, 64/02-1, 65/10-

r. 5/09

2

rū-siyeh: <Far. Yüzü kara, ayıplı.

riyāzat: <Ar. Nefsi terbiye etmek için

-2-

yapılan talimler.

r. 39/11, 40/12

-12-

rūd: <Far. Kemeñçe.

r. 113/02, 114/12, 128/04, 62/06,

-1-

81/16, 89/01, 93/12

r.+ uñğa 72/14

rūde: Bk. rūd.

r.+ da 104/13, 11/13, 91/08

-2-

r.+ ke 128/14

r.+ din 72/04

r.+ nı 129/12

r.+ sin 72/07

riyāzatsız: Riyazetsiz.

rūh: <Ar. Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu.

-2-

r. 129/04, 129/07

-4-

rīze: <Far. Kırıntı, ufak parça, döküntü.

-1-

r. 114/04, 36/04

r. 24/15

r.+ ını 2/03

rızq: <Ar. 1. Tanrı'nın bütün

r.+ um 85/04

yarattıklarına verdiği nimet.

rūḥ-1 ṣerʿ-i ʿulūm: <Ar. Şeriat	r. 30/13
ilimlerinin ruhu.	rūz: <Far. Gün, gündüz.
-1-	-1-
r. 114/07	r. 4/14
ruḥsār: <Far. Yanak, yüz.	rūz-1 ezel: Allah'ın ezelde ruhları
-1-	yaratıp bir araya topladığı gün.
r. 82/06	-1-
rūstāyī: <Far. Köylü.	r. 15/11
-1-	rūz-1 maḥşer: Kıyametten sonra
r. 12/07	insanların hesaba çekileceği gün.
rūşen: <Far. 1. Parlak, aydın, aydınlık.	-2-
-3-	r.+ de 134/08, 62/08
r. 131/07, 53/05, 75/08	rūz-1 mişāk: Anlaşma, sözleşme günü.
rūy: <Far. Yüz, çehre.	-1-
-2-	r. 2/10
r.+ ni 120/14	rūzāne: <Far. Gündelik, yevmiye.
r.+ um 135/12	-1-
rūy-1 mā: Yüz suyu.	r.+ ni 9/02
-1-	rūzgār: <Far. Yer değiştiren hava, bu
r. 91/12	havanın hissedilen etkisi, yel.
rūy-1 yār: Far. Sevgilinin yüzü.	-6-
-1-	r. 80/01, 117/08, 117/14, 32/09,
r. 89/04	82/05
rūy-1 zemīn: <Far. Yeryüzü.	r.+ ıda 33/02
-1-	rūzī: <Far. Rızık, azık., nasip, kısmet.

- 1-
r. 15/11
rücū': <Ar. Dönme, geri dönme.
-1-
r. 140/13
rücūm: <Ar. Akan yıldızlar.
-1-
r. 95/01
rüsteḥīz: <Far. Kıyamet, mahşer.
-1-
r. 8/02
rüsvālik: Rüsva olma durumu, rezillik.
-1-
r. 39/09
- sa'at-nümā**: Saat gösteren.
-1-
s. 26/01
sa'īd: <Ar. Kutlu, uğurlu, mübarek.
-5-
s. 89/09, 89/11, 90/03, 90/04, 90/09
sa'y: <Ar. Çalışma, çalışıp çabalama,
emek sarfetme.
-1-
s.+ ısın 121/07
saç:- Saçmak, serpmek, dağıtmak,
açmak.
-5-
s. 131/10, 79/07, 87/02
s.- ıp 35/02, 9/09
saç: Saç, kıl.
-1-
s.+ ıñız 69/06
saç bağı: 1. Saç bağı, ipek takma saç,
gelinin başörtüsü.
-2-
s. 68/11, 68/12
saçıl:- Saçılmak, dağılmak, serpilmek.
-3-
s.- dı 26/07, 26/12
- S**
- sa'adet**: <Ar. Mutluluk, bahtiyarlık.
-3-
s. 90/08, 91/02
s.+ de 111/04
sa'at: <Ar. Saat, vakit, zaman.
-1-
s.+ i 123/01

s.- ğan 10/09
saçra-: Sıçramak, yerinden kalkmak, fırlamak.

-1-

s.- p 56/09

sağdak: Okluk, sadak.

-3-

s. 106/15, 49/07

s.+ ını 48/07

sağır: Sağır, kulağı duymayan.

-1-

s. 134/13

sağra: Deri, her şeyin derisi, sağrı.

-4-

s. 63/03

s.+ sın 45/02, 62/13, 63/03

sağraçı: Deri işleyen kişi, derici.

-6-

s. 119/02, 120/11, 62/09

s.+ lar 119/01, 62/13

s.+ larğa 63/02

sağrıçı: Bk. sağraçı.

-3-

s. 6/13, 61/05, 61/09

sahtiyân: <Far. Tabaklanarak cilalanmış ve boyanmış deri, özellikle keçi ve dana derisi.

-1-

s. 6/10

sākī: <Ar. İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.

-1-

s.+ ğa 59/07

sal-: Salmak, bırakmak, koymak, yerleştirmek, çıkarmak, bina tesis etmek.

-24-

s. 116/01, 75/15

s.- dı 40/10, 55/05, 77/02, 84/10

s.- dıñ 67/08

s.- ğalı 16/09

s.- ğanı 59/13

s.- ğıl 8/09

s.- ıp 106/01, 13/12, 14/09, 20/03, 20/06, 24/10, 3/16, 48/09, 71/04, 8/02

s.- madı 7/14

s.- may 14/16

s.- ur 105/06, 17/12

sālik: <Ar. Bir yola girmiş olan, bir yol tutup onu takip eden kimse.

-1-	s. 66/02, 90/14
s. 136/12	sası-: Bozulmak, kokuşmak, taaffün etmek.
san: Ün, şan, şöhret.	
-1-	-1-
s.+ ı 34/05	s.- p 43/14
saña: Sana, sen zamirinin yönelme hali.	sat-: Satmak, satılmak.
-47-	-4-
s. 100/08, 103/11, 112/03, 112/04,	s.- ip siz 30/03
114/10, 118/01, 129/01, 129/02, 14/11,	s.- kuçı 5/14
14/12, 23/01, 29/01, 33/09, 40/13, 43/12,	s.- mağıl 71/09
45/01, 45/03, 46/07, 46/09, 46/11, 46/13,	s.- mağda 35/07
48/14, 49/03, 50/01, 51/08, 52/12, 53/01,	satkun: Satış.
57/02, 57/07, 66/03, 67/06, 67/07, 67/10,	-1-
70/05, 70/06, 70/07, 70/09, 72/03, 72/04,	s. 37/04
73/06, 75/03, 81/03, 81/04, 83/06, 83/08,	sāye: <Far. Gölge, koruma; yardım.
83/14, 95/08	-1-
sargar-: Sararmak.	s.+ side 11/04
-1-	sāz ét-: Düzenlemek, hazırlamak.
s.- ip 19/15	-3-
sarı: -e doğru, -e tarafına, taraf,	s. 24/08, 25/11, 26/01
tarafına, yanına.	se: <Far. Üç sayısı.
-2-	-1-
s. 127/14, 50/09, 91/01, 91/02	s. 71/04
sarığa: Bk. sarı.	sebeb: <Ar. Sebep.
-2-	-9-

s. 111/07, 120/10, 141/13, 36/07,
36/08, 39/02, 54/08, 9/04

s.+ dür 120/04

sebk: <Ar. Önceden olma, geçme,
evvelce geçme, önde bulunma, üstünlük
sağlama.

-1-

s. 136/06

seg-şifat: Köpek yüzlü.

-1-

s. 133/06

sehā: <Ar. Cömertlik.

-1-

s. 121/09

sehā-piše: Cömert huylu, cömert.

-1-

s. 86/11

sehavet: <Ar. Cömert, eli açık.

-1-

s. 85/11

seher: <Ar. Seher, tan yeri ağarmadan
önceki vakit.

-3-

s. 80/12

s.+ lerde 114/13, 80/03

sehil: Bk. sehl.

-1-

s. 13/14

sehl: <Ar. Kolay.

-1-

s. 57/03

sehv: <Ar. Kasten yapılmayan,
yanılmaktan doğan yanlış, hata.

-1-

s. 135/09

sekte: <Ar. Kesilme, kesintiye uğrama,
durma.

-1-

s. 63/01

selām: <Ar. Bir kimseyle
karşılaştığında, birinin yanına gidildiğinde
veya yanından uzaklaştığında kendisine
söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma,
esenleme, merhaba.

-1-

s.+ ımnı 142/15

selāsıl: <Ar. Zincirler.

-1-

s. 21/08

semā: <Ar. Göğün görünen yüzeyi,
gökyüzü.

-1-

s.+ dın 8/12

semā-vār: Gökyüzüne benzeyen,
gökyüzü gibi.

-1-

s. 40/09

semiz: Besili, etli, yağlı.

-1-

s. 30/04

sen: Sen, ikinci tekil kişi zamiri.

-16-

s. 102/06, 104/03, 106/03, 106/07,
15/05, 15/08, 20/07, 20/09, 20/12, 20/15,
21/11, 31/06, 49/02, 57/03, 57/04

s.+ de 26/13

s.+ din 39/14

sened: <Ar. 1. Dayanılacak,
güvenilecek şey veya yer, destek, delil.

-2-

s. 30/07, 58/10

seniñ: Senin.

-10-

s. 15/01, 15/02, 19/14, 20/02, 21/02,
22/07, 27/07, 27/08, 44/03, 73/03

sepet: <Far. Sepet.

-1-

s.+ de 20/03

ser: <Far. Reis, başkan, baş.

-2-

s.+ i 114/08, 114/09

ser-be-ser: <Far. Baş başa, baştan başa.

-3-

s. 121/13, 130/06, 18/04

ser-bülend: <Far. Şan, şöhret sahibi.

-1-

s. 134/03

ser-firāz: <Far. Başını yukarı kaldıran,
benzerinden üstün olan, şerefli, kibirli.

-2-

s. 64/09, 64/12

ser-girān: <Far. Baş ağır, sarhoş.

-1-

s. 87/16

ser-güzeşt: <Far. Macera, serüven.

-1-

s. 139/05

ser-keşlik: Dikbaşlılık, itaatsizlik.

-5-

s. 41/11, 47/05, 48/08, 55/03, 64/01

ser-i pîr: <Far. Pirlerin başı.

-1-

s. 19/03

ser-terâş: <Far. Berber.

-11-

s. 130/02, 130/11, 131/13, 6/05,
68/07, 68/09, 69/03, 69/11, 70/03

s.+ ça 70/02

s.+ nıñ 130/01

serdârlık: Serdar olma durumu.

-1-

s. 33/14

serke: Tavan, çatı.

-1-

s. 24/14

serrâc: <Ar. At takımları, eyer ve
koşum yapan veya satan kimse, saraç.

-7-

s. 105/02, 48/07, 48/10, 49/09

s.+ ğa 105/11, 49/13

s.+ nıñ 105/01

serrâclık: Saracın yaptığı iş, saracın
zanaatı.

-2-

s. 106/13, 5/05

server: <Far. Başkan, önder, reis.

-1-

s. 19/06

serzenîş: <Far. Sitem, başa kakma.

-7-

s. 37/11, 41/13, 50/15, 58/03, 62/12,
68/07, 69/13**setr-i 'avret:** <Ar. Vücuttaki mahrem
yerleri örtme.

-1-

s. 41/05

sevâd: <Ar. Karalık, siyahlık.

-3-

s. 134/12, 7/06

s.+ ıñnı 22/12

sevâd: <Ar. Kuvvetli sevgi, aşk,
muhabbet.

-4-

s. 111/13, 123/16, 34/07

s.+ durur 123/10

seyl-âb: Sel, sel suyu.

-2-

s. 130/12

s.+ ğa 53/11	-2-
seyyāre: <Ar. Gezegen, kervan.	s. 91/08
-1-	s.+ ğa 111/10
s.+ din durur 11/16	sīmīn: <Far. Gümüştēn, gümüş gibi.
sezā-vār: <Far. Mūnasip, uygun.	-1-
-1-	s. 31/10
s. 78/07	sīn-: Kırılmak, bozulmak; abdest
sīb: <Far. Elma.	bozulmak.
-2-	-1-
s. 11/05, 56/03	s.- masun 120/07
sīhir: <Ar. Büyü, efsun.	sīndur-: Kırmak, kırdırmak,
-4-	parçalamak.
s. 137/02	-1-
s.+ ler 32/12, 36/09, 38/12	s.- ğanı 51/02
silk-: Silkmek, kakmak, sarsmak.	sırçı: Boyacı, badanacı.
-1-	-8-
s.- ip 135/03	s. 121/01, 122/09, 59/11, 60/02,
silk: <Ar. İplik, yol, sıra, dizi.	60/11, 61/03
-1-	s.+ lar 121/03, 61/10
s.+ ige 138/11	sinān: <Ar. Süngü, mızrak.
sīm: <Far. Gümüş.	-1-
-5-	s. 17/04
s. 125/06, 23/02, 23/08, 24/02, 26/14	siper: <Far. Korunak, siper.
sīmāb: <Far. Utanmazlık, kötücül, art	-1-
niyetli.	s. 119/05

siperden: <Far. Siperlik.

-1-

s.+ leri 92/02

sipih: <Far. Gök, sema, asuman.

-5-

s. 94/06, 94/13, 95/03, 95/07, 99/04

sîr-âb: <Far. Suya doymuş, suya

kanmış.

-2-

s. 11/03, 11/15

sirâc: <Ar. Kandil, mum, meş'ale gibi

aydınlatma aracı.

-1-

s. 137/04

sîret: <Ar. Bir kimsenin ahlakı,

seciyesi, karakteri, dışa akseden davranışı.

-1-

s.+ i 133/09

sirişt: <Far. Yaratılış, maya, huy, tabiat,

mizaç.

-2-

s. 56/06, 74/04

sirke: <Far. Sirke.

-1-

s. 56/04

sırla-: Boyalamak, cilalamak.

-1-

s.- ğıl 122/12

sitâr: <Far. Bir tür gitar.

-2-

s. 72/05

s.+ iğa 72/08

sitâyiş: <Far. Övme, övgü, medih.

-2-

s. 12/03, 23/09

siyâh: <Far. En koyu renk, kömür

rengi, kara.

-2-

s. 135/12, 91/06

siyeh-dîl: <Far. Kötü kalpli.

-1-

s. 40/02

siyeh-püş: <Far. Karalar giymiş, yaşlı,

matemli.

-1-

s.+ sîn 40/02

siyeh-rû: <Far. Yüzü kara, utanmaz,

rezil (kimse).

-2-

s. 116/14, 40/02

siz: Siz, ikinci çoğul kişi zamiri.

-8-

s. 13/11, 13/12, 34/06, 51/10, 98/13

s.+ de 27/09

s.+ ge 27/10

s.+ lerde 13/09

siz-: Çizmek, nakşetmek, yazmak.

-2-

s.- ip 57/11, 57/12

sizge: Size.

-2-

s. 15/03, 63/07

sok-: Sokmak, vurmak, darp etmek,

para basmak, ısırarak.

-1-

s.- up 24/11

sor-: 1.Sormak, istemek, bilgi almak için soru sormak.

-11-

s.- dı 107/02, 121/02, 126/06, 53/12, 67/04, 77/14

s.- güçü 103/07

s.- magey 95/10

s.- mak 138/08

s.- up 63/01, 92/06

sora-: Sual etmek, hatır sormak; muayene etmek.

-5-

s.- p 102/12, 109/02, 117/02, 40/12, 89/06

sorağ: Soru, haber, bilgi, araştırma.

-8-

s. 107/02, 127/01, 130/02, 136/10, 89/06, 91/11

s.+ ıñ 90/02

s.+ ıñnı 111/11

sök-: 1. Sökmek, yerinden çıkarmak.

-2-

s.- üp 44/12, 9/08

söz: Söz, lakırdı, kelim, laf.

-80-

s. 103/09, 108/13, 111/03, 112/06, 126/06, 129/05, 138/08, 138/10, 14/16, 141/11, 142/02, 142/14, 23/01, 31/13, 48/09, 51/03, 63/01, 63/02, 67/03, 68/09, 70/02, 96/15, 99/08

s.+ de 111/12, 15/14, 22/15

s.+ din 101/11

s.+ ge 116/01, 16/06, 8/09

s.+ idin 8/01

s.+ ige 23/06, 28/03	sözle-: Söylemek, demek, ifade etmek,
s.+ in 100/01, 138/03, 78/12	beyan etmek.
s.+ iğe 96/14	-5-
s.+ ini 16/05, 23/07, 7/13	s. 44/15, 46/06, 49/14
s.+ lerge 12/08, 76/02	s.- mek 120/03, 50/01
s.+ leri 7/16	sözlüg: Sözlü.
s.+ lerim 18/12	-1-
s.+ leriñ 19/14, 29/12, 30/10	s. 53/10
s.+ lerin 139/15	sözüg: (?)
s.+ leriñni 45/04	-1-
s.+ ni 115/01, 115/14, 118/07, 128/09,	s. 25/10
129/10, 13/06, 140/08, 19/09, 29/11, 51/06,	su: Su.
68/10, 71/08	-3-
s.+ niñ 90/11	s. 108/14, 79/08
s.+ üm 70/04, 98/09	s.+ yı 52/04
s.+ ümdin 96/11	su'âl: <Ar. Soru.
s.+ ümni 112/05, 119/14	-64-
s.+ üñ 12/12, 140/05, 25/10, 26/12,	s. 100/12, 102/12, 105/02, 109/02,
29/14, 77/02	111/02, 113/04, 115/04, 128/02, 132/02,
s.+ üñdin 109/09, 54/05	76/09, 77/14, 79/14, 82/08, 84/08, 88/05,
s.+ üñdür 55/06	91/10, 95/12, 96/08, 99/02
s.+ üğe 94/03	s.+ i 100/11, 102/11, 105/01, 107/01,
s.+ üñi 53/13	109/01, 111/01, 113/03, 115/03, 117/01,
s.+ üñler 23/03	119/01, 121/01, 122/13, 124/09, 126/05,
s.+ üñni 134/15	128/01, 130/01, 132/01, 78/01, 79/13, 82/07,

84/07, 87/05, 89/05, 91/09, 94/01, 95/11,
97/11, 99/01

s.+ iġa 101/06, 89/13

s.+ im 121/05, 97/13

s.+ imġa 111/05, 117/04

s.+ imni 130/03

s.+ iñ 103/08, 83/03, 90/01, 92/07,

94/11

s.+ iñġa 119/13, 78/13, 96/10

s.+ iñni 101/10, 98/08

sūd: <Far. Fayda, kâr.

-1-

s. 111/12

suġar-: Sulamak, su içirmek.

-1-

s.- maġġa 79/08

sunuġ: Kırık.

-1-

s. 139/02

süz: <Far. Yanma, yanık, ateş.

-3-

s. 110/06, 95/13

s.+ in 133/01

sūzen: <Far. İġne.

-1-

s. 17/05

süçük: Tatlı, hoş, lezzetli.

-1-

s. 45/04

süfür-: Süpürmek, temizlemek.

-1-

s.- señ 124/03

süküt: <Ar. Susma, konuşmama,
sessizlik.

-3-

s. 103/08, 120/06, 15/14

sülük: <Ar. Bir tarikata girme, intisap
etme ve o tarikatın gereklerini yerine
getirerek manevi bakımdan yol alma.

-1-

s. 136/11

sünbül: <Far. Sümbül.

-2-

s. 35/02

s.+ leri 34/12

sür-: Sürmek, dehllemek, acele etmek,
yönetip yürütmek, koku sürmek.

-4-

s. 89/01

s.- genide 47/02

s.- üp 14/03, 25/07

sürāhi: <Ar. İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya billur kap.

-1-

s.+ din 16/04

sürt-: Silmek, kurulamak, dokundurmak.

-1-

s.- üp 39/09

süt: Süt.

-1-

s.+ in 52/12

-1-

ş. 10/12

sevāb: <Ar. Sevap, hayır, hayır işleme.

-5-

ş. 107/12, 12/01, 73/06, 73/10, 78/08

şübūt: <Ar. Varlığı, gerçekliği kesin

olarak ortaya çıkma, gerçekleşme, tahakkuk etme.

-1-

ş.+ iğa 90/11

Ş

Ş

şemer: <Rum. Yük bağlamak veya üzerine binebilmek için merkep, katır vb. hayvanların sırtına konan, ağaç iskeletli bir çeşit kaba eyer.

-2-

ş. 11/02, 141/08

şenā: <Ar. Övme, övüş, medih.

şābūn: <Ar. Kirli ve yağlı şeyleri temizlemekte kullanılan, türlü yağlarla alkaliler birleştirilerek yapılan madde.

-5-

ş. 127/15, 66/13, 66/15

ş.+ ı 67/01

ş.+ ını 65/11

şābūn-sāzlık: Sabun yapma işi.

-1-

ş. 66/09	-4-
şābūncı: Sabuncu, sabun yapan (kişi).	ş.+ sıda 19/05, 23/09, 5/12
-8-	ş.+ sige 11/14
ş. 126/06, 127/13, 65/11, 66/01,	şafī: <Ar. Temiz, arı, katıksız, saf.
67/01	-1-
ş.+ ğa 126/15, 67/05	ş. 115/10
ş.+ nın 126/05	şāġire: <Ar. İslam dininde haram
şādık: <Ar. 1. Doğru, gerçek. 2.	olduğuna dair hakkında açık hüküm bulunan
Sadakatli.	büyük günahların dışında kalan küçük
-3-	günahlardan her biri.
ş. 109/05-1, 22/08-2, 30/10-1	-1-
şāf: <Ar. İçine temizliğini bozacak bir	ş. 80/14, 80/15
şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak.	şāhib-i ‘alem: Sancak sahibi, namlı.
-4-	-1-
ş. 107/13, 108/04, 6/06, 97/04	ş. 62/08
şaf: <Ar. Dizi, sıra.	şāhib-hüner: Hüner sahibi, usta.
-1-	-2-
ş.+ ıġa 95/06	ş. 19/10, 24/01
şāfā: <Ar. Gönül şenliği, rahat, huzur,	şāhib-i māl: Mal sahibi.
kedersizlik, eğlence, neşe.	-1-
-2-	ş.+ ğa 35/08
ş. 142/06, 89/03	şahn: <Ar. Orta yer, saha, meydan.
şafha: <Ar. Bir şeyin düz yüzü,	-1-
görülen düz yüzeyi veya yüzeylerinden her	ş.+ ıda 94/07
biri.	

şahrā-nişīn: Sahrada, çölde oturan, çölde yaşayan (kimse), bedevi.

-1-

ş. 12/07

şalāh: <Ar. İyi duruma gelme, düzelme, iyileşme, iyi olma, barış.

-2-

ş. 7/05

ş.+ inni 20/07

şālih: <Ar. Dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan (kimse).

-1-

ş. 44/06

şan'at: <Ar. Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.

-10-

ş. 42/13, 7/01

ş.+ ı 2/07

ş.+ ımnı 36/03

ş.+ ın 19/01, 5/05

ş.+ ını 4/02

ş.+ ını 33/06

ş.+ lar 23/08

s.+ ları 21/10

Şan'ī: <Ar. Yaratıcı, yaratan, Allah.

-1-

Ş. 2/02

şavāb: <Ar. Doğruluk, dürüstlük, doğru, dürüst.

-1-

ş. 141/02

şavt: <Ar. Ses, seda.

-1-

ş.+ ı 20/10

şıdk: <Ar. Doğruluk, geçerlilik.

-1-

ş. 142/06

şıfat: <Ar. Bir kimse veya şeyin sahip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf.

-6-

ş.+ da 133/08

ş.+ ı 28/01, 37/12, 56/10

ş.+ ıda 16/01

ş.+ ların 16/02

şıfāt: <Ar. Sıfatlar.

-1-

ş. 69/01
şifat-ı şüret: Yüzünün, görünüşünün hali.

-1-

ş.+ i 133/10

şihhat: <Ar. Sağlık, esenlik.

-1-

ş. 113/13

şirāh: Açıkça söylemek.

-1-

ş. 118/13

şirāt: <Ar. Yol, düz yol, sırat köprüsü.

-1-

ş. 137/07

şu'ūbet: <Ar. Güçlük, zorluk, çetinlik.

-1-

ş. 85/10

şubh: <Ar. Sabah vakti, sabah.

-2-

ş. 78/16, 93/09

şuffe: <Far. Sofa.

-4-

ş.+ side 46/02, 59/10

ş.+ siğa 56/07, 74/02

şurāhī: <Ar. İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya billur kap.

-1-

ş.+ mni 59/05

şüret: <Ar. 1. Yüz, çehre, surat, görünüş, şekil.

-4-

ş. 104/04, 132/10

ş.+ i 60/15, 61/13

Ş

şāb: <Ar. Genç erkek, delikanlı, civan.

-2-

ş. 119/14, 37/02

şād: <Far. Sevinçli, memnun, mesru.

-3-

ş. 109/09, 122/06, 85/06

şādlık: Sevinçli olma durumu, sevinçlilik.

-1-

ş. 14/11

şādyāne: <Far. Sevinçle.

- 1-
ş. 72/12
şafak: <Ar. Güneş doğmadan önce ufukta görülen aydınlık.
- 1-
ş. 61/04
şāh: <Far. Padişah, hükümdar.
- 16-
ş. 10/05, 112/08, 136/02, 139/13, 17/16, 25/01, 59/02
ş.+ dın 112/12
ş.+ ğa 24/07, 40/05
ş.+ ı 139/01
ş.+ ım 141/13
ş.+ ımğa 141/14
ş.+ ımnı 141/15
ş.+ lar 59/01
ş.+ larğa 25/04
şāh-ı tütī: Dudu kuşlarının şahı.
- 1-
ş.+ ğa 25/13
Şāh-ı Zuhürü'd-dīn: Kaşgar hâkimi Emir Zuhuriddin.
- 1-
Ş. 138/07
- şahāb:** <Ar. Akan yıldız, meteor.
- 1-
ş. 94/05
şahār: <Far. Boyacıların kullandığı kül suyu; bir tür sabun.
- 3-
ş. 47/09, 67/08
ş.+ ı 89/01
şāhlık: Şahlık.
- 2-
ş. 25/07, 3/01
şakī: <Ar. Yol kesici, haydut.
- 3-
ş. 89/08, 89/11, 90/03
şāl-ger: <Far. Tahta, deri ve şal yapan.
- 8-
ş. 119/01, 119/02, 120/11, 61/09, 62/13
ş.+ ğa 119/11
ş.+ ler 61/06, 62/09
şalgam-fürüş: <Far. Şalgam satan (kişi).
- 1-
ş. 57/01
şām: <Far. Akşam.

-2-
 §. 78/16, 93/09
şān: <Ar. İyi bir nitelikte tanınmış
 olma durumu, ün, şöret, itibar.

-2-
 §. 32/02
 §.+ ıda 49/11
şarāb: <Ar. Şarap.

-2-
 §. 59/03, 80/13
şāyed: <Far. Eğer, belki, ola ki.

-2-
 §. 124/08, 63/15
şāyi': <Ar. Herkesçe duyulmuş,
 yayılmış, bilinmiş, halkın diline düşmüş.

-1-
 §. 7/07
şe'n: <Ar. İş, fiil.

-3-
 §. 35/15
 §.+ i 139/01
 §.+ idin 38/06

şeb: <Far. Gece.
 -1-
 §. 4/14

şebāb: <Ar. Gençlik.

-1-
 §. 31/12

şibk-dār: <Far. İğci, kirmenci.

-1-
 §. 25/10

şecer: <Ar. Ağaç.

-2-
 §. 11/01, 141/07

şefā'at: <Ar. Bir suçun bağışlanması
 veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı
 olma.

-1-
 §. 113/11

şefkat: <Ar. Koruma, acıma ve
 esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

-1-
 §. 10/04

şeh: Bk. şāh.

-7-
 §. 45/12
 §.+ ler 45/13, 68/01

§.+ lergā 26/15, 67/13, 68/03
 §.+ niñ 27/05

şeh-bâz: <Far. İri ve beyaz bir doğan cinsi.

-1-

ş. 25/14

şehenşâh: <Far. Şahlar şahı, padişahlar padişahı.

-1-

ş. 25/02

şehr: <Far. Şehir.

-2-

ş.+ ide 142/16

ş.+ idin 39/09

şek: <Ar. Şüphe, zan.

-3-

ş.+ de 104/07

ş.+ din 96/04

ş.+ in 40/10

şekâvet: <Ar. Eşkiyalık, yol kesicilik, haydutluk, kötü yaradılışlı.

-3-

ş. 90/07

ş.+ ke 91/04, 91/05

şeker: <Far. Şeker.

-1-

ş. 56/01

şekl: <Ar. Dış görünüş, dış çizgiler, biçim, tarz.

-4-

ş.+ ide 104/02, 104/05

ş.+ idin 116/12

ş.+ ini 104/04

şem^ʿdân: Üzerine mum dikilen aydınlatma aleti.

-1-

ş. 40/05

şemşîr: <Far. Kılıç.

-1-

ş. 17/12

şeng: <Far. Neşeli, şen şakrak, şuh (kadın).

-1-

ş. 57/14

şer^ʿ: <Ar. Şeriat, İslam şeriatı.

-4-

ş. 106/11, 136/08, 137/12

ş.+ din 140/06

şer^ʿsiz: Şeriatlı.

-1-

ş. 138/01

şerâfet: <Ar. Şerefli olma, şerefliklik.

- 1- ş. 104/08, 135/15, 136/01, 136/06,
ş. 57/03 137/04, 137/13, 138/03, 138/05, 139/04,
140/02, 36/01, 54/14, 78/16
- şerār:** <Ar. Kıvılcım.
- 1- ş.+ ğa 79/02
ş. 134/02 ş.+ nı 136/09, 137/07
- şerāre:** Bk. şerār. **şerī'atsız:** Şeriatı olmayan, kuralsız.
- 1- ş.+ sini 37/12 -2- ş. 137/03, 137/06
- şerāyi':** <Ar. Şeriatlar, şeriat hükümleri. **şerm-mend(e):** <Far. Utanılacak bir iş yapmış, mahçup duruma düşmüş olan.
- 1- ş. 136/02 -1- ş. 134/04
- şerbet:** <Ar. Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek. **şerr:** <Ar. Kötülük, fenalık, kötü.
- 2- ş. 87/02 -2- ş. 28/08
ş.+ i 11/15 ş.+ i 100/08
- şerefe:** <Ar. Minarelerde gövdenin etrafında yer alan, kenarları korkuluklu, ezan okumaya mahsus yer. **şeş-per:** <Far. Ateşli silahların icadından önce kullanılan altı dilimli bir savaş aleti; gürz, topuz, bozdoğan.
- 1- ş. 20/12 -1- ş. 17/04
- şerī'at:** <Ar. Kur'an'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku. **şevk:** <Ar. Şiddetli arzu, istek, aşırı heves, sevinç, neşe.
- 1- ş. 23/05

şevket: <Ar. Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.

-11-

ş. 32/04, 35/15, 58/02, 74/06

ş.+ i 133/15, 32/02, 43/01, 47/03, 48/06

ş.+ ide 47/01

ş.+ iniş 51/02

şevketlik: Şevket sahibi, yüce, ulu, haşmetli, azametli.

-1-

ş. 16/05

şeyâtîn: <Ar. Şeytanlar.

-3-

ş. 104/01, 95/03

ş.+ ğa 95/01

şeyh: <Ar. Ahi teşkilatında ve loncalarda bir esnaf birliğinin başı durumunda olan kimse.

-4-

ş. 119/14, 126/07, 37/02

ş.+ ni 17/10

şeytân: Ar. Şeytan, iblis.

-5-

ş. 103/15, 104/05, 105/03, 106/01

ş.+ ğa 106/08

şeytānī: Şeytana ait, şeytanla ilgili.

-1-

ş.+ dür 103/13

şî'âr: <Ar. İz, işaret, alamet.

-1-

ş. 137/12

şî'r: <Ar. Şiir.

-1-

ş. 142/14

şiddet: <Ar. Sıkıntı, zorluk, mihnet, meşakkat.

-3-

ş.+ i 112/09

ş.+ idin 41/10

ş.+ ige 31/11

şikāl: <Ar. Bukağı, köstek.

-1-

ş. 27/06

şikār: <Far. Av, avlanan hayvan.

-1-

ş. 17/14

şikest: <Far. Kırma, kırılma, kırılmış, kırık.

-1-

ş. 139/06	ş. 41/02, 113/01
şîr: <Far. Aslan.	şomluk(ğ): Uğursuzluk.
-1-	-1-
ş. 133/16	ş.+ uñ 39/13
şîrîn: <Far. Tatlı.	şöhret: <Ar. Her yerde herkesçe
-2-	tanınma, meşhurluk, ün, san, nam.
ş. 141/12	-1-
ş.+ ni 141/10	ş. 39/06
Şîş: Adem ile Havva'nın üçüncü oğlu.	şu: Şu.
-1-	-1-
Ş.+ ğa 31/03	ş. 142/15
şîşe: <Far. İçine su ve her türlü sıvı	şuğl: <Ar. İş, meşgale, gaile.
madde konan, camdan çeşitli biçim ve	-2-
büyükükte, boyu enine göre çok daha uzun,	ş.+ i 108/12, 135/03
ağız kısmı dar kap.	şüh: <Far. Neşeli, canlı, hareketli, şen,
-1-	kıvrak.
ş.+ ni 27/03	-1-
şitâb: <Far. Çabukluk, acele.	ş. 57/14
-2-	Şumni: Bulgaristan'ın kuzeydoğusunda,
ş. 103/07, 73/02	Deliorman bölgesinde bulunan il (oblast) ve
şol: Şu, o.	bu ilin merkezi olan şehirdir.
-2-	-1-
ş. 124/04, 97/10	Ş. 142/16
şom: <Ar. Uğursuz.	şunça: O kadar, şu kadar.
-2-	-1-

ş. 86/06
şük: Doğru sözlü, doğru olan masal ve hikâye, saki sessiz.

-1-

ş. 15/13

şüst u şü: <Far. Yıkama.

-1-

ş. 5/01

T

ta'ab: <Ar. Sıkıntı, zahmet, eziyet, meşakkat.

-1-

t. 139/11

ta'accüb: <Ar. Şaşma, hayret etme.

-3-

t. 50/14, 54/16

t.+ din 50/10

ta'alluk: <Ar. Dünyaya karşı duyulan ilgi, dünyaya ait bağ.

-4-

t. 86/03, 86/05

t.+ ğa 85/12, 86/09

ta'arruz: <Ar. Sataşma, ilişme, takılma.

-1-

t. 44/11

ta'līm: <Ar. Öğretme, belletme, bir şeyi öğretmek için yapılan düzenli çalışma

-3-

t. 31/03, 9/05

t.+ ini 44/05

ta'rīf: <Ar. 1. Tanım, bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtme.

-17-

t. 16/02, 19/07, 26/11, 38/05, 39/06,

43/02, 46/01, 47/01, 48/08, 54/15, 68/05, 71/02,72/07

t.+ ide 31/13, 41/12, 67/01

t.+ ideki 73/15

ta'rīf-i fiste: Sevgilinin ağzının tarifi.

-1-

t.+ leri 55/02

ta'rīf-i nesīmi: <Ar. Rüzgârla ilgili tarif.

-1-

t.+ din 32/03

ta'rīf-i zebān: Konuşma tarifi.

-1-

t.+ ı 52/03

tāb: <Far. 1. Parlaklık, ışıltı. 2. Kıvrım, büküm. 3. Güç, kuvvet, takat. 4. Sıkıntı, endişe, ıztırap. 5. Sıcaklık, harâret.

-9-

t. 24/09-1, 31/14-1, 55/05-4, 72/08-3,
72/14-4, 73/01-4, 91/07-3

t.+ ğa 16/05, 86/02-4

tāblık: Tazelik.

-1-

t. 54/12

tāc: <Far. Üstünlük, kudret ve kuvvet alameti olarak başa konan başlık.

-3-

t. 139/03, 24/05

t.+ nı 26/15

tāc-dār: <Far. Hükümdar, padişah.

-1-

t. 24/05

tāc-ı zer: <Far. Altın taç

-1-

t. 24/07

tācūt: (?)

-1-

t. 72/08

taf-: Bk. tap-.

-17-

t.- almay 105/14

t.- ğay 101/11

t.- ıp 10/05, 11/12, 19/02, 77/08

t.- kay 107/07, 124/15

t.- madım 113/13, 123/02

t.- madın 57/06

t.- sañ 126/04

t.- tı 42/10, 42/12, 53/03, 70/13, 9/16

tafıl-: Bulunmak, ratlanmak, görülmek.

-1-

t.- ğay 34/02

tağar: Çanak, kap, tekne, torba, kese.

-1-

t. 46/07

tağammül: <Ar. Zor şeylere dayanma gücü.

-1-

t. 22/15

tağayyür: <Ar. Hayrete düşme, şaşma.

-1-

t. 45/14

taḥkīk: <Ar. Bir şeyin ne olduğunu, doğru olup olmadığını anlamak için yapılan araştırma, soruşturma.

-1-

t.+ ğa 126/10

taht: <Far. Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

-4-

t. 25/06

t.+ ıdur 45/12

t.+ ığa 74/06

t.+ ını 3/01

taht-ı zerrīn: <Far. Altından yapılmış taht.

-1-

t. 25/05

tahta: <Far. Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.

-3-

t.+ larını 61/07

t.+ sige 47/02

t.+ sın 122/11

tāk-ı encīr: İncir ağacı.

-1-

t. 11/05

taḥ- Takmak, bağlamak, iliştiirmek, kavuşturmak.

-1-

t.- ıp 15/06

taḥa: Çengel, kanca, nal.

-1-

t. 17/07

taḥazā: <Ar. Zorlayarak isteme, talep, istek, arzu, alacağı için borçluyu sıkıştırma.

-1-

t.+ sıda 76/09

taḥdīr: <Ar. Ezelde Cenab-ı Hakk'ın olmasını dilediği şeyler, her şey hakkında vermiş olduğu ezeli karar, alın yazısı, kader.

-2-

t. 7/01

t.+ i 8/06

taḥsīm: <Ar. Parçalara ayırıp bölme, bölüştürme, pay etme.

-3-

t. 2/05, 2/10, 7/02

taḥvā: <Ar. Allah korkusu ile Allah'ın yasakladığı şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getirme.

-3-

t. 98/02, 98/03, 110/02

talaş-: Dalaşmak, kavga etmek, dövüşmek, itiraz etmek.

-1-

t.- maḳ 52/13

taltif: <Ar. Gönlü hoş etme, iyilik ederek ve güzel davranarak gönül alma.

-1-

t. 122/06

tam: Ev, dam, çatı, duvar.

-5-

t. 43/12, 43/13, 43/14

t.+ daki 14/04

t.+ nı 21/02

tamām: <Ar. Tamam, tam, eksiksiz, uygun.

-3-

t. 134/15, 139/15, 53/13

tamçı: Damcı, dam yapan, usta, inşaat ustası.

-9-

t. 4/11, 41/13, 42/01, 43/01, 43/05, 94/02, 95/07

t.+ ğa 43/07

t.+ nıñ 94/01

tamçı-düz: Dam diken, dam yapan.

-1-

t. 43/08

tamuğ: Cehennem.

-2-

t. 38/09

t.+ dın 83/11

Taḡrı: Allah.

-6-

T. 105/09, 108/09, 84/14, 92/15

T.+ ğa 109/13, 97/15

Taḡrı Te'ālā: Yüce Allah, Ulu Allah.

-1-

T. 83/08

tanu-: Tanımak.

-1-

t.- maḳ 2/02

tap-: Bulmak, arayıp bulmak, karşılaşmak, almak, bulmak, ele geçirmek.

-6-

t.- ar 36/04, 58/13

t.- ğa sen 84/06

t.- ğuñ 106/12

t.- kuñ 136/10

t.- mamış 96/02

tapıŧçı: Bağlılar, bağlı olanlar.	t.+ ğa 129/13, 71/04
-1-	t.+ n 71/04
t.+ dın 111/03	tarħat-: <Moğ. Dağıtmak, blmek,
tar: Dar, ince, sıkıŧık, sık.	taksim etmek.
-1-	-1-
t.+ dur 86/04	t.- ıp 32/04
tār: <Far. Karanlık, tel, saħ teli, iplik,	tart-: Ćekmek, ħizmek, asılmak; can
ty, atkı ve ħzġ iplikleri.	ħekiŧmek, getirmek, ah ħekmek, inlemek,
-5-	darlanmak.
t. 50/04, 70/10, 72/04, 72/06	-3-
t.+ ğa 58/07	t.- ğay 114/08
tār-e-tār: <Far. Tel tel.	t.- sam 60/15
-1-	t.- tım 117/06
t. 6/04	taŧka-: Elemek.
tār [u] yd: <Far. "tār u pd": Atkı ve	-1-
ħzġ iplikleri, arıŧ ve argaħ.	t.- ğan 38/11
-1-	tasma: Kayıŧ, tasma.
t. 46/11	-1-
tarı-: Saħmak, serpmek, ekin ekmek,	t. 50/05
tarım yapmak.	tasmaħı: Kayıŧħı; kayıŧ satan veya
-4-	hazırlayan kimse.
t.- p 9/02, 9/13, 10/02	-1-
t.- p miz 11/14	t. 49/14
tarı: Darı, ekin.	taŧnıf-i sebeb: Kitap yazma sebebi.
-3-	-1-

t.+ in 138/09

-2-

taş: 1. Taş. 2. Dış.

t. 32/04, 34/03

-10-

tavşif: <Ar. Vasıflandırma, niteleme.

t. 23/02-1, 68/10-1

-2-

t.+ ı 108/16-1

t. 44/09, 74/01

t.+ ıdın 137/08-2

tavşif-i nakale: Nakledenlerin vasıfları.

t.+ ığa 137/09-2, 17/08-1

-1-

t.+ ıñ 55/09-2, 55/11-2

t.+ sı 55/02

t.+ ları 52/06-1

te'ennî: <Ar. İlerisini düşünerek,

t.+ ların 52/03-1

ihtiyatlı davranarak acele etmeden iş görme,
düşünceli hareket etme.

taşkarı: Dışarı.

-1-

-1-

t. 140/06

t. 43/13

taşla-: 1. Taş vb. nesnelere kumaşı

te'rîh: <Ar. Bir olayın meydana geldiği

beyazlatmak, ağartmak. 2. Dışarı atmak, def
etmek.

gün ve yıl.

-4-

-3-

t.- ğanı 56/11-1

t.+ in 138/09

t.- ğıl 106/05-2, 127/13-2

t.+ ka 140/13, 142/17

t.- mas 141/09-2

te'alluk: <Ar. İlişik, ilgi, bağ.

tat-: Tatmak, lezzetini almak.

-2-

-1-

t. 102/04, 127/07

t.- kuçı 128/03

teb: <Far. Ateş, hararet, sıcaklık.

tavar: 1. Mal, kumaş, ipek, hayvan,

-1-

hayvan sürüsü.

t.+ iñni 37/10

tebāh: <Far. Yıkılmış, mahvolmuş, harap olmuş.

-2-

t. 135/11, 81/06

teber: <Far. Balta, yeniçerilerin balta şeklindeki savaş ve savunma silahı.

-3-

t. 15/03, 16/11, 21/01

tebre-: Kımıldamak.

-6-

t.- mek 95/15, 96/13, 97/01

t.- mekdin 96/08

t.- se 96/01

t.- sün 97/07

tedbîr: <Ar. Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem.

-2-

t. 119/07

t.+ ni 119/09

tef-: Tepmek, tekmelemek.

-1-

t.- keni 64/05

tefekür: <Ar. Düşünme.

-1-

t.+ ni 127/14

têg-: Değmek, ulaşmak, dokunmak.

-1-

t.- megey 120/05

têgürmen: Değirmen.

-7-

t. 108/16, 17/08, 51/11, 51/13, 51/15,

52/01, 52/13

têgürmençi: Değirmenci.

-9-

t. 107/02, 108/13, 50/14, 51/03,

52/03

t.+ ğa 107/11

t.+ ge 52/08

t.+ niğ 107/01, 52/06

têgürmençilik: Değirmencilik.

-2-

t. 51/09, 53/01

tehi: Bundan başka, dahası, tekrar, yine anlamında bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

-2-

t. 11/04, 24/08

tek ü tãzlık: Öteye beriye koşma, koşuşturma.

-1-

t. 66/10
tekebbür: <Ar. Kibirleşme, büyüklük
 satma.

-2-
 t. 28/06, 29/14

tekebbürleş: Kibirli.

-3-
 t. 134/04

t.+ uş 39/12, 42/03

tekellüm: <Ar. Söyleme, lakırdı etme,
 konuşma.

-3-
 t. 27/13, 71/07

t.+ ğa 75/15

teklîf: <Ar. Bir hususta yapılması veya
 yapılmaması düşünülen şeyler hakkında
 başkalarına görüş sunma, öneride bulunma.

-1-
 t. 135/16

telaţţuf: <Ar. Nazik davranma, lütuf
 ve incelikle muamele etme.

-1-
 t. 68/04

telâş: <Far. Belli bir sebepten meydana
 gelen heyecanla karışık acele.

-1-

t. 123/14

telef: <Ar. Yok etme, mahvetme,
 öldürme.

-1-

t.+ üşni 41/11

telh: <Far. Acı.

-3-

t. 141/08, 141/09, 141/11

telķîn: <Ar. Bir kimseye bir fikri
 aşılama, aşılıyıp zihnine sokma, öğretme.

-1-

t. 102/15

temennâ: <Ar. Arzu, istek, temenni.

-8-

t. 12/04, 123/16, 15/10, 23/10, 34/08,
 7/11, 93/07

t.+ durur 123/11

temeshur: <Ar. Alaya alma, istihza
 etme.

-3-

t. 120/08, 39/07

t.+ lar 60/10

têmür: Demir.

-10-

t. 15/08, 16/11, 18/03, 18/14, 19/04,
20/04, 23/05

t.+ dîn 17/01, 17/15, 21/07

témürçi: Demirci.

-3-

t. 12/06, 15/01, 23/05

ten: <Far. Ten.

-4-

t. 36/08

t.+ ime 37/07

t.+ iñ 36/14, 40/01

tenāsī: Unutmak, unutmama, unutmuş
gibi göstermek.

-1-

t.+ ğa 48/06

tenhā: <Far. İssız, içinde az insan
bulunan (yer).

-1-

t. 29/09

tenlik: Denklik.

-1-

t. 79/10

tenūr: <Ar. Fırın, ocak, tandır.

-8-

t. 36/11, 36/13, 38/08, 38/09, 4/06

t.+ ğa 17/10

t.+ ığa 34/14

t.+ ını 86/15

ter: <Far. Ter, taze.

-1-

t. 79/15

terāne: <Far. Çok tekrarlandığından
usanç veren söz.

-1-

t. 12/06

terāş: <Far. Dibinden kesme, kazıma,
traş.

-5-

t. 120/14, 131/14, 61/08, 62/10,
69/04

terāşe: <Far. Yontuk, kırık parça,
kıymık.

-1-

t. 29/03

tere: Deri.

-1-

t. 5/10

terġīb: <Ar. İsteklendirme, arzu ettirme,
istek verme.

-1-

t. 136/03	t. 64/10
terk: <Ar. Bırakma.	tevāzu'lik: Alçak gönüllülük.
-5-	-1-
t. 126/02, 127/03, 137/02, 40/08	t. 134/03
t.+ ide 108/12	tevbe: <Ar. Tövbe.
terk-i hūş: Akli terk etme.	-1-
-1-	t. 81/08
t. 120/12	tevfik: <Ar. 1. Allah'ın yardımına
terk-i hū'āb: Hilenin terk edilmesi.	kavuşma.
-1-	-5-
t. 78/14	t. 81/07
teslīm: <Ar. Bir şey veya birini bir	t.+ ğa 126/11
makam veya kimseye verme, götürüp verme.	t.+ i 108/09
-4-	t.+ ni 127/11
t. 114/11, 15/13, 26/05, 76/02	t.+ niñ 107/09
tēş-: Delmek, deşmek, salıvermek.	tevir-: Devirmek.
-1-	-1-
t.- er 21/02	t.- mek 70/08
teşne: <Far. 1. Susamış. 2. Çok istekli,	tīg: <Far. Kılıç
çok hevesli, çok arzulu.	-8-
-3-	t. 120/07, 15/03, 16/11, 17/03, 20/15,
t. 11/03-1, 30/15-2, 79/06-1	21/01
tevāzu': <Ar. Alçak gönüllülük, kibirli	t.+ ıñ 55/10
olmama, gösterişsiz olma.	t.+ larını 61/06
-1-	tīg-i kīn: <Far. Kin, düşmanlık kılıcı.

-1-	t.- r 48/03
t. 21/05	tilek: İstek, dilek, temenni.
tik-: 1. Ağaç dikmek. 2. Dikmek.	-2-
-2-	t. 128/07, 135/04
t.- er miz 41/03-2	tiñle-: Dinlemek.
t.- ipmiz 11/01-1	-1-
tık-: Tıkmak, zorla sokmak,	t. 47/13
birleştirmek.	tîr: <Far. Ok.
-4-	-1-
t.- ar 45/14	t. 73/04
t.- ğanı 55/04	tîre: Dikişte kullanılan pamuk ipliği.
t.- ıp 13/04, 38/09	-1-
til: Dil.	t.+ sini 62/10
-7-	tîre: <Far. 1. Karanlık, kara, bulanık. 2.
t. 120/09, 23/12, 39/15	Üzüntü.
t.+ i 13/12, 48/11	-3-
t.+ in 47/06	t. 116/14-1
t.+ iñ 120/07	t.+ dür 77/06-1
tıl-: Dilimlemek.	t.+ sini 72/10-2
-1-	tirik: Diri, sağlam, canlı.
t.- mağ 50/05	-2-
tile-: Dilemek, istemek, arzu etmek.	t. 51/16
-5-	t.+ ler 31/07
t.- mek 119/09	tirkü-: Arka arkaya bağlamak,
t.- p 123/08, 14/10, 37/06	sıralamak; germek.

-1-	t.- ip 24/14, 25/12, 56/08
t.- p 47/05	t.- mek 138/11
tiş: Diş, çark, testere.	tiz: Diz.
-4-	-1-
t. 6/14	t. 94/07
t.+ i 39/02	tîz: <Far. 1. Tez, çabuk. 2. Keskin.
t.+ in 120/07	-3-
t.+ ni 82/04	t. 23/12-2, 35/01-2, 47/10-1
tîşe: <Far. Balta, nacak, keser.	tofrağ: Bk. toprak.
-2-	-2-
t.+ si 41/13	t.+ in 74/04, 75/11
t.+ sin 23/12	tofrak: Toprak.
tişle-: Dişlemek, ısırarak.	-1-
-1-	t. 15/06
t.- mek 45/02	tohtat-: <Moğ.+Türk. Dinlendirmek,
titre-: Titremek, sarsılmak, hareket	beklettirmek, sakin eylemek.
etmek, çok üşümek.	-1-
-1-	t.- it 47/13
t.- mek 95/14	tokaç: Bir tür ekmek, kömeç.
titregüç: Süslü taç.	-1-
-1-	t. 87/01
t. 24/07	toķu-: 1. Dokumak. 2. Bağlamak,
tiz-: 1. Dizmek, tanzim etmek, yerli	kelepçelemek.
yerine koymak, dermek.	-11-
-4-	t.- ban 5/12-1

t.- ğanıda 32/01-2, 68/06-2	t.- mek 131/12
t.- mağlıķını 31/04-1	t.- ti 6/16
t.- maķ 67/03-1	t.- üp 124/10, 132/14, 74/08, 93/09
t.- maķını 4/03-1	tört: Dört sayısı.
t.- p 32/10-1, 4/16-1, 62/12-1, 64/02-	-1-
1	t.+ dür 136/11
t.- ur men 67/14-1	törük: Lambalı tahta.
tokum: <Moğ. Palan, semer.	-1-
-2-	t. 20/11
t. 50/03, 73/13	töşük: Delik, yarık.
tola: Çok, fazla.	-1-
-4-	t. 73/12
t. 12/11, 14/16, 142/06, 29/11	tuhfe: <Ar. 1. Hediye. 2. Hoş giden
tola-: Dolaşmak, dolanmak.	(güzel şey).
-1-	-4-
t. 124/12	t. 109/05-2, 110/07-1, 110/11-1
toldur-: Doldurmak.	t.+ ğni 110/08-1
-4-	tulum: Bazı yiyecek ve içecekler için
t.- up 10/08, 13/04, 24/14, 33/01	koruyucu kap olarak kullanılan, önü
tos: Tüy.	yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan
-1-	derisi.
t.+ nı 48/08	-1-
tök-: Dökmek, saçmak, düşürmek,	t.+ larını 20/04
akıtmak.	tur-: Durmak, beklemek, kalkmak,
-6-	dinlendirmek.

-7-	t.- ip 34/14
t.- up 13/15, 15/13, 16/07, 19/08,	t.- kan 122/15
23/01	tuzak: Tuzak.
t.- up êrdi 12/05	-1-
t.- up sen 14/10	t. 21/07
Türdî: Eserin müellifi, 19.yy. Uygur	tüccâr: <Ar. Ticaretle uğraşan kimse,
Divan Edebiyatı temsilcilerinden Kaşgarlı	tacir.
Türdî Nâzım Garîbî.	-1-
-2-	t. 21/06
T. 139/12, 27/14	tüfenk: <Far. Tüfek.
tut-: Tutmak, elde etmek; sunmak; farz	-1-
etmek, hesap etmek.	t. 17/13
-14-	tügme: Düğme, düğüm, bağ.
t. 134/14, 135/13, 43/11, 49/04	-1-
t.- ar 26/02	t.+ ler 24/12
t.- kay 21/06	tükel: Bütün, hep, hepsi.
t.- ma 60/03	-1-
t.- mas 111/06	t. 10/02
t.- tı 18/07, 6/13	tüket-: Tüketmek.
t.- tuşızlar 13/14	-1-
t.- uş 77/05	t. -i 73/04
t.- up 6/05, 76/08	tüküz: Bütün, tamam, mükemmel.
tutaş-: Tutuşmak, koyulaşmak, ateş	-1-
almak.	t. 9/08
-2-	

tür-: Dürmek, katlamak, bükmek,
bükülmek.

-1-

t.- üp 13/06

türāb: <Ar. Toprak.

-1-

t. 93/12, 130/14

türbūze : <Far. Karpuz.

-1-

t. 56/04

türlüg: Türlü, çeşitli.

-2-

t. 104/11, 104/14

tüş-: Düşmek, inmek, kapılmak, aşırı
ilgi göstermek, ortaya çıkmak.

-10-

t.- er 86/02

t.- key 124/02

t.- üp 26/08, 28/02, 34/07, 34/08,
34/09, 56/10, 56/12, 8/12

tüş: Düş, rüya.

-10-

t. 102/14, 103/12, 104/07

t.+ de 103/11

t.+ ke 104/09

t.+ te 102/15

t.+ üm 103/04

t.+ ümde 103/01, 103/02

t.+ ünde 103/10

tüvānā: <Far. Güçlü, kuvvetli, dinç.

-1-

t. 10/06

tüz-: Düzmek, düzenlemek, sıraya
koymak, tamir etmek, söylemek.

-3-

t. 141/12

t.- üp 12/05, 12/06

tüzel-: Düzelmek.

-1-

t.- di 7/09

tüzet-: Düzenlemek, süslemek.

-1-

t.- ti 74/07

T

tā'at: <Ar. Allah'ın emirlerine uyma,
emredileni yapma, ibadet.

ṭaraf: <Ar. Ön, arka, sağ, sol, üst ve alt yanlardan her biri, cihet, yön.

-3-

ṭ. 90/15, 90/16, 91/11

ṭarīk: <Ar. Takip edilen yol, usul.

-15-

ṭ. 113/04, 116/08, 122/03, 125/02, 136/11, 66/01, 80/08, 92/06

ṭ.+ ıda 72/02

ṭ.+ ide 108/10, 137/13, 64/10, 98/07

ṭ.+ iğa 69/08

ṭ.+ in 90/08

ṭarīkat: <Ar. 1. Aynı dinin içinde birtakım yorum ve uygulama farklılıklarına dayanan, bazı ilkelerde birbirinden ayrılan Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri. 2. Yol, meslek, tarik.

-5-

ṭ. 136/12-1, 137/03-1, 137/04-1

ṭ.+ de 126/16-2

ṭ.+ ke 126/09-1

ṭavr: <Ar. Durum, hal, vaziyet, davranış.

-4-

ṭ. 116/06, 123/06, 94/09

ṭ.+ ını 21/12

ṭınāb: <Ar. Çadırı kazığa bağlayan ip.

-3-

ṭ. 97/02, 97/09

ṭ.+ ın 97/05

ṭıyar: Hazır, amade, tamam, mükemmel.

-5-

ṭ. 21/05, 59/10, 63/05, 65/11, 106/15

ṭulū: <Ar. (Gök cisimleri için) Doğma, doğuş.

-3-

ṭ. 100/05, 99/05, 99/13

ṭurfe: <Ar. Garip, tuhaf.

-2-

ṭ. 19/08, 27/04

ṭuyūr: <Ar. Kuşlar.

-1-

ṭ. 9/16

U

u: <Far. Ve.

-49-

u. 7/06, 10/05, 100/08, 111/12,
114/08, 116/03, 125/11, 129/02, 13/09,
134/07, 134/08, 138/14, 142/06, 15/03,
16/11, 17/03, 17/16, 18/06, 21/01, 26/05,
27/07, 28/07, 28/08, 3/04, 32/02, 37/01,
37/02, 37/05, 51/14, 52/02, 57/13, 6/02,
61/04, 61/07, 64/13, 65/08, 70/08, 72/05,
73/13, 75/06, 78/16, 79/11, 8/04, 80/04,
84/04, 9/02, 9/11, 133/14

uç-: Uçmak.

-1-

u.- mağ 67/07

uçur-: Uçurmak, havaya savurmak.

-2-

u. 129/14

u.- gil 122/15

uğurluk: Uğurlu, bereketli, saadetli.

-1-

u. 32/11

‘ukāb: <Ar. “‘ukūbet” ceza, eziyet.

-1-

‘u. 87/12

‘ukbā: <Ar. Öbür dünya, ahiret.

-3-

‘u. 74/06, 87/04

‘u.+ ğa 75/04

ulaş-: Ulaşmak, kavuşmak, yetişmek.

-1-

u.- tı 3/07

ulu-: Ulumak, yükses sesle bağırarak.

-1-

u.- p 61/10

uluğ: Ulu, yüce, değerli, baş, reis.

-7-

u. 139/01, 50/01, 53/10, 60/03

u.+ lar 128/09, 26/02

u.+ larğa 65/02

uluğluk: Ululuk.

-1-

u. 35/15

‘ulūm: <Ar. İlimler.

-2-

‘u. 139/08, 139/09

un: Un.

-4-

u. 38/11, 51/12, 52/13

u.+ ığa 87/02

unut-: Unutmak.

-2-

u. 108/15	-1-
u.- tuñ 42/04	u. 73/01
ur-: Çarpmak, peyda olmak, çıkmak.	usta: <Far. Usta, hoca.
-15-	-1-
u. 129/13	u. 44/01
u.- ar sen 79/10	ustura: <Far. Tıraşta kullanılan çok
u.- ğanı 41/15, 47/05, 69/14	keskin, açılır kapanır bıçak.
u.- ğıl 106/16	-1-
u.- ma 12/11, 16/13	u.+ sı 68/07
u.- mağğa 16/13	uşül: <Ar. Usul, yol, yöntem.
u.- sa 125/14	-4-
u.- up 2/01, 20/05, 29/11, 71/02,	u. 96/14, 98/12
76/06	u.+ i durur 98/17
uruk: Tohum.	u.+ in 98/14
-1-	uyat-: Utanmak.
u. 10/09	-1-
uruş: Vuruş, kavga, savaş.	u.- 13/16
-3-	uyat: Utanma, haya, edep.
u. 33/02, 42/02	-1-
u.+ da 22/03	u. 69/02
uşāt: <Ar. Asiler, isyan edenler, baş	uyku: Uyku, uyuma.
kaldıranlar.	-1-
-1-	u. 130/05
u. 87/09	uykusuzluk: Uykusuzluk.
usr: <Ar. “usr” Sıkıntı, darlık.	-1-

u.+ da 38/11

uzun: Uzun.

-1-

u. 29/11

19/03, 23/02, 23/08, 24/02, 25/07, 26/14,
30/02, 31/12, 32/06, 35/15, 4/14, 42/11,
56/01, 56/03, 57/10, 57/12, 58/11, 59/08,
6/14, 66/10, 7/05, 7/16, 70/14, 73/01, 76/06,
78/06, 87/10, 87/11, 88/06, 9/16, 98/09

üçün: İçin.

-11-

ü. 111/13, 16/14, 2/02, 2/08, 2/09,
21/07, 21/08, 23/10, 29/16, 40/15, 51/12

ülfet: <Ar. Dostluk, alışma, kaynaşma.

-3-

ü.+ i 75/02

ü.+ iğ 54/08, 71/11

ümîd: <Far. Umut.

-1-

ü. 12/01

ündür-: İndirmek.

-1-

ü.- üp 9/13

üst: 1. Üst, üzeri, yukarı.

-4-

ü.+ ide 35/12, 67/07

ü.+ iğe 45/13, 140/14

üstād: <Far. Usta, sanatkar, öğretmen,

hoca.

Ū

ūlā: <Ar. Birinci, ilk.

-1-

ū. 18/12

Ū

ū: <Far. Ve.

-57-

ü. 10/04, 10/12, 90/06, 101/02,
102/15, 104/04, 106/04, 108/04, 11/05,
11/11, 110/10, 114/04, 119/01, 119/02,
119/14, 125/08, 125/09, 125/10, 126/13,
134/13, 135/09, 137/02, 139/16, 140/09,

-1-

ü.+ lar 19/03

üstād-ı pīr: <Far. Yaşlı (sözü geçen)

usta

-1-

ü. 77/04

üstādlık: Ustalık.

-1-

ü. 31/14

üşte-ger: <Far. Usta.

-9-

ü. 100/06, 46/02, 46/05, 47/01, 47/06,
5/01, 99/02

ü.+ lerge 99/11

ü.+ niḡ 99/01

üşte-gerlik: Ustalık.

-1-

ü.+ ni 46/08

üz-: Koparmak, kesmek, ayırmak.

-3-

ü. 126/07

ü.- diler 77/09

ü.- üp 76/07

üze: Üzerine, üstüne, üzerinde.

-1-

ü. 41/09

üzre: Üzerine, üstüne, üzerinde.

-12-

ü. 112/14, 122/03, 139/03, 25/06,
50/07, 63/13, 94/05, 94/06, 94/13, 94/14,
95/03, 99/04**üzük:**

-1-

ü. 25/09

üzül-: Kesilmek, kırılmak, dağılmak.

-2-

ü.- gey 73/01

ü.- mekde 86/02

V

va'd: <Ar. Söz verme.

-1-

v.+ iḡ 45/07

vāh: <Ar. “Vah, yazık!” anlamında

ünlem sözcüğü.

-3-

v. 125/11, 134/08, 80/04

vahşet: <Ar. Vahşilik, ıssızlık, korku.

- 1-
v. 112/03
vakt: <Ar. Vakit, zaman, devir.
-4-
v. 86/08, 86/14
v.+ i 23/07
v.+ ide 6/13
vakt-i Âdem: <Ar. Âdem peygamber zamanı.
-1-
v. 30/12
vakt-i Dâvud: Dâvud peygamber zamanı.
-1-
v. 18/05,
vakt-i düşvârlık: <Ar. Zorluk, güçlük devri.
-1-
v. 85/01
vakt-i şabâh: <Ar. Sabah vakti.
-1-
v. 118/14
vaşf: <Ar. Nitelik, sıfat, özellik.
-13-
v.+ ı 133/07
- v.+ ıda 49/09, 53/07, 67/03
v.+ ıdın 130/07
v.+ ımız 60/13
v.+ ın 59/12, 69/02
v.+ ını 107/08, 121/08, 121/13, 56/07,
61/11
vaşf-ı h^vâb: Uykunun niteliği.
-1-
v. 130/06
vaşl: <Ar. Ulaşma, birleşme, sevdiğine kavuşma, vuslat.
-3-
v. 128/06
v.+ ı 129/09
v.+ ını 93/07
vaţan: <Ar. Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve yaşadığı yer, yurt.
-1-
v.+ larğa 65/03
vay: Şaşma anlatan bir söz.
-4-
v. 35/05, 71/13, 86/16
ve: Ve, dahi.
-29-

v. 111/12, 124/12, 133/12, 136/03,
138/08, 138/09, 138/11, 142/02, 32/05,
34/03, 35/02, 38/08, 43/13, 50/06, 55/02,
59/11, 60/16, 61/03, 61/05, 62/09, 74/01,
74/02, 74/04, 76/09, 80/13, 91/09

vebāl: <Ar. Günah doğuracak ve insanı
ahiret azabına sürükleyecek olan ağır
sorumluluk.

-1-

v. 63/08

vech: <Ar. Sebep, vesile.

-1-

v. 28/04

vefā: <Ar. Vefa, sözünde durma.

-1-

v. 78/04

vehm: <Ar. 1. Gerçekte var olmayan,
fakat var olduğu sanılan, varmış gibi
tasarlanan düşünce ve zan, vesvese, kuruntu.

-3-

v. 112/16

v.+ idin 104/07

v.+ ini 136/02

vehm-nāk: Korkulu, vehimli, kuruntulu.

-1-

v. 20/13

velī: <Far. 1. Ama, fakat, lakin. 2. <Ar.
Cenab-ı Hakk'a yakınlık mertebesini
kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve
sevgili kulu.

-7-

v. 104/12, 110/06, 141/08, 67/11,
93/02, 93/05, 102/15-2.

velīkin: Lakin, ama, fakat, velakin.

-3-

v. 142/12, 83/12, 98/11

vera': <Ar. Allah'tan korkup haramdan,
günahattan, kötülüklerden sakınma, dinî
buyrukları titizlikle yerine getirme, takva.

-2-

v. 106/15, 98/11

verziş: <Far. Çalışma, işletme.

-3-

v.+ im 47/12, 70/11

v.+ imdür 67/12

vesāvis: <Ar. Vesveseler.

-1-

v.+ ni 131/14

veyā: <Ar. Veya.

-7-

v. 103/13, 130/05, 130/09, 61/14,
78/09, 80/06, 99/09

vīrān: <Far. Yıkık, yıkılmış, harap,
gamlı, kederli.

-1-

v. 61/02

vīrānçılık: Yıkıklık, haraplık.

-1-

v. 78/05

vīrāne: <Far. Yıkılmış, harap olmuş
eski yapı.

-1-

v. 134/16

vīrāneliğ: Yıkıntılarla kaplı olan,
virane hâline gelmiş yer.

-1-

v. 65/03

vişāl: <Ar. Sevdiğine kavuşma, vuslat.

-1-

v. 46/12

vuḥūş: <Ar. Vahşiler, yabaniler,
yabani hayvanlar.

-1-

v. 9/16

vukūf: <Ar. Anlama, bilme, bilgi.

-1-

v.+ uḡ 96/03

vuşūl: <Ar. Ulaşma, erişme, varma.

-1-

v. 63/16

vü: <Far. Ve.

-4-

v. 121/01, 56/03, 76/03, 76/04

vücūd: <Ar. İnsan veya hayvan
gövdesi, beden.

-13-

v.+ ı 30/16, 74/04

v.+ ıḡa 28/02

v.+ ıḡda 70/10

v.+ ını 104/03

v.+ uḡ 114/04, 124/06, 93/12

v.+ uḡda 50/04, 54/06, 69/01

v.+ uḡḡa 31/06

v.+ uḡnı 110/12

Y

yā: <Far. Ya, yahut veya.

-9-

y. 103/03, 103/04, 135/05, 135/13,
135/14, 138/06, 90/03, 99/08

yād: <Far. Anma, hatırlama.

-8-

y. 102/05, 102/07, 36/02

y.+ ı 102/01, 84/10

y.+ ıdın 106/03

y.+ ıdur 101/12

y.+ ığa 105/09

yādigār : <Far. Bir kimseyi veya olayı
hatırlatmak üzere verilen yahut onlardan
kalan şey.

-1-

y. 1/08

yafıştur-: Yapıştırmak.

-2-

y. 87/01

y.- dum 36/13

yağ: Yağ.

-7-

y. 22/10, 53/04, 53/06

y.+ ı 122/12

y.+ ımdın 53/03

y.+ ıñ 54/04, 67/08

yağcı: Yağcı.

-1-

y. 53/13

yağcılık: Yağ yapma işi, yağcılık.

-1-

y. 54/09

yağşı: Güzel, iyi.

-8-

y. 108/08, 130/08, 130/09, 38/16,

69/01, 9/08

y.+ dur 142/13

y.+ sı 98/01

yağşılık: Güzellik, iyilik.

-3-

y. 107/05, 117/10, 118/05

yağ-: 1. Yakmak, tutuşturmak.

2.Sürmek, sıvazlamak.

-2-

y.- kan 22/12

y.- tım 36/14

yağacak: Yakacak.

-4-

y. 124/10, 132/02, 77/07, 80/04

yağın: Arada az mesafe bulunan, uzak
karşıtı.

-1-

y. 25/04	-1-
yakīn: <Ar. 1. Sağlam, kesin bilgi. 2.	y.+ ıñdın 39/14
Bir şeyi iyice, kesinlikle bilme.	yan-: Yanmak.
-3-	-2-
y. 2/04-1, 96/04-1, 141/10-2	y.- ıñ 45/05
yalanç: Çıplak, yalın.	y.- madı 123/01
-3-	yaña: Yine, tekrar.
y. 41/04, 73/11	-1-
y.+ larğa 44/02	y. 103/12
yalğan: Yalan.	yañlıg: Gibi, benzer.
-2-	-17-
y. 31/08, 99/08	y. 106/07, 107/02, 117/02, 123/12,
yalğançılık: Yalancılık.	124/02, 128/02, 128/09, 128/11, 129/08,
-2-	132/04, 134/06, 139/13, 140/07, 20/11,
y. 54/10	57/10, 61/05, 82/05
y.+ dur 45/09	yar-: Yarmak, parçalamak, incelemek.
yam: 1. Bal kepçesi, bal.	-4-
-2-	y.- ğanı 62/14
y.+ ğa 51/04	y.- ıp 41/14, 6/04
y.+ ıda 93/13	y.- mağğa 21/03
yaman: Kötü, fena.	yār: <Far. Sevgili, dost, tanıdık.
-3-	-9-
y. 106/04, 113/01	y. 127/04, 26/05, 49/05, 74/05, 82/06
y.+ rağ durur 82/10	y.+ dur 87/04
yan: Yan, taraf, yakın, cihet, yön.	y.+ ğa 90/04

y.+ inj 15/02	25/09, 28/07, 29/05, 29/06, 30/05, 30/06,
y.+ mı 77/10	5/06
yarak: Silah, hazırlık.	y.- p miz 16/12, 16/14, 17/08, 25/03
-1-	y.- p siz 28/13, 30/01
y. 49/08	y.- pdur 6/02
yaramak	y.- r 22/05
-1-	yasal-: Yapılmak, imal edilmek.
y. 127/09	-1-
yaraş-: Yaraşmak, faydalı olmak,	y.- dı 56/05
uygun düşmek.	yaş: Yaş gözyaşı.
-1-	-5-
y.- mas 42/06	y. 124/10, 130/12
yarat-: Yaratmak.	y.+ ı 100/10, 122/12
-2-	y.+ m 76/12
y.- tı 2/08, 2/09	yaşurun: Gizli, gizlice.
yârlığ: Dostluk, yarlık.	-1-
-1-	y. 127/16
y. 130/05	yat-: Yatmak, uzanmak.
yasa-: Yapmak, düzenlemek, kurmak,	-1-
hazırlamak, süslemek, inşa etmek.	y.- ıp 14/04
-26-	yay-: Yaymak, sermek, açmak.
y.- η 141/04	-2-
y.- p 16/09, 18/10, 20/15, 21/01,	y.- ğanı 46/04
21/03, 21/04, 21/08, 24/07, 24/12, 25/05,	y.- ğanıda 48/06
	yaz: Yaz mevsimi.

-2-	yèr: Yer.
y. 50/06, 64/13	-8-
yaz-: Yazmak, yaymak, sermek.	y. 15/05, 8/12
-1-	y.+ i 142/10
y.- ğuçu 119/03	y.+ ide 10/09, 13/01
yè: Yemek.	y.+ ini 10/02
-8-	y.+ ke 79/07
y.- diñ 52/09, 60/04	y.+ ni 9/08
y.- ge sen 61/12	yesîr: <Ar. Kolay, az biktarda, az.
y.- geç 52/11	-2-
y.- ğün 51/16	y. 37/08, 51/12
y.- mek 45/01, 54/07	yèt-: Yetmek, erişmek, ulaşmak,
y.- se 37/08	kavuşmak, kaybolmak, yetişmek.
yek: <Far. Tek, bir.	-33-
-1-	y.- er 114/05, 118/05, 119/06, 128/07,
y. 104/14	36/06, 51/10, 51/14, 58/08, 63/12, 79/06
yek-renglik: Tek renkli.	y.- ke sen 110/10
-1-	y.- ğüm 98/15, 127/12
y. 113/12	y.- ip 106/02, 33/04, 33/15, 36/15,
yèl: Yel, rüzgâr.	52/02, 57/14, 85/14, 85/15
-1-	y.- mek 137/06
y. 33/03	y.- se 62/03, 83/06, 83/14, 84/02
yèmle-: Kapamak.	y.- se sen 74/11
-1-	y.- ti 54/05, 54/11, 72/01, 74/06,
y.- geni 44/13	78/05

- y.- ür 89/02
- yetiş-:** Yetişmek, ulaşmak.
- 4-
- y.- key 112/14
- y.- mes 95/08
- y.- se 92/12, 118/02
- yètkü:** Yetecek miktarda, yeeterli derecede olan.
- 1-
- y.+ si 39/13
- yètkür-:** Ulaştırmak, yetiştirmek.
- 5-
- y. 111/05, 117/04, 132/04, 139/14
- y.- meknij 136/04
- yètte:** Yedi sayısı.
- 1-
- y. 140/16
- yètür-:** Ulaştırmak, götürmek, yetiştirmek.
- 2-
- y.- düm 54/12
- y.- genge sen 84/09
- yevmü'l-cezā:** <Ar. Ceza günü.
- 1-
- y. 107/05
- yif:** İp.
- 2-
- y. 33/07
- y.+ lerin 33/05
- yığaç:** 1. Ağaç.
- 6-
- y. 29/09, 30/01
- y.+ dın 28/07, 28/11
- y.+ ıda 29/02
- y.+ ın 29/04
- yığaççı:** Marangoz.
- 3-
- y. 26/07, 81/13
- y.+ ğa 80/08
- yıgıl-:** 1. Toplanmak, bir araya gelmek.
- 2-
- y.- dı 37/02
- y.- ğan 26/06
- yıgla-:** Ağlamak.
- 8-
- y. 75/05
- y.- ban 77/07, 93/09
- y.- dı 8/13
- y.- ğan 121/12
- y.- sam 80/02, 80/04

y.- sañ 81/07	Y.+ nıñ 142/16
yıkıç: Yıkık, harap.	Yoħannes Bey: Kişi adı.
-1-	-1-
y. 43/14	Y. 142/02
yıl: Yıl, sene.	yok: Yok, olmayan, mevcut değil.
-3-	-48-
y. 140/16, 142/06, 8/13	y. 102/04, 103/03, 104/09, 105/07,
yine: Yine, tekrar.	106/06, 108/01, 108/05, 108/06, 110/06,
-14-	110/11, 110/12, 112/01, 113/10, 12/02,
y. 121/02, 126/06, 15/03, 16/13,	122/16, 123/03, 123/04, 124/06, 124/12,
17/01, 17/07, 25/11, 37/05, 4/09, 42/13, 5/01,	126/04, 13/12, 133/04, 29/15, 33/09, 34/05,
6/09, 9/07, 9/11	34/06, 38/14, 50/04, 51/15, 54/06, 69/01,
yıraç: Uzak.	69/02, 69/07, 70/10, 73/06, 75/03, 75/14,
-5-	84/02, 93/06, 96/14
y. 127/10, 66/13, 75/07, 81/13	y.+ dur 13/09, 135/01, 137/16, 63/10,
y.+ dın 14/05	66/07
yırt-: 1. Yırtmak, parçalamak. 2.	y.+ tur 13/15, 63/07, 67/15
Meydana getirmek, olgunlaştırmak,	yokut-: Kaybetmek, yok etmek.
tamamlamak.	-1-
-4-	y.- ma 39/15
y.- ıp 10/02-1, 47/04-2, 50/15-1,	yol: 1. Usul, tarz. 2. Bir yerden bir yere
62/13-1	gitmek amacıyla içinden veya üzerinden
Yoħannes Avıdārānyān: Kişi adı;	geçilen yer.
eserin basıldığı basımevinin sahibi.	-23-
-1-	

y. 105/14-2, 118/09-1, 118/10-1,
137/08-1, 137/09-1, 84/09-2

y.+ da 106/09-1, 113/05-1, 126/10-2,
126/13-1, 127/01-2, 137/14-2

y.+ dın 100/13-1, 122/04-1

y.+ ıda 114/15-1, 137/04-1, 21/06-2,
98/10-1

y.+ ığa 126/08-1

y.+ ın 118/04-1, 126/12-1, 138/05-1

y.+ uığa 14/01-1

yolçı: Yolcu, bir yola girmiş.

-1-

y.+ ğa 126/16

yūd: (?)<Far. “pūd”: Dokumada enine
atılan iplik, argaç.

-1-

y. 46/12

yulduz: Yıldız.

-2-

y. 94/05, 94/13

yum-: Kapamak, yummak, sıkıp
kapamak.

-2-

y. 131/09, 131/13

yun-: Yıkanmak.

-1-

y.- up 84/01

yut-: Yutmak, kapmak, sakinleşmek.

-1-

y.- up 84/04

yügen: Yular.

-1-

y.+ ini 48/08

yügür-: Koşmak, seğırtmek, hareket
etmek.

-7-

y.- di 12/06, 4/01çü, 6/11

y.- gey 14/02

y.- mek 120/10, 22/13, 94/14

yüg(ü)rük: Seri, ayağına çabuk.

-1-

y.+ i 120/09

yük: Yük, ağırlık.

-3-

y.+ idin 80/11, 81/11

y.+ ige 78/07

yürge-: Yürüme; koşmak.

-1-

y.- p 64/05

yürü-: Yürüme, gezmek.

-1-

y.- sen 38/13

yürüt-: Yürütmek.

-1-

y. 108/16

yüz: 1. Yüz sayısı. 2. Surat, çehre. 3.

Bir nesnenin dış tarafı.

-19-

y. 10/07-1, 123/10-1, 28/14-1, 39/12-

2, 51/04-1

y.+ i 9/15-3

y.+ ide 30/14-3

y.+ ige 24/12-3, 39/08-2

y.+ in 68/02-3

y.+ lerge 22/12-2

y.+ üm 79/15-2

y.+ üñ 116/15-2, 120/13-2, 38/08-2,

38/10-2

y.+ üñdin 91/06-2

yüz-: Kesmek, koparmak.

-1-

y.- mek 70/11

yüz miñ: Yüz bin.

-3-

y. 35/08, 105/06, 123/11

Z**zāhid:** <Ar. Aşırı dindar.

-1-

z. 63/13

zamān: <Ar. Zaman.

-13-

z. 100/03, 12/15, 13/05, 135/16,

141/01, 3/11, 6/09, 75/05, 9/09, 97/10

z.+ da 5/13

z.+ ıda 100/02, 139/04

zamāne : <Ar. Devir, vakit; baht, talih,

şimdiki zaman.

-1-

z. 99/07

zār: <Far. Ağlayan, inleyen; dermansız,

zayıf.

-5-

z. 118/10, 3/04, 80/02, 84/04

zārlıĝ: Bk. zārlıĝ.

-2-

z. 117/06, 92/14

zārlıĝ: Zayıflık, ağlayıcı, inleyici.

- 2-
z. 75/10, 85/02
zebān: <Far. 1. Dil. 2. Konuşma, lisan.
-13-
z. 129/13-2, 32/01-2, 47/02-2, 49/13-2, 59/10-2, 59/11-2, 69/11-2, 71/01-2, 71/04-2
2
z.+ ıñ 120/02-1, 29/07-1
z.+ ıñda 120/04-1
z.+ ıñğa 102/10-1
zebān-dirāzlık: Uzun dillilik.
-1-
z. 49/10
zebān-gūy: <Far. Söyleyen dil.
-1-
z.+ a 37/11-12
zebān-ı sīh: <Far. Demirin dili.
-1-
z.+ ini 35/01
zebūn: <Far. Güçsüz, zayıf, aciz.
-1-
z. 3/04
zehī: <Far. Ne güzel, ne hoş, ne iyi.
-2-
z. 131/04
- zekāt:** <Ar. İslam dininin beş şartından biri olarak, sahip olunan ve belli bir miktarı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırkta biri ve bunun yoksullara dağıtılması işi.
-1-
z. 13/15
zekvāt: Bk. zekāt.
-1-
z. 79/11
zemīn: <Far. 1. Taban, döşeme, toprak sathı, yer, yeryüzü.
-12-
z. 11/14, 90/14, 95/14, 96/08, 96/13, 97/01
z.+ ğa 97/02
z.+ ni 16/15
z.+ niñ 142/10, 9/15, 97/03, 97/05
zemīn-i diyār: Diyarın zemini.
-1-
z. 96/01
zen: <Far. Kadın.
-1-
z. 42/06
zenān: <Far. Kadınlar.

-6-	z. 68/11	z.+ lar 27/07, 38/07, 42/05, 69/06,	71/11	z. 26/09	zer-gerlik: Kuyumculuk.
				-1-	
				z. 3/15	zer-ḥal: Boyama için kullanılan altın
zenberek-sāz: <Far. Yay yapan.					çözültisi.
-1-	z. 17/13			-1-	
zeng: <Far. Pas.				z. 25/15, 61/07	zerd-reng: <Far. Soluk renkli.
-1-	z.+ ni 81/15			-1-	
zensiz: Kadınsız.				z. 116/15	zerrīn: <Far. Altından yapılmış, altın
-1-	z. 129/08				renkli.
zer: <Far. Altın.				-3-	
-8-	z. 23/02, 23/08, 24/02, 26/10			z. 17/06, 24/08, 25/14	zevāl: <Ar. Bozulma, iyi bir durumdan
z.+ ni 24/11, 25/16, 26/10, 26/14					kötü duruma dönme, düşme, alçalma.
zer-ger: <Far. Kuyumcu.				-1-	
-7-	z. 16/03, 19/13be+nāgāh, 23/06,			z. 106/06	zeyçi: Bk. Zītāb.
23/07, 23/11, 23/12				-1-	
z.+ ler 19/15				z. 72/14	zītāb: <Far. Yay, keman kirişi, yapan
zer-ger-i ḳalb-keş: Gönül çeken,					kişi.
kuyumcu.				-4-	
-1-					

z. 71/03, 71/07, 72/07	z. 80/13
z.+ ğa 72/13	zindān: <Far. Zindan.
zītāblık: Kiriş yapan kişi.	-2-
-2-	z. 92/11
z. 72/01	z.+ dın 112/07
z.+ ğa 6/11	zindelik: Sağlıklı olma hâli, dirilik,
zīb: <Far. Süs, bezek.	dinçlik.
-1-	-1-
z. 25/07	z. 36/05
zılçe: <Far. İpek halı,	zīnet: <Ar. Süs, bezek.
-3-	-2-
z. 4/16, 57/13	z. 44/10, 61/05
z.+ m 45/13	zirā'at: <Ar. Ekincilik, çiftçilik.
zılçe-ger: <Far. Halıcı.	-4-
-1-	z. 10/03, 13/01, 16/14, 78/15
z. 98/16	zire: Küpe.
zılçe-sāz: <Far. Halı yapan, halıcı.	-1-
-3-	z. 24/10
z. 45/11, 46/05, 98/06	zīrek: <Far. Anlayışlı, akli başında,
zılçeçi: Halıcı.	zeki, zeyrek.
-5-	-1-
z. 44/11, 44/14, 46/01, 97/12	z. 101/02
z.+ niñ 97/11	ziyān: <Far. Bir şey veya kimsenin
zinā: <Ar. Nikāhsız çiftleşme.	sebeb olduğu çıkar kaybı, zarar.
-1-	-2-

z. 111/12, 29/14

ziynet: Bk. zīnet.

-4-

z. 25/07, 33/16, 99/09

z.+ i 95/02

zübde: <Ar. Bir şeyin en seçkin parçası.

-1-

z.+ si 98/02

zühd: <Ar. Kendini ibadete verme.

-4-

z. 97/15, 98/04, 98/10

z.+ in 122/11

zūlf: <Far. Sevgilinin saçı, şakaklardan

sarkan saç lülesi.

-1-

z.+ iğa 68/11

zūnnār: <Ar. Papazların bellerine

bağladıkları ipten örülmüş kuşak.

-2-

z.+ in 76/06

z.+ inı 77/09

Z

zāt: <Ar. 1. Sahip, malik. 2. Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.

-6-

z. 18/06-1

z.+ ıdur 18/16-1

z.+ ığa 30/05-2

z.+ ıı 60/06-2, 77/01-2

z.+ ııda 38/03-2

zebḥ: <Ar. Boğazlama, kesme.

-1-

z. 113/01

zerre: <Ar. Çok küçük parçacık.

-10-

z. 116/02, 124/01, 125/06, 26/07,

54/06, 57/06, 63/16, 69/01, 75/16, 88/13

zevk: <Ar. Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu.

-1-

z.+ ni 93/13

zıkr: <Ar. 1. Anma, söyleme, sözünü etme.

-2-

z.+ idin 82/03

z.+ ini 102/10

zıkr-i Ḥudā: Allah'ı anma.

-1-

z. +ın 21/16

zāt: <Ar. Kendi, asıl, saygıdeğer kişi.

-1-

z.+ mı 2/01

Ẓ**ẓa‘f:** <Ar. Güçsüzlük, zayıflık.

-1-

ẓ.+ ı 101/11

ẓa‘īf: <Ar. Zayıf, güçsüz.

-1-

ẓ. 116/14

ẓarb: <Ar. Vurma, güç.

-1-

ẓ. 24/11

ẓarbe: <Ar. Vurma, çarpma.

-1-

ẓ.+ ler 17/12

ẓıddan: <Ar. İki zıt, iki karşıt.

-1-

ẓ. 92/10

Z**zāhir:** <Ar. Görünen, açık, meydanda, dış yüzü.

-3-

z. 140/02, 49/11, 90/05

zarāfet: <Ar. İncelik, zarıflık, nezaket.

-4-

z. 26/14, 72/02

z.+ durur 24/03

z.+ dür 40/04

zarīf: <Ar. Nazik, zarif, ince, nükteli.

-1-

z. 26/03

zarīflik: Naziklik, incelik.

-1-

z. 50/13

zımn: <Ar. İç taraf, iç yüz, iç.

-1-

z.+ ıda 28/08

zuhūr: <Ar. Meydana çıkma, baş gösterme, görünme.

-1-

z. 4/05

Zuhūrü’ d-dīn: Bk. Şāh-ı Zuhūrü’ d-dīn.

-1-

Z. 139/03

żulm: <Ar. Eziyet, cevr, cefa.

-2-

z. 106/04

z.+ ma 8/13

żulm-girdār: Eziyet işi.

-3-

z.+ ğa 88/04

z.+ lar 115/05, 93/04

żulm-sāz: Eziyet eden.

-1-

z. 55/08

Toplam Kelime Sayısı: 10195

Toplam Madde Başı Sayısı: 2360

3.2. Ekler Dizini

-	eyle- 36/02, 65/05, 79/11, 82/02,
aç- 79/08, 131/09	88/16, 90/15, 94/12, 95/14, 96/10, 98/03,
aķart- 100/09, 100/10	98/16, 101/01, 103/08, 107/08, 107/09,
aķıt- 108/14	112/05, 113/12, 116/16, 119/04,119/09,
aņla- 44/01, 47/12, 53/02, 131/02,	121/08, 121/09, 122/01, 122/02, 126/11,
133/01, 138/03	128/08, 129/12, 130/04, 131/06, 135/06,
ay- 33/03	135/14, 137/07, 141/14
ayIt- 103/03, 103/04	izde- 127/06, 137/05
bér- 94/04, 130/07	ķat- 69/08
bil- 59/02, 95/07, 103/13, 108/09,	ķıl- 42/04, 43/13, 55/11, 55/12, 64/10,
116/10, 125/15, 136/09, 138/02, 141/10	68/14, 75/06, 79/12, 81/14, 81/15, 82/04,
bol- 22/15, 22/16, 57/05, 78/14,	85/05, 86/11, 86/12, 89/07, 91/07, 91/08,
81/16, 83/03, 85/11, 108/11, 108/12, 120/11,	93/11, 93/12, 96/04, 97/13, 102/05, 102/06,
120/12, 121/04, 122/03, 122/05, 129/12,	102/07, 102/08, 102/09, 104/13, 104/14,
136/06, 136/08, 141/14	105/13, 109/08, 110/07, 110/12, 113/11,
ķıķar- 133/08, 133/10, 133/11,	118/13, 120/02, 120/13, 120/14, 121/06,
133/12, 133/14, 133/16, 134/02	122/06,122/11, 124/05, 124/06, 125/08,
ėşit- 33/11, 36/03, 40/03, 51/07,	126/01, 126/02, 130/03, 130/05, 131/14,
54/01, 60/13, 85/09, 94/11, 108/13, 115/01,	134/11, 134/12, 134/13, 135/07, 139/15,
119/13, 122/09	141/15
èt- 36/02, 75/07, 84/04, 106/10,	ķızıt- 118/14
121/05, 132/06, 140/02	kör- 22/11, 22/12, 57/09, 59/05
	körset- 138/05

ol- 142/15	zebān+gūy+a 37/12
rastla- 115/02	+adur
saç- 79/07, 87/02, 131/10	ḥayr+adur 77/05
sal- 75/15, 116/01	-almay
sözle- 44/15, 49/14	taf-almay 105/14
sür- 89/01	-ar
tiñle- 47/13	aç-ar 39/15
tola- 124/12	bağ-ar 50/05
tut- 43/11, 49/04, 134/14, 135/13	çık-ar 45/13, 100/07, 133/03
tüz- 141/12	kaç-ar 39/14
uçur- 129/14	tap-ar 36/04, 58/13
unut- 108/15	tık-ar 45/14
ur- 129/13	tut-ar 26/02
uyat- 13/16	-ar miz
üz- 126/07	çık-ar miz 132/10
yafıştur- 87/01	kop-ar miz 132/11
yètkür- 111/05, 117/04, 132/04, 139/14	-ar sen
yığla- 75/05	bur-ar sen 124/08
yum- 131/09, 131/13	ur-ar sen 79/10
yürüt- 108/16	-ay
+a	ayt-ay 90/11, 112/05
çığıd+a 64/03	bol-ay 121/05
ḥayr+a 138/06	kıl-ay 43/11, 68/13
otrağ+a 26/08	-ay men
	kıl-ay men 49/03

-ban	riyāzat+da 11/13, 91/08, 104/13
ağla-ban 70/04, 140/05	şıfat+da 133/08
bağla-ban 97/12	uruş+da 22/03
toķu-ban 5/12	uykusuzlık+da 38/11
yığla-ban 77/07, 93/09	yol+da 106/09, 113/05, 126/10,
-ben	126/13, 127/01, 137/14
dē-ben 8/13, 15/12, 39/15, 52/02	zamān+da 5/13
eyle-ben 3/02, 4/08, 9/04, 9/11,38/13,	+dadur
127/04, 132/03	neddāflık+dadur 70/12
izde-ben 128/05	+daki
+çe	tam+daki 14/04
özge+çe 27/12	+dan
+da	gūr+dan 132/10
cihān+da 17/11, 19/04, 22/01, 27/01,	+de
28/13, 29/10, 30/03, 69/09, 82/10,	‘ālem+de 93/08, 101/01, 101/09,
113/06, 142/09	119/04, 133/09, 135/01
dihkān+da 10/13	‘ālem+i zāhir+de 8/07
dükkān+da 60/04	‘ayş+ı cennet+de 118/08
dünyā+da 92/01, 134/01, 134/09,	‘ibādet+de 122/02
142/12	ādemiyet+de 108/06
hār+da 91/13	āhıret+de 92/13, 93/05
ķutan+da 13/15	āzer+de 118/07
mezra ^ç +da 78/06, 79/12	baħr+ı ğaflet+de 80/09, 128/13
mīşāk+da 7/07	beyābān+ı ğaflet+de 135/08
ortakçılık+da 13/02	biz+de 24/15, 24/16

dil+de 84/11, 112/09, 124/12	ṭarīkat+de 126/16
diyānet+de 49/05	tüş+de 103/11
fuzūlī+de 32/02	-di
ġaflet+de 131/01	bër-di 9/07, 9/10, 89/13, 107/11
ġurbet+de 139/11	dè-di 28/05, 32/09, 35/05, 39/10,
ḥaḳīkat+de 7/01, 106/13	41/07, 42/03, 44/14, 46/05, 48/12, 51/03,
hidāyet+de 87/07	52/09, 52/10, 55/06, 58/06, 60/03, 60/04,
ḥıyānet+de 49/06	60/05, 60/06, 60/07, 60/08, 61/09, 63/02,
hüner+de 18/15, 26/10, 27/04	64/07, 66/02, 67/05, 68/09, 70/02, 71/08,
iş+de 15/02	72/13, 74/08, 78/02, 78/13, 80/08, 83/02,
kişi+de 108/01	84/14, 85/08, 87/07, 87/15, 91/12, 91/15,
ḳıyāmet+de 134/10, 137/16	92/07, 96/12, 97/12, 99/12, 101/06, 103/06,
köñül+de 82/06	105/11, 107/12, 109/03, 111/04, 111/11,
köz+de 131/03	112/06, 114/02, 115/05, 115/14, 117/03,
maḥallī+de 100/07	117/13, 118/07, 119/02, 119/11, 121/04,
maḥşer+de 118/06, 126/04, 134/01,	121/11, 122/08, 122/14, 124/11, 125/02,
135/12	129/10, 132/04, 133/01, 139/13
meşakḳat+de 82/02, 86/12	è-di 7/07, 7/08, 40/12, 48/01, 59/06,
nedāmet+de 108/14, 130/12	91/14, 138/13, 139/12
rüz+ı maḥşer+de 62/08, 134/08	èr-di 45/01, 47/15, 52/02, 54/09,
sa'adet+de 111/04	104/11, 139/02, 139/04
sepet+de 20/03	eyle-di 2/07, 3/06, 5/01, 5/02, 5/15,
siz+de 27/09	5/16, 6/04, 8/14, 12/13, 15/14, 16/06, 17/14,
söz+de 15/14, 22/15, 111/12	19/11, 19/12, 42/07, 43/07, 48/10, 48/11,
şek+de 104/07	60/11, 66/01, 76/11, 76/12, 77/13, 78/11,

78/12, 82/08, 84/08, 91/10, 91/11, 94/09,
95/12, 96/06, 97/08, 98/06, 99/02, 100/12,
109/11, 109/12, 111/09, 115/04, 115/13,
116/05, 116/06, 121/03, 123/06, 125/13,
126/15, 128/02, 128/11, 128/12, 130/02,
130/11, 140/14

iste-di 91/12

izde-di 77/10

kel-di 4/06, 30/13, 37/05, 40/13,
46/07, 46/09, 53/01, 65/07, 66/09, 66/14,
70/05, 70/06, 70/07, 75/09

kèy-di 73/11

kir-di 42/12

tüzel-di 7/09

yügür-di 4/01, 6/11, 12/06

-dı

açıl-dı 26/12

al-dı 3/09, 4/15, 5/05, 5/11, 6/06

añla-dı 76/01

bağla-dı 19/08

basıl-dı 142/17

bol-dı 5/09, 6/05, 6/15, 7/03, 7/04,
7/10, 7/15, 7/16, 9/06, 9/15, 10/01, 20/14,
23/05, 29/07, 30/14, 33/13, 37/07, 39/02,
42/09, 46/10, 46/14, 51/09, 52/12, 54/10,

54/13, 55/13, 59/08, 66/15, 72/03, 73/09,
75/13, 76/02, 79/15, 91/13, 92/08, 95/02,
106/08, 124/14, 127/07, 127/08, 140/12,
141/13

bul-dı 8/12

çıkar-dı 2/11, 3/08, 5/04, 9/01, 9/03

çal-dı 44/08, 104/07

ķıl-dı 3/10, 3/12, 4/04, 4/05, 4/07,

6/03, 9/04, 9/08, 13/08, 16/07, 19/01, 19/14,
28/10, 31/04, 31/05, 37/06, 41/02, 44/05,
56/13, 59/07, 60/01, 68/04, 71/07, 88/10,
92/09, 94/02, 95/01, 105/03, 116/03, 116/04,
140/07

ķır-dı 6/15

ķoy-dı 4/08

ol-dı 3/11, 12/16, 73/03, 85/13

saçıl-dı 26/07, 26/12

sal-dı 40/10, 55/05, 77/02, 84/10

sor-dı 53/12, 67/04, 77/14, 107/02,

121/02, 126/06

yasal-dı 56/05

yıgıl-dı 37/02

yıgla-dı 8/13

-digünçe

dèy-digünçe 85/14

-diler

dè-diler 77/11

üz-diler 77/09

-dim

dè-dim 37/01, 142/09

è-dim 65/01, 65/02, 139/09, 139/10

èr-dim 139/07

eyle-dim 42/11, 42/14, 54/14, 66/11,
66/12, 72/04, 73/14, 140/10

kel-dim 66/10

-dım

çal-dım 82/15

+dın

‘aql+dın 116/11

‘alāmāt+dın 96/13

āh+dın 134/12

anı+dın 17/06, 44/08, 48/02, 51/14,
63/12, 77/14, 97/10, 105/07, 106/12, 115/09

barça+dın 3/02, 37/08

cihān+dın 25/08, 77/10, 117/09

çāh+dın 112/11

dünyā+dın 126/07

ğam+dın 68/04, 89/07, 102/06

ğazab+dın 42/01, 44/14, 56/13, 64/06

gūr+dın 133/10

güneh+kār+dın 109/07

büy-ı haqq+dın 118/06, 136/07

harām+dın 6/14, 14/13

hudā+dın 13/16, 135/04

kamuş+dın 5/16, 64/09

karakçı+dın 127/01

maşşad+dın 127/10

munı+dın 127/06

neccārāt+dın 96/12

olar+dın 1/08, 18/13

semā+dın 8/12

şāh+dın 112/12

tama^ç+dın 126/03, 134/05

tamuğ+dın 83/11

tapışçı+dın 111/03

yığaç+dın 28/07, 28/11

yırağ+dın 14/05

yol+dın 100/13, 122/04

zıkr+i hudā+dın 21/16

zindān+dın 112/07

+dın

‘amel+dın 115/02

bārī+dın 83/10

behişt+dın 9/01, 44/07

biri+dın 114/05

- biz+din 33/15, 33/16
 cebr+din 132/09
 cevfe+din 81/15
 dehr+din 134/14
 derd+din 120/13
 dil+din 95/08
 felek+din 95/04
 fesāne+din 23/04
 gil+din 6/02
 güneh+din 81/13
 ḥased+din 7/15, 108/04, 134/06
 ḥırfe+din 40/07
 ḥiştçi+din 77/08, 82/08, 84/08, 89/06,
 91/10, 95/12, 99/02, 100/12, 102/12, 109/02,
 111/02, 121/02, 126/06, 130/02
 hüner+din 15/07, 19/02
 ins ü cin+din 88/06
 iş+din 68/03, 75/03, 82/12, 83/05,
 86/07, 96/03, 96/09, 105/14
 ḳabr+din 132/08
 kesb+din 62/03, 66/14
 kimse+din 125/06
 kişi+din 83/14
 köz+din 131/10
 kümüş+din 25/03, 26/16
 leb+din 6/06
 mekr+din 45/04
 melek+din 116/08, 116/10
 men+din 57/14, 73/11
 mīve+din 13/07
 naḳşibendiyye+din 136/13
 nāle+din 120/14
 nefsi bed+din 114/10
 nērese+din 123/02
 ölüm+din 13/16, 112/03, 112/16
 öz+din 19/16
 rāh+zen+din 127/02
 rişte+din 58/08, 58/09
 rüde+din 72/04
 sen+din 39/14
 söz+din 101/11
 sürāḥi+din 16/04
 şek+din 96/04
 şer^c+din 140/06
 ta^caccüb+din 50/10
 ta^crīf+i nesīmi+din 32/03
 tēmür+din 17/01, 17/15, 21/07
-diḡ
 de-diḡ 12/09, 12/10, 14/16

eyle-diñ 15/10, 30/07, 30/08, 47/07, 47/09, 60/08, 96/08, 96/09	aşka+dur 120/10
yè-diñ 52/09, 60/04	bar+dur 55/14, 62/05, 90/03, 91/04, 97/02, 98/11, 98/12
-dın	başka+dur 120/09
bağla-dın 33/08	bisyār+dur 98/10
çıkar-dın 27/01	bu+dur 83/09, 94/14, 103/14, 114/12
kııl-dın 28/06	cān+dur 36/08
sal-dın 67/08	daruğa+dur 110/04
bulğa-dın 32/11	dihkānçılık+dur 79/03
+dın durur	dūr+dur 103/15
biz+dın durur 18/01, 18/02	hār+dur 92/02
seyyāre+dın durur 11/16	harīdār+dur 87/03
+dındur	qaysı+dur 89/10, 89/11, 98/01, 98/02, 100/14, 100/15, 101/03, 101/04, 115/11
çarh+dındur 46/13	mirāt+dur 99/07
-dınler	mu+dur 38/14, 115/09
eyle-dınler 15/04	munça+dur 35/12
-duq	müselmānçılık+dur 79/04
çıkar-duq 18/03	nān+dur 36/07
-dum	ol+dur 38/15, 41/07, 122/09
yafıştur-dum 36/13	tar+dur 86/04
-duñ	yağşı+dur 142/13
bol-duñ 12/08	yalğançılık+dur 45/09
qoy-duñ 137/10	yār+dur 87/04
+dur	
‘alāmāt+dur 99/06	

yok+dur 13/09, 63/10, 66/07, 135/01,
137/16

+durur

āzār+durur 21/10
bā'is+durur 120/03
bar+durur 10/13, 21/09, 93/02,
114/04

bisyār+durur 86/03
cerāhāt+durur 44/03
ednā+durur 10/16
iẓhār+durur 10/14
leṭāfet+durur 24/04
mis+ger+durur 40/03
nē+durur 95/15
rāhat+durur 44/04
sevdā+durur 123/10
temennā+durur 123/11
zarāfet+durur 24/03

-dük

eyle-dük 15/03, 16/10, 16/11, 17/03,
24/06, 25/12

-düm

kör-düm 142/06, 142/08
yētür-düm 54/12

+dür

besī+dür 111/03

birle+dür 10/12, 36/05, 38/16, 59/01,
70/15

bülend+dür 130/06

çiylik+dür 52/12

dék+dür 51/13

içre+dür 123/09

ile+dür 62/04

kerem+dür 122/08

kesb+dür 57/08, 69/03

köp+dür 73/10, 107/12

meşel+dür 120/07

mü+dür 115/08, 128/05

mühim+dür 45/08

münāsib+dür 142/11

naḳd+dür 35/09

nā+şādī+dür 101/13

nēçe+dür 35/13

nēçük+dür 121/06

nē+dür 39/12, 50/02, 54/03, 82/11,
82/13, 89/08, 89/09, 94/05, 94/06, 94/07,

94/13, 95/14, 109/04, 109/05, 126/08,
126/09, 126/10, 126/13

nēge+dür 57/02

pīşe+dür 43/12

raḥmanī+dür 103/12	têş-er 21/02
sebeb+dür 120/04	tüş-er 86/02
şeyṭānī+dür 103/13	yêt-er 36/06, 51/10, 51/14, 58/08,
tîre+dür 77/06	63/12, 79/06, 114/05, 118/05, 119/06,
tört+dür 136/11	128/07
zarāfet+dür 40/04	-er miz
+e	tik-er miz 41/03
èlig+e 63/12	-er sen
ḥadīd+e 46/06	èt-er sen 54/04
kesb+e 136/05	kes-er sen 55/10
rind+e 30/11	kör-er sen 47/08, 97/04, 112/01
-e	-erde
bil-e 22/05	kir-erde 22/02
-er	-erdin
çek-er 92/13, 93/05, 93/08, 93/10,	çek-erdin 117/10, 118/05
114/06, 134/08	-erge
èt-er 11/03, 11/04, 38/05, 58/09,	èt-erge 82/14
85/03, 92/03, 102/15, 108/07, 108/08, 114/09,	-ersin
119/07, 125/04, 125/05, 138/01, 141/10	èt-ersin 26/11
füt-er 17/06	-ersün
kes-er 20/16	èt-ersün 71/14
kêt-er 38/06, 50/10, 85/04, 92/04	-ey
kèy-er 31/12	bèr-ey 35/13
kör-er 86/14, 92/01, 93/04, 102/14,	öç-ey 73/01
110/08	+ğa

‘ālem+ğa 111/13, 134/13	dār+ğa 61/14
‘amā+ğa 122/03	deryā+ğa 28/11
‘aṭṭār+ğa 35/04	dihkân+ğa 78/11
‘ibādet+ğa 90/09	dil+efgār+ğa 115/14
‘uḳbā+ğa 75/04	dil+ğa 118/12, 124/15
āh+ğa 14/10	dīn+ğa 62/03
altun+ğa 24/09	dīvār+ğa 61/13, 90/13
at-kuçı+ğa 71/08, 128/12	dükân+ğa 22/02
bāb+kār+ğa 83/02	dünyā+ğa 133/02
bād+ğa 111/14	ehl+i ‘uḳbā+ğa 92/11
baḳḳāl+ğa 55/05, 114/02	ehl+i fāḳih+ğa 36/15
barça+ğa 36/05, 51/10	esbāb+ğa 86/01
barmaḳ+ğa 112/02	fut+ğa 25/11
basmaçı+ğa 51/03	ğarībī+ğa 138/05
bende+ğa 98/03	ğazelçı+ğa 63/05
bī+nūr+ğa 87/09	gedā+ğa 17/16
boyaḳçı+ğa 48/10, 103/06	gūr+ğa 87/08
buryāçı+ğa 64/07	güftār+ğa 27/14
cāh+ğa 14/09	güneh+kār+ğa 87/12, 88/03
cān+ğa 21/10, 125/05	ḥavādiş+ğa 119/08, 120/03
cemī‘+i ‘ibādet+ğa 98/12	ḥay+ğa 22/07
cevāhir+ğa 27/03	ḥiştçi+ğa 78/02, 87/06, 115/05,
cev+bāzçı+ğa 109/11	119/02, 122/14, 124/11
cihān+ğa 5/08, 33/15	ḥudāvend+ğa 98/04
dām+ğa 74/13	ibrişīm+kār+ğa 56/12, 58/06, 115/13

ins ü cin+ğa 87/11	oçağ+ğa 20/03
inşāf+ğa 20/08	oğrı+ğa 21/01
insān+ğa 16/10, 88/07, 107/13, 115/08, 116/03, 116/05	oğ+ğa 17/01
ķarakçı+ğa 21/05	peyember+ğa 103/14
ķaşāb+ğa 111/09	şābūncı+ğa 67/05, 126/15
ķazançı+ğa 39/10	şāhib+i māl+ğa 35/08
ķazan+ğa 67/08	sākī+ğa 59/07
kemān+ğa 73/03	sarı+ğa 66/02, 90/14
kemi+ğa 79/06	serrāc+ğa 49/13, 105/11
kevkeb+ğa 94/06	seyl+āb+ğa 53/11
ķulak+ğa 24/10	sīmāb+ğa 111/10
ķol+ğa 104/08	şāh+ğa 24/07, 40/05
ķurçı+ğa 68/09	şāh+ı tūtī+ğa 25/13
lāy+ğa 43/10	şāl+ger+ğa 119/11
maķşad+ğa 127/12, 136/10, 136/11, 137/06	şerī'at+ğa 79/02
mekr+i şeytān+ğa 106/16	şeyātīn+ğa 95/01
mezkūr+ğa 141/13	şeytān+ğa 106/08
mūy+ı leb+ğa 69/07	şīs+ğa 31/03
mūflis+ğa 122/01	ta'alluğ+ğa 85/12, 86/09
mürşid+ğa 114/11	tabākçı+ğa 60/09, 117/13
neccār+ğa 18/02, 27/13	tāb+ğa 16/05, 86/02
nemed+mān+ğa 125/02	tahķīķ+ğa 126/10
nevāzīş+ğa 71/05, 72/09	tamçı+ğa 43/07
	tañrı+ğa 97/15, 109/13
	tār+ğa 58/07

tarı+ğa 71/04, 129/13	çık-ğalı 95/05
têgürmençi+ğa 107/11	kııl-ğalı 5/02
tekellüm+ğa 75/15	sal-ğalı 16/09
tenāsī+ğa 48/06	-ğan
tennūr+ğa 17/10	ay-ğan 12/12, 50/11
tevfīk+ğa 126/11	bağla-ğan 38/07
yam+ğa 51/04	bar-ğan 22/03
yār+ğa 90/04	bol-ğan 2/03, 2/04, 8/06, 80/09,
yığaççı+ğa 80/08	82/09, 114/03, 125/03, 128/13
yolçı+ğa 126/16	buyru-ğan 12/15, 22/14
zemīn+ğa 97/02	dāğla-ğan 38/08
zītāb+ğa 72/13	kııl-ğan 16/01, 61/07, 89/02
zītāblık+ğa 6/11	ķoy-ğan 137/09
zūlm+girdār+ğa 88/04	ol-ğan 79/10
-ğa men	rastla-ğan 38/12
ol-ğa men 105/08, 105/09	saçıl-ğan 10/09
-ğa sen	taşka-ğan 38/11
bol-ğa sen 55/08	yıgıl-ğan 26/06
ķoy-ğa sen 123/15	yıgla-ğan 121/12
ol-ğa sen 81/11, 81/12	-ğanğa
tap-ğa sen 84/06	az-ğanğa 122/04
-ğaç	-ğanı
bol-ğaç 140/11	aylandur-ğanı 39/09
-ğalı	bol-ğanı 8/08
al-ğalı 4/05, 16/08	çal-ğanı 72/12

çıkâr-ğanı 35/03, 37/13

kal-ğanı 52/07

kııl-ğanı 23/13, 43/06, 48/09

sal-ğanı 59/13

sındur-ğanı 51/02

taşla-ğanı 56/11

tık-ğanı 55/04

ur-ğanı 41/15, 47/05, 69/14

yar-ğanı 62/14

yay-ğanı 46/04

-ğanıda

çal-ğanıda 62/11

çıkâr-ğanıda 39/07

kıl-ğanıda 16/03, 28/04, 41/13, 53/08,

59/11

toķu-ğanıda 32/01, 68/06

yay-ğanıda 48/06

-ğanığa

kııl-ğanığa 2/05

-ğanım

kııl-ğanım 142/05

-ğanıñ

kııl-ğanıñ 22/07

-ğanımı

kııl-ğanımı 23/09

-ğanların

ay-ğanların 140/10

-ğanını

az-ğanını 100/13

kııl-ğanını 21/11

-ğay

atıl-ğay 95/04

bağla-ğay 68/01

bol-ğay 134/10

çağla-ğay 68/02

çıkâr-ğay 133/06

ol-ğay 128/06, 129/03, 129/04

taf-ğay 101/11

tafıl-ğay 34/02

tart-ğay 114/08

+ge

‘ālem+ge 4/06, 20/06, 32/03, 33/16,

100/03

‘amel+ge 52/05

bāfende+ge 32/08

barça+ge 18/15

bēl+ge 24/08

birev+ge 3/01

bir+ge 10/07

biz+ge 1/08, 26/04, 42/03, 48/01,
58/10, 69/05, 77/02, 77/03, 78/09, 87/13,
96/15, 115/06, 121/04, 121/08, 121/09,
132/04, 141/03, 141/04

cehennem+ge 137/10

dervāze+ge 16/09

èkki+ge 90/05

èl+ge 7/02, 8/04, 14/16, 16/07, 29/05,
51/14

evlād+ı ādem+ge 31/05

ġam+ge 122/17, 123/15

hüner+ge 5/07

kimsençi+ge 121/11

kişi+ge 5/14, 7/03, 50/03, 92/12

kül+ge 52/11

mis+ger+ge 40/11, 87/15

miz+ge 15/05

mü'ekkil+ge 97/08

öküz+ge 13/12

ötükçi+ge 18/01

siz+ge 27/10

söz+ge 8/09, 16/06, 116/01

têgürmençi+ge 52/08

-ge sen

bêr-ge sen 111/14

bil-ge sen 47/15, 66/06, 90/10

dê-ge sen 61/11

kel-ge sen 111/13

kör-ge sen 47/14, 66/05

köydür-ge sen 124/07

yê-ge sen 61/12

-geç

yê-geç 52/11

-gen

dê-gen 18/12, 30/10, 100/04

egil-gen 90/16

eyle-gen 21/14, 74/03, 105/12,

126/16, 132/09, 134/09

izde-gen 134/07

kel-gen 100/03

kir-gen 20/13

kör-gen 139/05, 139/06

-gende

kör-gende 23/11

-genge sen

yêtür-genge sen 84/09

-geni

bêr-geni 53/11

eyle-geni 32/07, 49/12, 61/08, 65/12,

71/06

keltür-geni 16/05	añla-ğıl 58/12, 121/13
kömüd-geni 70/07	aşla-ğıl 93/13
köydür-geni 58/05	ay-ğıl 60/05, 89/11
yèmle-geni 44/13	bağla-ğıl 121/14
-genide	başla-ğıl 127/14
bèr-genide 61/05, 69/12	bol-ğıl 47/10, 77/03, 113/05, 115/02,
eyle-genide 34/13, 43/03, 46/02,	122/04, 125/07
52/04, 56/08, 58/03, 64/03, 65/10, 76/05	kaşla-ğıl 70/04, 93/14
izde-genide 50/14, 55/01	kııl-ğıl 31/06, 53/13, 55/11, 103/02,
keltür-genide 52/06, 72/10	103/11, 110/13, 128/14, 135/04, 139/13
körgüz-genide 44/11, 49/10, 67/02	kopar-ğıl 95/09
köter-genide 37/11	rastla-ğıl 102/10
sür-genide 47/02	sal-ğıl 8/09
-gey	sırla-ğıl 122/12
dè-gey 45/08	taşla-ğıl 106/05, 127/13
eyle-gey 72/06, 80/05	ur-ğıl 106/16
köter-gey 133/05	-gil
üzül-gey 73/01	bèr-gil 13/05
yügür-gey 14/02	bil-gil 42/05, 90/09, 93/01, 116/08,
-gey sen	135/02
dè-gey sen 33/07, 35/11, 45/05,	eyle-gil 9/02, 14/13, 14/14, 29/08,
116/12	68/13, 77/03, 77/12, 78/14, 82/15, 85/06,
-geyler	89/03, 100/15, 106/11, 106/14, 110/14,
eyle-geyler 59/03, 59/04, 88/02	113/01, 113/11, 115/06, 116/15, 120/06,
-ğıl	

125/11, 127/03, 134/15, 134/16, 137/08,
138/04, 139/16, 140/01, 140/15

izde-gil 47/10, 89/04, 106/06, 106/13,
113/02, 127/04

kör-gil 22/11

közle-gil 131/08

uçur-gil 122/15

73/08

-ğu men

kıl-ğu men 45/06

-ğuçı

bastur-ğuçı 142/02

başkar-ğuçı 100/13

kıl-ğuçı 4/10

sor-ğuçı 103/07

yaz-ğuçı 119/03

-ğum

çıkar-ğum 48/04

kıl-ğum 86/08, 103/08

-ğun

bağla-ğun 86/04

kıl-ğun 29/02

tap-ğun 106/12

-ğusı

bol-ğusı 64/13

-ğusıdur

bol-ğusıdur 10/06, 31/09

-ğusın

al-ğusın 14/06

-güm

bil-güm 101/09

eyle-güm 49/07, 49/08, 65/05, 73/07,

yét-güm 98/15, 127/12

-gümdür

eyle-gümdür 40/09, 94/11, 132/05

-gün

eyle-gün 51/15, 60/07, 68/11

yè-gün 51/16

öl-gün 52/02

+i

‘âdet+i 22/01

‘âkil+i 100/14

‘âlem+i 105/05

‘ilm+i 9/06, 10/01

âheñ+i 39/06

ahter+i 100/07

ārāyiş+i 33/15

āsāyiş+i 129/03

āyet+i 22/02

cāhil+i 100/15

çeşm+i 131/01, 131/03	ism+i 139/03
devr+i 51/13	iş+i 3/08, 7/12, 33/16, 39/01, 41/05,
dil+hvâhiş+i 129/04	42/05, 45/08, 51/05, 51/13, 88/12, 102/04,
dil+i 76/06, 108/04, 110/06, 138/14	133/04
düşmen+i 92/03, 123/13	kalem+i 59/11
ebleh+i 101/03	karîm+i 73/15
efdal+i 98/11, 107/14	kesb+i 31/13, 41/12, 46/03, 48/07,
ehl+i 41/06, 57/11, 61/01, 74/13,	52/03, 53/07, 67/02, 71/01, 71/03, 72/07,
90/03, 96/12, 136/12, 141/01	73/15, 74/02, 74/12, 76/09
ehl+i dil+i 36/12	könl+i 61/02, 101/13, 109/09, 111/10,
el+i 66/15, 136/06	139/02
el(i)g+i 72/07	köz+i 125/14
eşref+i 115/11	kudret+i 2/06
fazîlet+i 23/12, 64/02	kurbet+i 107/07
fi'l+i 7/06, 113/09	kün+i 6/16, 79/10, 132/08, 133/03
hâcet+i 34/09, 59/02, 66/15	kütük+i 34/14
harf+i 70/15	laçın+i 85/14
hâşşiyet+i 11/16, 66/16	lezzet+i 93/04
hayâl+i 34/07, 115/09	melâmet+i küsev+i 35/01
hayl+i 40/10	men+i 44/01, 73/07, 105/03, 105/04,
hey'et+i 60/16, 61/14, 133/16	117/08
hüner+i 43/05, 44/09, 46/01, 54/15,	menzil+i 8/12
61/06, 68/05	merkez+i 142/10
igin+i 41/09	mey+i 117/05
is+i 77/08	miñnet+i 92/13

mītn+i 50/15	şiddet+i 112/09
nā+dān+ter+i 101/04	şuğl+i 108/12, 135/03
nālīş+i 101/15	ţā ^ʿ at+i 63/15
nefs+i 133/12	taqdīr+i 8/06
nesl+i 7/09	tevfīk+i 108/09
nevbet+i 74/11, 75/01	til+i 13/12, 48/11
nisbet+i 91/04, 107/06	tiş+i 39/02
öz+i 3/10, 4/02, 52/05, 139/01	tüket+i 73/04
rağbet+i 91/03, 112/10	ülfet+i 75/02
sā ^ʿ at+i 123/01	vakt+i 23/07
ser+i 114/08, 114/09	yēr+i 142/10
şıfat+ı şüret+i 133/10	yügrük+i 120/09
şiret+i 133/09	yüz+i 9/15
su ^ʿ āl+i 78/01, 79/13, 82/07, 84/07, 87/05, 89/05, 91/09, 94/01, 95/11, 97/11, 99/01, 100/11, 102/11, 105/01, 107/01, 109/01, 111/01, 113/03, 115/03, 117/01, 119/01, 121/01, 122/13, 124/09, 126/05, 128/01, 130/01, 132/01	ziynet+i 95/02
şüret+i 60/15, 61/13	+ı
şe ^ʿ n+i 139/01	ʿaql+ı 133/11
şerbet+i 11/15	ʿazāb+ı 88/08
şerr+i 100/08	ʿilāc+ı 120/01
şevket+i 32/02, 43/01, 47/03, 48/06, 133/15	ağz+ı 71/03
	aşl+ı 131/05
	aş+ı 51/14
	ayağ+ı 44/02, 73/11, 73/12
	bağ+ı 68/12
	bağr+ı 68/10, 95/13
	baş+ı 139/03

beyān+ı 136/04	melāmet+gūy+ı 47/03
büt+hāne+kār+ı 28/10	nāhun+ı 71/04
cān+ı 34/06, 56/09	narḥ+ı 70/16
cevāb+ı 78/10, 80/07, 83/01, 85/07, 87/14, 89/12, 92/05, 94/08, 96/05, 98/05, 99/10, 101/05, 103/05, 105/10, 107/10, 109/10, 111/08, 114/01, 115/12, 117/12, 119/10, 121/10, 123/05, 125/01, 126/14, 128/10, 130/10, 132/12	ot+ı 36/11, 55/05, 83/10, 88/16, 120/05
cūt+ı 81/16	pāyān+ı 93/06
diyār+ı 57/03	pīştāk+ı 43/05
dūd+ı 79/15, 89/02	rāḥat+ı 34/10, 59/01, 92/12, 123/02
evşāf+ı 108/06	revnaḥ+ı 70/13
ġam+ı 123/12	şābūn+ı 67/01
gūl+zār+ı 136/01	şan ^c at+ı 2/07
ḥalk+ı 56/06	san+ı 34/05
ḥavf+ı 84/11, 112/13	şavt+ı 20/10
ḥırmen+dān+ı 108/02	şıfat+ı 28/01, 37/12, 56/10
iñşāf+ı 108/05	şahār+ı 89/01
ḫamuş+ı 64/01	şāh+ı 139/01
kār+ı 22/06	ta ^c rīf+i zebān+ı 52/03
kemālāt+ı 61/03	taş+ı 108/16
laḥm+ı 54/13	vaşf+ı 133/07
libās+ı 31/07	vaşl+ı 129/09
maḫām+ı 134/10	vücūd+ı 30/16, 74/04
	yād+ı 84/10, 102/01
	yaġ+ı 122/12
	yaş+ı 100/10, 122/12
	za ^c f+ı 101/11

+i durur

‘amel+i durur 10/15

uşul+i durur 98/17

-iban

kıl-iban 4/16, 9/12

+içe

hvähiş+içe 33/05

+ıda

bāb+ıda 129/05

bāğ+ıda 47/14

bār+gāh+ıda 110/05

bāzār+ıda 37/09, 44/10, 50/14, 58/02,

74/01

beyān+ıda 67/03, 76/10, 142/03

cenāb+ıda 110/11

dükkān+ıda 31/14, 39/05, 46/04,

71/01

fażl+ıda 68/05

haqq+ıda 22/09

hamdān+ıda 58/04, 59/10

havf+ıda 112/06

kenār+ıda 97/03

kūy+ıda 73/02

maḳām+ıda 125/09

mekān+ıda 125/07

meydān+ıda 48/09

mīşāk+ı kār+gāh+ıda 2/04

orğak+ıda 93/14

rūzgār+ıda 33/02

şahn+ıda 94/07

şifat+ıda 16/01

şān+ıda 49/11

tarīk+ıda 72/02

vaşf+ıda 49/09, 53/07, 67/03

yam+ıda 93/13

yığaç+ıda 29/02

yol+ıda 21/06, 98/10, 114/15, 137/04

zamān+ıda 100/02, 139/04

zımn+ıda 28/08

+ıdaki

dīvār+ıdaki 61/04

+ide

baḫr+ide 125/03

dil+ide 101/12, 102/02

ehl+ide 19/10

él(i)g+ide 18/14

eşik+ide 51/11

fıkr+ide 101/13

hüner+ide 23/08

iç+ide 23/11, 80/10, 81/01, 87/12,
97/14

ķabr+ide 133/08

kemāl+ide 67/15

meclīs+ide 41/08

meclis+ide 72/09

medħ+ide 138/08

mekr+ide 104/06

memleket+ide 74/06

mesned+ide 76/07

mülk+ide 3/07, 4/04, 7/02, 7/12, 8/05,
10/14, 88/12

pey+rev+ide 22/13, 30/09

redd+ide 23/12

şehir+ide 142/16

şekl+ide 104/02, 104/05

şevket+ide 47/01

ta^çrīf+ide 31/13, 41/12, 67/01

tarīķ+ide 64/10, 108/10, 137/13

terk+ide 108/12

üst+ide 35/12, 67/07

vaķt+ide 6/13

yēr+ide 10/09, 13/01

yüz+ide 30/14

+ideki

dil+ideki 65/12

ta^çrīf+ideki 73/15

tarīķ+ideki 98/07

+ıdın

arık+ıdın 79/08

bağ+ıdın 57/06

baş+ıdın 131/14

bāzār+ıdın 54/16

bī+dād+ıdın 106/04

bostān+ıdın 135/15

cām+ıdın 128/03

daş+ıdın 39/06

ğam+ıdın 11/12

gūr+ıdın 133/03, 133/14

ħaķķ+ıdın 100/09

ħavf+ıdın 101/14, 101/15, 102/03,
111/10, 139/02

ħicāb+ıdın 2/03

ħoş+ıdın 127/15

ħuld+ıdın 30/13

istimā^ç+ıdın 28/01

luţf+ıdın 84/02, 84/06

naķş+ıdın 60/15

nāv+ıdın 108/14

ot+ıdın 86/16, 107/03, 110/12,	zāt+ıdur 18/16
134/02	+iğa
taş+ıdın 137/08	āhīr+iğa 99/07
vaşf+ıdın 130/07	bā'ış+iğa 97/01
yād+ıdın 106/03	baħr+iğa 81/12
+idin	bezm+iğa 112/08
āsāyiş+idin 123/04	cemāl+iğa 69/12, 127/08
ehl+idin 138/02, 139/10	def ^c +iğa 82/11, 83/12
ēl+idin 110/02	ehl+iğa 39/13, 54/12, 59/08, 67/11,
günbez+idin 43/02	139/08, 139/09, 142/03
ħadd+idin 43/08	engüşt+iğa 37/11
miħnet+ger+idin 66/13	gerden+iğa 55/04, 56/11
nesīm+idin 136/01	gerd+iğa 135/03
öz+idin 50/10, 105/03	gerdiş+iğa 62/10
söz+idin 8/01	ħayāl+iğa 33/14, 116/04
şe'n+idin 38/06	ħayāt+iğa 36/08
şehr+idin 39/09	ħuşul+iğa 79/01
şekl+idin 116/12	iz+iğa 35/13
şiddet+idin 41/10	kesb+iğa 4/01, 7/08, 7/11, 55/07
vehm+idin 104/07	mescid+iğa 64/02
yük+idin 80/11, 81/11	nefs+iğa 116/09
zıkr+idin 82/03	sitār+iğa 72/08
+ıdur	su'āl+iğa 89/13, 101/06
taħt+ıdur 45/12	sübüt+iğa 90/11
yād+ıdur 101/12	tarīķ+iğa 69/08

zūlf+ıǵa 68/11	hāk+dān+ıǵa 30/15
+ıǵa	hām+ıǵa 47/05
‘ilāc+ıǵa 84/15	ham+ıǵa 53/08
‘imār+ıǵa 28/06	hānumān+ıǵa 39/01
aǵz+ıǵa 41/15	hayl+ıǵa 55/08
aşl+ıǵa 136/03	ķālīb+ıǵa 74/04
ast+ıǵa 4/02	kār+ıǵa 22/08, 29/08
bādbān+ıǵa 30/06	ķol+ıǵa 61/06, 62/12
bāǵ+ıǵa 95/05, 111/07	ķuş+ıǵa 59/06
bār+gāh+ıǵa 109/04, 110/01	metā [‘] +ıǵa 50/13
baş+ıǵa 34/07, 37/10, 39/07, 41/12, 48/08, 69/13, 106/14, 119/06	oķ+ıǵa 119/05
bāṭın+ıǵa 41/01	rāh+ıǵa 136/02
boyn+ıǵa 25/14, 41/06	şaf+ıǵa 95/06
burn+ıǵa 22/10	taht+ıǵa 74/06
cenāb+ıǵa 109/06, 109/14, 110/03	taş+ıǵa 17/08, 137/09
çāh+ıǵa 124/13	tennūr+ıǵa 34/14
çarḥ+ıǵa 58/03	un+ıǵa 87/02
dergāh+ıǵa 119/03	vücūd+ıǵa 28/02
dimāǵ+ıǵa 34/10, 139/14	yād+ıǵa 105/09
diyār+ıǵa 98/15	yol+ıǵa 126/08
evlād+ıǵa 9/10	zāt+ıǵa 30/05
fut+ıǵa 17/07	+ige
fülüs+ıǵa 27/05	‘aķl+ige 19/16
gülistān+ıǵa 135/16	‘azāb+ige 93/06
	bél+ige 48/07

ehl+ige 3/06, 49/07	+im
70/01 el(i)g+ige 37/03, 43/04, 53/09, 69/12,	ālāyiş+im 122/17
emr+ige 14/14	āsāyiş+im 122/16
ig(i)n+ige 31/12	dāniş+im 50/08
kesb+ige 6/01, 7/14	dil+im 36/10, 63/10, 65/08, 111/06,
köñl+ige 40/10	117/09, 121/07, 124/14
pelīd+ige 61/12	ḥāl+im 135/11, 139/11
resm+ige 127/10	ḥarīd+im 35/12
silk+ige 138/11	ḥayāl+im 105/05
söz+ige 23/06, 28/03	ism+im 139/12
şiddet+ige 31/11	iş+im 50/07, 70/12
üst+ige 45/13, 140/14	kesb+im 33/11, 44/02, 47/15, 65/01,
yük+ige 78/07	65/07, 67/15, 69/09
yüz+ige 24/12, 39/08	māyil+im 111/07
+im	pīş+im 38/15, 51/07, 58/12
ııtr+ım 34/10	su'āl+im 97/13, 121/05
baş+ım 112/14	verziş+im 47/12, 70/11
cān+ım 85/02, 94/03, 117/09	+ıma
ḥırş+ım 124/12	ald+ıma 37/02
ķılmaş+ım 53/02	+ımda
maķām+ım 25/02	ald+ımda 55/14, 56/06
nām+ım 36/06, 141/11	dükān+ımda 56/05
raḥt+ım 73/09, 73/12, 73/14	dükkān+ımda 34/02
şāh+ım 141/13	mizāc+ımda 113/10
	ṭabaķ+ımda 59/04

+imda

ħarf+imda 73/10

+imde

el(i)g+imde 42/10, 42/13, 54/13

iç+imde 122/15

kesb+imde 46/14, 67/13, 75/09

+imdın

yağ+imdın 53/03

+imdür

verziş+imdür 67/12

+ime

kesb+ime 50/09

ten+ime 37/07

+imğa

dükān+imğa 34/08

kām+imğa 82/13

şāh+imğa 141/14

ṭab^ç+imğa 113/12

+imğa

su^ʔāl+imğa 111/05, 117/04

+imge

el(i)g+imge 117/05

+ımız

çakl+ımız 77/05

kār+ımız 25/15

vaşf+ımız 60/13

+imiz

çömr+imiz 78/05

egen+imiz 26/03

el(i)g+imiz 77/05

kesb+imiz 60/14

+imizde

el(i)g+imizde 24/04

+ımnı

günāh+ımnı 80/05

hām+ımnı 32/10

şan^çat+ımnı 36/03

selām+ımnı 142/15

şāh+ımnı 141/15

+imni

hāl+imni 51/08

müşkil+imni 85/05, 109/08

su^ʔāl+imni 130/03

+in

çakıl+in 101/08

çilm+in 3/15, 4/13, 48/05

çözr+in 138/11

bél+in 68/01, 81/08

cehl+in 56/06

cevher+in 37/04

çeşm+in 131/09, 131/11	‘azāb+ın 88/11
eşk+in 74/03, 74/08	‘ilāc+ın 82/14
ġaflet+in 129/06	aġz+ın 45/14
genc+in 134/16	aţ+ın 5/06
gevher+in 37/03	baş+ın 21/04, 82/02
ġadd+in 29/12	bisāţ+ın 46/01
ġişt+in 74/05	cām+ın 93/10
ġvāhiş+in 106/10	cān+ın 37/06
is+in 124/08	esbāb+ın 40/16
iş+in 54/14, 78/15	fażl+ın 8/02
kesb+in 4/15, 39/05, 77/04	ġuşūl+ın 10/04
kikiz+in 126/02	kitāb+ın 142/05
naġd+in 45/05	maġām+ın 50/02
öz+in 51/05, 104/02	metā [‘] +ın 35/09, 46/03, 47/03
söz+in 78/12, 100/01, 138/03	pīştāk+ın 43/01
şek+in 40/10	şan [‘] at+ın 5/05, 19/01
ţarīķ+in 90/08	sūz+ın 133/01
taşnīf+i sebep+in 138/09	ţınāb+ın 97/05
te ³ rīġ+in 138/09	tofraġ+ın 74/04
til+in 47/06	vaşf+ın 59/12, 69/02
uşūl+in 98/14	yaş+ın 76/12
yüz+in 68/02	yıġaç+ın 29/04
zūhd+in 122/11	yol+ın 118/04, 126/12, 138/05
+ın	zūnnār+ın 76/06
‘aşr+ın 12/16, 79/01	-ın

al-ıñ 104/08	ķamuş+ıñ 64/12
bar-ıñ 63/03	kār u bār+ıñ 27/07
ķıl-ıñ 8/10, 77/06	kār+ıñ 15/01, 27/08
yan-ıñ 45/05	ķış+ıñ 50/06
+ıñ	nemed+mān+ıñ 124/09
‘aķl+ıñ 116/13	sorağ+ıñ 90/02
‘aşķ+ıñ 88/16	taş+ıñ 55/09, 55/11
ağz+ıñ 26/12	tīğ+ıñ 55/10
āh+ıñ 110/10	yağ+ıñ 54/04, 67/08
ayağ+ıñ 44/03, 120/10	zāt+ıñ 60/06, 77/01
baş+ıñ 38/09, 55/10, 64/09, 64/12,	zebān+ıñ 29/07, 120/02
64/13, 69/04	+ıñ
cān+ıñ 33/08, 38/10, 79/02, 85/15,	‘ādet+ıñ 54/07
86/01, 86/02, 86/04, 86/06	āsāyiş+ıñ 123/13, 124/04
cihān+ıñ 36/07	bēl+ıñ 121/14
çıray+ıñ 20/11	bey ^ç +ıñ 36/01
dihķān+ıñ 78/01	biz+ıñ 62/05
faķr+ıñ 82/01	cism+ıñ 85/15
fesād+ıñ 20/07	dest+ıñ 112/02
furşat+ıñ 71/12	dil+ıñ 36/02, 55/11, 75/08, 81/14,
günāh+ıñ 80/11, 81/11	83/05, 88/15, 91/06, 91/07, 94/12, 95/09,
hām+ıñ 33/07, 100/09	96/07, 101/11, 102/06, 104/07, 104/11,
hışāl+ıñ 54/03	106/01, 107/03, 108/15, 110/13, 112/15,
hāv ^f +ıñ 112/04,	112/16, 116/14, 120/14, 122/11, 123/09,
inķiyād+ıñ 20/08	123/12, 124/01, 127/12, 127/15, 129/06,

131/01, 131/03, 131/06, 131/08, 131/09,
131/11, 131/13

əl(i)g+iñ 48/13

əl+iñ 127/09

fıkr+i muhāl+iñ 108/15

hāl+iñ 116/14

hançer+iñ 21/02

hayāl+iñ 104/12

hırfet+iñ 54/09

iş+iñ 20/10, 29/09, 45/09, 45/10,
50/05, 52/13, 116/12

kesb+iñ 54/01, 67/10, 73/03

quvvet+i nefsi+iñ 36/04

men+iñ 24/02, 34/06, 36/05, 36/06,
37/02, 37/07, 38/15, 44/04, 45/12, 47/12,
47/15, 51/10, 53/02, 57/09, 58/13, 59/01,
65/01, 67/12, 70/13, 70/15, 72/03, 73/12

nefs+iñ 82/02, 84/04, 104/13, 106/14

su'āl+iñ 83/03, 90/01, 92/07, 94/11,
103/08

süt+iñ 52/12

ten+iñ 36/14, 40/01

til+iñ 120/07

tiş+iñ 120/07

ülfet+iñ 54/08, 71/11

va'd+iñ 45/07

yār+iñ 15/02

-iñ

bil-iñ 41/05, 63/08, 104/09, 133/08

èt-iñ 26/05

kel-iñ 45/06

+ıñda

dimāğ+iñda 75/16, 116/02

hışāl+iñda 107/12

vücüd+iñda 70/10

zāt+iñda 38/03

zebān+iñda 120/04

+inde

berr+inde 18/01

+ıñde

əl(i)g+iñde 43/09, 112/01

eşik+iñde 135/06

hayāl+iñde 123/11, 123/16

kesb+iñde 66/07

+ıñdın

yan+iñdın 39/14

+ıñdin

dil+iñdin 124/03

hacāletlik+iñdin 112/04

+ıñe

nefs+iṅe 93/11, 114/03

söz+iṅe 96/14

+iṅga

cürm+iṅga 81/07

ḥāl+iṅga 35/05, 71/13, 75/05

ḥayāl+iṅga 106/02

iş+iṅga 15/07

nefs+iṅga 106/07

su'âl+iṅga 78/13, 96/10, 119/13

+iṅga

al+iṅga 33/04

baş+iṅga 83/07

cân+iṅga 74/12

dimâg+iṅga 96/11

dükân+iṅga 20/13

günâh+iṅga 81/09

pây+iṅga 44/04

zebân+iṅga 102/10

+iṅge

nefs+iṅge 105/13

+ını

‘aql+ını 116/04

‘alâmât+ını 132/06

âbâdân+ını 76/05

ağz+ını 44/13

aşl+ını 27/12

ayağ+ını 137/14

bād+ını 16/03

baht+ını 3/02

baş+ını 20/16, 41/14, 133/06

bâzâr+ını 32/06

beyân+ını 140/02

câm+ını 105/12

cây+ı namâz+ını 65/09

cev+bâz+ını 52/05

çerâg+ını 104/08

dimâg+ını 136/01

dūd+ını 129/14

enhâr+ını 9/14

eṭvâr+ını 21/14

fażl+ını 8/03, 8/10, 28/04, 54/02

gülistân+ını 23/13

ḥâm+ını 32/01

ḥam+ını 53/10

ḥasârât+ını 132/07

ḥışâl+ını 38/05

ḫahr+ını 84/05

ḫamuş+ını 62/11

kâr u bâr+ını 8/04

kâr+ını 21/13

ķur+ını 68/06	b�l+ini 51/02
levh+ını 82/03	eşm+ini 131/06, 131/08
muħat+ını 69/04	def+ini 62/14
murġ+ını 85/15	dil+ini 71/05, 72/06
naķř+ını 5/03	ehl+ini 66/12, 88/02, 90/10
nam�z+ını 65/10	�l(i)g+ini 45/14
raħt+ını 134/12	emr+ini 12/14
revġan+ını 53/10	eşk+ini 87/02, 116/16, 132/14
r�h+ını 2/03	fikr+ini 102/09
ş�b�n+ını 65/11	g�nbez+ini 95/09
saġdaķ+ını 48/07	ħ�km+ini 137/12
taħt+ını 3/01	iş+ini 28/09
ķavr+ını 21/12	kesb+ini 3/12, 4/07, 6/07, 8/06,
ten�r+ını 86/15	107/09, 121/09
vaşf+ını 56/07, 61/11, 107/08,	kikiz+ini 64/04
121/08, 121/13	miħnet+ini 66/06
vaşl+ını 93/07	muħabbet+ini 142/03
v�c�d+ını 104/03	m�ze+gerden+ini 43/04
y�r+ını 77/10	�t�k+ini 44/12
z�nn�r+ını 77/09	�z+ini 2/02, 16/02, 104/06
z�t+ını 2/01	s�z+ini 7/13, 16/05, 23/07
+ini	şekl+ini 104/04
�ilm+ini 4/09	ta�l�m+ini 44/05
��mr+ini 111/14	vehm+ini 136/02
behr+ini 84/06	y�r+ini 10/02

yügen+ini 48/08	+ıñlar
zebān+ı sīh+ini 35/01	hüb+zebān+ıñlar 142/08
zıkr+ini 102/10	+ıñler
+ıñı	hālet+ıñler 142/08
baş+ıñı 38/07	+ıñnı
+ıñıñ	baş+ıñnı 69/10
ehl+ıñıñ 34/06, 70/16, 89/09, 96/14,	cān+ıñnı 86/10, 122/10
135/16	damağ+ıñnı 134/14
hayāl+ıñıñ 8/05	fesād+ıñnı 22/11
hayl+ıñıñ 61/02	günāh+ıñnı 135/04
kesb+ıñıñ 3/10, 76/04	hāşıl+ıñnı 14/09
öz+ıñıñ 16/04, 44/13, 50/13	hıvāb+ıñnı 103/13
şevket+ıñıñ 51/02	kulak+ıñnı 134/13
+ıñıñ	nām+ıñnı 127/16
kār+ıñıñ 21/12	rızk+ıñnı 98/16
kesb+kār+ıñıñ 76/03	şan ^ˆ at+ıñnı 33/06
şan ^ˆ at+ıñıñ 4/02	sevād+ıñnı 22/12
+ıñiz	sorağ+ıñnı 111/11
kesb+ıñiz 54/10	+ıñni
+ıñız	dil+ıñni 100/10, 118/13
saç+ıñız 69/06	dīn+ıñni 81/06
+ıñizdür	fıkr+ıñni 141/12
fi ^ˆ l+ıñizdür 13/10	hadd+ıñni 70/03
+ıñızğa	harf+ıñni 58/10
cān+ıñızğa 63/08	hayāl+i muhāl+ıñni 102/08

ḥayāl+iḥni 104/14	çıkar-ıp 2/03, 16/04, 53/08, 54/16
ḥelāl+iḥni 22/11	çık-ıp 30/13, 38/10, 127/06
iş+iḥni 74/10	çal-ıp 1/08, 106/03, 106/07, 113/06,
kesb+iḥni 42/05	142/06
kiçig+iḥni 70/04	karmaş-ıp 85/13
nefs+iḥni 113/01	kat-ıp 23/05
şalāḥ+iḥni 20/07	kıl-ıp 3/03, 3/14, 4/12, 5/03, 5/07,
su'āl+iḥni 98/08, 101/10	5/10, 6/01, 6/10, 7/11, 8/03, 9/14, 10/03,
teb+iḥni 37/10	11/06, 11/07, 11/08, 12/03, 12/04, 13/01,
+iḥniḡ	13/02, 13/11, 15/08, 15/09, 15/10, 17/01,
dil+iḥniḡ 86/15	17/02, 17/09, 18/07, 19/13, 20/05, 21/13,
-ıp	22/15, 23/03, 23/07, 23/08, 24/13, 26/10,
aḡart-ıp 46/03	27/04, 27/13, 27/14, 29/03, 29/04, 29/15,
aḡız-ıp 76/12	29/16, 30/03, 30/04, 33/06, 35/04, 35/06,
al-ıp 3/15, 4/03, 4/07, 4/11, 4/13,	35/07, 36/09, 36/10, 39/07, 42/02, 45/04,
10/04, 26/14, 26/16, 33/04, 33/05, 33/08,	49/01, 73/13, 80/15, 81/08, 84/13, 86/10,
35/09, 37/03, 40/16, 43/04, 44/07, 45/05,	93/07, 120/08
49/01, 53/09, 61/06, 62/12, 69/12, 70/01,	kız-ıp 86/16
82/01	saç-ıp 9/09, 35/02
ayt-ıp 16/01	sal-ıp 3/16, 8/02, 13/12, 14/09, 20/03,
bağ-ıp 44/15, 49/14	20/06, 24/10, 48/09, 71/04, 106/01
basıl-ıp 142/01	sargar-ıp 19/15
bas-ıp 20/04, 20/12, 43/13	taf-ıp 10/05, 11/12, 19/02, 77/08
çaḡ-ıp 15/05, 16/15	tağ-ıp 15/06
çağ-ıp 53/10	tarḡat-ıp 32/04

tık-ıp 13/04, 38/09
 tutaş-ıp 34/14
 yar-ıp 6/04, 41/14
 yat-ıp 14/04
 yırt-ıp 10/02, 47/04, 50/15, 62/13

-ip

bêr-ıp 3/01, 9/05, 24/09, 28/03, 31/14,
 35/08, 37/04, 37/12, 44/10, 58/04, 72/08,
 99/11

berkit-ıp 63/06
 bil-ıp 80/14
 çek-ıp 30/02
 çek-ıp 32/12, 75/10, 86/16
 çermeş-ıp 85/12
 êk-ıp 141/06
 êt-ıp 2/10, 3/05, 4/14, 9/10, 15/05,
 15/13, 16/08, 17/13, 17/14, 19/07, 21/05,
 24/11, 24/12, 25/16, 26/02, 27/01, 27/02,
 27/03, 31/03, 33/03, 35/01, 39/06, 60/09,
 63/05, 76/02, 77/07, 80/04, 81/07, 106/15,
 124/10, 126/02, 132/02, 132/03

kêç-ıp 77/10
 kel-ıp 4/14, 5/04, 5/08, 6/02, 7/04,
 8/11, 9/09, 19/16, 30/15, 30/16, 58/12, 60/10
 kes-ıp 21/04, 29/15, 63/04

kêt-ıp 19/16
 kèy-ıp 41/12
 kir-ıp 62/10, 72/11, 81/02
 kôrset-ıp 140/08
 köter-ıp 48/05
 min-ıp 4/02
 örget-ıp 42/08
 sâz êt-ıp 24/08, 25/11, 26/01
 silk-ıp 135/03
 siz-ıp 57/11, 57/12
 tiz-ıp 24/14, 25/12, 56/08
 yêt-ıp 33/04, 33/15, 36/15, 52/02,
 57/14, 85/14, 85/15, 106/02

-ıp miz

ķıl-ıp miz 17/04, 17/05, 17/07, 17/11,
 78/04

tik-ıp miz 11/01

-ıp sen

ķıl-ıp sen 30/09, 105/13, 123/14

-ıp siz

ķıl-ıp siz 28/09
 sat-ıp siz 30/03

-ıpdur

al-ıpdur 4/09
 bas-ıpdur 23/06

kal-ıpdur 48/02	cürm+keş+ke 89/08
kıl-ıpdur 21/15, 50/12	emānet+ke 81/04
+ısıdın	felek+ke 14/04, 37/13
baş+ısıdın 74/05	ferāgat+ke 118/10
-ıt	ḥaḳīkat+ke 105/14, 106/12, 127/07
tohtat-ıt 47/13	ḥayret+ke 59/13
+ka	‘imāret+ke 3/14
iş+ka 15/08	iş+ke 7/04, 126/12
ser+terāş+ka 70/02	ḳasāvet+ke 82/15
te’rīḥ+ka 140/13, 142/17	miḥnet+ke 66/08, 118/03
+ke	muḥabbet+ke 142/11
er+ke 42/06	ölük+ke 31/09
-kan	riyāzat+ke 128/14
fat-kan 43/10	şekāvet+ke 91/04, 91/05
tutaş-kan 122/15	ṭarīkat+ke 126/09
yağ-kan 22/12	tüş+ke 104/09
-kanı	yer+ke 79/07
ayt-kanı 28/04	-ke sen
-kanıda	et-ke sen 74/10, 110/09
at-kanıda 71/03	ne’t-ke sen 74/11
-kay	yēt-ke sen 110/10
taf-ḳay 107/07, 124/15	-ken
tut-ḳay 21/06	öt-ken 94/10, 123/07
+ke	-keni
bülendlik+ke 118/09	kes-keni 68/08

-kenni

füt-kenni 142/13

tef-keni 64/05

-key

eşit-key 88/06, 119/14, 87/10

füt-key 22/06

tüş-key 124/02

yetiş-key 112/14

-kıl

aç-kıl 131/13

akıt-kıl 130/12

-kil

eşit-kil 30/11, 67/14, 70/12, 73/10,
75/03, 90/01, 96/10, 98/08, 101/10, 111/12,
129/01

ét-kil 124/06, 88/15

iç-kil 120/12

-kuş

tap-kuş 136/10

-ku miz

kop-ku miz 132/08

-kuç

at-kuç 5/13, 69/13, 70/01, 71/01,
71/05, 71/09, 128/02, 129/11

ayt-kuç 142/14

sat-kuç 5/14

tat-kuç 128/03

-küç

füt-küç 142/14

+la

kemhâb+la 34/05

+lar

aḥbâb+lar 18/09, 26/05

aşḥâb+lar 26/06

baḥşî+lar 63/06

bakḳâl+lar 113/04

basma+lar 34/04

bîmâr+lar 122/02

bostân+lar 9/11

cühüd+lar 69/08

dînâr+lar 122/01

dost+lar 8/09, 91/12, 92/04, 93/07

esbâb+lar 18/10

ğaddârlık+lar 35/07

gülistân+lar 9/12

güm+râh+lar 42/12

güm+rehân+lar 99/03

ḥaddâd+lar 19/07

ḥalḥâl+lar 25/11

ḥırba+lar 17/11

ibrişīm+kār+lar 115/04	küffār+larğa 92/08
isnād+lar 19/08	mūr+larğa 10/10
kilim+bāf+lar 4/15	nā+tuvān+larğa 122/05
ķur+bāb+lar 5/11	sağraçı+larğa 63/02
küffār+lar 93/03	şāh+larğa 25/04
mekkārlik+lar 35/06	uluğ+larğa 65/02
murğ+lar 69/10	vaţan+larğa 65/03
nemed+mān+lar 64/03	yalañ+larğa 44/02
sağraçı+lar 62/13, 119/01	+ları
şan ^ç at+lar 23/08	taş+ları 52/06
sırçı+lar 61/10, 121/03	+larıdın
şāh+lar 59/01	ıfar+larıdın 35/02
temeshur+lar 60/10	+larığa
uluğ+lar 26/02, 128/09	baş+larığa 41/04
üstād+lar 19/03	metā ^ç +larığa 35/02
zenān+lar 27/07, 38/07, 42/05, 69/06,	+larıñ
71/11	ıt+larıñ 14/03
zūlm+girdār+lar 93/04, 115/05	şan ^ç at+larıñ 21/10
+lardın	+ların
barça+lardın 26/03	fermān+ların 140/09
naħl+lardın 11/02	şıfat+ların 16/02
+larğa	taş+ların 52/03
baħşı+larğa 63/04	+larını
cellād+larğa 20/15	bulğar+larını 74/01
güm+rehān+larğa 82/09	taħta+larını 61/07

tîğ+larnı 61/06	hüner+mend+ler 26/04
+larnı	kāsib+ler 76/05
ııtır+larnı 32/03	kesb+ler 7/10
gülnār+larnı 32/05	kimsençi+ler 61/03, 121/02
naqş+larnı 49/11	kimsendçi+ler 59/11
tulum+larnı 20/04	lönge+ler 34/04
+larnıñ	mis+ger+ler 39/07
baqqāl+larnıñ 113/03	mīve+ler 56/07
güneh+kār+larnıñ 132/07	nahl+ler 141/06
ħarīdār+larnıñ 34/13	nāzenīn+ler 25/09
+le	nērse+ler 67/09
dil+le 58/09	pīr+ler 21/13
söz+le 46/06	rişte+ler 33/03
+ler	sihir+ler 32/12, 36/09, 38/12
bāfende+ler 28/01	şāl+ger+ler 61/06, 62/09
bār+ı mīve+ler 55/14	şeh+ler 45/13, 68/01
bīve+ler 32/12, 70/15	tirik+ler 31/07
cān+ver+ler 10/11	tügme+ler 24/12
cemā‘at+ler 26/06	zarbe+ler 17/12
dāne+ler 24/13	zer+ger+ler 19/15
dürr+ler 24/06	+lerde
ħāl+ler 25/12	biz+lerde 24/03
ħāne+ler 24/14	seher+lerde 80/03, 114/13
ħırfe+ger+ler 102/13, 140/05	siz+lerde 13/09
hüner+ler 2/11	+lerdin

ħarf+lerdin 142/15

+lerġa

dil+lerġa 78/03

esb+lerġa 73/13

öy+lerġa 65/04

şeh+lerġa 26/15, 67/13, 68/03

+lerge

biz+lerge 12/01

söz+lerge 12/08, 76/02

üşte+ger+lerge 99/11

yüz+lerge 22/12

+leri

düşmen+leri 92/01

meşakķat+leri 83/06, 118/01

miħnet+leri 83/07

renc ü külfet+leri 118/02

siperden+leri 92/02

söz+leri 7/16

sünbül+leri 34/12

ta'rif+i fiste+leri 55/02

+leridin

kelābe+leridin 56/10

rişte+leridin 68/06

+lerigā

rişte+lerigā 31/14, 56/09

+lerim

iş+lerim 24/02

söz+lerim 18/12

+leriñ

çit+leriñ 14/04

ħıyānet+leriñ 127/13

iş+leriñ 20/02, 21/09

söz+leriñ 19/14, 29/12, 30/10

+lerin

def+lerin 63/06

söz+lerin 139/15

yif+lerin 33/05

+lerini

kimsen+lerini 61/04

küngüre+lerini 43/05

öz+lerini 76/07

piyāle+lerini 59/09

reng+lerini 48/06

rişte+lerini 58/01, 58/04, 68/08

+leriñni

söz+leriñni 45/04

+lerni

bülend+lerni 47/08

ciger+lerni 11/13

cild+lerni 73/08

dāne+lerni 15/06, 51/16	sal-madı 7/14
esb+lerni 30/04	yan-madı 123/01
hırfe+ger+lerni 135/15	-madım
küdūret+lerni 65/12	taf-madım 113/13, 123/02
+lerniñ	-madıñ
kimsençi+lerniñ 121/01	qıl-madıñ 14/08, 21/11
+m	taf-madıñ 57/06
piyāle+m 59/07	-madıñlar
zīlçe+m 45/13	qıl-madıñlar 12/14, 13/13, 22/09
-ma	-mağay
al-ma 134/14	qal-mağay 88/12
aş-ma 43/08	qoş-mağay 95/06
bağla-ma 86/09	qoy-mağay 95/05, 140/06
bol-ma 131/07, 133/02	-magey
dāğla-ma 86/10	sor-magey 95/10
qal-ma 43/14	-mağıl
qıl-ma 29/11, 38/02, 46/06, 103/07	aş-mağıl 70/03
ol-ma 43/13	at-mağıl 71/10
tut-ma 60/03	bol-mağıl 57/05, 87/16, 125/08
ur-ma 12/11, 16/13	qal-mağıl 138/04
yoqut-ma 39/15	qıl-mağıl 55/07, 66/08, 85/09, 90/12,
-madı	91/06, 125/06, 140/03, 140/04, 141/16
al-madı 7/13	sat-mağıl 71/09
bol-madı 96/15	-mağıñ
qal-madı 100/04	ay-mağıñ 54/03

-mağlıknı

toķu-mağlıknı 31/04

-mağ

al-mağ 29/16, 51/12

aşur-mağ 67/06

atıl-mağ 94/06, 94/13

at-mağ 66/03

çaf-mağ 94/07

katur-mağ 66/04

kıl-mağ 2/05, 22/14, 57/02, 58/08,
81/04, 82/11

koy-mağ 75/10, 138/12

olda-mağ 43/12

oğsa-mağ 103/15

talaş-mağ 52/13

tanu-mağ 2/02

tıl-mağ 50/05

toķu-mağ 67/03

uç-mağ 67/07

-mak

sor-mak 138/08

-mağda

al-mağda 35/06

ayıt-mağda 8/02

sat-mağda 35/07

-mağdın

kıl-mağdın 137/01

-mağdur

dañla-mağdur 51/05

-mağğa

aç-mağğa 131/11

al-mağğa 21/04, 37/04

çık-mağğa 112/13

kıl-mağğa 109/05

kutul-mağğa 105/07

ol-mağğa 131/07

suğar-mağğa 79/08

ur-mağğa 16/13

yar-mağğa 21/03

-mağğadur

çık-mağğadur 112/09

kutul-mağğadur 112/10

ol-mağğadur 75/08

-mağı

çık-mağı 86/06

kılın-mağı 142/01

-makıñ

aç-makıñ 131/02

-mağnı

toķu-mağnı 4/03

-mamış

tap-mamış 96/02

-mamışın

kıl-mamışın 29/10

-mañ

kıl-mañ 18/12

-mañız

kıl-mañız 27/12, 141/04

-map

al-map 131/04

-mas

ay-mas 54/09

kıl-mas 102/01

koy-mas 16/15, 105/04

ol-mas 36/01, 36/06, 53/05, 73/12,

137/03

taşla-mas 141/09

tut-mas 111/06

yaraş-mas 42/06

-masa

bol-masa 39/03, 52/01, 53/04, 53/06,

69/05

-masun

kıl-masun 103/09

sın-masun 120/07

-may

burat-may 22/10

oķu-may 13/11

sal-may 14/16

+mde

piyāle+mde 59/03

+mdin

ħamī+mdin 48/04

-me

bēr-me 72/14

bil-me 100/06

dē-me 68/10

ēşit-me 100/01

eyle-me 58/07, 58/10, 58/11, 64/08,

64/09, 73/01, 73/02, 120/02

-me men

ēt-me men 117/03

-medi

bilündür-medi 87/11

ēşittür-medi 88/09

-medim

ēt-medim 42/14

-mediñ

bil-mediñ 12/09, 21/12

-megen

bil-megen 104/04

kör-megen 104/03

-megey

kêt-megey 120/06

têg-megey 120/05

-megil

dê-megil 47/11

-megiņ

kör-megiņ 103/12

-mek

bêr-mek 13/07, 85/03, 86/12

dê-mek 90/08, 138/09, 142/02

êgir-mek 32/13, 46/13

êşit-mek 76/10

êt-mek 76/09, 123/17, 135/16

eyle-mek 23/10, 46/07, 46/08, 46/09,

46/11, 46/12, 50/03, 63/09, 69/03, 69/04,

70/07, 70/09, 81/03, 90/07, 91/03, 118/09,

118/10, 119/08, 120/04, 125/04, 125/05,

128/06, 129/07, 136/02, 138/09

izde-mek 129/08

körgüz-mek 142/03

közle-mek 50/02

sözle-mek 50/01, 120/03

tebre-mek 95/15, 96/13, 97/01

tevir-mek 70/08

tile-mek 119/09

tişle-mek 45/02

titre-mek 95/14

tiz-mek 138/11

tök-mek 131/12

yê-mek 45/01, 54/07

yêt-mek 137/06

yügür-mek 22/13, 94/14, 120/10

yüz-mek 70/11

-mekde

üzül-mekde 86/02

-mekdin

eyle-mekdin 73/06, 78/08, 136/03

tebre-mekdin 96/08

-mekdür

eyle-mekdür 50/07, 137/15

-mekke

êt-mekke 69/02

eyle-mekke 112/12, 121/14, 141/06

kel-mekke 34/08

-mekniņ

yêtkür-mekniņ 136/04

-memide

êt-memide 138/07

-meñ

eyle-meñ 15/12, 141/03

+men

āvāre+men 135/08

bī+çāre+men 135/07

cefā+kār+men 135/10

ḥaṭā+kār+men 135/09

-mes

dē-mes 50/12, 108/02

ē-mes 22/07, 22/08, 23/02, 50/11,
87/13, 108/01, 129/02, 131/01, 131/02,
138/14, 142/09

ēr-mes 26/04, 30/10, 100/08

èt-mes 51/06

füt-mes 33/07

yētiş-mes 95/08

-mes men

ē-mes men 142/14

-mesdür

ē-mesdür 31/08, 45/10, 96/07, 98/13

-mesün

kül-mesün 120/08

-mey

çek-mey 128/04, 128/07, 129/01

dē-mey 36/14, 36/16, 59/02, 68/12

èt-mey 88/07

eyle-mey 81/01, 81/02

körün-mey 29/13

-meyin

çek-meyin 129/09

-miş

dē-miş 83/11, 128/09

ē-miş 83/10, 93/01, 97/06

ēr-miş 97/02, 99/08, 133/04

èt-miş 117/08

eyle-miş 88/04, 88/05, 90/06

+miş

‘alāmet+miş 90/05

-miş

bağla-miş 97/05

kııl-miş 114/14

+miz

endīşe+miz 40/04

ḥırfe+miz 62/05, 66/16, 69/05

körkü+miz 62/06

pīşe+miz 40/03

+mni

şurāḥī+mni 59/05

+n

birbiri+n 33/06, 127/09

çepündi+n 17/15	cān+nı 29/16
çivi+n 27/06, 91/07	cerāhat+nı 21/03
tarı+n 71/04	cihān+nı 4/12, 88/10
-η	çarḥ+ı cān+gah+nı 32/13
aṅla-η 23/04, 65/01	da ^ʿ vā+nı 47/11
eyle-η 141/02, 142/04	dil+dār+nı 86/14
iste-η 91/05	dimāğ+nı 34/13
yasa-η 141/04	dünyā+nı 91/15, 93/01
+η	eşcār+nı 9/13
ata+η 43/11	farz+nı 13/08
bişi+η 52/12	ğāzab+nı 83/11, 84/01, 84/04
mertebe+η 64/11	kesb-i gil+kār+nı 42/08
+na	ḥalk+nı 17/02
zulum+na 8/13	ḥasta+nı 117/03
+ηde	iñşāf+nı 108/09
ḥırfe+ηde 66/05	insān+nı 2/06
+ηğa	kesb-i iṣṣār+nı 86/13
nükte+ηğa 85/08	iṭ+nı 14/01
+nı	ḫanā ^ʿ at+nı 126/01
ʿaşr+nı 12/15	kār+nı 22/04, 115/06
āh+nı 32/12	mezkūr+nı 122/07
aḫ+nı 5/08	mıḥ+nı 17/09
bāc+nı 26/16	murğ+nı 86/04
buryāçı+nı 64/04	nā+dān+nı 101/09
bünyād+nı 42/07	naḥl+nı 29/15

namāz+nı 13/11	diyānet+nı 49/04, 55/12
numūdār+nı 115/07	dügāt+nı 69/11
ot+nı 20/06	emr+nı 13/14
riyāzat+nı 129/12	endīşe+nı 27/04
rūy+nı 120/14	eşk+nı 93/09
şerī ^c at+nı 136/09, 137/07	fuzülī+nı 55/02
ţabākçı+nı 59/12, 60/01	ġaflet+nı 36/10
ţabī ^c at+nı 83/13	ġarībī+nı 141/16
tāc+nı 26/15	ġūşe+nı 13/04
tam+nı 21/02	ġülşen+nı 11/07
tos+nı 48/08	ġüneġ+nı 80/14, 80/15
+nı	ġaġīġat+nı 142/07
‘ālem+nı 92/09, 135/02	ġāne+nı 10/08
bende+nı 125/04	ġelāl+nı 14/13
beyġūdelik+nı 123/14	ġırfe+nı 137/11
birev+nı 3/03, 112/07, 112/11	ġıyānet+nı 48/15
bir+nı 3/04	ġūşe+nı 13/03
biz+nı 19/14, 58/11	ġüner+nı 3/16, 27/11
cürm+nı 120/13	iş+nı 20/09, 22/05, 22/14, 103/02,
çerm+nı 50/05	103/03, 103/11, 105/08
çeşm+nı 125/15	ġalender+nı 14/03
dāne+nı 9/01, 10/07	kefez+nı 31/01
dil+nı 85/06, 89/01, 89/07, 95/07,	kesb+nı 62/04, 76/01
96/04, 97/04, 109/12, 118/14, 124/05	kevkeb+nı 95/01
direm+nı 27/06	ġıyāmet+nı 36/02

kömeç+ni 52/09	şîrîn+ni 141/10
köz+ni 132/03	şîşe+ni 27/03
kümüş+ni 24/13, 27/02	ţâli ^c +ni 41/02
mâyil+ni 90/09	tedbîr+ni 119/09
meh+ni 140/15	tefekkür+ni 127/14
merg+ni 102/05, 102/07, 111/06	tevfîķ+ni 127/11
merkez+ni 142/11	üşte+gerlik+ni 46/08
miñnet+ni 66/11	vesâvis+ni 131/14
mis+ni 26/10, 27/02, 40/16	yêr+ni 9/08
miz+ni 24/05	zemîn+ni 16/15
nebî+ni 30/07	zeng+ni 81/15
ni ^c met+ni 9/04	zer+ni 24/11, 25/16, 26/10, 26/14
nükte+ni 40/11, 92/06, 117/02	zewķ+ni 93/13
ölük+ni 87/08	+niñ
öy+ni 62/01	birev+niñ 13/01, 45/08
özge+ni 12/09	biri+niñ 7/13
öz+ni 12/03, 19/07, 60/03, 64/10,	bir+niñ 133/04
67/06, 83/15, 118/09, 118/10, 127/04	biz+niñ 60/13
reh+rev+ni 11/03	êl+niñ 34/09
reng+ni 116/15	ferzend+niñ 75/02
rûzâne+ni 9/02	ġarîbî+niñ 142/05
söz+ni 13/06, 19/09, 29/11, 51/06,	ĥavâdis+niñ 119/05
68/10, 71/08, 115/01, 115/14, 118/07,	ĥayl+i beşer+niñ 5/06
128/09, 129/10, 140/08	hicret+niñ 142/17
şeyĥ+ni 17/10	

hiştçi+niņ 78/10, 80/07, 83/01, 85/07,
87/14, 89/12, 92/05, 94/08, 96/05, 98/05,
99/10, 101/05, 103/05, 105/10, 107/10,
109/10, 111/08, 114/01, 115/12, 117/12,
119/10, 121/10, 123/05, 125/01, 126/14,
128/10, 130/10, 132/12

iş+niņ 84/15

kimse+niņ 107/06, 133/07

könçi+niņ 132/01

ma'rifet+niņ 77/08

mis+ger+niņ 87/05

muḥabbet+niņ 93/14

nefs+niņ 106/04, 106/10

söz+niņ 90/11

şeh+niņ 27/05

têgürmençi+niņ 52/06, 107/01

tiş+niņ 82/04

üşte+ger+niņ 99/01

zemīn+niņ 9/15, 97/03, 97/05,
142/10

zīlçeçi+niņ 97/11

+niņ

at-kuçı+niņ 128/01

bāb+kār+niņ 82/07

bāğ+niņ 11/06

basmaçı+niņ 100/11

boyaqçı+niņ 102/11

Bulğaristān+niņ 142/16

buryāçı+niņ 122/13

cāme+düz+niņ 91/09

cev+bāzçı+niņ 109/01

cihān+niņ 11/12, 139/06

ḥaqq+niņ 126/12

hırş+niņ 124/07

ibrişīm+kār+niņ 56/09

ibrişīm+kār+niņ 115/03

iñşāf+niņ 107/08

kaşāb+niņ 55/03, 111/01

kazançı+niņ 89/05

kitāb+niņ 142/01

mūze+düz+niņ 95/11

nān+vāy+niņ 84/07

neccār+niņ 79/13

olar+niņ 22/01

şābünçı+niņ 126/05

serrāc+niņ 105/01

ser+terāş+niņ 130/01

ṭabāqçı+niņ 117/01

tamçı+niņ 94/01

tevfīk+niņ 107/09

yoḥānnes avīdārānyān+nıḡ 142/16	çeyne-p 37/08
+nin	daḡla-p 12/11
minnet+gerde+nin 37/09	dē-p 20/07, 35/09, 35/13, 100/06,
-niz	141/09
eyle-niz 18/11	eyle-p 2/02, 2/04, 5/08, 8/07, 11/13,
örge-niz 69/06	16/02, 16/13, 19/04, 23/12, 24/09, 27/05,
+niz	27/06, 31/01, 31/02, 32/06, 37/10, 40/16,
biri+niz 63/04	42/01, 48/15, 55/03, 57/13, 58/02, 59/10,
+nızda	59/12, 60/10, 62/10, 63/03, 63/14, 65/10,
ara+nızda 142/06	65/12, 66/04, 72/09
+nızdin	ķası-p 24/05
rişte+nızdin 73/05	ķoġla-p 14/03
+nızlarga	maķta-p 14/15
barça+nızlarga 18/10	oġurla-p 13/03
+nı	oķu-p 63/13
fāḡta+nı 71/10	rende-le-p 82/03
ķara+nı 39/15, 89/02	saçra-p 56/09
+nı	sası-p 43/14
tuḡfe+nı 110/08	sora-p 40/12, 89/06, 102/12, 109/02,
-p	117/02
aḡla-p 8/10, 13/06	tarı-p 9/02, 9/13, 10/02
baġla-p 48/07, 52/07	tile-p 14/10, 37/06, 123/08
bula-p 82/04	tirkü-p 47/05
bulġa-p 52/11	toķu-p 4/16, 32/10, 62/12, 64/02
çeyle-p 6/14	ulu-p 61/10

yasa-p 5/06, 16/09, 18/10, 20/15,
21/01, 21/03, 21/04, 21/08, 24/07, 24/12,
25/05, 25/09, 28/07, 29/05, 29/06, 30/05,
30/06

yürge-p 64/05

-p miz

tarı-p miz 11/14

yasa-p miz 16/12, 16/14, 17/08,
25/03

-p siz

yasa-p siz 28/13, 30/01

-pdur

yasa-pdur 6/02

-pdür

eyle-pdür 74/09

-r

dè-r 62/01, 62/02, 99/05

eyle-r 11/15, 78/15, 88/01, 127/10,
127/15, 137/01, 140/13

izde-r 110/07

oķu-r 22/02

tile-r 48/03

yasa-r 22/05

-r èmiş

dè-r èmiş 99/06

-r èrmiş

eyle-r èrmiş 88/03

-r men

toķu-r men 67/14

+rak

hoş+rak 130/05

ķatıg+rak 83/11

mergüb+rak 66/14, 109/06

hıvāb+rak 109/07

+rak durur

yaman+rak durur 82/10

-rde

eyle-rde 77/04

-rdın

dāgla-rdın 87/01

-rem

eyle-rem 36/03, 54/01, 54/02, 90/01,
90/02

-rge

eyle-rge 31/10, 81/14, 141/12

-rlar

oķu-rlar 22/03

-rsen

dè-rsen 20/01

-sa

al-sa 85/15	kıl-sağ 26/15, 35/10, 81/06, 83/13,
bar-sa 33/04	84/05, 131/11
bol-sa 11/09, 14/11, 38/03, 39/04,	taf-sağ 126/04
48/03, 63/15, 65/04, 67/10, 69/09, 75/14,	yıgla-sağ 81/07
75/16, 81/03, 83/04, 83/05, 91/01, 107/07,	-sağız
116/02, 116/07, 124/01, 125/12, 130/13,	kıl-sağız 27/11
141/02, 141/07, 141/11	-se
buyru-sa 29/01, 103/01, 103/10	bër-se 40/15, 48/14, 90/04
buyur-sa 45/03	çek-se 61/13, 85/02, 92/14, 97/09,
çıkar-sa 112/11	123/12
hvhla-sa 25/01	dè-se 13/05, 32/10, 97/07, 99/14,
kıl-sa 12/02, 12/16, 50/09, 83/08,	103/02, 103/11, 104/06
87/09, 95/03, 107/04, 137/11, 137/12,	egil-se 90/14
141/05	èr-se 51/15
mevc ur-sa 125/14	è-se 69/07, 112/15, 116/11, 131/03,
ol-sa 14/12, 133/15, 134/01, 134/03,	133/07, 133/09, 133/13, 141/08
134/04	eşit-se 72/05, 88/11
-sam	èt-se 99/05, 100/05, 112/07, 116/09
kıl-sam 60/16, 105/08	eyle-se 14/07, 61/14, 86/13, 87/08,
tart-sam 60/15	99/13, 112/08, 112/16, 137/13, 137/14
yıgla-sam 80/02, 80/04	fişür-se 79/09
-sağ	kel-se 14/02, 14/05, 45/07, 75/01,
bağla-sağ 81/08	83/07, 84/03, 118/01
bol-sağ 81/10	kèy-se 41/09
	kör-se 40/08, 50/12, 62/07

kül-se 102/06	iste-señ 34/01, 98/14, 101/08, 106/09
öt-se 39/14, 71/13	izde-señ 85/11, 118/04, 120/01,
tebre-se 96/01	125/10, 127/02, 127/11, 129/11, 131/05,
yê-se 37/08	136/05, 136/07
yêtiş-se 92/12, 118/02	süfür-señ 124/03
yêt-se 62/03, 83/06, 83/14, 84/02	-sen
-se sen	dê-sen 109/14
yêt-se sen 74/11	êr-sen 78/15
-seler	iste-sen 109/13
bêr-seler 32/10	+sen
-sem	cefâ+dâr+sen 80/11
çek-sem 80/03	hañâ+kâr+sen 80/10
eyle-sem 124/15	tarab+nâk+sen 114/14
-señ	-señiz
çek-señ 79/05, 81/09	kör-señiz 141/01, 141/03
dê-señ 86/08, 98/15, 101/09, 112/14,	+si
120/05, 127/12	bir+si 6/09, 7/14, 90/06
êr-señ 114/14, 127/15, 137/09,	ekki+si 60/09
140/13	endâze+si 41/14
ê-señ 102/05, 106/05, 108/11,	hâne+si 45/11, 95/15
110/07, 118/03	hırfe+si 47/01, 47/04, 49/09, 52/05,
êt-señ 127/01	55/01, 62/09, 65/11
eyle-señ 40/05, 40/07, 64/12, 78/16,	kâşe+si 43/02
79/01, 79/02, 81/05, 82/05, 83/15, 84/01,	köpe+si 43/03
86/07, 90/13, 97/04, 118/11, 122/10, 126/03	külgü+si 60/10

nêçe+si 16/04

pençe+si 44/11

pîşe+si 49/11, 58/01, 59/09, 72/10

rişte+si 44/10, 85/12, 86/01

tavşîf+i naqale+si 55/02

tîşe+si 41/13

yêtkü+si 39/13

zübde+si 98/02

+sı

barça+sı 20/02, 24/02, 76/08,
76/11,77/07

binā+sı 88/14, 139/06

hevā+sı 79/09

kofargü+sı 51/01

mulğu+sı 44/13

muşta+sı 69/13

nidā+sı 56/08

ustura+sı 68/07

yaşşı+sı 98/01

+sıda

ara+sıda 44/06

bara+sıda 142/02

buryā+sıda 64/05

çārşū+sıda 32/04

da^çvā+sıda 34/11

ik̄tifā+sıda 74/03

me^çvā+sıda 25/02

orda+sıda 25/01

şafha+sıda 5/12, 19/05, 23/09

taķazā+sıda 76/09

+side

āstāne+side 76/08

basmaḥāne+side 142/17

naķķāre+hāne+side 72/12

sāye+side 11/04

şuffe+side 46/02, 59/10

+sıdın

ara+sıdın 28/03

+sıdın

ķalye+sıdın 89/03

+sıdur

ba^çzı+sıdur 12/12

+sıdür

āyine+sıdür 104/10

+siğa

hevā+siğa 68/14

kenāre+siğa 54/16

köre+siğa 3/16

naķķāre+siğa 72/11

şuffe+siğa 56/07, 74/02

+sıġa

bahā+sıġa 68/02

barı+sıġa 57/14

binā+sıġa 36/07

ħaṭā+sıġa 138/11

+sige

pīşe+sige 8/07

şafħa+sige 11/14

taħta+sige 47/02

+sin

çāre+sin 84/13

dāne+sin 79/07

dil+küşe+sin 134/11

endīşe+sin 3/10, 60/12

erre+sin 82/01

keşāne+sin 44/09

nükte+sin 70/02

pīşe+sin 2/04, 3/09, 60/11

rişte+sin 33/08, 86/09, 86/11

rūde+sin 72/07

tīşe+sin 23/12

+sın

bahā+sın 14/10

barça+sın 141/09

basma+sın 50/15

buryā+sın 64/02, 124/07

ma' nā+sın 121/06

maġşūş+sın 40/01

muştā+sın 70/01, 129/13

naġra+sın 63/04

sa' yı+sın 121/07

saġra+sın 45/02, 62/13, 63/03

siyeh+pūş+sın 40/02

taħta+sın 122/11

+sını

buryā+sını 62/12

fālto+sını 53/09

kara+sını 39/08

muştā+sını 71/01

nidā+sını 2/01

+sini

dünbe+sini 54/15

ħāme+sini 47/02

ħırfe+sini 2/05

kelle+sini 55/04

kenāre+sini 113/02

şerāre+sini 37/12

tire+sini 62/10

tīre+sini 72/10

+siniġ

efsâne+siniñ 23/13	çık-tı 13/06, 44/07
-sun	kızt-tı 4/06
añla-sun 98/09, 139/16	kof-tı 19/13
-sün	taf-tı 9/16, 42/10, 42/12, 53/03,
tebre-sün 97/07	70/13
+te	tut-tı 6/13, 18/07
tüş+te 102/15	ulaş-tı 3/07
-ti	yarat-tı 2/08, 2/09
çek-ti 38/01, 47/06, 49/13, 60/02	-tım
ëşit-ti 19/09	kızt-tım 36/11
ët-ti 2/06, 3/13, 6/06, 6/07, 10/07,	tart-tım 117/06
60/12, 74/04, 79/14, 105/02, 111/02, 113/04,	yağ-tım 36/14
132/02, 132/13	-tim
füt-ti 15/01, 27/08, 29/09, 29/10	ëşit-tim 140/09
ilet-ti 74/02	-tıñ
kët-ti 71/12, 80/01	kızt-tıñ 20/04
öt-ti 50/06	-tıñ
tök-ti 6/16	ët-tıñ 21/07, 28/11
tüzet-ti 74/07	-tum
yët-ti 54/05, 54/11, 72/01, 74/06,	kurut-tum 75/12
78/05	-tuñ
-tı	unut-tuñ 42/04
aç-tı 52/10	-tuñızlar
aş-tı 6/12	tut-tuñızlar 13/14
ayt-tı 12/13	+tur

yok+tur 13/15, 63/07, 67/15	nuṭk+uṇ 78/03
+tür	şomluğ+uṇ 39/13
kesb+tür 63/09	tekebbürluğ+uṇ 39/12, 42/03
+u	vukūf+uṇ 96/03
bāft+u 57/12	vücūd+uṇ 93/12, 114/04, 124/06
mamuğ+u 57/11	-uṇ
-uban	tut-uṇ 77/05
ḳay-uban 19/05	+uṇda
ḳof-uban 36/09	ḳol+uṇda 43/09
+um	vücūd+uṇda 50/04, 54/06, 69/01
ful+um 35/09	+uṇğa
ḳol+um 135/13	rūd+uṇğa 72/14
ḳorğuş+um 41/01	vücūd+uṇğa 31/06
meşrūt+um 57/09	yol+uṇğa 14/01
rūḥ+um 85/04	+uṇğa
rūy+um 135/12	ḳol+uṇğa 82/01
+umda	+uṇrı
ḥuzūr+umda 105/04	ḥuşūl+uṇrı 15/09
+umğa	rūsūm+uṇrı 127/03
naḳuş+umğa 61/01	vücūd+uṇrı 110/12
+uṇ	-up
düzluğ+uṇ 42/04	aşur-up 43/02
gūş+uṇ 47/13, 108/13	bol-up 5/13, 6/08, 6/09, 8/01, 10/11,
ḥavf+uṇ 112/15	11/02, 11/09, 14/06, 14/15, 15/11, 20/11,
hūş+uṇ 47/12	21/16, 25/01, 25/04, 26/07, 33/02, 33/16,

61/09, 66/03, 66/04, 80/13, 81/13, 104/05,
113/07, 127/05

kof-up 23/11, 28/03, 38/12, 42/01,
47/10, 53/12, 56/13, 63/01, 64/06, 70/08,
76/11, 87/06, 94/02

kork-up 13/16

koy-up 11/05, 14/01, 17/15, 25/05,
27/02, 39/08, 41/01, 74/05,
75/11, 106/10, 106/16

oltur-up 15/14, 19/12, 25/06, 85/09,
97/12

ol-up 7/01, 7/02, 14/08, 18/15, 22/16

sok-up 24/11

sor-up 63/01, 92/06

toldur-up 10/08, 13/04, 24/14, 33/01

tur-up 13/15, 15/13, 16/07, 19/08,
23/01

tut-up 6/05, 76/08

ur-up 2/01, 20/05, 29/11, 71/02,
76/06

yun-up 84/01

yut-up 84/04

-up erdi

tur-up erdi 12/05

-up men

bol-up men 68/03, 124/13

-up miz

koy-up miz 17/16

-up sen

tur-up sen 14/10

-updur

bol-updur 10/10, 15/07, 31/11

-ur

akart-ur 127/16

bar-ur 91/02

bol-ur 22/01, 28/12, 41/08, 41/10,
53/04, 62/08, 63/11, 63/16, 64/11,

78/08, 117/11, 118/12, 134/03, 134/04,
134/05, 134/06

kal-ur 75/02

kil-ur 11/11, 20/09, 22/04, 40/08,
42/06, 69/10, 73/05, 80/06, 82/06,

92/15, 97/10, 118/08, 124/04

oltur-ur 65/06

ol-ur 18/13, 18/14

sal-ur 17/12, 105/06

-ur erdi

bol-ur erdi 88/14

-ur men

bol-ur men 135/12

qıl-ur men 103/03	+ümīd
-ur sen	nā+ümīd 90/10, 141/16
bar-ur sen 75/04	+ümiz
bul-ur sen 123/13	köñl+ümiz 77/06
qıl-ur sen 55/09	+ümizni
-urğa	köñl+ümizni 23/03
qıl-urğa 17/05	+ümke
-urlar	köñl+ümke 84/10
qıl-urlar 38/16	öz+ümke 135/10
+üm	+ümni
köz+üm 138/06	köñl+ümni 126/07
öz+üm 54/02, 113/13, 132/09	söz+ümni 112/05, 119/14
söz+üm 70/04, 98/09	+üñ
tüş+üm 103/04	‘ömr+üñ 74/09, 94/10, 123/07
yüz+üm 79/15	köñl+üñ 48/03, 48/13, 123/08
+ümde	köz+üñ 87/02, 100/10, 118/13,
tüş+ümde 103/01, 103/02	122/12, 124/02, 130/13, 131/02,
+ümdin	131/09, 131/13
öz+ümdin 135/10	öz+üñ 26/11, 29/08, 33/05, 43/08,
söz+ümdin 96/11	43/10, 46/06, 47/13, 54/03, 55/07, 61/11,
+ümğa	66/06, 69/02, 84/05, 106/03, 106/11, 110/09,
müşkil+ümğa 94/04	111/14, 118/11, 122/05
+ümge	söz+üñ 12/12, 25/10, 26/12, 29/14,
köñl+ümge 105/06	77/02, 140/05
öz+ümge 132/09	yüz+üñ 38/08, 38/10, 116/15, 120/13

-üñ

erit-üñ 24/13

kör-üñ 31/08, 66/16

+üñde

köñl+üñde 49/04, 130/13

tüş+üñde 103/10

+ünde

köñl+ünde 55/12

+üñdin

köz+üñdin 75/07

öz+üñdin 47/08, 62/04

söz+üñdin 54/05, 109/09

yüz+üñdin 91/06

+üñdür

söz+üñdür 55/06

+üñe

köñl+üñe 48/15, 102/09, 130/14

köz+üñe 29/13

öz+üñe 33/10, 44/15, 48/12, 49/14,

84/03

söz+üñe 94/03

+üñi

öz+üñi 69/08

söz+üñi 53/13

+üñler

söz+üñler 23/03

+üñlerdin

öz+üñlerdin 142/07

+üñni

köñl+üñni 128/14

öz+üñni 12/09, 12/10, 12/11, 14/15,

47/07, 58/11, 105/13

söz+üñni 134/15

telef+üñni 41/11

-üp

füşür-üp 64/04

füt-üp 25/15

keltür-üp 9/07, 71/05

körgüz-üp 7/12

kör-üp 19/11

köydür-üp 38/10, 123/15

öltür-üp 6/16

öt-üp 33/03, 71/12, 78/05, 80/01

sök-üp 9/08, 44/12

sürt-üp 39/09

sür-üp 14/03, 25/07

tök-üp 74/08, 93/09, 124/10, 132/14

tür-üp 13/06

tüş-üp 8/12, 26/08, 28/02, 34/07,

34/08, 34/09, 56/10, 56/12

tüz-üp 12/05, 12/06

ündür-üp 9/13

üz-üp 76/07

-üpdür

öt-üpdür 25/08

-ür

bër-ür 49/02, 84/11, 85/01, 86/08,
86/14

ër-ür 7/06, 27/09, 27/10, 41/05, 41/06,
49/05, 49/06, 61/01, 61/02, 70/11, 86/05,
86/06, 92/10, 92/11, 97/14, 97/15, 107/13,
107/14, 108/03, 108/04, 110/03, 113/08,
113/09, 114/10, 114/11, 131/12

keltür-ür 105/05

közid-ür 25/10

öyrül-ür 90/15, 90/16

yèt-ür 89/02

-ür sen

bil-ür sen 112/02

-ürke

bër-ürke 85/10

-ürse

èşit-ürse 88/13

-y

eyle-y 33/11, 51/07, 51/08, 58/12,
78/13, 85/08, 98/08, 101/10, 111/11,
119/13, 121/07, 142/04, 142/05, 142/07,
142/09, 142/11, 142/13, 142/15

-y almas

eyle-y almas 104/02

+yı

su+yı 52/04

-yin

dè-yin 92/07

eyle-yin 83/03, 87/16, 103/09,
129/05, 129/06

SONUÇ

Çalışmamızda 19. yüzyıl Doğu Türkistan Divan edebiyatı şairlerinden Turdî Nâzım Garîbî'nin Kitâb-ı Garîb adlı eserinin transkripsiyon alfabesiyle Latin harflerine aktarılarak son dönem Çağatay ve Yeni Uygur ve Özbek Türkçelerinin ilk dönemleriyle benzer dil özellikleri tespit edilerek eser hakkında bir dil incelemesi yapılmıştır. Bu inceleme yapılırken ağırlıklı olarak Çağatay Türkçesi ve Yeni Uygur Türkçesi gramer ve sözlüklerinden yararlanılmıştır. Metindeki sözcüklerin okunması ve anlamlarının tespiti için Dîvânu Lugâti't-Türk, Kutadgu Bilig gibi Orta Türkçe dönemi eserlerinden de faydalanılmıştır. Bu taramalar sonucunda eserde *külgü*, *yügrük*, *kümüş*, *süçük*, *kömeç*, *köyük*, *oğrı*, *tügme*, *katır*- gibi pek çok arkaik sözcüğün değişime uğramadan varlığını koruduğu tespit edilmiştir. Metinde eski Türkçe sözcüklerin yanında; Arapça, Farsça ve Moğolcadan alıntı sözcükler bulunmaktadır. Bu alıntı sözcüklerden Arapça ve Farsça olanların yazımı hususu, Arapça Farsça sözcüklerin yazımı kısmında değerlendirilmiştir. Eserde geçen Türkçe ve yabancı sözcüklerin kullanım sıklıklarını ve anlamlarının yer aldığı bir genel dizin ve eserdeki ek kullanımlarını gösteren bir ekler dizini hazırlanmıştır.

Kitâb-ı Garîb'in dili 19. yüzyılda Doğu Türkistan'da kullanılan dildir. Doğu Türkistan'da söz konusu dönemdeki konuşma ve yazı dili için çoğunlukla Doğu Türkçesi terimi kullanılmıştır. Ancak Çağatay Türkçesinin devamı niteliğinde olan Yeni Uygur ve Özbek Türkçesi de bu dönemde varlık göstermeye başlamıştır. Eserin dili ses ve şekil açısından Çağatay ve Yeni Uygur Türkçelerinin özelliklerini taşımaktadır.

Metinde Doğu Türkçesinin belirgin özelliklerinden olan ikinci hecedeki yuvarlak ünlünün düzleşmesi, **p>f** değişimi, zamir “**n**”sinin bulunmaması, bazı sayı isimlerinin ikinci hecesindeki dar ünlünün düzleşmesi, belirtme durumu eki için **+I** yanında **+nI** ekinin de kullanılması, sıfatlarda karşılaştırma/kuvvetlendirme için **+rAk** ekinin kullanılması gibi özellikler tespit edilmiştir.

Eserde **ol-/bol-** ikiliğinin olması, geniş zamanın birinci tekil şahıs çekiminde Azerbaycan Türkçesindeki gibi **-am/-em** eklerinin kullanılması ve söz başındaki “**t-**” ünsüzünün sadece belli sözcüklerde “**d-**” ünsüzüne dönüşmesi olayı ise eserde Batı Türkçesi etkisinin olduğunu göstermektedir.

19. yüzyılda kaleme alınan eserin içeriği ise fütüvvetname ve meslek risaleleriyle benzerlik göstermektedir. Özellikle risale ve fütüvvetnamelerin konusu olan meslek dalları, onların iş ahlakı ve esnafların taşımaları gereken özellikler metnimizde ağırlıklı olarak soru-cevap yoluyla anlatılmıştır. Eser, fütüvvetnamelerle benzerlikler gösterse de daha çok Doğu Türkçesiyle yazılması gelenek haline gelmiş meslek risalelerinden sayılabilir. Bu risalelerin çoğunlukla bir meslek dalından bahsetmeleri, esnafların usta-çırak ilişkisi, dükkân açıp kapatma, iş sırasında veya sonrasında okunacak ayet ve dualara yer vermesi ancak içeriklerinde esnaf atışmalarının bulunmaması gibi özellikler eseri hem fütüvvetnamelerden hem de risalelerden ayrı bir tür gibi düşündürmektedir. Eserin uzun bir manzum ürün olması, mesnevi nazım biçiminde kaleme alınması ve yine bu biçime uygun kafiyelenmesi, aruz ölçüsüyle yazılmış olması ayrıca Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların sıkça kullanılması bizi, eserin bir Divan edebiyatı ürünü olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

Çalışmamızın Doğu Türkçesi veya Yeni Uygur Türkçesi alanlarında yapılacak dil ve edebiyat araştırmalarına katkı sunmasını temenni etmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Alper, S. (2016). Risâle-i Sâbûn-gerlik. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 45-69.
- Alper, S. (2017a). Aşçılık Risalesi (Risale-i Aşfezlik), *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)* 6 (4), 2027-2066.
- Alper, S. (2017b). Risale-i Kaçacılık (Çömlekçilik Risalesi). *Türkiyat Mecmuası*, 27(1), 15-32.
- Arat, R. R. (1994). *Türk şivelerinin tasnifi*. Ankara: TDK.
- Arat, R. R. (1956, Nisan). Anadolu yazı dilinin tarihi inkişafına dair. *V. Türk Tarih Kongresi*, Ankara.
- Argunşah, M. (2013). *Çağatay Türkçesi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bodrogligeti, A. J. E. (2001). *a grammar of Chagatay*. Münih: Lincom Europa.
- Brockelmann, C. (2017). *Doğu Türkçesi grameri dizini*. Yong-Song Li (haz.). Ankara: TDK.
- Caferoğlu, A. (1968). *Eski Uygur Türkçesi sözlüğü*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Clauson, G. (1972). *An etymological dictionary of pre-thirteenth-century Turkish*. London: Oxford University Press.
- Coşkun, M. V. (2017). *Özbek Türkçesi grameri*. Ankara: TDK.
- Çağatay, S. (1972). *Türk lehçeleri örnekleri II*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çağatay, S. Ş. (1943). Uygur yazı dili. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. C 2, S 5, 77-88.
- Çakmak, S. (2016). *Jarring koleksiyonundan Uygurca meslek risaleleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Çakmak, S. (2017) Uygurca yazılmış meslek risalelerinin ses özellikleri. *Uluslararası, Uygur Araştırmaları Dergisi*, S 10, 81-103.
- Çelikbay, A. (2006). Yeni Uygur Türkçesindeki ses hadiselerine art zamanlı bir bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi*, S 15, 107-129.
- Kasapoğlu Çengel, H. (2013). Çağdaş Uygur edebiyatı. Y. Akpınar & F. Ağca (ed.), *Çağdaş Türk edebiyatları II* (ss. 140-170) içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Davlatova, S. T. (2016). Zanaatla ilgili usul ve kaidelerin nizamnamesi olarak risale. Serkan Çakmak (çev.). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 56, 245-253.

- Deny, J. (2013). *Türk Dili gramerinin temel kuralları Türkiye Türkçesi*. Oytun Şahin (çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Develioğlu, F. (2007). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Doğan, L. (2016). *Uygur Türkçesi grameri*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayıncılık.
- Doğan, L. ve Durmuş, O. (2001). Yeni Uygur Türkçesi ve edebiyatı. *Türkler*, (C 20, 497-519). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Eckmann, J. (1958). Çağatay dili hakkında notlar. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*, C 6, 115-126.
- Eckmann, J. (1964). Çağatay edebiyatının son devri (1800-1920). *Türk Dili Araştırmaları YıllığıBelleten*, C 11, 121-156.
- Eckmann, J. (2017a). *Çağatayca el kitabı*. Günay Karaağaç (çev.). Ankara: TDK.
- Eckmann, J. (2017b). *Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi üzerine araştırmalar*. Osman Fikri Sertkaya (haz.). Ankara: TDK.
- Eker, Ü. (2018). son dönem Çağatay Türkçesiyle yazılmış Risâle-i Yafındilik “Örtünme Risalesi” adlı eser (dil özellikleri, çevriyazı, türkiye türkçesine aktarma, tıpkıbasım). *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, 2018/11, 75-98.
- Emet, E. (2008). *Doğu Türkistan Uygur Ağızları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erarslan, K. (1970). Doğu Türkçesinde ek uyumsuzluğuna dair. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C 18, 113-124.
- Eraslan, K. (2013). *Eski Uygur Türkçesi grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Ergin, M. (1992). Doğu Türkçesi (Çağatayca). *Türk dünyası el kitabı* (ss. 211-215) içinde. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Eyuboğlu, Z. (1988). *Türk dilinin etimoloji sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Gedik, S. (2011). Son dönem Çağatay şairi Baba Rahim Meşreb’in Kitab-ı Mebde-i Nur Mesnevisi’nin dil özellikleri. *Turkish Studies*, C 6, S 3, 1369-1400.
- Gencal, B. (2013). XIX. Yüzyıl Doğu Türkistan tarihi hakkında yazılmış olan birinci elden kaynaklar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 2, S 4, 17-30.
- Goca, A. A. (2009). Çağdaş Uygur Türkçesinin ağızları üzerine, *Türk Dilleri Araştırmaları*, S 19, 47-56.

- Gopuri, G. (2005). Uygur şiveleri üzerine. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C 5, S 2, 335-338.
- Gönder, Ç. (2016). Kaşgar Emirliği'nin Osmanlı Devleti'ne tâbiyeti. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, C 15, S 30, 1-30.
- Güneş Asil, E ve Murad, S. (2020). Kaşgarlı şair Turdî Nâzım Garîbî'nin Kitâb-ı Garîbî adlı eseri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S 19, 494-503.
- Güzeldir, M. (2002). *Abuşka lügati*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Hadi, B. H. (2010). *Arın Türkçe etimolojik sözlük I-II*. Tebriz.
- Haji Moh Naseem, M. (2016). *Çağatay, Özbek ve Yeni Uygur Türkçelerinde fiil işletimi (kişiolumsuzluk-zaman-soru)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kaçalin, M. S. (2011). *Niyâzî Nevâyî'nin sözleri ve Çağatayca tanıklar*. Ankara: TDK.
- Karakaya, İ. (2020). *Leyli Mecnun metni esasında yeni Uygur Türkçesinde gramer incelemesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Kasapoğlu Çengel, H. (2013). XIX. yüzyıl Uygur edebiyatı. *Çağdaş Türk edebiyatları* (ss. 144-145) içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kaşgarlı, R. A. (2014). Çağdaş Uygur edebiyatı ve onun geleceği. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, S 3, 129-145.
- Kont, O. (2006). *Uygur şiveler sözlüğü (s' den y'ye kadar transkripsiyonlu metin)*. Yayımlanmamış yüksek lisan tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Korkmaz, Z. (1995). Eski Türk yazı dilinden yeni yazı dillerine geçiş devri ve özellikleri. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C 1, 296-303.
- Korkmaz, Z. (2017). *Dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Köksal, M. F. (2008). *Ahi Evran ve Ahilik*. Kırşehir: Kırşehir Valiliği Yayınları.
- Kültür Bakanlığı. (1991). *Karşılaştırmalı Türk lehçeleri sözlüğü* (Cilt 1). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Nalbant, B. (2013). Türkiye yazmaları arasında bir Çağatayca-Oğuzca kısa sözlükçe. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, C 20, S 2, 79-90.

- Nasilov, D. ve Çolponbayeva, A. (2004). A.N. Samoyloviç ve Türk dillerinin sınıflandırılması. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı, C 6*, 29-35.
- Necip, E. N. (1995). *Yeni Uygur Türkçesi sözlüğü*. İklil Kurban (çev.). Ankara: TDK.
- Ocak, A.Y. (1996). Fütüvvet. Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) (C 13, 261-263). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Öger, A. (2014a). Garibî, Turdî Nâzım. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim: 21 Ocak 2021, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/garibi-turdi-nazim>.
- Öger, A. (2014b). Nizârî, Abdurehim. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim: 21 Ocak 2021, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nizari-abdurehim>.
- Öger, A. (2019). Uygur Türklerinde fütüvvet kültürü, fütüvvet-nâmeler ve ahilik teşkilatına etkileri. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi, S 13*, 1-11.
- Öger, A. ve Kaşgari, N. A. (2016). Uygurlarda risalecilik geleneği ve rengrizlik risalesi. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, S 41*, 151-183.
- Öztuncer, Ö. (2006). *Uygur şiveleri sözlüğü (a'dan z'ye kadar transkripsiyonlu metin)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Öztürk, R. (1994). *Yeni Uygur Türkçesi grameri*. Ankara: TDK.
- Öztürk, R. (1997). *Uygur ve Özbek Türkçelerinde fiil*. Ankara: TDK.
- Salihpur, C. (H. 1370). *Ferhengi came Farsi be Türkiye İstanbuli*. Tebriz.
- Shaw, R. B. (2014). *Kaşgar ve Yarkend ağız sözlüğü*. Fikret Yıldırım (çev.). Ankara: TDK.
- Steingass, F. (2005). *A comprehensive Persian- English dictionary*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Tekin, T. (1989). Türk dili diyalektlerinin yeni bir tasnifi. *Erdem, C 5, S 13*, 141-168.
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve etimolojik Türkiye Türkçesi lugatı* (Cilt 1-2). İstanbul: Simurg Kitapçılık.
- Tömür, H. ve Ölmez, M. (drl.). (2003). *Modern Uyghur grammar (morphology)*. Anne Lee (çev.). İstanbul: Kitap Matbaası.
- Turan, Ş. (1992). Uygur Türk edebiyatı. *Türk dünyası el kitabı* (ss. 769-778) içinde. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Uludağ, S. (1996). Fütüvvet. Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) (C 13, 259-261). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Ünlü, S. (2013). *Çağatay Türkçesi sözlüğü*. Konya: Eğitim Yayınevi.

- Warikoo, K. B. (2020). 19. yüzyıl boyunca Çin bölgesindeki Türkistan'ın durumu: sosyoekonomik bir çalışma. *Uluslararası İdil-Ural ve Türkistan Araştırmaları Dergisi*, C 2, S 3, 176-212.
- Xan, M. M. (1960). *Sanglax: A Persian guide to Turkish language*. London: MESSRS. Luzac and Company Ltd.
- Yazıcı Ersoy, H. (2007). Yeni Uygur Türkçesi. Ahmet Bican Erçilasun (ed.), *Türk Lehçeleri Grameri* (ss. 355-428) içinde. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, F. (2019). Yeni Uygurca ve Yeni Uygurca sözlükler. *Folklor/Edebiyat*, C 25, S 99, 539-552.
- Yıldırım, F. (2007). *Kaşgar ve Yarkend ağız sözlüğü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, M. (2020). Çağatay Türkçesinin son dönemine ait bir şecere metni ve dil özellikleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S 49, 1-23.
- Yılmaz, E. (2002). Doğu Türkçesi. *Edebiyat terimleri ansiklopedisi* içinde. Ankara.
- Yılmaz, H. (2002). Kudsi hadis. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 21 Ocak 2021, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kudsi-hadis>.

İnternet Kaynakları

- <http://lugatim.com/> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.
- <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.
- <https://translate.google.com/> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.
- <https://tureng.com/en/turkish-english> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.
- <https://www.nisanyansozluk.com/> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.
- <https://www.lexiqamus.com/en> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.
- <https://www.tdk.gov.tr/divanu-lugatit-turk-veri-tabani/> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.
- <https://kuran.diyenet.gov.tr/> Erişim tarihi: 21 Ocak 2021.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Esra GÜNEŞ ASİL

Doğum Yeri:

Doğum Tarihi:

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi:

Yüksek Lisans Öğrenimi: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

Murad, S. ve Güneş Asil, E. Amasya ve yöresine ait birkaç sözcük üzerine. *Uluslararası Türkçe Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*, C 2, S 1, 319-328.

Güneş Asil, E. ve Murad, S. (2020). Kaşgarlı şair Turdî Nâzım Garîbî'nin Kitâb-ı Garîbî adlı eseri. *RumeliDE Journal of Language and Literature Studies*, 2020.19 (June), 494-503.

İLETİŞİM

E-posta Adresi: